SISMANOGLIO

484

[illegible] χρήματα [illegible]

[illegible] 7 [illegible] 17 = 20

1883

1896
12
19·8

[illegible]

484

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΗΙ ΠΡΟΣΕΤΕΘΗ

ΠΑΡΑ

ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΠΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΟ ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΩΝ ΕΓΧΥΙΡΙΔΙΟΝ

Τὰ νῦν Αὐξηνθεῖσα μετά τινων Ἀποςολικῶν, Συνοδικῶν τε, καὶ Πατερικῶν Κανόνων τῶν ἐν χρήσει, καὶ πλέον ὠφελήμων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ.

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙᾼ.

ΕΝ ΤΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙᾼ ΠΑΝΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Teodosio Editore e Stampatore.

1820

SISMANOGLIO

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

Βέβαιον εἶναι εἰς τάξιν μεγίστην νὰ ἔβαλεν ὁ Θεὸς ὅλα τοῦ τὰ ποιήματα, τόσον τὰ οὐράνια, ὅσον καὶ τὰ ἐπίγεια, τὴν ὁποίαν ὦ Ἀναγνῶστα διὰ νὰ καταλάβῃς, ὄντας εἰς τὸ θέατρον τοῦ μεγάλου αἰσθητοῦ τούτου Κόσμου, ἄνοιξαι τὸ βιβλίον τῆς φύσεώς του, καὶ κοίταξαι πρῶτον ὅσα βγαίνουν ἀπὸ τὰ ἐντόσθια τῆς γῆς, καὶ βρίσκεις τὰ ἑπτὰ μέταλλα ὄχι ἰσότιμα ἀλλὰ νὰ ὑπερβαίνῃ ἕνα τὸ ἄλλο, καὶ καθ' ἕνα νὰ ἔχῃ τὴν τάξιν του καὶ τὴν τιμήν του· θεώρησαι τὸ πρό-

προσωπόν της, καὶ δὲν τὸ εὑρίσκεις ὅμοιον ὅλον, καὶ ἴσον, ἀλλὰ πῆ μὲν νὰ ἔχῃ ὑψηλότατα ὄρη, πῆ δὲ βουνὰ, λόφους, πῆ δὲ κάμπους· στοχάσου τὰ δένδρα, τὰ φυτὰ, τὰ ἄνθη, καὶ βλέπεις αὐτὰ διαφόρου καὶ ποικίλης τάξεως, κατὰ τὸ εὔκαρπον, δύσκαρπον, καὶ ἄκαρπον· ἐξέτασον τὰ ζῶα, τόσον ἐκεῖνα ὁποῦ τρέφονται εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅσον ἐκεῖνα ὁποῦ τρέφονται εἰς τὰ ὕδατα, καὶ εὑρίσκεις εἰς αὐτὰ τοιαύτην τάξιν, ὁποῦ τινὰ ἐξ αὐτῶν νὰ ἔχωσι καὶ ἀξίωμα Βασιλέως, τινὰ δὲ καὶ ὑπηκόων· καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ὑπὸ Σελήνην ποιήματα τόσον αἰσθητικὰ, ὅσον καὶ ἀναίσθητα φαίνονται νὰ φυλάττουσιν ἐκείνην τὴν τάξιν ἀμετάτρεπτον, ὁποῦ εἰς τὴν ἀρχὴν ἔβαλεν αὐτὰ ὁ Θεὸς, καὶ ἀμετακίνητον· „καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ „Θεὸς, κατὰ τὸν Προφήτην Δαβὶδ, ὅριον, ἔθετο, καὶ οὐ „παρελεύσεται, οὐδὲ ἐπιστρέψει καλύψαι τὴν γῆν, φυ„λάττει τὴν τάξιν της, καὶ δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὅριά της· μόνος ὁ ἄνθρωπος ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οὔτε ἐφύλαξε τὴν τάξιν του, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἔβαλεν ὁ Θεός· „ἄνθρωπος „ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς „ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς·“ οὔτε τὴν φυλάττει, μὲ ὅλον ὁποῦ εἶναι τὸ ἐξαίρετον καὶ τιμημένον ποίημα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ποιήματα, οὔτε στέκει εἰς τὸ δίκαιόν του, οὔτε γνωρίζει τὴν τάξιν του καὶ τὸν ἑαυτόν του· διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Σοφὸς γνῶθι σαυτὸν εἶπε· τὴν ὁποίαν γνώμην ὅλοι οἱ παλαιοὶ Φιλόσοφοι κρίνοντές την νὰ εἶναι ἀπὸ ὅλας τὰς γνώμας, καὶ τὰ ἀξιώματα ὁποῦ ἐδυνήθησαν νὰ εἰποῦν, ἡ πλέον ὠφελιμωτέρα καὶ χρησιμωτέρα, νομίζοντές την ὡς χρήσιμον, καὶ ἀπόφθεγμα θεῖον, τὴν εἶχαν γραμμένην εἰς κάθε Ναοῦ τους πόρταν, σεβαίνωντας κάθε εἷς μέσα εἰς τὸν Ναὸν νὰ ἀναγινώσκῃ ἐκείνην τὴν γνώμην, νὰ ἔρχεται εἰς ἐνθύμησιν ποῖος εἶναι, νὰ γνωρίζῃ τὴν φύσιν του καὶ τὴν κατάστασίν του· ἔβαλον τὰ Ἔθνη καὶ τὰ Βασίλεια (διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν) πάντα νόμους, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ

παι-

παιδεύωνται καὶ νὰ σωφρονίζωνται ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν γνωρίζουν τὸν ἑαυτόν τους, τὴν τάξιν, καὶ τὴν κατάστασίν τους, καὶ νὰ λαμβάνῃ ὁ καθ᾽ εἷς τὸ δίκαιόν του· ἀπὸ τὰ ὁποῖα Βασίλεια ἐπαινετὸν καὶ ἀξιάκουστον μὲ τὸ νὰ ἐστάθη καὶ τὸ ποτὲ Βασίλειον τῶν Ῥωμαίων, ἔβαλε καὶ νόμους διαφόρους καὶ περιφήμους, διὰ νὰ σώζεται καὶ νὰ φυλάττεται τοῦ καθ᾽ ἑνὸς ἡ τάξις, καὶ τὸ δίκαιον· τοὺς ὁποίους νόμους ἀνίσως καὶ κατ᾽ ἐπιτομὴν ἄλλοι πολλοὶ ἔγραψαν, ὅμως ὑπὲρ πάντας Κωνσταντῖνος ὁ Ἁρμενόπουλος κατ᾽ ἐπιτομὴν τούτους συνάξας Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ εἰς ἓξ βιβλία, Ἑξάβιβλον τὴν βίβλον καὶ πρόχειρον ὠνόμασε· τὴν ὁποίαν εὑρὼν ἐγὼ εἰς κοινὴν διάλεκτον μεταφρασθεῖσαν, καὶ τὸ ὠφέλιμον ταύτης τῆς βίβλου γνωρίσας, διορθωθεῖσαν κατὰ τὴν τάξιν, ὕφος, καὶ νόημα τῆς πρωτοτύπου Ἑλληνικῆς βίβλου τῇ ἐμῇ προτροπῇ παρὰ Ἀλεξίου Σπανοῦ, ὑφ᾽ οὗ καὶ τὸ περὶ τῶν συνοικεσίων ἐγχειρίδιον προσετέθη, ἐστοχάσθην μὲ ὅσην ἐπιμέλειαν νὰ τὴν βάλω εἰς τύπους, διὰ νὰ πολυπλασιασθῇ εἰς τὸ ἡμέτερον γένος· τοῦτο μὲν, ὅτι διὰ τὴν πολυκαιρίαν ἔγινε σπάνιος ἡ βίβλος· τοῦτο δὲ, ὅτι ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις μὲ τὸ νὰ ἐπλεόνασεν ἡ ἀμάθεια, καὶ ἄγνοια τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου, νὰ εἶναι εὔληπτα τὰ περιεχόμενα νόμιμα ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, διὰ νὰ σώζεται ἑκάστου ἡ τάξις καὶ τὸ δίκαιον· τὴν ὁποίαν μετερχόμενοι ὄχι μόνον ὅσοι ὑπὸ Θεοῦ ἐτάχθησαν κρίνειν καὶ ἀπονέμειν ἑκάστῳ τὸ δίκαιον, νὰ καταλαμβάνουν εὐμαρῶς τὸ ἀπὸ τοῦ νόμου δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι θέλουν νὰ ζῶσιν ἀταράχως εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, γνωρίζοντες ἀπὸ τοῦ νόμου ποῖον τὸ δίκαιον, ποῖον τὸ ἄδικον, νὰ ἀπέχουσιν ἀπὸ πάσης ἀδικίας, καὶ ἀταξίας, δοξάζοντες τὸν εἰπόντα Θεὸν, ὃ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς· δέξασθε τοίνυν τὴν παροῦσαν βίβλον φιλοφρόνως, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας συνεργοῦντες εἰς τὴν προθυμίαν μου, οὐδαμῶς δαπάνης, καὶ χρημάτων φειδομένου εἰς ἓν μόνον ἀποβλέποντος τὴν προκοπὴν δηλαδὴ, καὶ ὠφέλειαν τοῦ

ἡμε-

ἡμετέρȣ γένȣς, μὲ τιὼ ἀνάγνωσιν τῆς βίβλȣ, ϗ τὴν ἀποκατάςασιν τῶν ὧν περιέχει νομίμων, κατ᾽ ἀλήθειαν κρίνοντες ϗ δεχόμενοι τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα, ἀπονέμοντες ἑκάςῳ ἀκατακρίτως τὸ δίκαιον, ϗ μετερχόμενοι αὐτὸ ἀγογγύςως οἱ ἅπαντες.

Ἔῤῥωσθε.

11
30=2

ΠΡΟ-

SISMANOGLIO MEGARO

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ
ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ
Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

Συναθροισθὲν πάντοθεν κατ᾽ ἐπιτομὴν, ϗ κατ᾽ ἐκλογὴν ὅτω συντεθὲν

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΥ ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΧΟΝΤΟΣ.

Προθεωρία καὶ εἰσήγησις τῶν Κριτῶν.

Ἐκεῖνος ὁπȣ̃ ἔλαχε νὰ κρίνῃ τὸν λαὸν τȣ̃ Θεȣ̃, ϗ νὰ εἶναι, ϗ νὰ ὀνομάζεται Κριτὴς, ἂν θέλῃ, καὶ ἀγαπᾷ νὰ μὴν καταισχυνθῇ ἀπὸ ταύτην τὴν καλὴν ὀνομασίαν, τὴν ὁποίαν ϗ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἠγάπησε, ϗ ἠθέλησε νὰ ὀνομάζεται, τὸν ὄντως ὄντα Κριτὴν ἂν θέλῃ νὰ εὕρῃ ἵλεων ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἐκεῖνον ὁπȣ̃ δὲν λαμβάνει δῶρα νὰ κάμῃ κρίσιν, ὅτε δύναται νὰ δικαιωθῇ κανεὶς μὲ χαρίσματα, ϗ ὁπȣ̃ δὲν λαμβάνει πρόσωπον μικρȣ̃, ἢ μεγάλȣ, Βασιλέως, ἢ Ἄρχοντες, πλȣσίȣ, ἢ πτωχȣ̈, Αὐθέντȣ, ἢ δȣ́λȣ· ἀλλὰ τȣ̀ς πάντας, ϗ ὅλȣς ἴσια τȣ̀ς κρίνει· ἐκεῖνον ὁπȣ̃ δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν γελάσῃ μὲ λόγȣς, ϗ μὲ Ῥητορικὴν διδασκαλίαν, τὸν μόνον δίκαιον ϗ ἀληθινὸν Κριτὴν, ὁπȣ̃ θέλει κρίνει τȣ̀ς πάντας μὲ δικαιοσύνην, νὰ ἀποδώσῃ τȣ̃ καθ᾽ ἑνὸς τὸ δίκαιον κατὰ τὴν πολιτείαν τȣ ὁπȣ̃ ἐπολιτεύθη εἰς τȣ̃τον τὸν Κόσμον, ϗ ἄξια τῶν ἔργων, ὁπȣ̃ ἔπραξεν εἰς τὴν ζωήν τȣ· ἂν θέλῃ λοιπὸν ϗ ἀγαπᾷ κάθε Κριτὴς νὰ ἔχῃ βοη-

θὸν,

θὸν, αὐτὸν τὸν μόνον δίκαιον ϗ ἀληθινὸν Κριτὴν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, πρῶτον πρέπει νὰ ἐνθυμᾶται, ϗ νὰ λογιάζῃ ἐκεῖνο, ὅτι δι' ἄλλο τίποτε δὲν ἐκάθισεν εἰς τὸ Κριτήριον, πάρεξ μόνον διὰ νὰ κάμῃ δικαιοσύνην, ϗ νὰ δίδῃ τȣ̃ καθ' ἑνὸς τὸ δίκαιον, ϗ ὅλως διόλȣ τὴν δικαιοσύνην νὰ ἐπιμελῆται, ϗ νὰ σπȣδάζῃ νὰ μὴν λανθαθῇ ϗ κάμῃ καμμίαν ἄδικον κρίσιν· διότι θέλη εὕρῃ τὸν μόνον ἀληθινὸν ϗ δίκαιον Κριτὴν ἀντίδικον ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἀλλὰ ὅσον δύναται νὰ σπȣδάζῃ νὰ ἀποδιώκῃ, ϗ νὰ ξεμακρύνῃ τὴν ἀδικίαν μακρὰν ἀπὸ τȣ̀ς ἀνθρώπȣς, ϗ τȣ̀ς ἀδικητὰς ϗ κακοὺς ἀνθρώπȣς ὁπȣ̃ εὑρίσκονται εἰς αὐτὴν τὴν ἀδικίαν, ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς τȣ νὰ τȣ̀ς παιδεύῃ, ϗ νά λογιάζῃ πῶς δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ λανθάνῃ τὸν Θεόν, κἂν ȣ̔́τω πολιτεύεται, κἂν ἀλλεοτρόπως· διότι τὸν Θεὸν δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν λανθάνῃ ὄχι μόνον ὅταν ἀδικᾷ, ἀλλ' ȣ̓́τε ϗ ἂν τὸ συλλογίζεται εἰς τὸν νȣ̃ν τȣ ὁ ἄνθρωπος· δικαιοσύνη δὲ εἶναι, τὴν ὁποίαν ἔσωντας ὁ Θεὸς νὰ εἶναι δίκαιος τὴν ἠγάπησε κατὰ πολλά, ϗ εἰς ἄλλο τίποτε δὲν θεραπεύεται, οὔτε χαίρεται περισσότερον ὡσὰν εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἡ ὁποία λέγȣν πῶς ἐκατέβη ἀπὸ τȣ̀ς Οὐρανȣ̀ς, ϗ ἐπεριπάτει ἔμπροσθεν τȣ̃ Θεȣ̃· τὴν ὁποίαν τὴν τιμȣ̃σι, ϗ ὑψώνȣσι ϗ τὰ ἔθνη, ϗ ἔτζι ἀκȣ́ομεν· ϗ πιςεύομεν· διὰ τȣ̃το λοιπὸν εἰς κάθε καιρὸν ἔχομεν χρέος νὰ κάμωμεν τὴν δικαιοσύνην, ὡσὰν ὁπȣ̃ μᾶς ὑψώνει ϗ μᾶς κάμνει φίλȣς τȣ̃ Θεȣ̃, ϗ μᾶς ἐλευθερώνει τῆς κολάσεως· ϗ μετὰ ταῦτα νὰ διανοῆται ϗ νὰ διαλογίζεται μέσα εἰς τὸν νȣ̃ν τȣ τȣ̀ς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ τȣ̃ ἀληθινȣ̃ Θεοῦ ἡμῶν, ϗ Κριτοῦ τῶν ὅλων ὁπȣ̃ εἶπε, μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν ἄνθρωποι, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε, ἤγȣν μὴ κάμνετε φιλοπροσωπίαν εἰς τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε· ϗ μακάριοι οἱ πεινῶντες, ϗ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται, ἤγουν καλότυχοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ ἀγαποῦσι ϗ ἐπιθυμȣ̃σι τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ θέλȣν χορτασθῇ ϗ ἐτȣ́την τὴν πρόσκαιρον ϗ φθαρτὴν τροφήν, καὶ ἐκείνην, τὴν μέλλουσαν ϗ παντετινὴν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὀνομάζῃ κανεὶς τρυφήν, καὶ ὄχι τροφὴν δηλαδὴ ξεφάντωσιν καὶ ἀγαλλίασιν, τὴν γλυκυτάτην ϗ ἄφθαρτον, τὴν ȣ̓ράνιον ϗ μακαρίαν, τὴν ὁποίαν

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ τώρα τρυφῶσι καὶ χαίρονται αἱ Οὐράνιαι δυνάμεις εἰς τȣ̀ς Οὐρανούς· τȣ́τȣς τοὺς λόγους ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςός, κάμνει χρεία νὰ ἐνθυμᾶται, καὶ νὰ λογιάζῃ ὁ Κριτὴς διαπαντός, καὶ νὰ γυρίζῃ εἰς τὸν νȣ̃ν του τριγύρω καθὼς τὸ προεῖπα, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ διδάσκαλος τῶν τοιȣ́των ὁπȣ̃ λέγει ἔτζι, ἐκεῖνος ὁπȣ̃ δὲν ἔχει τὴν ἀληθινὴν δικαιοσύνην ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν πάντοτε, ϗ εἰς τὴν ψυχήν τȣ, ἀλλὰ διὰ χρήματα καὶ χαρίσματα διαφθείρεται, ἢ διὰ φιλίαν κάμνει φιλοπροσωπίαν, ἢ διὰ ἔχθραν κάμνει ἐκδίκησιν, ϗ ἀνταπόδοσιν, ἢ Ἄρχοντα, ϗ Δυνάςην φοβȣ́μενος ϗ ἐντρεπόμενος, ὁ τοιȣ̃τος δὲν δύναται νὰ κρίνῃ ποτὲ τὴν δικαιοσύνην, ϗ κάποιος ἀπὸ τȣ̀ς παλαιοὺς Σοφȣ̀ς τῶν Ἑλλήνων λέγει ἔτζι· ὅτι ἐὰν θέλῃς νὰ κάμῃς δικαίας τὰς κρίσεις, νὰ μὴν γνωρίζῃς κανένα ἀπὸ ἐκείνȣς ὁποῦ κρίνονται, ἀλλὰ μόνον αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν· ϗ ὁ Σολομὼν ὁ θαυμάσιος διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ϗ ἀπὸ τὰ ἄπρεπα, ϗ ἄδικα κέρδη λέγει, ὅτι κρεῖσσον ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας· ἤγȣν καλλίτερα εἶναι νὰ λαμβάνῃ τινὰς ὀλίγα μὲ δικαιοσύνην, παρὰ πολλὰ μὲ ἀδικίαν· ὅτι καθὼς λέγει ὁ Σειράχ, τὰ χρήματα ὡς ποταμὸς ξηρανθήσονται, ϗ ὡς βροντή, ϗ ἀςραπὴ εἰς τὸν καιρὸν τῆς βροχῆς, ἔτζι θέλȣν βοήσει· διότι ἕνας ὁπȣ̃ νὰ ἀδικηθῇ, καθὼς λέγει ὁ Κύριλλος, καταφλέγεται μὲν ἀπὸ τὴν λύπην, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν, ȣ̓́τε νὰ εὕρῃ δικαιοσύνην, μὲ τὸ νὰ εἶναι παρὰ κάτω, καὶ μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον ὁπȣ̃ τὸν ἠδίκησε, δέεται ϗ παρακαλεῖ πάντοτε, ϗ ζητεῖ βοήθειαν ἄνωθεν νὰ κάμῃ ὁ δίκαιος Κριτὴς τὴν ἐκδίκησιν· τί συμβαίνει λοιπὸν ἀπ' αὐτȣ̃; πάλιν τȣ̃ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ ἂς ἀκȣ́σωμεν ὁπȣ̃ λέγει, ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετριθήσεται ὑμῖν, δηλαδὴ καθὼς ὑμεῖς κρίνετε τȣ̀ς ἀνθρώπȣς, ἔτζι ϗ ἐσεῖς θέλετε κριθῇ ὑπὸ τȣ̃ Θεȣ̃· ϗ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἀκολȣθῶντας αὐτὸ τὸ ῥητὸν λέγει, ὅτι ἡ δικαιοκρισία τȣ̃ Θεȣ̃ κατὰ τὰ ἐδικά μας καμώματα ἐξομοιȣ̃ται· ϗ καθὼς εἶναι ἡ ἐδικαῖς μας κρίσεις· ϗ ἀποφάσεις, ϗ τὰ καμώματά μας, τοιαῦτα ϗ τὰ παρόμοια μᾶς δίδει· πλὴν τȣ̃το πρέπει νὰ ἰξεύρωμεν, ὅτι ȣ̓́τε εἰς ὅλȣς ὁ Θεὸς κάμνει τὴν ἐκδίκησιν

ἐδῶ, καθὼς λέγει ὁ Θεῖος Χρυσόσομος Ἰωάννης, διὰ νὰ μὴν ἀπιςήσῃς τὴν ἀνάςασιν, ϗ ἀπελπίσῃς τὴν κρίσιν, ἔςωντας νὰ ἀνταποδοθῇ ὁλονῶν ἐδῶ ἡ ἐκδίκησις· οὔτε πάλιν ὅλους ἀφίνει νὰ πηγαίνουν ἀπαίδευτοι, διὰ νὰ μὴν λογιάσῃς πάλιν τὰ πάντα ἀπρονόητα· ἂς ἀκούσωμεν δὲ τί λέγει ϗ Πλάτων ὁ Φιλόσοφος ὅτι καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἀδικᾷ τινὰ, τίμιος, ϗ ἐπαινετὸς εἶναι, ἀμὴ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐμποδίζει τοὺς ἀδίκους, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ ἀδικοῦν, πλέον παρὰ διπλῆς τιμῆς ϗ ἐπαίνου εἶναι ἄξιος· διότι ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ δὲν ἀδικᾷ τινὰ, ἑνὸς ἐπαίνου εἶναι ἄξιος, πῶς ἐκατέπεισε τοῦ λόγου του, καὶ δὲν ἠδίκησε τινά· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ δὲν ἀφίνει τοὺς ἄλλους νὰ ἀδικήσουν, εἶναι πολλῶν ἐπαίνων ϗ τιμῶν ἀντάξιος, μὲ τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ καταπείσει τοὺς Δυνάςας καὶ Ἄρχοντας νὰ μὴν ἀδικοῦν, ἢ ϗ Κριτάς· καὶ ὁ Δημοσθένης λέγει, ὅτι ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι πρέπον, καὶ δίκαιον νὰ ἐπαινοῦν, ϗ νὰ τιμοῦν, οἱ ὁποῖοι δὲν προτιμοῦν ἄλλην κάμμίαν ὠφέλειαν, παρὰ τὴν δικαιοσύνην· διότι χρήματα δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς ἐν εὐκολίᾳ, δόξαν δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγοράσῃ μὲ χρήματα· ἔςωντας δὲ ϗ νὰ εἶναι τούτιας λογῆς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι Κριτὴς, ϗ πολιτεύεται εἰς τὰς κρίσεις, ἂς εἶναι θαῤῥετὸς ὡσὰν τὸ λεοντάρι, ϗ ἂς ςέκῃ ςερεὸς ὡσὰν τὸ ζῦγι τῆς δικαιοσύνης· τὸ ὁποῖον οὔτε ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν ζῦγι ἰσιάζεται, οὔτε ἀπὸ τὸ ψεύτικον κατακρίνεται, ἔτζι ϗ ὁ δίκαιος Κριτὴς, λέγει ὁ Ἐπίκτητος, οὔτε ὑπὸ τῶν δικαίων κρίνεται, οὔτε ὑπὸ τῶν ἀδίκων καταδικάζεται· καὶ καλλίτερον εἶναι νὰ κρίνῃ τινὰς δικαίως, ϗ νὰ τὸν κατηγορῇ ἀδίκως ἐκεῖνος ὁποῦ καταδικασθῇ, παρὰ νὰ κρίνῃ ἀδίκως, ϗ νὰ τὸν κατηγορῇ δικαίως ἐκεῖνος ὁποῦ καταδικαθῇ· διότι θέλει μακαρισθῇ, παρὰ τοῦ Σωτῆρος τότε, ϗ θέλει τάξει νὰ τοῦ δώσῃ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· διότι λέγει, μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐςὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν· ϗ ἂν εἶναι δίκαιος ϗ φροντίζῃ ϗ ἐπιμελεῖται τὴν δικαιοσύνην, ποῖα θέλει ἀπολαύσει, καὶ ποῖα θέλει κληρονομήσει; ὅλην τὴν ἡμέραν μὲν αὐτὸς θέλει κάμνει ἐλεημοσύνας, ϗ θέλει δανείζει, καὶ τὸ σπέρμα του θέλει εἶναι εἰς εὐλογίαν, ϗ θέλει ἀνθήσει ὡσὰν τὴν φοινικίαν, καὶ νὰ πληθυνθῇ ὡσὰν ἡ κέδρος· τοῦ τοιούτου οὔτε ἡ ἐλπὶς χάνεται, οὔτε τὸ σπέρμα του

θέ-

θέλει φανῇ ποτὲ νὰ ζητᾷ ἄρτους· ἐτοῦτος θέλει κληρονομήσει ϗ τὴν γῆν, θέλει κληρονομήσει ϗ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἀγαποῦν· ὅτι περισσότερον ἠγάπησε τὴν δικαιοσύνην, παρὰ τὴν καλωσύνην· τὰ δὲ ἀγαθὰ ὁποῦ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἀγαποῦν, εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν τὰ ἴδαν ὀμμάτια ἀνθρώπου, οὔτε αὐτία τὰ ἤκουσαν, οὔτε εἰς καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβησαν ποτέ· τοιουτοτρόπως τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὑπερβαίνουσι τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κόσμου τούτου· τοῦτα ὅλα θέλει νὰ συλλογίζεται ὁ Κριτὴς ἀπὸ ἓν ἕνα, ϗ νὰ τὰ ἔχῃ διὰ παντὸς μέσα εἰς τὸν νοῦν του, διαλογιζόμενος· ϗ φαίνεταί μου πῶς νὰ εἶναι ἀρκετὰ νὰ τὸν παρακινήσουν πρὸς δικαιοσύνην, ϗ νὰ ἀποδιώξουν τὴν γνώμην τὴν ἀπάνθρωπον, ϗ θηριώδη μακρὰν ἀπὸ λόγου του· διότι τέτοιας λογῆς εἶναι ἡ γνώμη ἐκείνη ὁποῦ ἀγαπᾷ τὴν ἀδικίαν, ϗ ἔτζι ὀνομάζω ἐγὼ τὴν τοιαύτην γνώμην· ἀκόμι πρέπει νὰ ἐπικαλῆται ϗ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν ὁ Κριτὴς, ϗ νὰ μελετᾷ ϗ τοὺς νόμους διὰ παντός· ϗ νὰ σπουδάζῃ νὰ καταλαμβάνῃ τὴν ἔννοιάν τους, ϗ ὄχι μόνον τὰ λόγια, τῶν ὁποίων Νόμων τὰ καλλίτερα λόγια ϗ τὰς ἐννοίας, καθὼς μοῦ φαίνεται, καὶ τὰ χρειαζόμενα, ϗ ἀναγκαιότατα ἔςωντας νὰ τὰ συντέμνωμεν, τὰ ἐσυνθέσαμεν, ϗ τὰ ἐβάλαμεν εἰς τοῦτο τὸ Βιβλίον, συνάξαντες πάντοθεν τὰ ἐκλεκτότερα, ὡσὰν ὅταν σέβῃ τινὰς εἰς περιβόλιον πολυανθισμένον, ϗ νὰ μαζώξῃ τὰ χαριέςερα ϗ ἐκλεκτότερα, ϗ ὡραιότερα πάντων τῶν ἀνθέων, καὶ νὰ ἤθελε τὰ συνάξῃ ὅλα μαζὺ, νὰ κάμῃ ἕνα ςέφανον ὡραιότατον, καὶ τερπνότατον· ἀκόμι κάμνει χρεία νὰ ἀναγνώσῃ ϗ νὰ διαβάσῃ ὁ Κριτὴς ϗ τὴν κατάκρισιν τῶν Κριτῶν, ὡσὰν ὁποῦ ἐσυντάχθη ϗ ἐτυπώθη παρὰ τῶν ἀοιδίμων πανευσεβῶν Βασιλέων Λέοντος, ϗ Ἀλεξάνδρου· διότι πρέπει νὰ τὴν ἰξεύρῃ ϗ αὐτὴν ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει νὰ κρίνῃ ἀνθρώπους, ϗ νὰ εἶναι Κριτὴς ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ ἔτζι κατὰ ἀλήθειαν νὰ μὴ τολμήσῃ ποτέ του νὰ ἀποφασίσῃ κάμμίαν ἀπόφασιν μοναχός του κάμμιᾶς ὑποθέσεως, μακάρι ἂν ἤθελε κρίνῃ τὴν μικρωτέραν ἀπόφασιν, ϗ κρίσιν, διότι λέγει ἡ Γραφὴ, οὐαὶ τῷ μόνῳ, ὅταν πέσῃ, τίς θέλει νὰ τὸν σηκώσῃ; ἀλλὰ νὰ κάμνῃ τὰς ψήφους μαζὺ μὲ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι νὰ εἶναι ϗ γνωςικοὶ, μαθηματικοὶ καὶ ἔμπειροι τῶν Νόμων· ϗ ἂν κάμῃ ἔτζι, θέλει μα-

κα-

καρισθῇ πρός τε Σοφῶν Μακάρων, πρός τε θνητῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ Ἀγγέλες δηλαδὴ κὴ ἀπὸ ἀνθρώπες, λογιάζω δὲ, ὅτι κὴ ἀπὸ Θεῦ παντοκράτορος θέλει μακαρισθῇ, καὶ ἐπαινεθῇ, κὴ θέλει εἶναι ἀνεπίληπτος κὴ ἀκατηγόρητος.

ΚΑΤΑΚΡΙΣΙΣ

ΕΚΤΕΘΕΙΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΡΙΤΑΣ

ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΑΝΕΥΣΕΒΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

ΛΕΟΝΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Ἐγὼ λογιάζω, ὅτι ὅσοι ἐτυχε νὰ γίνουν Κριταὶ, νὰ κάθωνται εἰς κριτήρια νὰ κρίνουν, κὴ νὰ ἀποφασίζεν, πῶς νὰ μὴν ἦλθον ποτὲ εἰς τόσην κακίαν κὴ ταλαιπωρίαν, ὅτι νὰ δοκιμάσεν νὰ κρίνουν ἔξω ἀπὸ τὲς εὑρισκομένες νόμες· εἰ δὲ εἰς τοσαύτην ἀθλιότητα καταταθῇ τινὰς, κὴ ταλαιπωρίαν ξεπέσῃ, ἐὰν ἀπεικασθῇ κὴ πιασθῇ εἰς τοιῦτον παράνομον καὶ ἄθεσμον ἔργον, νὰ παιδεύεται κατὰ τὲς νόμες· εἰ δὲ κὴ δὲν ἀπεικασθῇ, κὴ λανθάσῃ ἡμᾶς, ὅμως τὸν ἀλάθητον ὀφθαλμὸν τῦ Θεοῦ δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ τὸν λαθεύσῃ ποτέ· ἀλλὰ ἀναγκαῖον ἐλογιάσαμεν κὴ κατὰ πολλὰ ἀσφαλὲς, κὴ δίκαιον, νὰ δέσωμεν τὸν τοιῦτον Κριτὴν κὴ μὲ κατάρας νὰ εὕρῃ τὸν Θεὸν ἀντίμαχον ἐτῦτος, κὴ τὰς ὑρανίες δυνάμεις, κὴ ἀσωμάτες πολεμῦσας αὐτόν· νὰ τῦ κόψῃ ὁ Θεὸς τὴν παρῦσαν ζωὴν, κὴ νὰ ζημιωθῇ κὴ τὴν μέλλυσαν· πῦρ νὰ καταφάγῃ τὰ θεμέλια τῦ ὀσπιτίε αὐτῦ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῦ νὰ εἶναι ἀτιμασμένον εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καὶ νὰ ζητῇ κομμάτι ψωμίον ἀπὸ πόρταν εἰς πόρταν, ἐπειδὴ κὴ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Νόμων μὲ τὰς παρανόμες αὐτῦ κρίσεις, τὴν ἔκαμε δέλην.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ.

Βιβλίον ἔγινε Νόμων παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων Βασιλέων, Βασιλείου, Κωνσταντίνου, ϗ Λέοντος, πρόχειρον ὀνομαζόμενον, ἔσωντας ϗ νὰ περιέχῃ τὰ πολλὰ ϗ διάφορα βιβλία τῶν Νόμων κατ᾽ ἐπιτομήν· τὸ ὁποῖον ἔσωντας νὰ τὸ εὕρωμεν ἡμεῖς, ἐθαῤῥεύσαμεν νὰ εὕρωμεν πολλὰ ἀναγκαῖα, καὶ χρειαζόμενα εἰς αὐτὸ, ἐκ τῆς ὑποσχέσεως καὶ μόνης ὁποῦ ὑπέσχετο, ϗ ἔταξεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου, πρὶν νὰ τὸ διαβάσωμεν· διότι ἔλεγεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ προοιμίου αὐτοῦ, πῶς ἐδιάλεξε, ϗ ἐσύναξεν ἀπὸ πᾶσαν βίβλον τῶν Νόμων ἀναγκαιότερα, ϗ χρειαζόμενα, ϗ ὅσα συχνάκις ζητοῦνται, ϗ ἔγραψε ταῦτα πάντα κεφαλαιωδῶς εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ϗ κοντολογῆς πῶς δὲν ἄφησε κανένα ἀπὸ ὅσα εἶναι γνώριμα εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ ὁποῦ εἶναι δίκαιον ϗ πρέπον νὰ τὰ ἰξεύρῃ καθ᾽ ἕνας· ἀμὴ ὁπόταν τὸ ἐδιαβάσαμεν, καὶ ἐκαταλάβαμεν τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, τὸ εὑρήκαμεν, πῶς ἔλειπε πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸν σκοπὸν τῆς ὑποσχέσεως ὁποῦ ἔταξεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ προοιμίου, διότι τὰ ἀναγκαῖα ἔλειπαν ὅλα ἀπ᾽ αὐτὸ, καὶ τὰ χρειαζόμενα· ἀλλὰ ϗ ὅσα εἶχεν, ὅλα ἦσαν ἐλλειπῆ, καὶ ἀτελείωτα, ϗ ὄχι μόνον εἰς τόσον, ἀλλὰ ϗ ἔξω τοῦ σκοποῦ, καὶ τῆς συνθέσεως, ϗ κατὰ ἄλλον τρόπον, ϗ κατὰ πολλὰ ἐθαυμάσαμεν· πλὴν ἐλογιάσαμεν, πῶς κάμνει χρεία νὰ ἀποσώσωμεν, ϗ νὰ τελειώσωμεν τὰ ὅσα ἦσαν ἀτελείωτα καὶ ἄσωστα, καὶ νὰ αὐγατίσωμεν ϗ ἐκεῖνα ὁποῦ λείπουν παντελῶς, ϗ νὰ κάμωμεν μίαν βίβλον κατ᾽ ἐπιτομὴν τελείαν, ϗ σωστὴν εἰς πάντα τὰ ἀναγκαιότερα, ϗ χρειαζόμενα· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐσεβήκαμεν εἰς τὸ πλάτος τῶν Νόμων, ὅσοι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς γεγραμμένοι ϗ διατεταγμένοι, ϗ ὅσοι ἔγιναν ὕστερον ἀπὸ τοὺς θειοτάτους Βασιλεῖς, τοὺς ὁποίους ἔχουν συνήθειαν νὰ τοὺς ὀνομάζωμεν, ϗ νὰ τοὺς λέγωμεν Νεαρὰς, μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι τὰ Ῥωμαϊκὰ, τὰ ὁποῖα λέγονται τοῦ Μαγίστρου, ϗ τὰ Ἐπαρχικὰ, ϗ τὰ καλλίτερα τοῦ προχείρου· ϗ ἐδιαλέξαμεν ἀπὸ τὰ πάντα τὰ καλλίτερα, ϗ ἀναγκαιότερα, ϗ ὅσα ἦσαν πλέον χρειαζόμενα, ϗ τὰ ἐσυν-

θέ-

SISMANOGLIO MEGARO

θέσαμεν εἰς τὸ βιβλίον τῶν προχείρων· ϗ μερικὰ μὲν τὰ ἐβάλαμεν ξεχωριστὰ, μερικὰ δὲ καὶ ἀνακατωμένα, καθὼς λοιπὸν ἔπρεπε, καὶ ἔκαμε χρεία τὸ καθ᾽ ἕνα· ϗ ἐπειδὴ τὸ βιβλίον τοῦ προχείρου τεσσαράκοντα μόνον τίτλους εἶχεν, ἄλλους τόσους ἡμεῖς, ϗ περισσότερον αὐγατίσαμεν, ϗ ἐτελειώσαμεν τὸ βιβλίον τοῦτο· διὰ νὰ εὑρίσκῃ κάθε ἕνας ὅτι χρειάζεται ἐν εὐκολίᾳ, ϗ νὰ μὴν φαίνεται πῶς τοῦ λείπει τίποτε, τὸ ἐκάμαμεν ὅλον μὲν ἕνα βιβλίον, πλὴν τὸ ἐμερίσαμεν εἰς ἓξ βιβλία ὅλην τὴν πραγματείαν τῶν ἑξήκοντα βίβλων τῶν νόμων, τὰς νεαρὰς, τὰ ἐπαρχικὰ, τῶν προχείρων, ϗ ἁπλῶς εἰπεῖν ἀπὸ ὅλα τὰ βιβλία τῶν νόμων ἐσυνθέσαμεν, ϗ ἐκάμαμεν ταύτην τὴν βίβλον τὴν ὁποίαν τὴν ὠνομάσαμεν πρόχειρον, ἢ ἑξάβιβλον· ἡ δὲ ἐπιγραφὴ τῶν βιβλίων εἶναι γεγραμμένη τοιουτοτρόπως.

α΄. Περὶ νόμων, δικαστικῆς καταστάσεως, ϗ ἐλευθεριῶν ἀποκαταστάσεως.
β΄. Περὶ δικῶν διαφόρων, ϗ καινοτομιῶν.
γ΄. Περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε ϗ κοινωνίας.
δ΄. Περὶ μνηστείας, ϗ γάμου.
ε΄. Περὶ διαθηκῶν, ϗ ἐπιτρόπων.
ς΄. Περὶ ζημίας, ϗ ποινῶν.

Καὶ ὅλον μὲν τὸ βιβλίον, καθὼς τὸ προεῖπα, εἰς ἓξ βιβλία διαμοιράζεται· ὀνομάζεται δὲ πρόχειρον, ἢ ἑξάβιβλος· οἱ δὲ τίτλοι ὁποῦ ἐπροσθέσαμεν ἡμεῖς εἶναι τεσσαράκοντα, ἢ ϗ περισσότεροι· ὅμως ἄξιον ϗ δίκαιον εἶναι νὰ εἰποῦμεν ἀκόμι ϗ τοῦτο, ϗ νὰ προσθέσωμεν ϗ ὅσα εἴπαμεν; ὅτι πολλὰ κεφάλαια εἶναι ἐσμιγμένα, ϗ ἀνακατωμένα εἰς τοὺς παλαιοὺς τίτλους ἀπὸ τὰ ἐδικά μας τὰ καλλίτερα, ϗ ἀναγκαιότερα καθὼς μοῦ φαίνεται· εἶναι δὲ ϗ μερικὰ ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἐσμιγμένα εἰς τοὺς τίτλους ὁποῦ ἐκάμαμεν ἡμεῖς· ϗ διὰ νὰ εἶναι γνώριμα ϗ φανερὰ ϗ τοῦτα, ϗ ἐκεῖνα, ποῖα εἶναι τὰ παλαιὰ, ϗ ποῖα τὰ ἐδικά μας, εἰς τοὺς τίτλους ὁποῦ ἐπροσθέσαμεν ἡμεῖς, καὶ εἰς τὰ κεφάλαια ὅλα, ὅπου ϗ ἂν εὑρίσκονται αὐτὰ, εἶναι γεγραμμένον ἀπέξω τὸ Ἡλιακὸν τοῦτο σημάδι, *, εἰς δὲ τὰ παλαιὰ τὸ Κρονικὸν,

N,

Ν, καὶ ἔτζι θέλουν εἶναι γνώριμα εἰς ὅσους ἐπιχειρισθοῦν τὴν Βίβλον ταύτην· καὶ εἴτις θέλει νὰ ἰξεύρῃ ποῖα εἶναι τὰ παλαιὰ, καὶ νέα, κᾂν τίτλοι, κᾂν κεφάλαια, ἀπὸ τὰ σημάδια τὰ γνωρίζει· οἱ δὲ τίτλοι τῶν βιβλίων εἰς κάθε βιβλίον εὑρίσκονται, καὶ εἶναι γεγραμμένοι καθὼς φαίνονται κατ' ἀρχὴν τῆς παρούσης Βίβλου καταγεγραμμέναι.

ΚΩΝ-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ Νόμων.

Εἰς τοὺς παλαιοὺς καιροὺς δὲν ἦσαν Βασιλικαὶ Μοναρχίαι, ἀλλὰ εἶχον κάποιους ἀνθρώπους ὁποῦ τοὺς ὠνόμαζον Ὑπάτους, καὶ ἐκεῖνοι ἐκυβερνοῦσαν τῶν Ῥωμαίων τὰ πράγματα· διότι ἔβαναν κάθε χρόνον ἀπὸ δύο ἀνθρώπους, καὶ ἔπερναν ἐπάνω τους ἐκεῖνοι ὅλας τὰς ὑποθέσεις, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε νόμοι ἦσαν· καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν φανερώτερον καὶ συντομώτερον, ἀκόμι οὔτε Βασιλεῖς ἦσαν, οὔτε νόμοι ἐγράφοντο εἰς βιβλία διατεταγμένα. Πρῶτος δὲ Ἄππιος Κλαύδιος, μὲ ἄλλους δέκα ἐκλεκτοὺς ἄνδρας, ἐσύναξαν εἴτι νόμιμα εὑρίσκοντο εἰς τοὺς Ῥωμαίους γραμμένα, καὶ ἄγραφα, ὁποῦ ἦσαν διασκορπισμένα, καὶ ἀσύνθετα, καὶ δὲν ἦτον εἰς ξεχωριστὰ βιβλία γραμμένα· ἔστειλε δὲ καὶ ἔφερε καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος, καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ ἄλλους τόπους ἄλλους τινὰς, καὶ ἐδιάλεξεν ἀπὸ ὅλα, καὶ ἔκαμε τὸ Δυοδεκάδελτον, ἤτοι τὴν Δωδεκάβιβλον. καὶ ὕστερον πάλιν ἀπὸ τοῦτον εὑρέθησαν ἄνδρες σοφοὶ, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀρχηγὸν τὸν Γάϊον, καὶ ἔκαμαν ἄλλας νομοθεσίας, καὶ ξεχωρισμοὺς τῶν κρίσεων ἐπρόσθεσαν· καὶ ὕστερον πάλιν ἀπὸ τούτους διάφοροι Βασιλεῖς ἔγραψαν νόμους, καὶ ἑρμηνείας, καθὼς τοὺς ἐφάνη συμφέρον διὰ τὴν πολιτείαν. Ὕστερον ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰς πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων μὲ σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν ἀνδρῶν σοφῶν ἐσύναξεν εἰς πεντήκοντα βιβλία, τὰ ὁποῖα ὠνόμασε Δίγεστα, ἤτοι Πανδέκτην, ἔσωντας καὶ νὰ δεχθοῦν ὅλους τοὺς νόμους. Δίγεστα. Ἐτοῦτος ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκαμε καὶ τοὺς τρεῖς Κώδικας, τὸν Γρηγοριανὸν, τὸν Ἑρμογενειανὸν, καὶ τὸν Θεοδοσιανὸν, καὶ τοὺς ἔσμιξε μὲ τοὺς νόμους ὁποῦ ἔκαμε διὰ Θαλαλαίου, Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου, καὶ ἐπλήρωσε καὶ αὐτὸς ἕτερον Δωδεκάδελτον, ἤτοι Δωδεκάβιβλον. Μερικοὶ δὲ λέγουσι διὰ τοὺς Κώδικας αὐτοὺς πῶς ἦτον πρὶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, πλὴν ἦτον διασκορπισμένοι, καὶ ἀνακατωμένοι, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐσύναξε, καὶ τοὺς ἔβαλεν εἰς τὸ Δωδεκάδελτον. Αὐτὸς καὶ τὰ Ἰνστιτοῦτα, ἤτοι τὴν εἰσαγωγὴν Ἰνστιτοῦτα τῶν νόμων, ὡς πρῶτα στοιχεῖα ἔδωκεν εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐπαιδεύοντο νὰ

μάθουν τοὺς νόμους· αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὰς Νεαρὰς, καὶ τὰς ἔβαλεν εἰς ξεχωριστὸν βιβλίον. Νεαραὶ δὲ εἶναι νέαι διατάξεις τῶν Βασιλέων κατὰ τοὺς νόμους, εἰς τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ ἔπιπτον εἰς τὸν καιρόν τους· ὑπηρέτα δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς τὰς νεαρὰς ὁποῦ εἴπαμεν ὁ Τριβουνιανὸς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον καὶ εἰς τὴν δεξιότητα τῆς φύσεως, καὶ εἰς τὴν φιλαργυρίαν ἐπιτήδειον, τὸν κηρύττουσιν· ὁ ὁποῖος ἔσωντας καὶ νὰ πέρνῃ χρήματα ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εἶχον τὰς ὑποθέσεις, ἐκεῖ ὁποῦ ἔγραφε τὰς Νεαρὰς, ἄλλας μὲν ἄλλαξεν εἰς τὸ θέλημα ἐκείνων ὁποῦ ἔδιδον χρήματα, ἄλλας δὲ πάλιν τὰς ἔκαμνε δειναὰς, καὶ ἔκλιναν εἰς διπλῆν ἔννοιαν, διὰ νὰ μὴ καταλαμβάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰς ἀναγινώσκουν, καὶ νὰ πίπτουν εἰς διχόνοιαν. Τελευταῖον δὲ καὶ ὕστερον πάντων Λέων ὁ σοφὸς, ὁ ἐν Βασιλεῦσιν ἀοίδημος, ἐσύναξε τὰ πάντα, ἤγουν τὰ Δίγεστα, καὶ τοὺς Κώδικας, τὰ Ἰνστιτοῦτα, ἤτοι τὴν εἰσαγωγὴν τῶν νόμων, καὶ τὰς Νεαρὰς ὅλας, καὶ τοῦτα ὅλα εἰς ἓν συνάψας, καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν εἰς ἑξήκοντα βιβλία πληρώσας, ἐτελείωσε τὴν λεγομένην Ἑξηκοντάβιβλον, τὴν ὁποίαν ἐμοίρασεν εἰς ἓξ Τεύχη, Τεῦχον ὀνομάσας τὸ κάθε μεγαλήτερον τμῆμα, τὸ ὁποῖον περιεῖχε πολλὰ βιβλία· καὶ κατόπιν ἀπὸ τοῦτον, πολλοὶ τῶν Βασιλέων ἐνομοθέτησαν νόμους καθολικοὺς, καὶ Νεαρὰς, καὶ προστάξεις ἄλλης λογῆς, καὶ χρυσοβούλλους λόγους, εἰς ὅσα ἐλογίασαν πρέπον ἔκαμαν.

Ὁ Νόμος, ἢ φυσικὸς εἶναι, ἢ ἐθνικὸς, ἢ πολιτικός· καὶ φυσικὸς νόμος εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἔχουσιν ὅλα τὰ ζῶα φυσικὰ, καὶ λογικὰ, καὶ ἄλογα, ἤτοι νὰ ἀγαποῦν αἱ μητέρες τὰ παιδία τους, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἐθνικὸς δὲ νόμος ἐκεῖνος εἶναι, τὸν ὁποῖον ἔχει ἓνα ἔθνος, ἢ μερικὰ ἔθνη, οἷον τὸ νὰ μὴ σμίγουν μὲ τὰς μητέρας αὐτῶν, ὁποῦ τὸ ἔχουν οἱ Σκύθαι, καὶ οἱ Ἕλληνες· καὶ τὸ ἐναντίον πάλιν οἱ Πέρσαι νὰ σμίγουν μὲ τὰς μητέρας αὐτῶν· πολιτικὸς δὲ νόμος εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸν χρειάζεται μόνον μία Πόλις διὰ τὸ συμφέρον της, καὶ ἂν τὸν χρειασθῇ καὶ ἄλλη, εἶναι ζημία της, καὶ πρόξενος βλάβης, ὡσὰν ὄντας ἓνας Αὐθέντης εἰς μίαν Πόλιν ὁποῦ νὰ μὴ κάμνῃ σιτάρι, καὶ νὰ ἤθελε νομοθετήσῃ νὰ εἶναι ὅλοι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰ Αὐθεντικὰ δοσίματα, ὅσοι ἤθελαν φέρουν σιτάρι νὰ πουλοῦν εἰς τὴν Πόλιν ἐκείνην, ἐτοῦτο ἐκείνης τῆς Πόλεως μόνον συμφέρει μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ σιτάρι, εἰς δὲ τὰς ἄλλας Πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸ σιτάρι περισσὸν, δὲν εἶναι συμφέρον τους, ἀλλὰ ζημίας πρόξενον.

Ὅρος Νόμου.

Νόμος εἶναι τέχνη τοῦ καλοῦ, καὶ μία παραγγελία κοινὴ, δόγμα φρονίμων ἀνθρώπων, σωφρονισμὸς τῶν σφαλμάτων ὁποῦ γίνονται μὲ θέλημα, καὶ χωρὶς θέλημα, ὁμόνοια κοινὴ τῆς Πόλεως· εἶναι καὶ θεῖον εὕρεμα. Ἡ παραγγελία τοῦ νόμου εἶναι νὰ περνᾷ κάθε εἰς τὴν ζωήν του τακτικὰ, καὶ νὰ μὴ βλάπτῃ ἄλλον, νὰ ἀποδίδῃ καθ᾽ ἑνὸς τὸ ἐδικόν του· σοφία δὲ τοῦ νόμου εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὰ Θεϊκὰ, καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον, καὶ τὸ ἄδικον· νὰ ἰξεύρῃ τοὺς νόμους πῶς εἶναι, ὄχι πῶς

νὰ γνωρίζῃ τὰ λόγια, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων· ἡ δὲ ἀρετὴ τοῦ νόμου εἶναι τὸ νὰ προστάζῃ, νὰ ἐμποδίζῃ, νὰ νουθετῇ, νὰ παιδεύῃ· καὶ ἡ προσταγὴ εἶναι, τὸ νὰ προστάζῃ τὸ τί νὰ κάμῃ· ἐμπόδισμα δὲ εἶναι νὰ μὴν ἀφίσῃ τινὰ νὰ κάμῃ καμμίαν ἀδικίαν· νουθέτησις δὲ εἶναι, μήτε νὰ ἐμποδίζῃ, μήτε νὰ παρακινῇ· παίδευσις δὲ εἶναι, βία καὶ δυναστεία νὰ ἐμποδίζῃ τοὺς ἀδίκους ἀπὸ τὸ ἄδικον.

Ὁ Νόμος μοιράζεται εἰς δύο, εἰς αὐθεντικὰ, καὶ εἰς λαϊκά.

Κανένας νόμος δὲν δύναται νὰ βεβαιώσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐμποδίζει ἡ φύσις.

Ὅσα δὲν εὑρίσκονται εἰς τὸν νόμον, ἀπὸ τὰ παρόμοια κάμνει χρεία νὰ λύωνται, καὶ νὰ δένωνται.

Τότε χρειαζόμεθα τὴν συνήθειαν, ὅταν ἐδοκιμάσθη εἰς τὸ Κριτήριον, καὶ ἐβεβαιώθη.

Ὅσα συνίστανται μὲ νόμον, μὲ ἐναντίον νόμον ἀναιροῦνται.

Σχόλιον.

Οἷον νόμος εἶναι ὁποῦ κάμνει τοὺς γονεῖς νὰ γράφουν ἀναγκαίως κληρονόμους τὰ παιδία τους· ὁμοίως καὶ τὰ παιδία νὰ γράφουν ἀναγκαίως κληρονόμους τοὺς γονεῖς· ἀλλ᾽ οὗτος ὁ νόμος ἀνῃρέθη, καὶ ἐμετεβάλθη ἀπὸ ἄλλου νόμου ὁποῦ λέγει, νὰ μὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ γράφουν οἱ πατέρες τὰ παιδία τους κληρονόμους, οὔτε τὰ παιδία τοὺς γονεῖς, ἀνίσως καὶ φανοῦν ἀχάριστοι. καὶ ἄλλος νόμος εἶναι ὁποῦ δίδει ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἐλευθέρους, καὶ αὐτεξουσίους νὰ κάμνουν διαθήκας, ἀλλὰ ἄλλος νόμος λέγει, ἐκείνους ὁποῦ νὰ κάμνουν δυναστείας, καὶ ἁρπαγὰς μὲ ἅρματα, ἢ κατὰ τοῦ Βασιλέως ἐπανάστασιν, νὰ μὴν ἠμποροῦσι νὰ κάμνωσι διαθήκας, καὶ ἄλλους ὁμοίους. Εἶναι νόμος ὁποῦ ἐμποδίζει τὰς γυναῖκας νὰ μεταχειρίζωνται ἀνδρίκια ὀφφίκια, ἤτοι νὰ συνδικάζουσι, νὰ ἐπιτροπεύουσιν· ἀλλ᾽ ἦλθεν ἄλλος νόμος εἰς τὴν μάμμην, καὶ εἰς τὴν μητέρα, ὁπόταν δὲν ὑποτάσσωνται εἰς τὸ Βελλιανὸν δόγμα, καὶ τάσσουν νὰ μὴν ὑπανδρευθοῦν δεύτερον, νὰ ἐπιτροπεύουσι τῶν παιδίων τους, καὶ τῶν ἐγγόνων.

Τοὺς νόμους ἐκείνων ὁποῦ συμβαίνουν πολλαῖς φοραῖς, κάμνει χρεία νὰ βαστοῦμεν, καὶ ὄχι ἐκείνων ὁποῦ ἔλαχε σπανίως, καὶ μίαν φορὰν, ἢ εἰς μίαν Ἐπαρχίαν, καὶ ἓνα πρᾶγμα· ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔγινε μίαν φορὰν, ἢ δύο, οἱ Νομοθέται τὸ παραβαίνουν.

Περὶ Ἀνηλίκων. Ῥωμαϊκόν.

Ὅταν ὁ νόμος ἐναντιώνεται καμμίαν ὑπόθεσιν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ φαίνεται πῶς εἶναι πολλὰ δικαία, ὅμως δὲν εἶναι δεκτὴ εἰς τὰ Κριτήρια· ὡσὰν νὰ εἰποῦμεν, νόμος εἶναι, ὅτι ὁ Ἐπίτροπος νὰ μὴ δώσῃ κανένα πρᾶγμα εἰς τὰ χέρια τοῦ ἀνηλίκου παιδίου, ἕως οὗ νὰ φθάσῃ κέ. χρόνων· ἐὰν δὲ ὁ Ἐπίτροπος δώσῃ πρᾶγμα εἰς τὴν κδ΄. τοῦ ιβ΄. μηνὸς τοῦ κέ. χρόνου, καὶ ὁ ἀνήλικος τὸ ἐξοδιάσῃ, ἀναγκάζεται νὰ τὸ πληρώσῃ ὁ Ἐπίτροπος· ἀγκαλὰ καὶ ὁ ἀνήλικος ἐκεῖνος δὲν ἦτον δυνατὸν εἰς τὰς ἓξ ἡμέρας ἐκείνας ὁποῦ ἔλειπαν ἀπὸ τοὺς κέ. χρόνους, νὰ ἔλθῃ εἰς τελείαν γνῶ-

SISMANOGLIO

γνῶσιν, καὶ νὰ γένῃ φρονιμώτερος. Πανταχȣ̃ λοιπὸν ὅπȣ καὶ ἂν εἶναι νόμος ὡρισμένος, κάμνει χρεία νὰ φυλάττεται, ϗ ἔτι γένῃ ἔξω τȣ̃ νόμȣ δὲν σέργεται, μακάρι νὰ εἶναι ϗ πολλὰ δίκαιον.

Κατὰ πολλὰ κάμνει χρεία νὰ ἐξετάζωνται, καὶ νὰ ἐξηγῶνται οἱ νόμοι μὲ φιλαγαθότητα εἰς τὰ ἀμφίβολα πράγματα.

Δὲν δύναται νὰ δώσῃ τινὰς ὅλων τῶν νόμων τὸν λογισμόν.

Ῥωμαϊκόν.

Ὅταν ὁ νόμος βȣ́λεται ἄλλο, καὶ ἕτερον ἡ δικαιοσύνη, τότε μόνον ὁ Βασιλεὺς ξεχωρίζει τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, διότι μόνον τȣ̃ Βασιλέως πρέπει νὰ ξεχωρίζῃ τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις.

Περὶ Βασιλέως.

Ἐκεῖνο ὅπȣ̃ ἀρέσει τȣ̃ Βασιλέως, νόμος εἶναι, κἄντε δι' ἐπιστολῆς γράψῃ ὁρισμὸν, κἄντε ἰξεύροντας μίαν ὑπόθεσιν τὴν βεβαιώσῃ, κἂν ὅ,τι λογῆς γένῃ, καὶ λέγονται τὰ τοιαῦτα, Διατάξεις. μερικὰ δὲ ἀπὸ ταῦτα εἶναι προσωπικὰ, ϗ δὲν πιάνονται διὰ νόμος, κἄντε εἰς παίδευσιν τινῶν, κἄντε εἰς φιλοτιμίαν ἐτέθησαν.

Ἡ ἀπόφασις ὅπȣ̃ νὰ γένῃ ἀνάμεσα εἰς δύο τινὰς ἀπὸ Βασιλεῖς, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια, κάμνει χρεία νὰ φυλάττεται.

Μία πρόσαξις Βασιλικὴ ὁπόταν συγχωρῇ κανενὸς σφάλμα, καὶ ἄλλον δὲν ἀδικεῖ, ἂν εἶναι ϗ ἔξω τȣ̃ νόμȣ, κάμνει χρεία νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος.

Ἡ Βασιλικὴ προσαγὴ λέγεται ἀντιγραφὴ, διότι αἱ Βασιλικαὶ προσαγαὶ τὸ περισσότερον γίνονται ἀπὸ παλαιὰ παραδείγματα.

Αἱ διατάξεις ὁποῦ γίνονται ὑστερότερα εἶναι βεβαιώτεραι ἀπὸ τὰς πρώτας.

Οἱ καθολικοὶ νόμοι ἐξȣσιάζȣν καὶ τȣ̀ς Βασιλεῖς, καὶ διώκουν πᾶσαν παράνομον ζημίαν.

Περὶ Συνηθείας.

Κάμνει χρεία νὰ φυλάττεται ϗ ἡ συνήθεια τȣ̃ τόπȣ, εἰ δὲ καὶ τȣ̃το λείπῃ, πρέπει νὰ ἀκολȣθȣ̃ν τȣ̀ς πλησιοχώρȣς, ϗ ἐκεῖνα ὅπȣ̃ ὁμοιάζȣν μὲ τὴν ὑπόθεσιν ὅπȣ̃ ἔχȣν· εἰ δὲ λείπῃ καὶ τȣ̃το, τότε κάμνει χρεία νὰ βασοῦν τὸν νόμον ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει ἡ Ῥώμη πρὸς τὴν ζητȣμένην ὑπόθεσιν.

Ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμȣ φυλάττεται, καὶ καθὼς ὁ σύνθεσις τȣ̃ νόμȣ, ἄλλη εἶναι γραμμένη, καὶ ἄλλη εἶναι ἄγραφος, ἔτζι καὶ ὅταν θελήσῃ νὰ χαλάσῃ τινὰς καμμίαν σύνθεσιν νόμȣ, ἢ μὲ ἔγγραφον νόμον, ἢ μὲ ἄγραφον τὴν χαλᾷ.

Ὁ Κριτὴς ὅ,τι πρᾶγμα εὕρῃ ὅπȣ̃ πολιτεύεται συχνάκις εἰς τὴν Πόλιν διὰ καμμίαν ὑπόθεσιν, πρέπει νὰ τὸ φυλάττῃ, διότι ἡ παλαιὰ συνήθεια, ϗ ἡ ἔννοια ὅπȣ̃ εἰσφέρει τὴν συνήθειαν, πρέπει νὰ φυλάττεται, καὶ δὲν θέλει ἀφήσῃ τίποτε νὰ γένῃ ἔξω ἀπὸ τὴν παλαιὰν συνήθειαν.

Ἐκ-

του Αρχ. Ανθίμου. [illegible]

Ἐκράτησε σήμερον, καὶ πολιτεύεται, ϗ συχνάζει εἰς ὅλα τὰ Δικα-
στήρια, τὸ νὰ εἶναι ἀρκετοὶ δύο μάρτυρες, ὅταν εἶναι κρίσις διὰ μίαν
λίτραν· ταύτην λοιπὸν τὴν συνήθειαν, πρέπει κάθε Κριτὴς νὰ τὴν
φυλάττῃ, καὶ νὰ μὴν ἀφίνῃ νὰ γίνεται τίποτε ἔξω ἀπὸ ταύτην τὴν
συνήθειαν· ὁμοίως καὶ ἀπὸ παλαιὰν συνήθειαν ἐβεβαιώθη τὸ νὰ μὴ
κάμνȣν ὅρκον οἱ Ἡγȣ́μενοι, καὶ οἱ Μητροπολῖται, ὅταν τὸ Μοναστή-
ριον, ἢ ἡ Μητρόπολις δὲν ἔχει ἀπόδειξιν, καὶ δοθῇ ὅρκος· ἀλλὰ τρεῖς
ἀπὸ τȣ̀ς μοναχȣ̀ς, ἢ τȣ̀ς κληρικȣ̀ς, ὅταν εἶναι πολυάριθμα τὰ Μοναστή-
ρια, ἢ τὸ ὀλιγώτερον δύω, καὶ νὰ φυλάττεται ἡ ἐκλογὴ ἕως καὶ εἰς τȣ̀ς
πλέον μικροτέρȣς. Εἶναι καὶ νόμος ὅπȣ̃ λέγει νὰ μὴ κάμνȣν ὅρκον οἱ
μάρτυρες, καὶ νὰ μὴ σύρνωνται ἀπὸ τὸν τόπον ὅπȣ̃ κατοικȣ̃σιν εἰς ἄλ-
λον τόπον διὰ μαρτυρίαν, πάρεξ ἂν εὕρῃ συνήθειαν ὁ Αὐθέντης, ὁποῦ
ἀπὸ τόπον εἰς τόπον νὰ τȣ̀ς στέλλῃ νὰ μαρτυρȣ̃ν. Εὑρίσκωντας λοιπὸν ὁ
Αὐθέντης τέτοιαν συνήθειαν εἰς κανένα τόπον, χρέος ἔχει νὰ τὴν φυ-
λάττῃ, ϗ νὰ μὴ τὴν παραβλέπῃ.

Παρήγγειλεν ὁ Μαγίστρος, ὅταν λέγωσι πολλοὶ νόμοι διὰ μίαν ὑπόθεσιν, ϗ συμφωνȣ̃σιν, ἐὰν εὑρεθῇ ἄλλος νόμος, καὶ λέγει ἐναντία τῶν πολλῶν, νὰ μὴ κάμȣν καθὼς λέγει ἐκεῖνος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν πολλῶν νὰ ἐξηγȣ̃ν ϗ τȣ̃ ἑνός.

Ἕνα τίποτες ὅπȣ̃ δὲν ἐβάλθη μὲ λογαριασμὸν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην, καὶ μὲ τὸ νὰ κρατήσῃ συνήθεια, δὲν πρέπει νὰ βασοῦν εἰς τοὺς νόμους.

Λέγει ἔτζι, ἡ συνήθεια νὰ ἐπικρατῇ, ϗ νὰ φυλάττεται εἰς τὰ ὅμοια
πράγματα ὅπȣ̃ τυχαίνȣν, ἡ εὔλογος, καὶ ὅπȣ̃ μὲ λογαριασμὸν καλὸν
ἐπεκράτησε, καὶ ἐδοκιμάσθη ἀπὸ ἀξιολόγων ἀνθρώπων, ϗ εὑρέθη ἔννο-
μος ϗ δίκαιος· διατὶ ἡ συνήθεια ὅπȣ̃ πολλαῖς φοραῖς ἐνεργήθη εἰς τὸ
Κριτήριον, ϗ εἶναι ἀσυλλόγιστος, ϗ ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον, ϗ ἐπεκράτη-
σεν ἀπὸ ἀπάτην, ϗ πλάνην, δὲν πρέπει νὰ παραφυλάττεται εἰς τὰ
ὅμοια, ȣ̓δὲ θέλει κρατήσῃ διὰ νόμος ἡ ἀσυλλόγιστος συνήθεια, ἀλλὰ
πρέπει νὰ ἐξετάζηται ὁ συλλογισμὸς καὶ ἡ διάνοια τῆς συνηθείας. καὶ
εἰ μὲν εὑρεθῇ, ὅτι μὲ καλὸν συλλογισμὸν, καὶ δίκαιον ἐνεργήθη εἰς
τὸ Κριτήριον, καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι εὔλογος καὶ δικαία ἡ συνή-
θεια, νὰ λαμβάνεται ϗ εἰς τὰ ὅμοια ὡς νόμος.

Ὅσα εἶναι νομοθετημένα διὰ πᾶσαν πολιτείαν, ϗ εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ ὠφέλειαν παντὸς τȣ̃ πλήθȣς, καὶ τȣ̃ λαȣ̃, ἐκεῖνα πρέπει νὰ φυλάττωνται, καὶ ὄχι ἐκεῖνα ὅπȣ̃ ἐσπȣ́δαξαν μερικοὶ νὰ νομοθετήσȣν διὰ μερικὸν συμφέρον, ϗ τῶν κοινῶν φθοράν.

Περὶ Βασιλέως.

Ὁ Βασιλεὺς δὲν ὑπόκειται εἰς τȣ̀ς νόμȣς, ἀμὴ ἡ Βασίλισσα ὑποτάσσεται, μόνον τῆς δίδει ὁ Βασιλεὺς τὰ ἐδικά τȣ προνόμια.

Περὶ ἀγνοίας Νόμȣ ϗ Φάκτȣ.

Ἡ ἀγνωσία τȣ̃ νόμȣ, ἐκείνȣς ὅπȣ̃ ζητȣ̃ν τὸ ἐδικόν τȣς, δὲν τȣ̀ς βλάπτει,

τει, ἀμὴ ἐκείνους ὁποῦ ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν, καὶ νὰ κερδήσουν δὲν τοὺς ὠφελεῖ.

Φάκτος. Ἡ ἄγνοια τοῦ Φάκτου βοηθεῖ καὶ ἄνδρας, καὶ γυναῖκας, καὶ εἰς κέρδος, καὶ εἰς ζημίαν. Φάκτος δὲ εἶναι τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως ὁποῦ κρίνεται τινάς· ἡ δὲ ἄγνοια τοῦ νόμου, ἤγουν ὁποῦ νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν νόμον τινάς, γυναῖκας μὲν δὲν βοηθεῖ εἰς κέρδος, ἀμὴ εἰς ζημίαν δὲν βλάπτει τινά, ἂν θέλῃ νὰ ζητῇ τὸ δίκαιόν του.

Αὕτη λοιπὸν ἡ ἄγνοια τοῦ φάκτου, ἤγουν τὸ νὰ μὴν ἠξεύρῃ πῶς θέλει νὰ εὔγῃ ἡ ὑπόθεσις ἕως τὸ ὕστερον, δὲν βλάπτει τινά, ἀμὴ ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου βλάπτει τοὺς πάντας, παρὰ μόνον τοὺς ἀνήλικους, καὶ εἰς μερικὰ τὰς γυναῖκας, ἐκεῖ ὁποῦ δὲν εἶναι σφάλμα· ἀλλὰ ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου βλάπτει τοὺς πάντας· καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἠξεύρουν τὸν νόμον οἱ πάντες, καὶ τὰς διατάξεις τὰς βασιλικάς.

ΤΙΤΛΟΣ Β'.

Περὶ Ἀνάγοντος καὶ Ἐναγομένου, καὶ περὶ δικαιωμάτων, καὶ ἐγκλημάτων μερικῶν, καὶ δημοσίων.

Ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ κριθῇ μὲ τινά, κάμνει χρεία νὰ ἀκολουθῇ τὸν Φόρον τοῦ κρινομένου. Φόρος δὲ εἶναι ἐκεῖ ὁποῦ ἔχει τὴν κατοίκησιν, ἢ ὁποῦ ἦτον, ὅταν ἔτυχε νὰ γίνῃ ἡ ὑπόθεσις ὁποῦ ἔχουν νὰ κάμουν.

Ἐπεξήγησις τοῦ Ῥητοῦ τούτου.

Ἤξευρε Κανονικῶς, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ τίποτες ἀπὸ ἄλλου, ἀκολουθεῖ τὸν Φόρον ἐκείνου ὁποῦ χρεωστεῖ. Φόρος δὲ εἶναι, ἢ ἐκεῖ ὁποῦ κατοικεῖ ἐκεῖνος ὁποῦ χρεωστεῖ, ἢ ἐκεῖ ὁποῦ ἔγιναν τὰ παζάρια, καὶ ἡ ὁμολογίαις. παραδείγματος χάριν· ὁ Πέτρος ὤντας κάτοικος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ εὑρισκόμενος εἰς αὐτήν, ἐδανείσθη ἀπό τινος Θεσσαλονικέως χρήματα· ὕστερον εὐγαίνωντας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ πηγαίνωντας εἰς ἄλλους τόπους, ἔτυχε νὰ περάσῃ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐκεῖ τὸν ηὗρεν ὁ δανειστὴς ὁ Θεσσαλονικεύς, καὶ ἠθέλησε νὰ τοῦ ζητήσῃ τὰ χρήματα μὲ τὴν Αὐθεντείαν. Ὁ χρεώστης ἐναντιώνετο εἰς τὸν δανειστήν, καὶ τοῦ ἔλεγεν, ἂν ἔχῃς κρίσιν μὲ ἐμένα, δὲν πρέπει νὰ τὴν κάμῃς ἐδῶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὁποῦ κατὰ τύχην εὑρέθηκα, ἀλλ' εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ πήγαινε ἐκεῖ, καὶ κάμε τὴν κρίσιν εἰς τὸν Φόρον μου, ἐκεῖ ὁποῦ ἐδανείσθηκα, καὶ ἔκαμα τὴν ὁμολογίαν. Ὁ δανειστὴς δὲν ἐκατεπείθετο, καὶ ὤντας ἀμφίβολος ἡ ὑπόθεσις, ἐγράφη παρὰ τοῦ Αὐθέντου τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὸν Βασιλέα ἡ ὑπόθεσις, καὶ ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεύς, ὅτι γυρεύεις νὰ ἀνατρέψῃς τὴν τάξιν τοῦ νόμου· ὁ δανειστὴς πρέπει νὰ γυρεύῃ τὸν Φόρον τοῦ χρεώστου, καὶ ὄχι ὁ χρεώστης τὸν Φόρον τοῦ δανειστοῦ. ταῦτα οὕτως ἐννοοῦνται, ἀνίσως καὶ εἰς τὸν τόπον ὁποῦ κατοικεῖ ὁ χρεώστης ἔγινεν ἡ ὁμολογία· ἀμὴ ἀνίσως καὶ ἄλλου εἶχεν ὁ Πέτρος τὴν κατοικίαν, ὅταν ἐδανείσθη, ὡσὰν νὰ εἴπουμεν εἰς τὴν Πόλιν, ἀλ-

λου

λου δὲ εὑρίσκεται, καὶ εἶναι, ἂν τύχῃ, εἰς τὴν Ῥαιδεστόν, καὶ κατὰ τύχην εὑρέθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὁ Θεσσαλονικεὺς δανειστὴς πρέπει ἢ εἰς τὴν Πόλιν, ἢ εἰς τὴν Ῥαιδεστὸν νὰ κινῇ τὴν κρίσιν κατὰ τοῦ χρεώστου.

Κάμνει χρεία νὰ ἠξεύρῃ κάθε εἷς, ὅτι δύω διαφοραὶ εἶναι τῶν Κριτηρίων, ἡ μὲν μία γίνεται ἀπὸ τοὺς νόμους· ἡ δὲ ἄλλη ἀπὸ τοὺς κανόνας, καὶ τρίτη διαφορὰ γίνεται καὶ ἀπὸ τὰ δύω μέρη, ἀπὸ τοὺς κανόνας, καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους. Κάθε Κριτήριον συνίσταται ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ προκάθονται, καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ συγκάθονται, καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ στέκονται καὶ κρίνονται· κρίνονται δὲ ἢ ἀπατοί τους οἱ κρινόμενοι, ἢ διὰ Ἐντολέων, τουτέστι Ῥητόρων, τῶν ὁποίων Ῥητόρων τοὺς δίδει τὴν ἐξουσίαν ὁ νόμος.

Ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸν καλέσουν εἰς κρίσιν, καὶ ὕστερον γραφθῇ στρατιώτης, ἢ εἰς ἄλλην Πόλιν μετοικήσῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ περὶ τῆς αὐτῆς κρίσεως, πῶς νὰ κριθοῦν εἰς τὸ Κριτήριον τοῦ Φόρου, ἤγουν τῆς Πόλεως ὁποῦ ἐκατοίκει, ἢ εὑρέθη πρότερον.

Νεαρά.

Ἕνας ὁποῦ ἀρχίσει νὰ κρίνεται διὰ καμίαν ὑπόθεσιν, προστάζομεν νὰ ξεγυμνώνῃ, καὶ νὰ φανερώνῃ αὐτήν, καὶ νὰ σπουδάζῃ ἕως οὗ νὰ εὔγῃ εἰς τέλος ἡ ὑπόθεσις ἐκείνου, εἰδὲ καὶ συμπεραίνει τὸν καιρόν, καὶ δὲν ἔρχεται νὰ ἐξεταχθῇ ἡ ὑπόθεσις, νὰ προσκαλῆται ὑπὸ τοῦ Κριτοῦ δύω καὶ τρεῖς φοραῖς, καὶ νὰ τὸν ἀπαντεχαίνῃ εἰς κάλεσμα ἕως τριάκοντα ἡμέρας, καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ οὔτε ἔτζι, ἢ ἀπατός του, ἢ νὰ στείλῃ Ἐντολέα, νὰ τοῦ δίδῃ διωρίαν ἑνὸς χρόνου· εἰδὲ καὶ μέσα εἰς τὴν διωρίαν τοῦ ἑνὸς χρόνου δὲν ἔλθῃ νὰ ἐξετάξῃ τὴν ὑπόθεσίν του, νὰ ἐξετάζῃ ὁ Κριτὴς καὶ λείποντος αὐτοῦ, καὶ ἄλλου παρὸν εὑρισκομένου ὑποθεσιάρου τὰ δικαιολογήματα, καὶ ὁπόταν ἐξεταχθῇ καταλεπτῶς ἡ ἀλήθεια, νὰ κάμῃ τὴν ἀπόφασιν, καθὼς ὁρίζουν οἱ νόμοι· εἰδὲ καὶ ἔλθῃ ἀνάμεσα εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ εἶχε τὴν διωρίαν, καὶ βούλεται νὰ ἐξετάζῃ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, πρῶτον νὰ τοῦ ζητῇ ὁ Κριτὴς τὰ ἔξοδα ὁποῦ εἶχε κάμῃ ὁ ἄλλος ὑποθεσιάρης του, φυλάττωντας τὸ Κριτήριον τόσον καιρόν, καὶ νὰ τὰ δώσῃ ἐκείνου, καὶ τότε νὰ στέκεται νὰ κρίνεται ἕως οὗ νὰ τελειωθῇ ἡ κρίσις τῆς ὑποθέσεως, εἰδὲ δὲν σταθῇ μήτε ἔτζι, τότε εἰς τὸ Κριτήριον, ὁρίζομεν νὰ μὴν ἔχῃ πλέον κανένα δίκαιον νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις ἐκείνας ὁποῦ ἐλογίαζε, πῶς νὰ ἔχῃ δίκαιον κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀλλὰ νὰ εἶναι παντάπασι ξεπεσμένος, καὶ ζημιωμένος.

Ἡ δὲ, λδ'. νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος ὁρίζει, ὅτι ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸν προσκαλέσουν ἐκ τρίτου εἰς τὸ Κριτήριον, καὶ δὲν πηγένει, νὰ κατακρίνεται, καὶ νὰ παιδεύεται.

Ἡ διωρία ὁποῦ δίδεται εἰς ἐκείνους ὁποῦ θέλουν νὰ κριθοῦν διὰ νὰ ἑτοιμασθοῦν, τρεῖς μῆνες εἶναι.

Ὁ λέγων ἀποδείχνει, καὶ ὄχι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀρνεῖται.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἐνάγεται μὲ ταῖς παραγραφαῖς, ἐνάγων εἶναι, καὶ ὑπόκειται εἰς ταῖς ἀπόδειξες.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνος ὁποῦ κατηγορεῖ τινὰ διὰ ἁμαρτίαν, πρέπει νὰ ἀποδείξει καὶ τὸ ἁμάρτημα, καὶ τὸν καιρὸν, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον ὁποῦ ἔγινεν ἡ ἁμαρτία, ἂν τύχῃ μοιχεία, καὶ μὲ τί πρόσωπον, ἀμὴ τὴν ἡμέραν, ἢ τὴν ὥραν δὲν ἀναγκάζεται νὰ εἰπῇ.

Ἐὰν κατηγορήσῃ κανεὶς τινὰ εἰς κανένα ἔγκλημα, καὶ ἐκεῖνος πάλιν φέρει εἰς τὸ μέσον ἄλλο ἔγκλημα βαρύτερον διὰ ἐκεῖνον, τὸ μεγαλήτερον ἔγκλημα κάμνει χρεία νὰ ἐξετάζηται προτήτερα· τὸ ὁποῖον λέγεται, πῶς ὁ κατήγορος συμπαίζει τὸν κατηγορεμένον, καὶ τοῦ ἔδωκε θέλημα νὰ τὸν κατηγορήσῃ.

Περὶ Δικαιωμάτων εἰς τὰ αὐτά.

Ὁ Κατήγορος δὲν δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὸν κατηγορεμένον νὰ ἀποδείξῃ τὰ δικαιώματά του, ἀλλὰ ὁ κατηγορεμένος ἀναγκάζει τὸν κατήγορον νὰ ἀποδείξῃ τὰ ὅσα τὸν κατηγορεῖ.

Δὲν πρέπει νὰ ἀγωνίζηται τινὰς μὲ ξένα δικαιολογήματα.

Ἀπὸ τὰς δύω διατάξεις τοῦτο συνάγεται, ὅτι ὅταν σύρνῃ κανεὶς τινὰ εἰς κρίσιν, κἂν ἰδιώτης, κἂν πόλις, κἂν αὐθεντεία διατίποτε χρέος, ἢ παρακαταθήκην, δύναται ὁ συρνόμενος ἐκεῖνος, μὴν ἔχοντας ἄλλην ἀπόδειξιν, πῶς νὰ ἐπλήρωσε τὸ χρέος, ἢ νὰ μὴ παρέδωκε τὴν παρακαταθήκην, νὰ ζητήσῃ νὰ ἔλθουν εἰς τὸ μέσον τὰ λόγια τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ὁποῦ τὸν σύρνει, καὶ τὰ αὐθεντικὰ, ἢ πολιτικὰ δικαιολογήματα, καὶ ἀπεκεῖ φανερώνεται ἡ ἀλήθεια.

Ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ σύρνουν εἰς κρίσιν, δὲν ἠμποροῦν νὰ ζητήσουν ἀπόδειξες ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ σύρνονται ἀπὸ λόγου τους εἰς κρίσιν, ἐξ ἐναντίας δὲ οἱ συρνόμενοι ζητοῦν ἀπ' ἐκείνους σημεῖα καὶ ἀπόδειξες.

Οὔτε ὁ ἀντίδικός μου δύναται νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ τοῦ εἰπῶ τὰ δικαιώματά μου, τὰ ὁποῖα τὸν ὠφελοῦν, ἤγουν τί θέλω νὰ εἰπῶ εἰς τὴν κρίσιν νὰ δικαιωθῶ, οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ μὲ παιδεύσῃ, ἠμπορεῖ νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ τοῦ δώσω τὰ χαρτία μου, τὰ ὁποῖα διαβάζωντας δύναται νὰ ὠφεληθῇ.

Ἐὰν τίς λέγῃ πολλὰ δικαιώματα διὰ λόγου του, καὶ εἶναι ἐναντία καὶ μάχονται ἕνα ἄλλο, δὲν δύνανται αὐτὰ νὰ τὸν ὠφελήσουν τίποτε.

Τότε δι' ἄλλον τινὰ ἀναγκάζεται τινὰς νὰ φέρῃ δικαιώματα ὁποῦ νὰ τὸν ὠφελοῦσιν, ὁπόταν δὲν βλάπτεται αὐτὸς ὁποῦ τὰ φέρει· ἀμὴ διὰ λόγου του ἐναντίον δὲν ἀναγκάζεται νὰ τὰ φέρῃ.

Τότε ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ φέρῃ τὰ δικαιώματα ὁποῦ εἶναι ἐναντίον του, ὅταν ἡ ὑπόθεσις εἶναι χρηματικὴ, καὶ ὄχι ἐγκληματική.

Τί ἐστὶ Χρηματικὸν, καὶ τί ἐστὶν Ἐγκληματικόν.

Χρηματικαὶ ὑποθέσεις εἰσὶν, ὅταν ἡ ζημία εἶναι διὰ ἄσπρα μόνον· ἐγκληματικαὶ δὲ εἶναι, ὅταν εἶναι ἄλλο πταίσιμον, καὶ ἔχει περισσοτέραν παίδευσιν.

Χρηματικὴ ὑπόθεσις εἶναι ἐκείνη ὁποῦ προξενεῖ εἰς ἐκεῖνον ἡ ὁποῖα τὴν ἔχει, ζημίαν ἀσπρῶν μόνον· ἐγκληματικὴ δὲ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἔχει βαρυτέραν τιμωρίαν.

Διὰ

Διὰ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν μαρτυρεῖ κανεὶς χωρὶς θέλημά του, δὲν ἀναγκάζεται νὰ φέρῃ οὔτε ὁμολογίας, οὔτε δικαιώματα, ἢ ἄλλο τίποτε παρόμοιον.

Δὲν ἀναγκάζεται τινὰς μὴ θέλωντας νὰ κινήσῃ οὔτε χρηματικὴν κρίσιν, οὔτε νὰ φανερώνῃ ἔγκλημα τινός.

Ἐκεῖνος ὁποῦ σύρνει τινὰ εἰς κρίσιν βίᾳ καὶ δυναστεία, χωρὶς νὰ ἔχῃ δίκαιον, πληρώνει καὶ τῆς στράτας καὶ τῆς κρίσεως τὰ ἔξοδα.

Εἴτις κατηγορηθῇ δὲν δύναται νὰ ἀντικατηγορήσῃ πρὸ τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν.

Ἡ διάταξις προστάζει, ὅτι ὅταν κρίνεται κανένας ὁποῦ νὰ ἔχῃ ὀφφίκιον αὐθεντικὸν, κἂν τε διὰ χρηματικὴν ὑπόθεσιν, κἂν τε διὰ ἐγκληματικὴν, δὲν τοῦ ζητοῦν ἐγγυητὰς, ἀλλὰ μόνον διὰ ὅρκου καὶ ἐξομοσίας πιστεύεται.

Περὶ Ἐξομοσίας.

Ἐξομοσία λέγεται ἡ μεθ' ὅρκου ἄρνησις, καὶ ἐξομνύω, τὸ μεθ' ὅρκου ἀρνοῦμαι· καὶ πάλιν λέγεται ἐξομοσία, ὅταν κατηγορεῖται τινὰς εἰς ἔγκλημα, καὶ λέγει, ἢ διὰ τοῦ λόγου του, ἢ διὰ ἄλλον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κινῆται ἡ δίκη, ἀνίσως καὶ ἐφαίνετο, ὅτι λέγει κατὰ λόγον, εἶτα λέγωντας καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ κινῆται ἡ κρίσις, ἐδίδετο εἰς αὐτὸν ὅρκος, καὶ ἔτζι διεγράφετο, καὶ ἔπαυεν ἡ δίκη.

Οἱ γονεῖς καὶ οἱ μητρυοὶ αὐθένται τῶν ἐλευθερωθέντων ὑπ' αὐτῶν δούλων ἐὰν καὶ ἀγωνίζωνται δι' Ἐντολέων, δηλαδὴ Ἀβουκάτων, ὅμως δὲν ἐνάγονται εἰς τὴν περὶ δόλου, ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, καὶ ἀγκαλὰ νὰ βάνουν μάλιστα Ῥήτορας νὰ ἀγωνίζωνται εἰς τὴν κρίσιν διὰ λόγου τους, δὲν ὀνειδίζονται εἰς τοῦτο, οὐδὲ ἐνάγονται περὶ ὕβρεως.

Δὲν σύρνεται τινὰς δυναστικῶς εἰς Κριτήριον, ἀπὸ τὸ σπίτι του μέσα, διότι καθ' ἑνὸς τὸ σπίτι εἶναι ἀσφαλὲς καταφύγιον· καὶ εἴτις τὸν σύρῃ δυναστικῶς, παιδεύεται· εἰδὲ ἀπατός του τὸν σεβάσῃ μέσα, ἢ φανῇ εἰς τὴν ἀγορὰν, τότε τὸν κράζει.

Ἐὰν καὶ καμμίαν φορὰν καλεσθῇ τις εἰς τὸ Κριτήριον ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἀλλ' ὅμως κανεὶς δὲν σύρνεται δυναστικῶς.

Διὰ ἀπόδειξιν μόνην φθάνει ἡ ἀπόκρισις τοῦ ἐρωτωμένου, κἂν εἰς τὰς κληρονομίας, κἂν εἰς ἄλλο πρᾶγμα.

Εἶναι δυνατὸν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀποκρίνεται νὰ μεταμεληθῇ, ἀνίσως καὶ δὲν ζημιοῦται ὁ ἐνάγων ἀπὸ τὴν μεταμέλειάν του· καὶ μάλιστα ἀνίσως καὶ ὕστερα γνωρίσῃ τινὰς τὸ δίκαιόν του, ἢ ἀπὸ δικαιώματα, ἢ ἀπὸ ἐπιστολάς.

Ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ εἰπῇ τινὰς ἐναντίον ἄλλου τινὸς δίκαιον, ἢ νὰ κατασκευάσῃ νὰ τὸ εἰποῦν ἄλλοι, εἰς τὸ ἴδιον καταδικάζεται καὶ αὐτός.

Παραδείγματος χάριν· ἐκίνησεν ἕνας κρίσιν προσωπικὴν ἐναντίον τινὸς ἀνθρώπου διὰ δανεικὰ ἄσπρα, ἡ ὁποία κρίσις περικλείεται ἀπὸ τοὺς τριάντα χρόνους (καὶ τὰ δανεικὰ προσωπικὴ κρίσις εἶναι, ὡσὰν ὁποῦ τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισθέντος χρεωστεῖ) καὶ ὁ χρεώστης ἐναντιώνετο, καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἡ κρίσις ἐδιάβη ἀπὸ τὸν καιρόν της, ὡσὰν ὁποῦ ἀπέρασαν

 τριάν-

τριάντα χρόνοι, καὶ τίποτε δὲν μὲ εἶπες· καὶ ὁ λόγος αὐτὸς ἦτον δυνατὸς, καὶ εἰς τὸν νόμον δεκτός· ἀλλ' ὁ δανειστὴς κατέπεισε τὸν Κριτὴν νὰ μὴ δεχθῇ τὸν λόγον τοῦ χρεώστου, ἀλλὰ νὰ ἀποφασίσῃ, ὅτι καὶ οἱ τριάντα χρόνοι ἂν ἀπέρασαν, δὲν βλάπτεται ὁ δανειστὴς, καὶ ἀπεφάσισε τὸν χρεώστην νὰ δώσῃ τὸ χρέος. Ἀνίσως λοιπὸν ὕστερα αὐτὸς ὁ δανειστὴς ἤθελεν ἦτον δανεισμένος ἀπὸ ἄλλον χρήματα, καὶ ἐπέρασαν τριάντα χρόνοι, καὶ λέγει αὐτὸν τὸν λόγον, ὅτι οἱ τριάντα χρόνοι ἐπέρασαν, καὶ πλέον αὐτὴ ἡ κρίσις δὲν θεωρεῖται, δὲν ἀκούεται πλέον, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἔχῃ δίκαιον, ἀλλὰ θέλει ἀποφασισθῇ νὰ τὰ πληρώσῃ, ἀκούωντας ἀπὸ τὸν Κριτὴν, ἀλήθεια, καὶ ὁ λόγος σου ὁποῦ λέγεις, εἶναι τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἐσὺ ἔτζι πρέπει νὰ κριθῇς, διότι καὶ ἡ ἄλλη κρίσις ὁποῦ εἶχες νὰ λάβῃς, ἔτζι ἀπεφασίσθη, καὶ ἐκρίθη.

Περὶ Ἐγκλημάτων.

Εἰς τὰ Κριτήρια τὰ ἐγκληματικὰ δὲν δύναται τινὰς, οὔτε νὰ κατηγορήσῃ, οὔτε νὰ κατηγορηθῇ δι' Ἐντολέων, ἤτοι Ῥητόρων.

Τὰ ἐγκλήματα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου σβύνονται ὅλα, πάρεξ μόνον ἐκεῖνα τὰ μεγάλα· ὅταν κατηγορηθῇ διὰ προδότης, ἢ διὰ ἐπιβουλὴν τοῦ Βασιλέως· διότι εἰς τοῦτα ἐὰν δὲν ξεκαθαρισθῇ ἀπὸ τοὺς κληρονόμους, γίνεται ἡ κληρονομία Αὐθεντική.

Εἴτις κατηγορήσῃ τινὰ διὰ κανένα ἔγκλημα μέσα εἰς δύω χρόνους νὰ ἐβγάλῃ τὴν κατηγορίαν εἰς κεφάλι, εἰδὲ μὴ, εἶναι τὸ τέταρτον ἀπὸ τὰ τίποτέ του εἰς διαρπαγὴν, καὶ γίνεται καὶ ἄτιμος.

Ἡ δὲ νγ'. Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος λέγει, πῶς ἐκείνους ὁποῦ φέρουν κρίσιν ἐγκληματικὴν, νὰ τοὺς γράφουν εἰς ἐνθύμησιν.

Ὅτι εἰς τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ εἶναι διὰ χρήματα, δὲν κάμνει χρεία νὰ γράφωνται ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰς κινοῦν, μόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ εἶναι διὰ ἔγκλημα.

Περὶ Γυναικῶν.

Ἡ Γυνὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ ἔγκλημα κεφαλικὸν, ἤγουν διὰ θάνατον· πάρεξ μόνον, ὅταν εἶναι διὰ χαλασμὸν κανενὸς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς της, ἢ γονεῖς, ἢ τέκνα, ἢ προγόνους, ἢ ἐγγόνους, ἢ ἄλλους, εἰς ὅσους δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ μὴ θέλουσα· κινεῖ, καὶ ὅταν τινὰς ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ Πατρὸς, ἢ τῆς Μητρὸς αὐτῆς κάμνουν γράμματα πλαστὰ, ἢ διαθήκας, ὁποῦ νὰ εἶναι καὶ ἐλευθερωμένοι.

Περὶ Δημοσίων.

Δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἐγκαλέσῃ καὶ τὸ παιδί της, ἂν ἔχῃ ἔγκλημα τῆς Αὐθεντείας.

Χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται νὰ κινήσουν Αὐθεντικὰ ἐγκλήματα, καὶ ἄλλοι μὲν κωλύονται διὰ φύσιν, ἢ διὰ ἡλικίαν, ἤγουν ἡ Γυναῖκα, καὶ ὁ ἀνήλικος· ἄλλοι δὲ ὡσὰν οἱ ἁρματωμένοι στρατιῶται, ἕτεροι ὡς ἄρχοντες, καὶ ἄλλοι ὡς ἄτιμοι, ἢ ὡς αἰσχροκερδεῖς, καὶ ἄλλοι

διὰ

SISMANOGLIO MEGARO

διὰ ὑποψίαν συκοφαντίας, καὶ ἕτεροι διὰ πενίαν, τοῦτοι ὅλοι μόνον διὰ ἔγκλημα, καὶ φόνον τῶν συγγενῶν δύνανται νὰ ἐκδικῶνται.

Ἀνίσως τινὰς λέγεται, ὅτι νὰ κρατῇ πράγματα δημόσια, ἤτοι ὁποῦ νὰ εἶναι τῆς Αὐθεντείας, πρέπει νὰ κράζεται εἰς τὴν κρίσιν, καὶ ἀνίσως καὶ μαρτυρηθῇ, νὰ πληρώνῃ τὸ διπλοῦν· πρὸ τοῦ δὲ νὰ μαρτυρηθῇ, δὲν πρέπει νὰ φυλακώνεται, οὔτε νὰ τοῦ πέρνουν τὰ ἐδικά του πράγματα, ὅποιος δὲ Αὐθέντης κάμνει ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ ὁποῦ γράφομεν, νὰ ἐξορίζεται, καὶ τὰ πράγματά του νὰ γίνωνται Αὐθεντικά.

Ἐπεξήγησις.

Τὸ παλαιὸν εἰς τὴν παλαιὰν Ῥώμην ἕνας Βασιλεὺς ἀνδρειότατος, μὲ τὸ νὰ ἐκυρίευσεν ὅλην τὴν γῆν, τὴν ἐμέρισεν ὅλην εἰς Ἐπαρχίας, καὶ ἄλλας ἐκράτησε διὰ λόγου του, ὑποκειμένας εἰς αὐτὸν, καὶ ἐλάμβανε τὰ εἰσοδήματά των ὅλα, ἄλλας ἐξεχώρισε, καὶ τὰς ἔδωκεν εἰς τὸ πλῆθος, ἤτοι εἰς τὸ κοινὸν, καὶ τὰ εἰσοδήματα ἐκείνων τὰ ἐλάμβανον εἰς χρείαν τῆς κοινότητος· αὐτὰ δὲ τὰ εἰσοδήματα ὁποῦ ἐσυνάζουνταν, καὶ τὰ εἶχεν ὁ Ῥωμαϊκὸς δῆμος, ἡ κοινότης δηλαδὴ, ἐλέγοντο κυρίως Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ Φισκάλια, ἤτοι δημόσια, καὶ ἦτον τῆς κοινότητος κατὰ λόγον Αὐθεντείας, (Φισκάλια.) καὶ ἀπὸ τὸν Βασιλέα ἦτον ἀποξενωμένο, κατὰ πάντα τρόπον τῆς ἀποξενώσεως, ὅμως καὶ πᾶσα Πόλις εἶχε πράγματα τὸ παλαιὸν ἐδικά της ξεχωριστά. Παραδείγματος χάριν, ἀποθνήσκωντας ἕνας, ἄφινε καὶ εἰς τὴν Πατρίδα του ἕνα τόσον, μὲ τὸ ὁποῖον νὰ κτισθῇ λουτρὸς, καὶ ὅσον εἰσόδημα εὔγαινεν ἀπὸ τοῦτον τὸν λουτρὸν, νὰ τὰ ἔχῃ ἐκείνη ἡ Πολιτεία διὰ ἐδικάς της χρείας. ἢ ἄλλος ἐχάριζεν εἰς μίαν Πόλιν χωράφια καλὰ, καὶ τὰ εἶχον οἱ ἐγκάτοικοι τῆς Πόλεως ἐκείνης· ἄλλοι ἄφιναν σκλάβους, καὶ τοὺς εἶχεν ἐκείνη ἡ Πολιτεία, καὶ αὐτοὶ οἱ σκλάβοι εἶχαν καὶ Πεκούλια, (Πεκούλια.) καὶ προεχειρίζετο ἀπὸ τὸν Αὐθέντην τῆς Πόλεως ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτον ἀρκετὸς νὰ διοικῇ, καὶ νὰ κυβερνᾷ τὰ τοιαῦτα πράγματα τῆς Πόλεως ἐκείνης, καὶ τὰ ἐσύκωνε ἀπὸ τὸν ἕνα, καὶ τὰ ἔδιδεν ἄλλου, ὡς ἴδια πράγματα τῆς Πόλεως ἐκείνης, καὶ κυβερνήτης, καὶ οἰκονόμος αὐτός· καὶ τὰ τοιαῦτα πράγματα τῆς Πόλεως ἐλέγοντο καὶ αὐτὰ δημόσια, ὄχι κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· μοναχὰ κυρίως δημόσια, ἤτοι Φισκάλια ἐλέγοντο ἐκεῖνα τὰ πράγματα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου.

Τὰ ἐγκλήματα μόνον εἰς τοὺς εἴκοσι χρόνους σβύνονται.

Ἐὰν ἀδελφὸς ἐγκαλέσῃ τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸ δημόσιον, ἤτοι Αὐθεντικὸν ἔγκλημα, ἐξορίᾳ καταδικάζεται.

Εἴτις κατοικεῖ εἰς σπίτι τινὸς δὲν δύναται νὰ τὸν ἐγκαλέσῃ διὰ ἔγκλημα, εἰδὲ τοῦ χρεωστεῖ τίποτε, τὸν σύρνει εἰς τὴν κρίσιν μὲ πᾶσαν δικαιοσύνην.

Ἠμπορεῖ τινὰς τὴν ἀδελφήν του νὰ τὴν ἐγκαλέσῃ εἰς ἐλαφρὸν ἔγκλημα.

Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ κατήγορος, πρὸ τοῦ ἐβγάλει τὴν κατηγορίαν εἰς κεφάλι, καὶ στέκει ὁ κατηγορηθεὶς, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ τὸν ἐβγάλουν νὰ τὸν θάψουν, ξεγράφεται ἡ κατηγορία ἀπεκεῖ ὁποῦ εἶναι γραμμένη, καὶ ὡσὰν περάσουν τριάντα ἡμέραι, πάλιν σηκώνεται ἄλλος ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθαμένου, καὶ τὸν κατηγορεῖ κατὰ συνέχειαν.

Ἐὰν

Ἐὰν συγχωρήσῃ ἡ Αὐθεντεία τίποτε ἐγκλήματα διὰ κάμμίαν ἐπίσημον ἑορτὴν, ἢ διὰ κάμμίαν χαρὰν τῆς Αὐθεντείας, ἢ διὰ κάμμίαν εὐτυχίαν ὁποῦ ἦλθεν εἰς τὴν Πόλιν, τριάντα ἡμέρας σωστὰς δίδεται ἡ διορία εἰς τὸν κατήγορον ἂν θέλῃ νὰ ἀνανεώσῃ τὴν κατηγορίαν, ὡσὰν περάσουν δηλονότι, ἡ ἀπολυταῖς ἡμέραις, διὰ ταὶς ὁποίας ἔδωσε τὴν συγχώρησιν ἡ Αὐθεντεία.

Ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ κρίνεται μὲ τινὰ διὰ κανένα πρᾶγμα, πρέπει νὰ κάμνῃ τὴν δίκην μὲ τὸ νὰ ἀποδείχνῃ, πῶς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι ἐδικόν του, ἤγουν φαίνεται, πῶς τὸ χωράφι τοῦτο εἶναι ἐδικόν μου, δὲν πρέπει νὰ λέγῃ φαίνεται, πῶς τὸ χωράφι τοῦτο δὲν εἶναι ἐδικόν σου, διότι ἂν εἰπῇ ἔτζι εἰς τὴν κρίσιν, θέλει εἰπῇ ὁ ἀντίδικος, πρῶτον μὲν ἐδικόν μου εἶναι τὸ χωράφιον ὁποῦ τὸ ἔχω· εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι ἐδικόν μου, καθὼς ἐσὺ λέγεις, οὔτε διὰ τοῦτο ἐδικόν σου εἶναι, ἀλλὰ ἄλλου τινὸς θέλει νὰ εἶναι, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν, εἴτι δὲν εἶναι ἐδικόν μου νὰ εἶναι ἰδικόν σου· εἰ δὲ μήτε ἐδικός μου εἶναι ὁ ἀγρὸς, μήτε ἐδικός σου εἶναι, ἔχω σε νικημένον εἰς τοῦτο τὸ Κριτήριον κατὰ τὸν κανόνα ὁποῦ λέγει, ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ, κρείσσων ἡ αἵρεσις τοῦ νεμομένου, ἤγουν εἰς ὑπόθεσιν ὁποῦ εἶναι ἴσια, καλλίτερη εἶναι ἡ αἵρεσις ὁποῦ τὸ ἔχει, καὶ τὸ τρώγει.

Εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ λείπει μακρὰν, καὶ τὸν κράζουν εἰς τόσας ἡμέρας νὰ ἔλθῃ νὰ ἀπολογηθῇ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν γυρεύει εἰς τὴν κρίσιν, τὴν κάθε ἡμέραν εἴκοσι μίλια τοῦ μετροῦσι νὰ περιπατῇ, εὐγάζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁποῦ τοῦ ἐμήνυσε, καὶ ἐκείνην ὁποῦ ἔχει νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ Κριτήριον.

Εἴτις χρεωφειλέτης, κἂν ἄνδρας, κἂν γυναῖκα θελήσῃ νὰ κριθῇ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦ χρεωστεῖ τίποτε, πρὶν τῆς διατεταγμένης ἡμέρας ὁποῦ εἶχαν, καὶ βλάψει εἰς τοῦτο τὸν χρεώστην, ὅταν φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια, νὰ τὸν καρτερῇ ἄλλον τόσον καιρὸν, ὅσον αὐτὸς ἐπρόλαβε προτήτερα, χωρὶς νὰ ζητῇ διάφορον· καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς, νὰ μὴν ἠμπορῇ ἀλλέως νὰ πέρνῃ τὰ ἄσπρα του, ἂν δὲν πληρώσῃ ὅλην τὴν ζημίαν ὁποῦ ἐζημιώθη ἐκεῖνος, μὲ τὸ νὰ τὸν τραβίσῃ πρὶν τοῦ διατεταγμένου καιροῦ, διότι λέγει καὶ ὁ κανόνας, δὲν δύναται τινὰς νὰ ζητήσῃ τίποτε πρὶν τοῦ καιροῦ ὁποῦ ἔκαμαν συμφωνίαν κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς πληρωμῆς ὁ διωρισμένος.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ σφάλουν εἰς ἔγκλημα καθοσιώσεως, ἤτοι ἐπιβουλευθῶσι Βασιλέα, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν τους ἂν μαρτυρηθῇ καταδικάζονται, καὶ τὰ πράγματά τους γίνονται δημόσια.

Ἐκεῖνος ὁποῦ βάλλει ἄλλον προεστὸν εἰς ἐργαστήριον, ὅσοι κάμουν ἀγοραπουλησίας μὲ αὐτὸν τὸν προεστὸν, ἐνάγουσιν ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἔβαλεν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐνάγει ἐκείνους, μόνον ἐὰν εἶναι δοῦλός του ἐκεῖνος ὁ προεστὼς τοῦ ἐργαστηρίου.

Καὶ ἡ γυνὴ ἢ κάμῃ ἄλλον προεστὸν, ἢ εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδία, κρίνεται, καὶ ἀνήλικος, ἂν ἐξουσίαζε καὶ ἐκεῖνος μαζὴ μὲ τὸν ἐπίτροπον ὁμοίως κρίνεται.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ κατηγορηθῇ, καὶ νὰ κάμῃ νὰ ταΐσῃ τὸν κατήγορον εἶναι ὡσὰν ὑπεύθυνος, χωρὶς ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν νὰ καταδικασθοῦν διὰ θάνατον.

Ἡ

Ἡ παίδευσις ἐκείνων ὁποῦ δὲν πείθονται εἰς τὴν κρίσιν, καὶ τοὺς νόμους, κἄντε ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγκαλεῖ τὸν ἄλλον εἶναι, κἄντε ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγκαλεῖται, δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν διαφορὰν ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸ μέσον τους, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀληθείας· ἡ δὲ κρίσις οὔτε μετὰ χρόνον, οὔτε εἰς κληρονόμους δίδεται.

Ἐὰν γίνεται προσωπικὴ ἀγωγὴ, καὶ κρίνωνται τινὲς διὰ πράγματα ὁποῦ εἶναι εἰς ἄλλους, καὶ τοὺς ὁρίζει ἡ κρίσις νὰ τὰ πάρουν ὀπίσω, δίδονται καθὼς τὰ ἔλαβον τὸ πρῶτον, καὶ ὅσοι καρποὶ ἔγιναν, καὶ ἡ γένα, διότι καθὼς ἦτον τὸ πρῶτον τὸ πρᾶγμα, ἔτζι πρέπει νὰ δοθῇ.

ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν πάθεται εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ περὶ τοῦ τόκου, ὁποῦ διαφέρονται ζημιοῦνται καὶ εἰς τὸ κεφάλαιο

Σχόλιον.

Παραδείγματος χάριν, δύο τινὲς ἄνθρωποι ἐδάνεισαν ἕνα ἄλλον, ὁ καθ' ἕνας χωριστὰ τοῦ ἀπὸ τόσα χρήματα, καὶ ἐσυμφώνησαν ὁ καθ' ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς μὲ αὐτὸν νὰ τοὺς δίδῃ τόσον διάφορον· ὕστερον βλέποντες καὶ οἱ δύο, ὅτι ὁ χρεώστης ἔπεσεν εἰς πτωχείαν, μὲ κάθε τρόπον ἐζήτησαν νὰ πάρουν καὶ μοναχὸν τὸ κεφάλαιον· ὅμως ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ὑπερμαχήσας, καὶ κοπιάσας περισσότερον ἀπὸ τὸν ἄλλον δανειστὴν, ἔλαβε καὶ τὸ διάφορον, ὁποῦ ἐσυμφώνησε μὲ ἐκεῖνον τὸν χρεώστην· ὁ ἄλλος δανειστὴς βλέπωντας, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ διάφορον οὐδὲ πολὺ, οὐδὲ ὀλίγον ἀπὸ τὸν χρεώστην, ὡσὰν ὁποῦ δὲν εἶχε πλέον, ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἄλλου δανειστοῦ, ζητῶντας νὰ μερίσουν κατὰ ἀναλογίαν τὸ διάφορον ὁποῦ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν χρεώστην· ὁ δὲ ἄλλος δανειστὴς ἐναντιώνετο, καὶ ἔλεγεν· ὅτι δὲν χρεωστεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τίποτε, ὅτι ὁ νόμος τὸν βοηθεῖ ὁποῦ λέγει, ὅταν διὰ τὸ διάφορον μάχωνται δύω ἄνθρωποι, ἐκεῖνος ὁποῦ προφθάσει νὰ πάρῃ, καὶ νὰ τὸ κάμῃ ἐδικόν του, νικᾷ τὸν ἄλλον ὁποῦ ζητεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλαβεν· ἢ καὶ μὲ ἄλλον τρόπον, ἕνας ἔχει ἕνα χωράφι ξένον, καὶ τὸ δουλεύει, καὶ τὸ τρώγει, καὶ ἄλλος εὐγῆκε, καὶ τὸ ζητεῖ ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ξένον νὰ τὸ πάρῃ, καὶ νὰ τὸ κερδήσῃ αὐτὸς, ὅταν ἔλθουν εἰς τὴν κρίσιν, δὲν ἀκούεται ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ζητεῖ νὰ τὸ πάρῃ ὕστερον, ἀλλὰ ἀπομένει πάλιν, νὰ τὸ ἔχῃ, εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ εἶχε, καὶ τὸ δουλεύει.

Διὰ κάμμίαν ὑπόθεσιν ὁποῦ εἶναι τινὰς ἠδικημένος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, καλλίτερον εἶναι νὰ θελήσῃ νὰ κριθῇ νὰ εὕρῃ τὸ δίκαιόν του· διατὶ ἀλλέως, ἁρμόζει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους, καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων ἡ κρίσις.

Εἰς μίαν ὑπόθεσιν ὁποῦ νὰ εἶναι καὶ τῶν δύω ὑποθεσιαρέων τὸ σφάλμα ἴσον, περισσότερον κατακρίνεται ἐκεῖνος ὁποῦ σύρνει τὸν ἄλλον εἰς τὸ Κριτήριον.

Σχόλιον.

Παραδείγματος χάριν, εἶχον ἐγὼ ἕνα χωράφι, καὶ εὐγῆκεν ἕνας, καὶ ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατ' ἐμοῦ ζητῶντας νὰ πάρῃ ἀπὸ λόγου μου τὸ χωράφι, δικαιολογούμενος πῶς τὸ χωράφι νὰ εἶναι ξένον, καὶ νὰ μὴ τυχαίνῃ νὰ τὸ ἔχω ἐγώ· εἰς αὐτὸ τὸ δικαιολόγημα ἐναντιώνουμουν, ὅτι ὄντας τὸ χωράφι ξένον, οὔτε ἐσένα πίπτει νὰ τὸ ἔχῃς, οὔτε ἐμένα· καὶ μὲ τὸ

νὰ

νὰ μὴν εἶναι ἐδικόν μου, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐδικόν σου, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ τὸ δουλεύω, ϗ νὰ τὸ τρώγω, νικῶ ἐσένα ὁποῦ τὸ γυρεύεις τώρα· ὁ νόμος δεχόμενος τὰς ἐδικάς μου ἐναντιώσεις λέγει, ὅτι τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ φιλονεικία, μὲ τὸ νὰ εἶναι ξένον, ϗ δὲν τυχαίνει κανενὸς ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς δύω, ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ δουλεύει ϗ τὸ τρώγει, εἶναι καλλίτερον νὰ τὸ ἔχῃ ἀπὸ ἐσένα ὁποῦ ζητεῖς νὰ τὸ πάρῃς τώρα· ϗ κατὰ ἄλλον τρόπον εἰπὲ τοῦτο πάλιν, ἂν θέλῃς· μοῦ ἔδωκεν ἕνας τυχὸν φλωρία 10. καὶ νὰ τὰ κρατῶ αὐτὰ, ἀνίσως ϗ πηγαίνω νὰ κλέψω, ἢ νὰ μοιχεύσω, ἢ ἄλλο παρόμοιον ἔργον νὰ κάμω, ἐγὼ πέρνωντας τὰ φλωρία μὲ συμφωνίαν νὰ πράξω τέτοια ἔργα, ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔκαμα τίποτε. ἀνίσως λοιπὸν ϗ ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ἔδωκεν τὰ φλωρία, κινήσῃ ἀγωγὴν κατ' ἐμοῦ, ϗ ζητήσῃ νὰ λάβῃ τὰ φλωρία, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἔκαμα ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυμφώνησα, δὲν πέρνῃ τίποτε ἀπὸ λόγου μου, ἔσωντας ϗ νὰ προστάζῃ ὁ παρὼν νόμος, ὅτι μὲ τὸ νὰ εἶναι ἡ αἰτία ἐπίσης αἰσχρὰ, τόσον διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ ἔδωκεν, ὅσον καὶ διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ ἔλαβεν· ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ ἔλαβε νικᾷ ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ ἔδωκε, ϗ δὲν τοῦ δίδει τίποτε, μὲ ὅλον ὁποῦ δὲν ἔκαμε καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυμφώνησαν.

Βοηθοῦνται μᾶλλον ἐκεῖνοι ὁποῦ σύρνονται εἰς κρίσιν, παρὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς σύρνουν.

Σχόλιον.

Τοῦτο πολλαχῶς δύνασαι νὰ τὸ παραδειγματίσῃς· οἷον δύο τινὲς ἀγωνιζόμενοι περὶ χρέους, ὅταν δὲν εἶναι τόσον φανερὸν, μᾶλλον βοηθεῖται ἐκεῖνος ὁποῦ σύρνεται διὰ τὸ ἀσαφὲς χρέος· καὶ ὅταν διὰ κἀνένα ἔγκλημα τυχαίνῃ τινὸς κεφαλικὴ τιμωρία, ἤτοι θάνατος, καὶ δὲν εἶναι φανερὸν τὸ ἔγκλημα, τοῦ δίδεται ἐλαφρωτέρα τιμωρία· ϗ ἀνίσως σύρνεται τινὰς εἰς κρίσιν διὰ κἀμμίαν ὑπόθεσιν ἀσαφῆ, πρέπει νὰ ἐρευνᾶται ἡ ὑπόθεσις, ϗ ἄλλα διάφορα παραδείγματα θέλεις εὕρῃ εἰς διάφορα βιβλία ὁποῦ συμβάλλουν εἰς τὸν παρόντα θεματισμὸν, δηλαδὴ ὁρισμὸν τοῦ πράγματος.

ΤΙΤΛΟΣ Γ'.

Περὶ Ἀγωγῶν, ϗ Χρόνων.

Ἀγωγαὶ ἀπὸ τοῦ ἄγειν τοὺς ἀγνώστους εἰς τὸ δικαστήριον.

Αἱ Ἀγωγαὶ, ἤγουν τὰ ἐγκαλέσματα τῶν ὑποθέσεων δὲν εἶναι ἀθάνατα, τουτέστι δὲν δύνανται νὰ ἐγκαλοῦνται πάντοτε, ἕως ὁποῦ στέκει ὁ κόσμος, διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ ἔχουσι καὶ καιρὸν διατεταγμένον ἕως πότε νὰ ἐγκαλῆται· καὶ ὡσὰν περάσει ὁ καιρὸς, πλέον δὲν δύναται νὰ ἐγκαλῇ διὰ ἐκείνην τὴν ὑπόθεσιν. Εἶναι λοιπὸν χρόνος διατεταγμένος, καὶ διὰ νὰ εἶναι φανερώτερον, κάμνει χρεία νὰ εἴπωμεν ἔτζι.

Ἐὰν χάσῃ τινὰς τίποτες πρᾶγμα ἐδικόν του, καὶ εὑρεθῇ ὅτι τὸ ἐξουσιάζει, ϗ τὸ κυριεύει ἄλλος, δύναται νὰ τὸν ἐγκαλῇ, ϗ νὰ γυρεύῃ νὰ πάρῃ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἔχασε· πλὴν δὲν ἠμπορεῖ πάντοτε νὰ τὸν σύρνῃ εἰς

εἰς κρίσιν διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ εἰς καιρὸν διατεταγμένον, ϗ εἰς ἄλλα μὲν πράγματα δίδεται διορία ἕως δέκα χρόνους, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ πάρῃ τὸ τίποτές του, ἕως οὗ νὰ περάσουν οἱ δέκα χρόνοι· εἰς ἄλλα δὲ πάλιν ἕως εἴκοσι χρόνους δὲν ἐμποδίζεται, εἰς ἄλλα δὲ καὶ ἕως τριάντα χρόνους τοῦ δίδεται, καὶ μερικοὶ λογιάζουσι διὰ τριάντα χρόνους, καὶ τοὺς εἴκοσι, ϗ τοὺς δέκα, πῶς νὰ ἐβάλθησαν διὰ ἐκείνους ὁποῦ εὑρίσκονται ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ϗ διὰ ἐκείνους ὁποῦ λείπουν εἰς ἄλλον τόπον, ἢ ϗ εἶναι σκλαβωμένοι· ϗ εἰς ἐκείνους ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ὁποῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, τοὺς δίδονται οἱ δέκα χρόνοι, διὰ νὰ ἐρευνήσουν, καὶ νὰ ἐξετάζουν ἕως οὗ νὰ περάσουν οἱ δέκα χρόνοι νὰ εὕρουν τὸ δίκαιόν τους· ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ λείπουν καὶ εἶναι εἰς μακρυνὸν τόπον, τοὺς δίδουν περισσότερον ἕως εἴκοσι χρόνους διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ λάβουν τὸ δίκαιόν τους· ἐκεῖνοι δὲ πάλιν ὁποῦ εἶναι σκλαβωμένοι πέρνουν περισσότερον καιρὸν ἕως τριάντα χρόνους, διὰ νὰ δυνηθοῦν ϗ οὕτοι νὰ εὕρουν τὸ δίκαιόν τους· ϗ μερικοὶ μὲν ἔτζι ἐλογίασαν πῶς εἶναι διατεταγμένοι οἱ δέκα ϗ εἴκοσι, ϗ οἱ τριάντα χρόνοι· ϗ ἄλλοι πάλιν λέγουσιν ἔτζι διὰ τοῦτο· εἴτις κρατεῖ ξένον πρᾶγμα, ϗ τὸ τρώγει, ἢ εὑρίσκεται ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔπρεπε νὰ τὸ ἔχῃ, ἢ λείπει πούποτε μακρὰν· καὶ πάλιν εἴτις τρώγει ξένον πρᾶγμα, ἢ καλῇ πίστει τοῦτο βαστάζει, ἤγουν ἢ θαῤῥῶντας πῶς εἶναι ἐδικόν του τὸ βαστάζει· ἢ κακῇ πίστει, ἤγουν ἰξεύρωντας πῶς εἶναι ξένον τὸ κρατεῖ, ϗ φανερὰ ἀδικᾷ, ϗ δυναστεύει ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἔχει. Ὅταν λοιπὸν ἐκεῖνος ὁποῦ τρώγει ξένον πρᾶγμα, τὸ τρώγει μὲ καλὸν λογαριασμὸν, ϗ εὑρίσκεται ϗ ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, τότε μόνον δέκα χρόνοι δίδονται εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ θέλει νὰ τὸ πάρῃ ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ κρατεῖ, ϗ νὰ τὸ παραλάβῃ εἰς τοῦ λόγου του ὡς κύριος οἰκοκύρης, καὶ ἕως οὗ νὰ τελειωθοῦν οἱ δέκα χρόνοι, ἔχει ἄδειαν νὰ ζητῇ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ· ὅταν δὲ τελειωθοῦν οἱ δέκα χρόνοι πλέον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ ζητήσῃ, οὔτε νὰ τὸν ἐγκαλέσῃ πλέον διὰ τοῦτο, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκβάλλεται τελείως ἀπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ πράγματος, ϗ δὲν φοβᾶται νὰ τὸν ἐγκαλέσῃ πλέον τινὰς διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, οὔτε νὰ τὸν σύρῃ εἰς δικαστήριον· καὶ τοῦτο ἐνομοθετήθη ἔτζι, τόσον μὲ τὸ νὰ τὸ κρατῇ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐβάσταζε τὸ πρᾶγμα μὲ λογαριασμὸν καλὸν, ἤγουν θαῤῥῶντας πῶς εἶναι ἐδικόν του, ὅσον ϗ μὲ τὸ νὰ εὑρίσκετο ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐδύνετο ἐκεῖνος ὁποῦ τοῦ ἔλειπε τὸ πρᾶγμα νὰ τὸν ἐγκαλέσῃ εἰς τόσους χρόνους, ϗ νὰ τὸ πάρῃ ἐν εὐκολίᾳ. Ὅταν δὲ πάλιν λείπῃ εἰς τόπον μακρυνὸν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξουσιάζει πρᾶγμα ξένον, διὰ νὰ μὴ δύναται ἐκεῖνος ὁποῦ τοῦ λείπει τὸ πρᾶγμα νὰ ἐγκαλῇ, μὲ τὸ νὰ λείπῃ εἰς μακρυνὸν τόπον, διότι δὲν δύναται τινὰς νὰ ἐγκαλῇ ἐκεῖνον ὁποῦ λείπει· διὰ τοῦτο τοῦ δίδονται εἴκοσι χρόνοι διορία, ἕως οὗ νὰ ζητήσῃ τὸ πρᾶγμά του νὰ τὸ πάρῃ· διότι δυνατὸν εἶναι ἕως οὗ νὰ περάσουν οἱ εἴκοσι χρόνοι, νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὸ ξένον πρᾶγμα ἀπ' ἐκεῖ ὁποῦ λείπῃ, νὰ κριθῇ μὲ τὸν ἀντίδικόν του νὰ πάρῃ τὸ δίκαιόν του. Ὅταν δὲ πάλιν ἐκεῖνος ὁποῦ κρατεῖ τὸ ξένον πρᾶγμα τὸ κρατεῖ μὲ κακὸν λογαριασμὸν, ἰξεύρει πῶς εἶναι ξένον, ϗ μόνον

νον ἔτζι ἀδίκως, καὶ δυναστικῶς τὸ βαστᾷ, τότε δίδονται χρόνοι τριάντα, διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ ἀδικημένος ἐκεῖνος μέσα εἰς τοὺς τριάντα χρόνους νὰ εὕρῃ δίκαιον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν φανερὰν ἀδικίαν, καὶ ἁρπακτικὴν, καὶ κακὴν γνώμην ἐκείνου τοῦ κρατοῦντος.

Κάμνει χρεία νὰ ἠξεύρετε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁπόταν χρόνοι δέκα δοθοῦν, ἢ εἴκοσι, ἢ τριάντα, ἢ καὶ περισσότεροι, ἢ ὀλιγώτεροι νὰ δυνηθῇ νὰ κάμῃ, εἴτι ἔχῃ νὰ κάμῃ ἐκεῖνος ὁποῦ τοὺς πάρῃ ἀνάμεσα εἰς τόσους χρόνους, καὶ πλέον ἀπεκεῖ καὶ ἐμπρὸς νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ τίποτε, τότε ἀνίσως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔλαβε τοὺς χρόνους, βλέπῃ, ὅτι εἶναι σιμὰ νὰ σωθοῦν, καὶ φοβεῖται, μήπως καὶ ὡσὰν περάσῃ, χάσῃ τὸ δίκαιόν του, ἔχει ἄδειαν νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν Κριτὴν, ἢ εἰς τὸν Αὐθεντικὸν Ἄρχοντα τοῦ τόπου, ἢ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ εἰς τοὺς Προεστῶτας τῆς χώρας, καὶ νὰ εἰπῇ τὴν αἰτίαν ὁποῦ δὲν ἠθέλησε νὰ κριθῇ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ φανερὰ πῶς ἦτον ἕτοιμος νὰ εὕγῃ εἰς τὴν κρίσιν νὰ κριθῇ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ πῶς ἀδικεῖται εἰς τὸ πρᾶγμα, ὁποῦ ἔμελλε νὰ τὸν ἐγκαλῇ, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἐμποδισθῇ ἀπὰ κάμμίαν εὔλογον αἰτίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἄφησε τὴν τοιαύτην κρίσιν, καὶ δὲν τὴν ἀνέβασεν εἰς ἀνώτερον Κριτήριον, καὶ δὲν ἐγκαλεῖ, καὶ ὡσὰν εἰπῇ τοὺς τοιούτους λόγους, γίνεται παρασημείωσις, ἤγουν τοῦ δίδεται δευτέρα διορία, καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τότε νὰ μετρᾷ τοὺς χρόνους ὁποῦ τοῦ ἐδόθησαν, καὶ δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο ἕως τρίτου, καὶ καλεῖται ῥῆξις τοῦ χρόνου, ἤγουν ξεχισμὸς, καὶ κόψιμον τοῦ χρόνου, διὰ νὰ μὴν ἀφίνῃ νὰ μετροῦνται οἱ χρόνοι κατὰ συνέχειαν εἰς τὴν τάξιν τους, καὶ νὰ τελειώσουν εἰς τὸ διατεταγμένον ποσὸν, ἀλλὰ τοὺς διακόπτει, καὶ ξεχίζει διὰ τὴν ἀφορμὴν ὁποῦ εἴπομεν, καὶ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο δίδει ἄλλην ἀρχήν.

Περὶ Κινητῶν.

Καὶ ταῦτα περὶ ἀκινήτων πραγμάτων, καὶ κοσμικῶν· μερικὰ δὲ ἀπὸ τὰ κινητὰ, καὶ ἕως τρεῖς χρόνους τελειώνουνται· διότι ὁπόταν τὸ τρώγῃ μὲ καλὸν λογαριασμὸν, ἤγουν ἠξεύρει πῶς δὲν εἶναι ξένον, δίδεται ἄδεια εἰς τὸν Αὐθέντην τοῦ πράγματος εἰς τρεῖς χρόνους νὰ ἐγκαλῇ ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦ κρατεῖ τὸ πρᾶγμα· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ τρώγει τὸ πρᾶγμα, καὶ ἠξεύρει πῶς εἶναι ξένον, καὶ μόνον ἔτζι θέλει νὰ κάμνῃ ἀδικίαν, τότε ἕως τριάντα χρόνους γίνεται ἡ ζήτησις τούτου.

Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν.

Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ὅταν μάχεται ἡ Ἐκκλησία πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον, ἕως τριάντα καὶ σαράντα χρόνους δίδεται νὰ κρίνωνται, ἤγουν σαράντα χρόνων ὑπόθεσιν, διὰ πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικὸν, ὁποῦ νὰ τὸ ἔχῃ κοσμικὸς, τὸ ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία, καὶ τὸ πέρνει· εἰ δὲ Ἐκκλησία μὲ ἄλλην Ἐκκλησίαν μάχεται εἰς κανένα πρᾶγμα ὁποῦ εἶναι ἀμφιβολία, ἕως τριάντα χρόνους γυρεύεται· τὴν σήμερον δὲ μὲ καθολικὸν ὁρισμὸν εἰς τοὺς σαράντα χρόνους ξεχωρίζουν ὅλα τὰ Ἐκκλησιαστικά.

Περὶ Ἀφηλίκων.

Τὰ πράγματα τῶν ἀφηλίκων, ἤτοι ἀνηλίκων πολλαῖς φοραῖς τὰ βαστοῦν ἄλλοι τινές· καὶ ἄλλοι μὲν τὰ βαστοῦν καλῇ πίστει, ἤγουν μὲ καλὸν λογαριασμὸν, λογιάζοντες πῶς εἶναι ἐδικά τους· ἄλλοι δὲ πάλιν βαστοῦν αὐτὰ κακῇ πίστει, ἤγουν ἠξεύρουν πῶς εἶναι ξένα, καὶ μόνον θέλουν καὶ ἀδικοῦν, καὶ δίδονται εἰς τοὺς ἀνηλίκους χρόνοι, διὰ νὰ δυνηθοῦν ἀνάμεσα εἰς τοὺς τόσους χρόνους, νὰ ζητοῦν τὸ πρᾶγμά τους νὰ τὸ πάρουν· καὶ ὅταν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο τὸ τρώγῃ τις μὲ καλὸν λογαριασμὸν, ἤγουν λογιάζωντας πῶς νὰ εἶναι ἐδικόν του, δέκα χρόνοι δίδονται νὰ ζητῇ ὁ ἀνήλικος τὸ πρᾶγμά του νὰ τὸ πάρῃ, καὶ οἱ χρόνοι μετροῦνται ἀπὸ τοὺς εἰκοσιπέντε χρόνους τοῦ ἀφήλικος, καὶ ἐμπρός· καὶ ἔχουν ἄδειαν οἱ ἀφήλικες, ἀφ' οὗ γένουν εἰκοσιπέντε χρόνων, νὰ περάσουν ἄλλοι δέκα χρόνοι, νὰ ἐγκαλοῦν διὰ τὰ πράγματά τους, καὶ νὰ τὰ ζητοῦν· εἰ δὲ τὰ ἔχῃ τινὰς μὲ κακὸν λογαριασμὸν, ἤγουν ἠξεύρει πῶς εἶναι ξένα, μόνον θέλει καὶ τὰ βαστᾷ ἀδίκως, τότε δίδονται εἰς τοὺς ἀφήλικας χρόνοι τριάντα, νὰ ζητοῦν τὰ πράγματά τους· μετροῦνται δὲ οἱ χρόνοι ἀφ' οὗ γένουν νόμου ἡλικίας, ἤγουν ἀπὸ τοὺς δεκατέσσαρας χρόνους τοῦ ἀνηλίκου καὶ ἐμπρὸς, ἕως οὗ νὰ περάσουν ἄλλοι τριάντα χρόνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἄδειαν ὁ ἀνήλικος νὰ ἐγκαλῇ, καὶ νὰ ζητῇ τὰ πράγματά του· ὅταν δὲ περιγραφῇ, ἤτοι γελασθῇ ὁ ἀνήλικος εἰς τίποτε πρᾶγμα, καὶ ζημιωθῇ εἰς πούλησιν, ἢ καὶ ἀγόρασιν, ἢ εἰς ἀλλαξίαν, (ὅτι ἡ περιγραφὴ κατὰ τὸν νόμον σημαίνει τὴν ζημίαν ὁποῦ συμβαίνει ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῆς συναλλαξίας,) δύναται ἀφ' οὗ τελειώσῃ τοὺς εἰκοσιπέντε χρόνους, νὰ ζητῇ, καὶ νὰ ἐξετάζῃ τὴν ζημίαν του, καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ δίκαιόν του εἰς ἄλλους τέσσαρας χρόνους νὰ διορθώσῃ τὰς ζημίας, καὶ τὰ σφάλματα, ὁποῦ ἐσφάλησαν προτήτερα, ἀμὴ ὡσὰν περάσουν καὶ οἱ χρόνοι τέσσαρες, πλέον δὲν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαλοῦν διὰ κανένα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ ἐπούλησαν, ἢ νὰ ἔκαμαν ἀλλαξίαν ἀπατοί τους.

Ῥωμαϊκόν.

Ἐὰν δὲ καὶ διαδεχθῇ, ἤτοι κληρονομήσῃ ὁ μικρότερος τὸν ἀνήλικον ἐκεῖνον, δὲν ἔχει ἄλλο προνόμιον ὁποῦ νὰ κινήσῃ τὴν κρίσιν εἰς περισσοτέρους χρόνους, ἀλλὰ μόνον τοὺς χρόνους ὁποῦ προείπαμεν, καὶ ὡσὰν περάσουν οἱ διατεταγμένοι χρόνοι δίχως ἀγωγὴν, παύει καὶ ἡ κρίσις τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, καὶ τὸ ἀτελὲς τῆς ἡλικίας δὲν τοῦ βοηθεῖ τίποτες.

Αἱ κρίσεις καὶ τὰ ἐγκαλέσματα ἔσωντας νὰ γίνωνται κατὰ διαφόρους αἰτίας, καὶ τρόπους, ἔχουν καὶ πολλῶν λογιῶν ὀνόματα· καὶ ἄλλα μὲν ὀνομάζονται περὶ ὑφαιρέσεως, ἤγουν περὶ ἀδικίας, ἄλλα δὲ περὶ κλοπῆς· καὶ ὅταν μὲν πάρῃ τις κανένα πρᾶγμα ἀπὸ ἄλλον κρυφὰ μὲ πονηρίαν, καὶ ἀναγκάζεται νὰ τὸ δώσῃ ὀπίσω ἐκεῖνο μόνον, χωρὶς ἄλλο τίποτε περισσότερον, τότε ἡ τοιαύτη κρίσις λέγεται περὶ ἀδικίας ἀγωγή· ὅταν δὲ ἀναγκάζεται νὰ τὸ δώσῃ διπλοῦν, τότε λέγεται περὶ κλοπῆς ἀγωγή· διότι ἐὰν καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἡ ἀδικία, καὶ ἡ κλεψία δὲν ἔχει κάμμίαν

Διαίρεσις κλοπῆς καὶ ἀδικίας.

διαφορὰν, ἀλλὰ ὁ νόμος ἄλλο ἰξεύρει τὴν κλεψίαν, καὶ ἕτερον τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν μὲν κλεψίαν εἰς ξένους, καὶ ἀλλοτρίους, καὶ εἰς ὅσους ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ἐγκαλῇ διὰ ἄτιμον κρίσιν, καὶ κλέπτης μὲν εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ κλέπτει ξένων ἀνθρώπων πράγματα· ἄδικος δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ πέρνει τίποτες ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του κρυφὰ, ἤγουν τὸ παιδὶ ἀπὸ τὸν πατέρα, ἢ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφοῦ.

Αἱ κρίσεις ἄλλαι μὲν εἶναι περὶ πράγματος, ἄλλαι δὲ κατὰ τῶν προσώπων· καὶ περὶ πράγματος εἶναι ἐκεῖναι, ὁποῦ ζητεῖ κανεὶς ἐδικόν του πρᾶγμα, αἱ ὁποῖαι παντοτεινὰ ἁρμόζουσιν ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ τρώγουν ξένα πράγματα· προσωπικαὶ δὲ ἐκεῖναι ὁποῦ ἐγκαλεῖ τινὰς τινὰ ὁποῦ τοῦ χρεωστεῖ διὰ νὰ τοῦ κάμῃ τίποτε, ἢ νὰ τοῦ δώσῃ.

Καὶ πάλιν αἱ κρίσεις, ἄλλαι μὲν γίνονται ἀπὸ συναλλάγματα, ἄλλαι δὲ ἀπὸ φάκτου, ἄλλαι δὲ εἶναι ἀπὸ τὰ κατορθώματα τοῦ καθ' ἑνός.

Πᾶσαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ, ἢ πολιτικαὶ εἶναι, ἢ πραιτώριαι.

Κάθε ἄνθρωπος, ἢ πολιτικῶς χρεωστεῖ, ἢ πραιτωρίως· πολιτικῶς μὲν λέγεται, ὅταν εἶναι ἀπὸ συναλλαξίας πωλήσεων πραγμάτων, ἢ ἐνοίκια, ἢ ἀλλαξίας, καὶ τὰ ὅμοια· πραιτωρίως δὲ, ἐκεῖνος ὁποῦ χρεω-
Πραιτώ-ριος. στεῖ ἀπὸ τοῦ νόμου, ὁποῦ ἐδιδάχθη ἀπὸ τοῦ Πραιτωρίου, ὅ,τι λογῆς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ὑβρίσῃ τινὰ, καὶ νὰ χρεωστῇ τὴν τιμωρίαν τῆς ὕβρεως, καὶ ὁποῦ ἁρπάζει, ἢ μὲ βίαν νὰ πάρῃ πρᾶγμα, ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι, καὶ νὰ χρεωστῇ νὰ τὸ δώσῃ ὀπίσω· διατὶ αὐτὰ ὁ πραιτώριος τὰ ἐδίδαξε.

Ὅσαι κρίσεις εἶναι διὰ παίδευσιν μεγάλην, ἐὰν ἀποθάνῃ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ, ἀπομένει εἰς τοὺς κληρονόμους.

Ἐὰν εἶναι δύο ὑποθέσεων κρίσεις, ἡ μὲν μία μεγαλητέρα κατὰ τὴν ποσότητα, ἡ δὲ ἄλλη περὶ ἀτιμίας, προτιμᾶται ἐκείνη ὁποῦ εἶναι διὰ τὴν ἀτιμίαν· εἰ δὲ καὶ αἱ δύο περὶ ἀτιμίας εἰσὶν, ἂν καὶ φαίνωνται πῶς ἔχουν διαφορὰν εἰς τὴν ποσότητα, ὅμως ἴσαι εἰσίν.

Ὅταν ἐγκαλοῦν πολλοὶ διὰ κανένα πρᾶγμα, καὶ θέλουν νὰ κριθοῦν διὰ κάμμίαν ὑπόθεσιν, τότε κάμνει χρεία νὰ στοχάζεται ὁ Κριτὴς ποῖος ἔχει περισσότερον δίκαιον, καὶ ἐκείνου νὰ κάμνῃ τὴν κρίσιν.

Περὶ Κλοπῆς.

Η Καταδίκη ἐκείνων ὁποῦ πάρουν χρήματα Αὐθεντικὰ, ἢ Ἐκκλησιαστικὰ, τουτέστιν ἡ ἐξορία, ὡσὰν ἀπεράσουν πέντε χρόνοι, ἀφ' οὗ κάμουν ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, πλέον δὲν κινεῖται.

Εἰς ἁρπαγὴν γυναικὸς καὶ ὁ ξένος κατηγορεῖ, καὶ δὲν ἀντίκειται ἡ πενταετία εἰς τὴν κατηγορίαν.

Περὶ Ὕβρεως.

Η Κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ ὕβριν, ἐὰν περάσῃ χρόνος, καὶ δὲν γυρεύσῃ νὰ κάμῃ τὴν ἐξέτασιν ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ, μετὰ τὸν χρόνον σβύεται, καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ ἐγκαλῇ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν.

Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, καὶ ἐκ τοῦ σφάλματος καταδίκη, εἰς τὸν ὑβρίσαντα μόνον κινεῖται.

Πε-

Περὶ Διακατοχῆς.

Διακατοχὴ εἶναι, εἴτις εἶχει δίκαιον νὰ κληρονομήσῃ τὸν βίον, καὶ τὰ
πράγματα ἐκείνου ὁποῦ ἀποθαίνει νὰ ἐξουσιάζῃ.
Διακατοχὴ εἶναι, ὅταν μοῦ ἀφήσῃ τινὰς κληρονομίαν, καὶ πηγαίνω εἰς
τὴν Αὐθεντείαν, καὶ ζητῶ νὰ μὲ πέμψῃ εἰς τὴν διακατοχὴν, τουτέστι νὰ
μὲ κάμῃ κληρονόμον, καὶ νὰ ὁρίσῃ νὰ λάβω τὰ πράγματα.

Κινεῖται δὲ ἡ κρίσις αὕτη, παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν, ἕως
ὁποῦ νὰ περάσουν ἑκατὸν ἡμέραι ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἀποθανόντος, παρὰ
δὲ τῶν κατιόντων, ἤγουν ἀπὸ υἱοὺς, ἢ ἐγγόνους, ἕως ἕνα χρόνον.

Περὶ Βίας.

Η Φθορὰ, τουτέστιν ἡ ζημία ὁποῦ νὰ πάθῃ ἄνδρας, γυναῖκα κατὰ
βίαν, δὲν περικλείεται μέσα εἰς τοὺς πέντε χρόνους, ἀλλὰ ἀεὶ καὶ πάντο-
τε κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ φανερὰ μὲ βίαν ἁμαρτάνει.
Ἡ κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ βίαν καὶ δυναστείαν, τετραπλάσιον δίδει τὴν
τιμὴν τοῦ πράγματος.
Ἡ κρίσις τῆς βίας, καὶ δυναστείας ὁποῦ νὰ κρίνεται ἕνα χρόνον,
ἐὰν δὲν ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐδυναστεύθη, νὰ τὸ πέρ-
νῃ τετραπλοῦν, ἤγουν νὰ δίδῃ τὴν τιμὴν τοῦ πράγματος τετραπλῆν ἐκεῖ-
νος ὁποῦ τὸ ἐπῆρε δυναστικῶς, εἰ δὲ μετὰ τὸν χρόνον εἰς τὸ ἁπλοῦν
δοθήσεται.
Ἡ κρίσις τῆς βίας, καὶ δυναστείας τὸ περισσότερον ἕως ἕνα χρόνον δύ-
ναται νὰ ἐξετάζεται.

Περὶ Κλοπῆς.

Η Κρίσις ὁποῦ γίνεται περὶ κλεψίας διπλῆν ἀποδίδει τὴν ζημίαν.
Ἡ κρίσις ὁποῦ καταστένει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκοκύρην, καὶ ἡ ἀγω-
γὴ ὁποῦ εἶναι ἐναντίον τοῦ παραδιδόντος, ἁρμόζει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους
καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων.
Εἰς τὰς ἀγωγὰς ὁποῦ γίνονται εἰς ἐκείνους ὁποῦ μὲ καλὴν πίστιν τρώ-
γουσι ξένα πράγματα, ἐὰν παρέβῃ ἡ διορία, πληρώνεται τόκος.
Ἐὰν ζητῇ κανεὶς τὸ πρᾶγμά του, ὅταν τὸ ἔχῃ ἄλλος, δὲν γυρεύει ἡ
κρίσις ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἐπούλησεν, ἀλλὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ τρώγει· κρινόμε-
νος δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἀγόρασε δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν Αὐθέντην
τοῦ πράγματος νὰ ὑπάγῃ νὰ κρίνεται μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἐπούλησεν, διό-
τι αὐτὸς τρώγει τὸ πρᾶγμα, καὶ ὄχι ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἐπούλησε.

Περὶ Ἀντιφωνήσεως.

Η Ἀγωγὴ περὶ τῆς ὑποσχέσεως δὲν ἁρμόζει μόνον κατὰ τοῦ ὑποσχε-
θέντος, ἀλλὰ καὶ τῶν κληρονόμων παντοτεινά.
Τὰ ἐγκλήματα ἀπερνῶντας ἡ εἰκοσαετία, δηλαδὴ οἱ εἴκοσι χρόνοι
σβύνονται, καὶ πλέον δὲν κινοῦνται.

Πε-

Περὶ Δανείȣ. Ῥωμαϊκόν.

Εἰς τὰς προσωπικὰς κρίσεις, αὐίσως καὶ πολλοὶ δανείσȣν ἕνα, καὶ ὁ
πλέον ὕςερον δανειςὴς πάρῃ τέλειον τὸ δάνειον ἀπὸ τὸν χρεώςλω, καὶ
διαβȣ͂ν τρεῖς χρόνοι μὲ σιωπὴν, ϗ ὁ πρῶτος δανειςὴς ἔχει ταύτλω τὴν
εἴδησιν, δὲν μετακινεῖ πλέον κρίσιν νὰ ζητῇ ὁ πρῶτος δανειςὴς ἀπὸ τὸν
ὕςερον δανειςὴν νὰ μερίσȣν ἐκεῖνα ὁπȣ͂ ἔλαβεν.

Περὶ Συνόρων.

Ἡ Διάταξις θέλει διὰ τὴν ἐξέτασιν ὁπȣ͂ γίνεται διὰ τὰ σιιώρα, ὅτι
νὰ μὴν ἐναντιῆται μήτε τῶν τειῶν χρόνων ἡ παραγραφὴ, μήτε τῶν δέ-
κα, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τȣ̀ς τειαύτα ϗ ἐμπρὸς νὰ παύῃ.

Εἰς τὰς κρίσεις ϗ ἐξετάσεις ὁπȣ͂ γίνονται διὰ τὰ σιιώρα, πρέπει
νὰ ἀκολȣθῇ ὁ Κειτὴς, ἢ τὰ ὑπομνήματα ὁπȣ͂ εἶναι γραμμένα εἰς τὸν
Κώδικα, ἢ τὴν Αὐθεντικὴν γραφὴν, ὁπȣ͂ ἐγράφη, πρὶν νὰ τὸ πάρῃ αὐ-
τὸς ὁπȣ͂ ἔχει τὸ πρᾶγμα· παρὰ μόνον αὐίσως ϗ ἀπὸ τὴν διαδοχὴν τῶν
οἰκοκύρων ὁπȣ͂ τὸ ἐδιαδέχθηκαν, ϗ μὲ τὴν διάκεισιν ἐκείνων ὁπȣ͂ τὸ
ἔτρωγαν εἰς διαφόρȣς καιρȣ̀ς ϗ χρόνȣς ἀποδειχθῇ, πῶς ἀλλάχθηκαν
οἱ ὅροι· διότι τότε πρέπει τȣ̀ς ὅρȣς ὁπȣ͂ ἔβαλαν οἱ μεταγενέςεροι νὰ
φυλάσῃ, ϗ ὄχι τȣ̀ς παλαιȣ́ς.

Περὶ Ἐκκλησιαςικῶν.

Πᾶσα κρίσις Ἐκκλησιαςικὴ, κἄντε πράγματος, κἂν προσωπικὴ δὲν
ὑπερβαίνει τȣ̀ς σαραύτα χρόνους τῶν κατὰ καιρὸν παραγραφῶν, ὁποῦ
πρέπουν εἰς τέτοιον ἅγιον Οἶκον, ἀποῦ νὰ φυλάττουν ὅμως τοὺς οἰ-
κείους χρόνους.

Σχόλιον.

Ὁ Νομοθέτης θέλωντας νὰ φιλοτιμήσῃ, καὶ νὰ δώσῃ μεγαλλιτέραν
βοήθειαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τȣ̀ς ἁγίȣς Οἴκȣς, ἐδιώρισε κάθε
ἀγωγὴν, ϗ κρίσιν ὁπȣ͂ νὰ ἁρμόζῃ εἰς αὐτȣ̀ς εἴτε πραγματική ἐςιν ὡσὰν
νὰ εἰπȣ͂μεν, Ἐκκλησία τις ἐδάνεισεν αὐθρωπόντινα, ϗ ἔλαβεν ἀμανέ-
τι ἀπὸ ἐκεῖνον ἀκίνητον πρᾶγμα, εἴτε προσωπικὴ, ὡσὰν νὰ ἐδάνεισε τι-
νὰ, ϗ νὰ μὴν ἔλαβεν ἀμανέτι ἀκίνητον πρᾶγμα, ἀλλὰ ἔχει χρεώςλω
ἐκεῖνον ὁπȣ͂ ἐδάνεισε μοναχὸν, ϗ λέγεται προσωπικὴ ἀγωγὴ, μὲ τὴν
δανειακὴν ἀπόδειξιν εἰς τȣ̀ς τεσσαράκοντα χρόνȣς νὰ περικλείεται, ϗ νὰ
παύῃ· μόνον μὲ ὅλον ὁπȣ͂ πᾶσα προσωπικὴ ἀγωγὴ, εἰς τὰ πρόσωπα
εἰς τȣ̀ς τειαύτα μόνον χρόνȣς περικλείεται, ϗ παύει. Ἡ Ἐκκλησία λοι-
πὸν, ἢ ὁ σιαγὴς Οἶκος κινῶντας ἀγωγὴν κατά τινος, ἢ ἔχει ἀμανέτι,
ἢ δὲν ἔχει, ἢ πραγματικὴν δηλαδὴ, ϗ προσωπικὴν, περὶ δανείȣ, δὲν
ἀποβάλλεται ἡ κρίσις ἢ αὕτη μὲ δύο χρόνȣς, εἴκοσι, ἢ τειαύτα, ἀλλὰ
εἰς τȣ̀ς σαραύτα χρόνȣς μόνον· ὅταν δὲ κανένα πρόσωπον κινῇ ἀγωγὴν
κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ σιαγȣ͂ς Οἴκȣ, ἀντιφέρȣσιν εἰς ἐκεῖνον τȣ̀ς δύο
χρόνȣς, τȣ̀ς εἴκοσι, ϗ τȣ̀ς τειαύτα, ϗ ὅλας τὰς πρὸς καιρὸν ἄλλας
πα-

παραγραφάς· διατὶ καθὼς ὁ Νομοθέτης ἐξάπλωσε τὸν καιρὸν, ὅταν ἡ
Ἐκκλησίαις ἔχȣσι κρίσιν μὲ τινὰ, διὰ νὰ μὴ χάνεται τὸ δίκαιόν της
μὲ τὴν ὀλιγοκαιρίαν, ἔτζι ὅταν σύρωνται εἰς κρίσιν ὀλιγοςεύει τὸν και-
ρὸν ἐκείνων ὁπȣ͂ ἔχȣν κρίσεις μὲ ταύτας, μὲ τὴν ἐναντιότητα τῶν δέ-
κα, εἴκοσι, ϗ τειαύτα χρόνων, ϗ τῶν λοιπῶν κατὰ καιρȣ̀ς παραγρα-
φῶν, διώχνωντας, ϗ ἀποβάλλωντας τὴν ἀγωγὴν νὰ ἔχȣσι τὰ πράγμα-
τά τȣς βέβαια, τȣ͂το θέλει νὰ εἰπῇ ὁ λόγος ὁπȣ͂ λέγει ἔτζι· εἰς κάθε
Οἶκον σιαγῆ, ϗ Ἐκκλησίαν, αἱ ἁρμόζȣσαι κατὰ καιρȣ̀ς παραγραφαὶ,
νὰ φυλάττȣσι τȣ̀ς οἰκείȣς χρόνȣς. ἔτζι ἑρμηνεύȣσι μερικοὶ τὴν Νεαρὰν
ταύτλω, ϗ λογιάζω καλὰ νὰ τὴν ἑρμηνεύȣν. ἄλλοι ἀλλέως λαμβάνοντες
τȣ̀ς λόγȣς τȣ́τȣς, λέγȣσι κατὰ καιρȣ̀ς παραγραφὰς νὰ λέγῃ ἡ Νεαρὰ
ἕως τῶν δέκα χρόνων, ὅτι λογῆς τὴν ἀναργυρίαν, ὁπȣ͂ λαμβάνεται ἕως
δύο χρόνων, τὴν πολυχρόνιον χρῆσιν, ὁπȣ͂ περικλείεται ἕως τῶν τειῶν
χρόνων, ϗ ἄλλα παρόμοια· ϗ λέγȣσι νὰ συνίςανται αἱ τοιαῦται παρα-
γραφαὶ, εἴτε οἱ σιαγεῖς Οἶκοι, ϗ Ἐκκλησίαι ἔχȣσιν ἀγωγὴν κατά τι-
νος, ἢ κανένα πρόσωπον νὰ ἔχῃ ἀγωγὴν κατὰ τῶν σιαγῶν Οἴκων καὶ
Ἐκκλησιῶν, νὰ φυλάττȣσι τȣ̀ς διωρισμένȣς χρόνȣς, ϗ νὰ μὴν ἐξαπλώ-
νωνται εἰς τεσσαράκοντα χρόνȣς· καὶ λογιάζω νὰ μὴ λέγȣσι καλὰ διὰ
τȣ̀ς σιαγεῖς Οἴκȣς, ὅταν ἔχωσιν ἀγωγὴν μὲ κανένα πρόσωπον· ὅμως
ἂς ἰξεύρῃς, ὅταν σιαγεῖς Οἶκοι, ϗ Ἐκκλησίαι ἔχȣσιν ἀγωγὴν ἀναμε-
ταξύ τȣς, περνῶντας οἱ τειάντα χρόνοι, παύει ἡ ἀγωγή.

Ἐκεῖνος ὁπȣ͂ κρίνεται διὰ ἀκίνητον πρᾶγμα, ὁπȣ͂ νὰ τȣ͂ τὸ ἐπῆρε κα-
νεὶς ἀδίκως, ϗ δὲν ἐπληρώθηκαν οἱ τειάντα χρόνοι, δὲν χάνεται ἡ κρί-
σις τȣ, ἀλλὰ λαμβάνει τὸ δίκαιόν τȣ.

Ἡ κρίσις ὁπȣ͂ δὲν χάνεται εἰς τȣ̀ς τειάντα χρόνȣς, εἰς τȣ̀ς σαράντα
σβέννυται.

Οὔτε διὰ ἕνα πρᾶγμα ὁπȣ͂ νὰ τὸ παραδώσȣν τινὸς κρίνεται, ὡσὰν
περάσȣν οἱ σαράντα χρόνοι.

Διὰ Αὐθεντικὰ δοσίματα ὁπȣ͂ νὰ μὴ δοθȣ͂ν, δὲν κρίνεται ὡσὰν πε-
ράσȣν οἱ σαράντα χρόνοι.

Ὁ χρόνος ȣ̓́τε τὸν Αὐθεντικὸν κανένα περικλείει, ȣ̓́τε τὴν πρασο-
πραξίαν βεβαιώνει.

Εἴτις ἐπιχειρισθῇ νὰ κρίνεται διὰ κάμμίαν ὑπόθεσιν, ἔπειτα
τλὼ ἀφήσει καὶ δὲν εἰπῇ τίποτε ἕως σαράντα χρόνȣς, πλέον δὲν δύ-
ναται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ᾽ ȣ̓́τε οἱ κλη-
ρονόμοι του.

Ἡ κρίσις ὁπȣ͂ γίνεται διὰ τὴν τιμὴν ἑνὸς πράγματος ὁπȣ͂ ἐπȣλήθη,
ἢ διὰ χρέος, ἀνάμεσα εἰς τȣ̀ς τειάντα χρόνȣς σβέννυται.

Ἐαν λάβȣν τινὲς Αὐθεντικὰ χρήματα, δὲν σβύνει τλὼ κρίσιν ἡ πο-
λυκαιρία, διότι ἐαν κρατήσȣν μερικὰ ἀπ᾽ ἐκεῖνα, ϗ τὰ φάγȣν, δὲν δύ-
ναται ὁ χρόνος νὰ τȣ̀ς βοηθήσῃ, ȣ̓́τε ἐμποδίζει τȣ̀ς ἀντιδίκȣς, ἀλλὰ καὶ
αὐτοὶ ἐαν ἀποθάνȣν, τὰ παιδιά τȣς ἀναγκάζονται νὰ τὰ πληρώσȣν, ἂν
δὲν ἐκέρδησαν ϗ τίποτε ἀπὸ τȣ̀ς γονεῖς τȣς, ἢ νὰ ἐκληρονόμησαν.

Πε-

SISMANOGLIO MEGARO

Περὶ Δανείου.

Ἡ κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ δανεικὰ χρήματα, ἀνίσως καὶ δοθῇ ἐξ ἀρχῆς εἰς πρόσωπον, ἀπὸ τοὺς τριάντα χρόνους καὶ ἔμπρος σβένυται.

Περὶ Ὑποθήκης.

Ἡ κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ δανεικὸν χρέος, ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἐνέχυρον βαλμένον ὁ χρεώστης νὰ τὸ τρώγῃ, ὅμως ὁ ἴδιος, εἰς τοὺς σαράντα χρόνους σβύεται· ἀμὴ ἀνίσως καὶ ὁ ὕστερος δανειστὴς κινήσῃ κρίσιν μὲ τὸν προτήτερον δανειστὴν, ἕως τεσσαράκοντα χρόνους τρέχει ἡ κρίσις, εἰς ὅσον χρόνον ζῇ ὁ χρεώστης· εἰδὲ καὶ ἀποθάνῃ ὁ χρεώστης, καὶ κινῇ μὲ ἐδικόν του ὄνομα τὴν κρίσιν, εἰς τοὺς δέκα, καὶ εἴκοσι χρόνους παύει ἡ κρίσις.

Εἴτις ἐξουσιάζῃ κανένα χωράφιον, καὶ τὸ φάγῃ ἕως σαράντα χρόνους, πλέον δὲν κρίνεται διὰ ἐκεῖνο· διὰ νὰ δίδῃ τὸν κανόνα ὅμως κρίνεται.

Ἐὰν κινήσῃ κανεὶς κρίσιν μέσα εἰς ἕνα χρόνον, ἀφ' οὗ μετατεθῇ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ λόγου του, καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον, κρίνεται πέρνωντας τὸ πρᾶγμα· μετὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς μεταθέσεως, κρίνεται διὰ τὸ δίκαιόν του, καὶ ὄχι διὰ τὸ πρᾶγμα.

Ῥωμαϊκόν.

Ἀπὸ τὸ νὰ ἐμποδίσῃ κανεὶς τὸν ἴδιον οἰκοκύρην νὰ μὴ πηγαίνῃ εἰς τὸ ἐδικόν του βουνὶ νὰ κάμῃ ξύλα, δὲν δύναται νὰ χάσῃ τὴν νομὴν, πάρεξ εἰς τοὺς τριάντα χρόνους ἀπάνω ἂν κάμῃ αὐτό.

Περὶ καρπῶν ἀπὸ τὰ κτήματα.

Οἱ καρποὶ ὁποῦ νὰ τρώγῃ τινὰς ἀπὸ μερικὰ κτήματα ὁποῦ νὰ τοῦ δοθοῦν μὲ τὴν κρίσιν, δὲν ζητοῦνται, ἀλλὰ ἐὰν εἰς ἕνα χρόνον μέσα κινήσῃ ἐκεῖνος κρίσιν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τὴν ἀπείθειάν του, ὁποῦ ἐκράχθη εἰς τὴν κρίσιν, ὑστερήθη ἀπὸ τὸ πρᾶγμά του, τοῦ δίδεται ἐκείνου ὁποῦ ἐγκαλεῖ νὰ τρώγῃ, καὶ ὡσὰν πάρῃ τὸ τίποτέ του ἀγωνίζεται, καὶ ἐπαναγκάζεται νὰ ἀποδείξῃ· εἰδὲ ὡσὰν περάσῃ ὁ χρόνος κινήσῃ κρίσιν, τοῦ δίδεται νὰ κυριεύῃ τὸ πρᾶγμα, ἐξετάζεται δὲ διὰ τοὺς κόπους του. περὶ δὲ χρόνου διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦ δοθῇ πρᾶγμα νὰ τὸ τρώγῃ, καὶ νὰ τὸ δουλεύῃ, πότε δύναται νὰ τὸ κάμῃ τελείως ἐδικόν του, νόμος καθολικὸς δὲν εὑρίσκεται· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι εἰς τοὺς τριάντα χρόνους νὰ κρίνεται, πλὴν ἐὰν τὸ λάβῃ τινὰς ἢ δυναστικῶς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, ἢ δι' ἄλλην παράλογον αἰτίαν τὸ τρώγῃ, τότε χρέος ἔχει νὰ γυρίζῃ καὶ τοὺς καρποὺς ὀπίσω, καὶ δὲν ἠμπορεῖ μήτε νὰ τρέφεται ἀπ' αὐτούς.

Περὶ Μοιχείας.

Ἡ κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ μοιχείαν, ἕως πέντε χρόνους κινεῖται.

Ἡ παρανομία τῆς μοιχείας, δὲν σβύνεται εἰς τοὺς πέντε χρόνους.

Μέσα εἰς δύω χρόνους κινεῖται ἡ κρίσις ὁποῦ εἶναι διὰ δόλον.

Πε-

SISMANOGLIO MEGARO

Περὶ Δόλου.

Ἡ Παραγραφὴ τοῦ δόλου εἶναι παντοτεινὴ, καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον, ὡσὰν τὴν κρίσιν ὁποῦ γίνεται διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν δελεάσῃ κανείς.

Ὁ δὲ δόλος εἶναι τοιοῦτος· μὲ τὸ νὰ μὲ ἐμέθυσες, μὲ ἐδελέασες, ἢ μὲ ἄλλον τρόπον μὲ ἐπλάνεσες, καὶ μὲ ἔκαμες νὰ σοῦ δώσω τὸ ἐδικόν μου· εἰς τὸ ὕστερον ἐγὼ ὡσὰν ἦλθα εἰς τὸν νοῦν μου, καὶ ἐκατάλαβα τὸ γενόμενον, κρίνομαι μὲ τοῦ λόγου σου, διὰ τὴν πλάνην ὁποῦ μὲ ἐγέλασες, καὶ ἐὰν μοῦ γυρίσῃς τὸ πρᾶγμά μου, πρὶν νὰ κριθῶμεν, γλυτώνεις ἀπὸ τὴν καταδίκην, καὶ τὴν ζημίαν ὁποῦ γίνεται διὰ αὐτὴν τὴν πλάνην.

Ἡ διάταξις ἡ βασιλικὴ προστάσσει, ὅτι τὸ Κριτήριον ὁποῦ κρίνει διὰ τὸν δόλον, νὰ τελεώνῃ εἰς δύω συνεχεῖς σωστοὺς χρόνους, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἔγινεν ἡ πλάνη, κἂν εἶναι ἐκεῖ παρὼν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγελάσθη, κἂν δὲν εἶναι.

Ἡ Βασιλικὴ διάταξις προστάσσει, ὅτι πᾶσα κρίσις δὲν σβύεται εἰς τοὺς τριάντα χρόνους, ἀλλὰ παρεξηγεῖται, ἤτοι παρατείνεται, ὅταν τελειώσουν οἱ σαράντα νὰ σβύεται, καὶ κανεὶς νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ περάσῃ παρεμπρὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν προσταγὴν, οὔτε ἰδιώτης οὔτε ἄρχων, πάρεξ μόνον εἰς τὰ Αὐθεντικὰ δοσίματα· τὰ ὁποῖα δὲν ἐμποδίζει καμμία παραγραφὴ τοῦ χρόνου.

Περὶ Δυναστείας. Ἀνατροπὴ τῆς τεσσαρακονταετίας.

Ἡ δὲ Νεαρὰ νομοθεσία τοῦ Κυροῦ Βασιλείου Πορφυρογεννήτου, ἀνατρέπει τοὺς σαράντα χρόνους εἰς ταῦτα· μήτε τοὺς δυνατοὺς ὠφελεῖσθαι, μὲ τὸ νὰ ἀδικοῦν τοὺς πτωχοὺς, οὔτε τοὺς πτωχοὺς ὁποῦ ἀδικοῦνται ἀπὸ τοὺς δυνατωτέρους νὰ ἐμποδίζωνται, ὡσὰν περάσουν οἱ σαράντα χρόνοι, καὶ νὰ μὴ ζητοῦν τὸ δίκαιόν τους· ἀμὴ ὅταν εἶναι ἠδικημένοι, καὶ εὕρουν καιρὸν νὰ μὴ δύνωνται τίποτες οἱ διατεταγμένοι χρόνοι, μακάρι ἂν εἶναι καὶ μέσα εἰς χρυσόβουλλον γραμμένοι, ὅταν γένῃ ἀδίκως, καὶ πλεονεκτικῶς· μήτε τὰ Αὐθεντικὰ δοσίματα νὰ ἐμποδίζωνται, μὲ τὸ νὰ εἶναι χρόνοι πολλοὶ περασμένοι, ἀλλὰ νὰ ζητοῦνται ὑπ' Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ ἔτζι νὰ δικαιώνεται ὁ καθεὶς ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ.

Μᾶς ἐφάνη καλὸν νὰ σημειώσωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι ὅσοι φυλακωθοῦν διὰ ἔγκλημα, ἂν καὶ εἰς τὸ σπῆτί τους εὑρίσκονται εἰς φύλαξιν, νὰ μὴ περιγράφεται ὁ διωρισμένος χρόνος.

Ἀλλὰ μήτε εἰς ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ἀπεσταλμένοι εἰς δουλείαν βασιλικὴν μετρεῖται ὁ χρόνος, ὅσον καιρὸν εἰς τὸν τόπον τῆς ὑπηρεσίας· διατὶ λέγει καὶ ὁ Καῖσαρ, τὸ λείψιμον ἐκείνου ὁποῦ λείπει εἰς Βασιλικὴν ὑπηρεσίαν, οὔτε αὐτὸν ζημιώνει, οὔτε ἄλλον τινά.

Σχόλιον.

Φανερὰ εἶναι ἡ γνώμη τούτου τοῦ Κεφαλαίου· διατὶ θέλει ἐκεῖνον ὁποῦ λείπει διὰ Αὐθεντικὴν ὑπηρεσίαν, ἢ ἐπέμφθη Πρέσβυς διὰ τὸ πλῆθος

τὸ

τὸ Ῥωμαϊκὸν, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ζημιώνεται, καὶ νὰ χαύῃ ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ εὑρίσκεται· οὔτε ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν κρίσιν μὲ αὐτὸν, καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ κινήσουν τὴν κρίσιν τους, νὰ ζημιώνωνται, καὶ νὰ χάνουν τὴν κρίσιν τους διατὶ λείπει· ἀλλ᾽ ὅταν ὁ Πρέσβυς ἔχῃ ξένον πρᾶγμα καὶ τὸ κρατῇ, ὡσὰν μὲ τὴν Αὐθεντικὴν δύναμιν, δὲν πρέπει νὰ τὸ χάσῃ ὁ ἀληθινὸς Αὐθέντης του, ἀνίσως καὶ πολὺς καιρὸς περάσῃ, μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ πιάσῃ τὸν Πρέσβυν προφασιζόμενον ἀπὸ τοὺς νόμους πῶς ἔχει δίκαιον, καὶ ὡσὰν ὁποῦ ὅταν ἔλειπε δὲν τὸν ἔσυρναν εἰς τὴν κρίσιν· οὔτε πάλιν ὅταν λείπῃ ὁ Πρέσβυς, καὶ πάρῃ τινὰς τὸ χωράφι του βλάπτεται διατὶ λείπει· ἀλλ᾽ ὅταν γυρίσῃ τὸ πέρνει ὀπίσω μὲ ὅλα του τὰ δίκαια εἰσοδήματα.

Ἐκεῖνος λέγεται νὰ λείπῃ εἰς πρᾶγμα Αὐθεντικὸν, ὅποιος πεμφθῇ εἰς Πρεσβείαν, ἢ νὰ κτίσῃ Κάστρον, ἢ εἰς ἄλλα ὅμοια· ὁ δὲ Κριτὴς, καὶ οἱ Κυβερνῆται καὶ οἱ Στρατηγοὶ, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν τὰς ὑπηρεσίας τοῦ πλήθους, δὲν λογιάζονται νὰ λείπουν διὰ Αὐθεντικὴν δουλείαν, οὐδὲ βοηθοῦνται εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσουν πρᾶγμα, ἢ νὰ χάσουν· διατὶ ὅλοι μεταχειρίζονται θεληματικῶς αὐτὰς τὰς ὑπηρεσίας, καὶ πληρώνουν διὰ νὰ τὰς πάρουν.

Ὁ κωφὸς, ὁ ἄλαλος, ὁ δαιμονιζόμενος, καὶ ὁ λωλὸς, καὶ ὁ αἰχμάλωτος δὲν ἔχουν διορίαν χρόνου, ἀλλὰ ἀπὸ τότε ἀρχίζει νὰ μετρῆται, ὅταν ὁ αἰχμάλωτος ἔλθῃ, καὶ οἱ ἄλλοι ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ πάθος.

ΤΙΤΛΟΣ Δ΄.

Περὶ δικαστικῆς Ψήφου καὶ Ἀποφάσεως.

Δὲν δύναται τινὰς νὰ γένῃ Κριτὴς, ἂν δὲν τοῦ δοθῇ μὲ τρόπον δίκαιον, ἢ παρὰ τοῦ Βασιλέως νὰ λάβῃ τὴν ἐξουσίαν, ἢ νὰ τοῦ δοθῇ ἀπ᾽ ἐκεῖνον ὁποῦ δύναται νὰ κάμῃ Κριτὴν, ἢ νὰ εἶναι βεβαιωμένος ἀπὸ τὸν νόμον, ἢ νὰ εἶναι αἱρετός.

Οὐδὲ κἀνένας νὰ κρίνῃ, ἢ νὰ δικαιώνῃ τὸν ἑαυτόν του, διότι αὐτὸ εἶναι ἄδικον.

Σχόλιον.

Παραδείγματος χάριν, ἐκίνησα κρίσιν μὲ τὸν Πέτρον, καὶ τὸν ἐνικοῦσα εἰς τὸ νὰ πάρω τὸ σπῆτι ὁποῦ μὲ ἐκράτει ἄδικα· ἀπέθανεν ὁ Πέτρος πρὶν νὰ λάβῃ ἡ κρίσις τέλος, καὶ ἔκαμε κληρονόμον τὸν Κριτὴν ἐκεῖνον ὁποῦ τοὺς ἔκρινεν· εἰς τὸ ἑξῆς παύει ὁ Κριτὴς εἰς τὸ νὰ κρίνῃ αὐτὴν τὴν κρίσιν, ὅτι ἔγινεν ἐναντίος, καὶ ἐνάγων, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ αὐτὸς νὰ εἶναι Κριτὴς καὶ ἐνάγων, καὶ δίδεται ἄλλος Κριτὴς εἰς τὸ νὰ κρίνῃ αὐτὴν τὴν κρίσιν· τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ μὴν κρίνῃ κανεὶς τὸν ἑαυτόν του, τὸ δὲ οὔτε νὰ δικαιώσῃ τέτοιον εἶναι· ὁ αὐτὸς Κριτὴς ὁποῦ κρίνει ἐμένα, καὶ τὸν Πέτρον, ἀποθνήσκωντας ὁ Πέτρος, ἐγράφθη κληρονόμος παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ Πέτρου, καὶ πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν κληρονομίαν εἰς

εἰς χεῖράς του, ἄλλος συγγενὴς τοῦ Πέτρου ἐπρόλαβε, καὶ ἐπῆρε τὰ πράγματα τῆς κληρονομίας· δὲν πρέπει αὐτὸς ὁ Κριτὴς νὰ δικαιώσῃ τοῦ λόγου του, καὶ νὰ ἀπολάβῃ ἐκεῖνον τὸν συγγενῆ τοῦ Πέτρου ἀπὸ τὰ πράγματα ἐκείνου, καὶ νὰ ἔμβῃ αὐτὸς εἰς αὐτὰ κληρονόμος, ὅτι οὐδὲ κἀνένας λαμβάνει τὸ δίκαιον μοναχός του, ἀλλὰ πρέπει ἄλλος Κριτὴς νὰ τὸν δικαιώσῃ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον νὰ λαμβάνῃ τὴν κληρονομίαν εἰς χεῖράς του, καὶ νὰ γίνεται οἰκοκύρης εἰς αὐτήν.

Εἴτις εἶναι ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς εἰκοσιπέντε χρόνους δὲν δύναται νὰ γίνῃ Κριτής.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους, καὶ τοῦ τρύγου δὲν ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ κριθῇ.

Τὴν Κυριακὴν, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἑορτὰς, καὶ οἱ Κριταὶ, καὶ ὁ ἐπίλοιπος λαὸς νὰ σχολάζουν, μόνον οἱ Γεωργοὶ νὰ μὴν σχολάζουν.

Ἡ δὲ νδ΄. Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος ὁρίζει, ὅτι τὴν Κυριακὴν νὰ σχολάζουν καὶ οἱ Γεωργοί.

Τῇ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ νὰ μὴν ἐξετάζεται παντελῶς κἀμμία ἐγκληματικὴ κρίσις ἀπὸ κἀνένα Ἄρχοντα.

Ἡ Βασιλικὴ διάταξις λέγει, ὅτι τοὺς λῃστὰς, τοὺς ἅρπαγας, καὶ τοὺς φονεῖς, καὶ τοὺς κουρσάρους, καὶ ἄλλους παρομοίους, καὶ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ, καὶ ὁποίᾳ ἡμέρᾳ λάχῃ, καὶ τὴν Λαμπρὰν νὰ ἐξετάζωνται, καὶ νὰ βασανίζωνται.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τῇ λαμπρᾷ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἂν καὶ Βασιλικὴ πρόσταξις, δὲν ἐλθῃ διὰ τοῦτο, νὰ ἀπολύωνται ὅλοι, ὅσοι εἶναι εἰς φυλακὴν, πάρεξ μόνον ἂν εἶναι τινὰς Ἱερόσυλος, ἢ μοιχὸς, ἢ ἅρπαξ παρθένου, ἢ ἄνοιξε τάφον, καὶ ἔλαβε σολίδια νεκροῦ, ἢ γόης, ἢ φαρμακὸς, ἢ φονεὺς, Πατροκτόνος, ἢ ἂν ἐφάνη πῶς νὰ ἐπιβουλεύθη κἀμμίαν Πόλιν, ἢ Βασιλέα.

Προτήτερα μίαν ἡμέραν πρέπει νὰ λέγῃ ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ κάμῃ ἐξέτασιν διὰ τίποτε, ὅτι εἶναι ἐξέτασις, διὰ νὰ μὴν ἔλθουν εἰς φόβον, καὶ δειλίαν οἱ κατηγορούμενοι ἀπὸ τὸ ἔξαφνον τῆς ὑποθέσεως.

Δέκα ἡμέρας κάμνει χρεία νὰ δίδεται διορία εἰς ἕνα ἀπειθῆ, ὁποῦ νὰ τοῦ μηνύσῃ ὁ Ἄρχων, πρὶν νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσιν ὁποῦ τὸν ἐγκαλοῦν· καὶ τοῦτο νὰ γίνεται ἕως τρίτου· ἡ δὲ Νεαρὰ ὁποῦ ἔγινεν ὕστερα ἀπὸ τὸν Κώδικα, τριάντα ἡμέρας δίδει διὰ κάθε παράγγελμα ἕως τρίτου.

Τὸ κράξιμον ὁποῦ γίνεται ἀπὸ τὸν Κριτὴν χωρὶς διορίαν, δέκα ἡμέρας ἔχει τὴν διορίαν.

Πᾶσα κρίσις ὁποῦ ἀρχίσει νὰ ἐξετάζεται ἐναντίον τῶν διαδεχθέντων ἐξουσιαστῶν, εἴτε ἐγκληματικὴ, εἴτε διὰ χρήματα, μέσα εἰς εἴκοσι ἡμέρας πρέπει νὰ τελειώνεται ἀφ᾽ οὗ ἄρχισεν· εἰ δὲ ἀμελήσῃ ὁ Κριτὴς, καὶ δὲν ἀποφασίσει, αὐτὸς μὲν ζημιοῦται, ἡ δὲ κρίσις σβύεται.

Πᾶσα κρίσις χρηματικὴ, ἔξω ἀπὸ ἐκείνας ὁποῦ εἶναι εἰς Αὐθεντικαῖς ἀφορμαῖς πρεπούμεναις, περισσότερον ἀπὸ τρεῖς χρόνους, δὲν κάμνει χρεία νὰ κινῆται.

Ὁ Αὐθέντης ὁποῦ κάμνει ἄλλον Κριτὴν εἰς κάμμίαν κρίσιν, ἐκεῖνος πρέπει νὰ τελειώνῃ, καὶ νὰ ἐνεργῇ τὴν ἀπόφασιν.

Σχόλιον.

Παραδείγματος χάριν ὁ Δρουγγάριος, ἢ ἄλλος τινὰς Αὐθέντης ἔκαμαν ἄλλον Κριτὴν νὰ κρίνῃ δύο ἀνθρώπους, καὶ ἐκεῖνος ὁ Κριτὴς ἀπεφάσισε τὸ ἕνα μέρος νὰ δώσῃ τόσα ἄσπρα· διὰ νὰ πληρωθοῦν αὐτὰ τὰ ἄσπρα λοιπὸν πρέπει ὁ Αὐθέντης ὁποῦ ἔδωκεν ἐκεῖνον τὸν Κριτὴν νὰ γένῃ ἐπιμελητὴς, καὶ νὰ βιάσῃ ἐκεῖνον ὁποῦ ἀπεφασίσθη, νὰ κάμῃ κατὰ τὴν ἀπόφασιν.

Ὅσα δὲν ἠξεύρουν ἐκεῖνοι ὁποῦ κρίνονται, ἢ ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς συμβοηθοῦσι, καὶ τὰ ἀφίνουν, πρέπει ὁ Κριτὴς νὰ τὰ ἀναπληρώνῃ.

Σχόλιον.

Τοῦτο τὸ νεαρὸν εἶναι φανερὸν, διατὶ προστάζει, ὅπως νὰ ἀναπληρώνῃ ὁ Κριτὴς τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων ὁποῦ κρίνονται, καὶ ἐκείνους ὁποῦ τοὺς συμβοηθοῦσι· δηλαδὴ ἀνίσως καὶ τὸ ἕνα μέρος ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται ἀφήσῃ κανένα νόμον ὁποῦ τὸν βοηθεῖ, καὶ δὲν ἠξεύρει νὰ τὸν εἰπῇ, προστάζει τὸν Κριτὴν νὰ ἀναπληρώνῃ τὸ ἐλάττωμα ἐκείνου, καὶ νὰ τοῦ φανερώνῃ, ὅτι τοὺς νόμους πρέπει νὰ ἠξεύρῃ ὁ Δικαστὴς, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι τοῦ νόμου νὰ κάμῃ, καὶ ἔχει ἐκεῖνα ὁποῦ κάμνουσιν οἱ κρινόμενοι ἀνάμεσόν τους, δηλαδὴ ὁ Πέτρος ἐκρίνετο μὲ τὸν Παῦλον εἰς Κριτὴν Μάρκον ὀνομαζόμενον περί τινος βιβλίου, ἐλύθη, καὶ ἐδιωρθώθη ἡ κρίσις τους· ὕστερον μὲ καιρὸν πάλιν ὁ αὐτὸς Πέτρος ἐκρίνετο μὲ τὸν αὐτὸν Παῦλον διὰ τὸ βιβλίον εἰς ἄλλον Κριτὴν ὀνομαζόμενον Ἰωάννην, καὶ δὲν ἐπρόβαλεν ὁ Πέτρος τοὺς λόγους τῆς διαλύσεως τῆς πρώτης κρίσεως εἰς τὸν Παῦλον. λοιπὸν ὁ Κριτὴς δὲν ζητεῖ νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ ἐλάττωμα τοῦ Παύλου, καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἔλαβε τέλος ἡ κρίσις Παύλε, καὶ διελύθη, ἀλλὰ νὰ κοιτάζῃ τί εἶναι τοῦ νόμου· τοὺς νόμους βιάζεται νὰ ἠξεύρῃ ὁ Κριτὴς, καὶ ὄχι τὰς πράξεις τῶν κρινομένων.

Νόμος.

Δὲν πρέπει οἱ Κριταὶ νὰ ἐμποδίζουν, ἢ νὰ ὑβρίζουν ἐκείνους ὁποῦ ἀνακράζονται εἰς κρίσιν· ἀνίσως καὶ γένῃ κανένα τέτοιον, προσέρχονται καὶ τὸ ἀναφέρουν εἰς τὸν Βασιλέα.

Σχόλιον.

Ὁ παρὼν νόμος εἶναι φανερὸς, προστάζει νὰ δέχωνται ἐκείνους ὁποῦ θέλουν νὰ μεταθεωροῦσι τὰς κρίσεις μὲ ἱλαρότητα, χωρὶς νὰ τοὺς ἐμποδίζουν, ἢ νὰ ὑβρίζουν ἐκείνους ὁποῦ ἀνακράζονται εἰς Κρίσιν, καὶ ἂν κάμουν κανένα πρᾶγμα τέτοιον, δίδει ἄδειαν εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐμποδίζονται, νὰ ἀναθεωρήσουν τὴν κρίσιν τους, ἢ ὑβρίζονται, νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ νὰ τὸ ἀναφέρουν, καὶ μανθάνωντας ὁ Βασιλεὺς, τιμωρεῖ τοὺς Κριτὰς ὁποῦ σφάλλουν, καὶ ἐκεῖνοι οἱ Κριταὶ ὁποῦ ὑβρίζουν ἐκείνους ὁποῦ ἀνακαλοῦνται εἰς τὴν Κρίσιν, ἢ μὲ βίαν τοὺς ἐμποδίζουν, χάνουν τὴν ἐξουσίαν ὁποῦ ἔχουν, καὶ ἀτιμοῦνται, ὑποκείμενοι εἰς τὸ περὶ βίας ἔγκλημα.

Οἱ ἄρχοντες οἱ στρατιωτικοὶ, μόνον εἰς τὰς στρατιωτικὰς αἰτίας καὶ ὑποθέσεις κρίνουν τοὺς στρατιώτας, εἰς δὲ τὰ ἄλλα ζητήματα οἱ κατὰ τόπους Κριταὶ τῆς Βασιλείας, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον Αὐθεντότοποι, ἐκεῖνοι κρίνουν καὶ τοὺς στρατιώτας.

Ὅταν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγκαλεῖται φύγῃ ἀπὸ τὴν Κρίσιν, τότε καὶ πρὶν νὰ τελειωθῇ ἡ Κρίσις, πρέπει νὰ ἀποφασίζῃ ὁ Κριτὴς τὴν καταδίκην, ὅμως ὁ Μάγιστρος δὲν ἐκατεδίκαζεν ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἤθελε νὰ σταθῇ, ἕως οὗ νὰ ἐξεταχθῇ ἡ ὑπόθεσις ἕως τέλους, ἔτζι ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῦ ἔδιδε διορίαν πότε νὰ παρασταθῇ, εἰς τὴν ὁποίαν ἂν δὲν ἤθελεν ἔλθῃ, ἀπεφάσιζεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν καταδίκην εἰς ἐκεῖνον· διότι ἔστωντας ὁποῦ νὰ κάμῃ κάποιαν Κρίσιν, καὶ νὰ τὴν τελειώσῃ, εἰς τὸ τέλος τῆς Κρίσεως ὁποῦ ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν ἀπόφασιν, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔμελλε νὰ καταδικασθῇ μὲ τὸ νὰ ἔφυγε χωρὶς νὰ πάρῃ θέλημα, τὸ ἐσημείωσεν ἔτζι· ἐδικαιώθη ὁ Πρωτοσπαθάριος Νικηφόρος κατὰ τὸν λόγον τῆς νομῆς νὰ λάβῃ τὸ δέ τι κτῆμα, διὰ νὰ μάθῃ ὁ ἀντίδικος μὲ τὸν τρόπον τοῦτον, πῶς δὲν ὠφελήθη τίποτε μὲ τὸ νὰ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Κριτήριον χωρὶς νὰ φέρῃ τὰ Αὐθεντικὰ γράμματα καὶ τὰ δικαιολογήματά του ὁποῦ ἔχει διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, ἕως τέσσαρας μῆνας, νὰ κριθῇ κατὰ τοὺς νόμους, νὰ λάβῃ τὸ δίκαιόν του, ἢ ἂν μένῃ εἰς τὴν ἀπείθειαν, καὶ εὐγαίνῃ ἀπὸ τοὺς διατεταγμένους ὅρους, νὰ λάβῃ τελείαν τὴν καταδίκην, καὶ νὰ ἀποφασισθῇ τελείως ἡ ὑπόθεσις κατὰ τὸ ἕνα μέρος, καθὼς ἐλέγχθη εἰς τοὺς νόμους τῶν τοιούτων.

Ὅταν λείπῃ τινὰς εἰς τόπον μακρυνὸν, δὲν καταδικάζεται διὰ μεγάλον ἔγκλημα, μόνον τὸν ἀναζητοῦν μὲ γράμματα, καὶ ὅταν γνωρίσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὰ γράμματα, ἐὰν ἔλθῃ ἕως τὸν χρόνον νὰ ἀποκριθῇ διὰ τὸ ἔγκλημα ὁποῦ τὸν ἐγκαλοῦν νὰ καθαρισθῇ, ἂν ἀποθάνῃ, δὲν γίνονται τὰ ὑπάρχοντά του εἰς διαρπαγὴν, ἀλλ' ἀπομένουν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ μέσα εἰς τὸν χρόνον δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Κριτήριον νὰ ἀποκριθῇ, καὶ τὰ πράγματά του γίνονται εἰς διαρπαγὴν, καὶ αὐτὸς ἂν εὑρεθῇ παιδεύεται αὐστηρότερα, καὶ ἂν σπουδάζῃ νὰ ξεκαθαρισθῇ καὶ νὰ ἀθωωθῇ μὲ ἐλέγχους φανεροὺς, καὶ λαμπρὰν ἀπόδειξιν, γίνονται μ' ὅλον τοῦτο ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του Αὐθεντικά.

Οὔτε ἐὰν εἰς τινὰ ὑποψίαν, πῶς νὰ ἔσφαλε τίποτε σφάλμα, τὸν καταδικάζουν, οὔτε ἐὰν λείπῃ πούποτε καταδικάζεται, πάρεξ μόνον ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ πολλαῖς παραγγελίαις, καὶ διορίαις δὲν θελήσει νὰ ἔλθῃ, καὶ αὐτὸς πάλιν ἕως χρηματικῆς ζημίας, ἢ ἀτιμίας, ἢ ἐξορίας· ὁ δὲ κατήγορος ἂν λείπῃ καταδικάζεται κάποτες καὶ περισσότερον, παρὰ ὁποῦ ζητεῖ τὸ δόγμα τῶν συκοφαντῶν.

Δὲν πρέπει νὰ ἀκούῃ ὁ Κριτὴς ταῖς βοαῖς τῶν Αὐθεντικῶν ἀνθρώπων ὅταν θέλουν, ἢ τὸν ἀναίτιον νὰ παιδεύσουν, ἢ τὸν πταίστην νὰ ἀπολύσουν.

Ὁ Κριτὴς νὰ μὴν ἀποφασίζῃ ποτὲ τῆς ὥρας νὰ ἀποκεφαλίζουν ἄνθρωπον,

SISMANOGLIO MEGARO

πον, ἐὰν δὲν ὁμολογήσῃ προτήτερα ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει νὰ χαλασθῇ, ἢ ἀπατός του βασανιζόμενος, ἢ διὰ ἐρωτήσεως ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ὁμολογήσῃ θεληματικῶς, διὰ κανένα του σφάλμα, δὲν πιστεύεται ἐν εὐκολίᾳ, διατὶ πολλαῖς φοραῖς, ἢ διὰ φόβον, ἢ δὲ ἄλλην καμμίαν ἀφορμὴν, ψεύδεται κατὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του.

Περὶ Ἐξόδων ὁποῦ ἀδίκως ἐξοδεύει τινάς.

Ἡ διάταξις κελεύει, ὅτι ὁ Κριτὴς εἰς τὴν ἀπόφασίν του νὰ προστάζῃ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐνικήθη, νὰ δίδῃ τὰ ἔξοδα ὅλα ὁποῦ ἐξοδιάσθησαν εἰς τὸ Κριτήριον· εἰ δὲ καὶ τὸ κάμῃ τοῦτο ὁ Κριτὴς, ἀναγκάζεται αὐτὸς ὅλην τὴν ζημίαν νὰ γυρεύσῃ εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ἐνίκησεν.

Ἔχει ἐξουσίαν ὁ Κριτὴς νὰ ἀναγκάζῃ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐνικήθη νὰ δίδῃ ὅλα τὰ ἔξοδα ὁποῦ ἔγιναν εἰς τὸ Κριτήριον, καὶ τὸ δέκατον μέρος τῶν ἐξόδων τούτων, καὶ νὰ πέρνῃ αὐτὸς ἀπ' ἐκεῖνα τὸ δέκατον, τὰ δὲ ἐπίλοιπα νὰ εἶναι Αὐθεντικά· καμμίαν φορὰν ἂν θέλῃ ὁ Κριτὴς δίδει ἀπ' ἐκεῖνα καὶ ἐκείνου ὁποῦ ἐνίκησε, διὰ τὸν κόπον ὁποῦ ἔκαμεν ἀδίκως, εἴτι διακριθῇ.

Ἐκεῖνα ὁποῦ κρίνονται, καὶ ἀποφασίζονται ἀνάμεσα εἰς ἄλλους, μὴ ὄντος παρόντος τοῦ κατηγορουμένου, οὔτε βλάβην, οὔτε ὠφέλειαν τοῦ φέρει· τὸ ἴδιον εἶναι καὶ εἰς ἐγκληματικὰς κατηγορίας, καὶ εἰς τὰς κληρονομίας.

Ἀνίσως καὶ τινὰς θέλῃ νὰ ἀναψηλαφήσῃ, καὶ νὰ ἀνακρίνῃ ἀπόφασιν, μὲ πρόφασιν, ὅτι νὰ μετακοιτάξῃ λογαριασμὸν, δὲν ἠμπορεῖ.

Σχόλιον.

Ἕνας Κριτὴς κρίνοντας τὸν Πέτρον, καὶ Παῦλον λόγου χάριν, καὶ ἔσωντας καὶ νὰ προβληθοῦν διάφορα κεφάλαια τῆς διαφορᾶς των, ἔγινεν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἕνα κεφάλαιον περὶ λίθων, ἢ μαργαρίτων ὁποῦ ἄξιζε διακόσια γρόσια, αὐτὸς τὰ ἐξετίμησε διὰ ἑκατόν· καὶ μετασοχαζόμενος ὁ Κριτὴς νὰ ἀνακρίνῃ τὴν κρίσιν, ἐπειδὴ καὶ κακῶς ἐξετίμησεν ἐκεῖνα τὰ πράγματα· ἡ διάταξις λέγει, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνακρίνῃ τὴν κρίσιν, διατὶ ἀνίσως καὶ δοθῇ αὐτὸ εἰς τοὺς Κριτὰς, νὰ λέγῃ δηλαδὴ ὅτι κακῶς ἔκριναν αὐτὴν τὴν κρίσιν, καὶ νὰ τὴν μετακρίνω, ποτὲ ἡ κρίσις τέλος δὲν λαμβάνει· ἢ καὶ οὕτως· ἐχρεώσει ἕνας ἄλλου τινὸς φλωρία ρ. τὸν ἐπῆρεν εἰς τὴν κρίσιν διὰ τὰ ρ. φλωρία, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ τὰ δώσῃ, ὅμως ὁ ἴδιος δανειστὴς ἐχρεώσει τοῦ αὐτοῦ χρεώστου ἄλλα ρ. φλωρία, καὶ ὅταν ἐκρίνουνταν εἰς τὴν κρίσιν, δὲν εἶπεν, ὅτι μου χρεωστεῖς καὶ ἐσὺ ἄλλα ρ. φλωρία, καὶ ἤμεσθεν ἐξίσου, ἀλλ' ἐσιώπησε, καὶ ἀφ' οὗ ἔγινεν ἡ ἀπόφασις νὰ τὰ πληρώσῃ, τότε συλλογισθεὶς ἠθέλησε νὰ ἀναψηλαφήσῃ τὴν ἀπόφασιν, διὰ νὰ ἐξισασθῇ. Λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναψηλαφήσῃ τὴν ἀπόφασιν, ὅτι μὲ τέτοιον τρόπον τὰ Κριτήρια μένουν ἀτελείωτα· ἀλλὰ πλήρωσον τώρα τὰ ρ. φλωρία ὁποῦ ἀπεφασίσθης, καὶ ὕστερον κίνησον τὴν κρίσιν σου πάλιν ἐσὺ, διὰ τὰ ἄλλα ρ. φλωρία ὁποῦ σὲ χρεωστεῖ.

Νὰ ἀνακρίνωνται, καὶ νὰ ἀνακαινουργώνωνται αἱ ἀποφάσεις μὲ πρόφα-

φασιν, ὅτι εὑρέθηκαν καινούργιαι, ὁποῦ ὅταν ἐκρίνοντο δὲν τὰς εἶχεν, εἶναι εἰς παράδειγμα βαρύ.

Σχόλιον.

Πέτρος τις ἐκίνησε κρίσιν ἐναντίον τοῦ Μάρκου, ζητῶντας ἀπ' αὐτὸν ἕνα σπῆτι, καὶ ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ σπῆτι νὰ εἶναι ἐδικόν του, καὶ ὁ Κριτὴς ἔκαμεν ἀπόφασιν, ὅτι νὰ πάρῃ ὁ Πέτρος τὸ σπῆτι· ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ηὗρεν ὁ Μάρκος, ὅτι ὁ Πέτρος ἔκαμε ἐναλλαγὴν μὲ τὸν Πατέρα τοῦ αὐτοῦ Μάρκου περὶ τοῦ σπητίου ἐκείνου, ὅτι ὁ Πέτρος νὰ μὴν ἔχῃ κανένα δίκαιον διὰ τὸ σπῆτι· καὶ παρρησιάζοντας αὐτὴν τὴν ἐναλλαγὴν, παρεκάλει ὅτι νὰ χαλάσῃ ἡ ἀπόφασις ὁποῦ ἔγινεν· Ἀνεφέρθη τοῦτο εἰς τὰ αὐτία τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀντέγραψεν ὁ Βασιλεὺς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δεχθῇ ἡ ἐναλλαγὴ, οὔτε ἡ ἀπόφασις νὰ χαλάσῃ, ἐπειδὴ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ηὗρεν ὁ Μάρκος καινούργιον δικαίωμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ δικαστήριον προτήτερα δὲν ἐφανερώθη, ἔσωντας καὶ νὰ τὸ συλλογισθῇ πολλὰ βαρὺ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς καταкρινομένους νὰ χαλοῦν τὰς ἀποφάσεις, μὲ πρόφασιν ὅτι εὗρον καινούργια δικαιώματα.

Ἀνίσως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ νικήσῃ εἰς τὴν κρίσιν λάβῃ σημάδια, καὶ δὲν εὑρίσκει νὰ τὰ πουλήσῃ, μὲ τὸ νὰ μὴν ἀφίνῃ νὰ τὰ ἀγοράσῃ τινὰς, ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ σημάδια, γίνεται οἰκοκύρης, καὶ τὰ περνεῖ διὰ ἐδικά του πλέον, ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ ἐπῆρε μὲ τὴν κρίσιν διὰ σημάδια.

Γίνωσκε, ὅτι εἰς ἕνα ὁποῦ νὰ ἀποφασισθῇ μὲ τὴν κρίσιν νὰ δώσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ τὸν ἀποφασίσουν, τοῦ δίδεται διορία μῆνες τέσσαρες, ἕως οὗ νὰ τὰ δώσῃ, πολλάκις καὶ περισσότερον· καὶ ἀνίσως καὶ ἔλθῃ ἡ διορία, καὶ δὲν δώσει κατὰ τὴν ἀπόφασιν, λαμβάνονται μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κριτοῦ ἀπὸ τὰ πράγματά του, καὶ δίδονται ἐνέχειρα, σημάδια δηλαδὴ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀπεφασίσθη νὰ λάβῃ, καὶ ἀνίσως εἰς δύω μῆνας, ἀφ' οὗ τοῦ πάρουν σημάδια, δὲν πληρώσῃ τὸ χρέος του, καθὼς ἀπεφασίσθη, πουλοῦνται τὰ σημάδια, καὶ λαμβάνει τὰ ἄσπρα του, καὶ τὴν τιμὴν ἐκεῖνος ὁποῦ ἀπεφασίσθη νὰ λάβῃ· ἀμὴ ἀνίσως καὶ δὲν ἀφίνῃ τινὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰ σημάδια ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ πράγματα, ἡ διάταξις λέγει, ὅτι μὲ Αὐθεντικὰ γράμματα, ἐκείνου ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ κατηγορηθῇ καὶ φύγει ἀπὸ τὸ Κριτήριον, χωρὶς νὰ λάβῃ θέλημα ἀπὸ τὸν Κριτὴν, παιδεύεται· διότι εἴτι κατηγορία καὶ ἂν εἶναι, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κριτοῦ εἶναι, καὶ ὄχι εἰς τοῦ κατηγόρου νὰ τὸν ἀπολύσῃ.

Ἡ διάταξις προστάσσει, ὅτι ὁ Κριτὴς νὰ μὴν ἀκολουθῇ ἄλλων ἀπόφασιν ὁποῦ ἔγινεν, ἀλλὰ νὰ στοχάζεται τί εἶναι τὸ ἀκόλουθον τοῦ νόμου, καὶ ἔτζι νὰ ἀποφασίζῃ.

Ἐὰν συντυχηθῇ μόνον ἡ ἀπόφασις, καὶ πρὶν γραφθῇ νὰ ἀναγνωσθῇ, νὰ εἶναι ἄκυρος.

Ἡ ἀπόφασις ὁποῦ εἶναι νὰ ἀποφασισθῇ εἰς τὸ Κριτήριον ἔξω ἀπὸ τοὺς τύπους δὲν ἔχει καμμίαν δύναμιν.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ κάμῃ ὁ Κριτὴς ἔξω ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην εἶναι ἄκυρον.

Αἱ ἀπὸ τῶν χρεοφειλετῶν πρὸς ἄλλους Κριτὰς μεταγωγαὶ, τὸ ἔκκλητον δηλαδὴ ὁποῦ δίδεται εἰς τὰ Κριτήρια, δύω μῆνας ἔχει καιρὸν ἕως εἰς τὴν διωρισμένην ἡμέραν.

Μετὰ δύω χρόνους καὶ ὕστερον βεβαιοῦται ἡ ἀπόφασις, ἐὰν δὲν παρακολουθῇ ἔκκλητος, τουτέστιν ἐὰν δὲν ἔχῃ νὰ κριθῇ εἰς ἄλλο Κριτήριον, πάρεξ ἂν εἶναι φανερὰ παράνομος ἡ ἀπόφασις.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ, καὶ τὴν τελείαν ἀποκατάστασιν, ἤγουν ἀφόντις ἀποφασίσει ὁ Κριτὴς, καὶ ἀποτελειώσει τὴν κρίσιν, δὲν δύναται τινὰς νὰ φέρῃ καινούργια δικαιώματα, λέγωντας πῶς δὲν τὰ εἶχε προτήτερα, καὶ τώρα τὰ ηὗρε. ἀλλὰ εἴτις θελήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, δὲν δέχεται καθόλου· πάρεξ μόνον ἂν εἶναι διὰ τίποτες Αὐθεντικὸν πρᾶγμα ἡ ὑπόθεσις· διότι τότε προστάζει ὁ νόμος τοὺς Δικαστὰς σπανίως νὰ τὰ δέχωνται τὰ δικαιώματα ταῦτα.

Περὶ τῶν Ζημιῶν ἀερικῶν ὡς δεῖ.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ ἀποφασισθοῦν νὰ δώσουν χρέος, ἂν εἶναι ἴσιον μὲ τὸν πλοῦτόν τους, δὲν ζητοῦνται νὰ τὸ πληρώσουν ὅλον, διὰ νὰ μὴ πτωχεύσουν.

Εἰς τὰ πολιτικὰ λογοθέσια, ἡ πλάνη τῆς ἀποφάσεως πάλιν ἐξετάζεται ὕστερον ἀπὸ δέκα, καὶ εἴκοσι χρόνους.

Εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ καθ᾽ ἑνὸς Κριτοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν δίδεται Ἔκκλητος μεταξὺ δέκα ἡμερῶν, εἰς δὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βασιλέως, ἢ τῆς Συγκλήτου, ἢ τοῦ Πατριάρχου δὲν δίδεται Ἔκκλητος. Ἔκκλητος δὲ, ἀναψηλάφησις, καὶ ἐξέτασις εἶναι τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης ἀπὸ ἄλλον μεγαλλίτερον Κριτήν.

Ἔκκλητος.

Δὲν πρέπει νὰ καταδικάζεται τινὰς ὁποῦ νὰ καλέσῃ τινὰ εἰς κρίσιν, ἂν εὑρεθῇ πῶς δὲν εἶχε δίκαιον, οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ καταδικασθῇ ἀπ᾽ ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν εἶχε δίκαιον, νὰ τὸν καταδικάσῃ.

Ἐὰν ἐξέβῃ διὰ κανένα, ὁποῦ νὰ λείπῃ, ἀπόφασις, καὶ τὸ μάθῃ ἐκεῖνος, καὶ δὲν ἔλθῃ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσιν, δὲν δύναται πλέον νὰ μεταγυρίσῃ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην, μὲ τὸ νὰ προφασίζεται πῶς ἔλειπε, καὶ δὲν ἦτον παρὼν εἰς τὸ Κριτήριον.

Περὶ τῶν διαταχθέντων τί νὰ πέρνουν οἱ Κριταί.

Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Κωνσταντίνου.

Προστάζομεν, καὶ νομοθετοῦμεν, ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς Κριτὰς νὰ μὴ πέρνῃ τίποτες διὰ καμμίαν ἀφορμὴν, ἀλλὰ νὰ ἔχουν καθαρὰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀπὸ χρυσίον, καὶ νὰ τὸ καταφρονοῦν.

Προστάζομεν τοὺς κατὰ τόπους Κριτὰς νὰ μὴ πέρνουν περισσότερον ἀπὸ τὰ τρία φλωρία εἰς τὴν λίτραν τὸ μάλαγμα, δηλονότι ἀπὸ τους πλουσίους, διὰ τοὺς Νοταρίους, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ὁποῦ ὑπηρετοῦν, καὶ ὄχι ἄλλο, μήτε νὰ ὑπερβαίνῃ ἡ ζήτησις τῶν ἀνωτέρω Κριτῶν, διὰ ἐκεῖνα ὁ-

ποῦ

ποῦ λαμβάνουν εἰς τὰς κρίσεις ἀπὸ τὰ ἑκατὸν φλωρία καὶ ἐπάνω, μακάρι ἂν εἶναι καὶ διὰ ἑκατὸν λίτρας μαλάγματος ἡ ὑπόθεσις, καὶ περισσότερον, πάρεξ μόνον ὅσα ἐξοδίασε διὰ τροφὴν, καὶ εἰς τὰς στράτας, ἐκεῖνος ὁποῦ ἀδικηθῇ.

Περὶ Αἱρετῶν Κριτῶν.

Εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικος ἡ κρίσις τοῦ Αἱρετοῦ Κριτοῦ καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι, νὰ ὑποτασσώμεθα πρέπει εἰς αὐτήν.

Σχόλιον.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ κάμουν Αἱρετὸν Κριτὴν, βιάζονται νὰ μένουν εἰς τὴν ἀπόφασίν του, εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικος· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν μένει εἰς τὴν ἀπόφασιν, πληρώνει ἐκείνην τὴν ποινὴν ὁποῦ νὰ διορίσουν, ὅταν ἐκλέγουν τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν, καὶ ἂς κατηγορῇ τοῦ λόγου του ὁποῦ ἐδιάλεξε τέτοιον Κριτήν.

Τοῦτο πρέπει νὰ τὸ ἐννοῇς, ὅταν ἀπὸ ἀμάθειάν του ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς, καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἰξεύρῃ τοὺς νόμους, εἴδε κατὰ χάριν, ἢ ἀπὸ δῶρα φθαρεὶς κάμνῃ ἄδικον ἀπόφασιν, ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ χάσῃ τὴν κρίσιν δὲν στέκεται εἰς τὴν ἀπόφασιν, οὔτε ποινὴν δίδει.

Ὅσοι κριθοῦν εἰς τοὺς Αἱρετοὺς Κριτὰς, πλέον δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐγκαλέσουν περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης.

Ἐὰν καὶ πλανεθῇ ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς εἰς τὴν ἀπόφασιν, πλέον δὲν διορθοῦται, διότι ὡσὰν ἀποφασίσῃ, παύει νὰ εἶναι Κριτής.

Σχόλιον.

Ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς ἀνίσως καὶ ἀποφασίσῃ λόγου χάριν, ὅτι ὁ Πέτρος χρεωστεῖ τοῦ Παύλου τόσα φλωρία, καὶ ἀποφασίζει νὰ τὰ δώκῃ τοῦ Παύλου, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἢ νὰ τὴν διορθώσῃ τίποτες, ἂν καὶ φανερὰ ἐπλανέθη, καὶ ἀποφάσισε τὸν Πέτρον νὰ πληρώσῃ, ὁποῦ δὲν ἐχρεώστει τίποτες, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἀποφάσισε μίαν φορὰν ἔπαυσε πλέον τὸ νὰ εἶναι Κριτής.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀφίνει τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν, καὶ πηγαίνει νὰ κρίνεται εἰς Κριτήριον διωρισμένον, πίπτει εἰς τὴν ποινὴν, κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν τῆς καταδίκης ὁποῦ κινηθῇ εἰς τὸν Κριτήν.

Σχόλιον.

Πέτρος καὶ Παῦλος ἔχοντες ἀναμεσόν τους διαφορὰς, ἔκλεξαν Κριτὴν τὸν Μάρκον, καὶ συνεφώνησαν εἰς αὐτὸν νὰ εἰποῦσι τὰ δίκαιά τους, καὶ νὰ διαλλαγοῦσιν· ἔβαλον καὶ ποινὴν διωρισμένην, ὅποιος δὲν στέρξει εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Μάρκου· καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν τους ἦλθον εἰς τὸν Μάρκον, καὶ ἄρχισαν νὰ κρίνωνται, καὶ πρὶν νὰ τελειωθοῦν αἱ διαφοραί τους, ὁ Πέτρος ἀφίνωντας τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν, ἐπῆγε νὰ κρίνεται εἰς Κριτήριον Κύριον, καὶ διωρισμένον Αὐθεντικὸν, καὶ ἔδωκεν ἐκεῖ γράμμα διὰ τὰς διαφοράς του, τὰς ὁποίας ἔκρινε καὶ ὁ Αἱρετὸς Κριτής. Ζητεῖται λοιπὸν ὁ Πέτρος

νὰ

νὰ πληρώσῃ τὴν ποινὴν, ὡσὰν ὁποῦ ἀθέτησε τὴν συμφωνίαν του, καὶ δὲν ἔμειναν εἰς τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν, ἕως ὁποῦ νὰ διαλυθῶσιν αἱ διαφοραί τους· καὶ ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς παύει πλέον, καὶ δὲν κρίνει τὴν κρίσιν, καὶ πληρώνει τὴν ποινὴν ὁ Πέτρος· καὶ τὸ Αὐθεντικὸν Κριτήριον κατὰ τὴν τάξιν του, καὶ κατὰ τὴν φύσιν τῶν διαφορῶν τους, καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν νόμων κρίνει τὴν κρίσιν, καὶ ἀποφασίζεται παντελῶς μὲ νόμιμον ἀπόφασιν.

Ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς καὶ μὲ μινούτην, ἤτοι ἕνα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας του, καὶ μὲ ἐπιστολὴν, ἤτοι γράμμα, ἠμπορεῖ νὰ προστάξῃ ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται εἰς αὐτὸν, τὴν διωρισμένην ἡμέραν νὰ ἔλθουν νὰ κριθοῦν εἰς αὐτόν.

Αἱρετὸς Κριτὴς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ λαμβάνει τάξιν Κριτοῦ, καὶ ἐπαγγέλλεται μὲ ἀπόφασιν νὰ ξεχωρίσῃ τὰς φιλονεικίας, ὄχι ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ συμβουλὴν κοιτάζει νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν κρίσιν.

Τὸ Αἱρετὸν Κριτήριον δὲν ὑπόκειται εἰς ἔκκλητον, ἤτοι εἰς ἄλλο Κριτήριον δὲν ἀναθεωρεῖται, οὔτε ἀπὸ ἄλλου τινὸς μετεξετάζεται, οὐδὲ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν ἀνακρίνεται, διατὶ ἀποφασίζωντας ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς τὴν κρίσιν, παύει πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι Κριτὴς, καὶ δὲν διορθώνει τὴν ἀπόφασιν, ἂν καὶ ἐπλανέθη.

Τὸ Αἱρετὸν Κριτήριον ὁμοιάζει μὲ Κύριον, καὶ ἀμετάβλητον Κριτήριον, καὶ πρέπει νὰ τελειώνῃ τὰς κρίσεις, καὶ ἀπ᾽ αὐτὸ δὲν ἁρμόζει κατηγορία, ἀλλὰ τῆς ποινῆς πληρωμή.

Σχόλιον.

Ὁ παρὼν Τίτλος διδάσκει διὰ τοὺς Αἱρετοὺς Κριτὰς, καὶ Αἱρετὸς Κριτὴς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ οὔτε εἰς Κριτήριον κάθεται, οὔτε τάγμα Κριτοῦ ἔχει, ἀλλὰ εἶναι ἁπλῶς ἰδιώτης, ἢ καὶ ἀπὸ ὀφφίκιον, ἢ μόνον νὰ ἰξεύρῃ γράμματα· διδάσκει ἀκόμι καὶ διὰ ἐκείνους ὁποῦ μεσιτεύουν εἰς διαφορὰς νὰ τὰς διορθώσουν· καὶ μερικοὶ λέγουσι μεσιτεύοντας καὶ τοὺς Αἱρετοὺς Κριτὰς, μὲ τὸ νὰ μεσάζουν, καὶ νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὴν μέσην δύω τινῶν ὁποῦ ἔχουν φιλονεικίας, ἢ καὶ πολλῶν, καὶ ὑπόσχονται μὲ τὴν γνῶσίν τους νὰ διαλύσουν τὰς φιλονεικίας, καὶ νὰ τὰς παύσουν, καὶ ἑρμηνεύουσι τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τίτλου ἔτζι, περὶ δοκιμασίας μεσιτευόντων, ἤτοι Αἱρετῶν Κριτῶν, τὸ, καὶ, ἀντὶ τοῦ ἤτοι ἐκλαμβάνοντες· μερικοὶ πάλιν χωρίζουσιν αὐτοὺς, καὶ λέγουσι τοὺς μεσιτεύοντας δοκιμαστὰς, ὡσὰν νὰ εἰποῦμεν, ὅταν συμφωνήσουν τινὲς νὰ κτίσουν σπῆτι μὲ δοκιμὴν καὶ γνώμην τοῦ Πέτρου, καθὼς ἐκεῖνος τὸ γνωρίσει· διαφέρουσι δὲ ἀναμεταξύ τους οἱ δοκιμάζοντες, καὶ οἱ Αἱρετοὶ Κριταὶ, ὅτι οἱ δοκιμάζοντες ἂν εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι, ἀναγκαζόμεθα νὰ στέκωμεν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἀποφασίσουν· εἰς δὲ τῶν Αἱρετῶν Κριτῶν χωρὶς κάμμίαν πρόφασιν βιαζόμεθα νὰ στέκωμεν, εἰδὲ μὴ, πληρώνομεν τὴν ποινὴν ὁποῦ νὰ συμφωνηθῇ.

Ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ τοῦ φανῇ ἀποφασίζει, καὶ τὴν ἀπόφασίν του δὲν τὴν ἐξετάζει ὁ Ἡγεμών.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Αἱρετοῦ Κριτοῦ οὔτε ἀπὸ θείαν ἀντιγραφὴν ἀνατρέπεται.

Ἡ

Ἡ ἀπόφασις ὁποῦ νὰ γένῃ παράνομος φανερὰ, ἀπὸ κάθε Κριτὴν, καὶ χωρὶς ἔκκλητον ἀνατρέπεται· καὶ ἕως τριάντα χρόνους ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται ἀνατρέπεται, καὶ δὲν ἔχει τὸ κῦρος· ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ Αἱρετοῦ Κριτοῦ δὲν ἔχει τὸ ἔκκλητον, εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικος εἶναι, πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος.

Νὰ μὴ χρειάζεται τὸ ἔκκλητον ἡ ἀπόφασις τοῦ Αἱρετοῦ Κριτοῦ· ἀνίσως δὲ καὶ οἱ Αἱρεταὶ Κριταὶ εἶναι δύω, καὶ δὲν συμφωνοῦσι, βιάζονται νὰ ἐκλέξουν καὶ ἄλλον τρίτον, καὶ νὰ στέκουν εἰς ἐκείνου τὴν διάκρισιν, καὶ δοκιμασίαν.

Ὅταν εἶναι οἱ Αἱρεταὶ Κριταὶ τρεῖς, ἀρκοῦσιν οἱ δύω, ὅταν συμφωνοῦσιν, ἂν ὁ τρίτος λείπῃ· εἰδὲ καὶ δὲν λείπει μακρὰν, καὶ δὲν ἐρωτηθῇ, δὲν ἔχει τὸ κῦρος ἡ ἀπόφασις τῶν δύω· τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ εἰς τοὺς Κριτάς· καὶ ὅταν ὅλοι εἶναι εἰς τὴν κρίσιν, ἐκεῖνο ὁποῦ ἀποφασίσουν οἱ περισσότεροι ἔχει τὸ κῦρος, καὶ τὸ βέβαιον.

Ὅταν δὲν βάνεται εἰς τὸ Αἱρετὸν Κριτήριον ποινὴ, διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ διαστρέψει, ἀλλὰ νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι στέκεται ἀτρέπτως εἰς τὴν ἀπόφασιν, καὶ δὲν σταθῇ, κρίνεται ἀδιορίστως, μάλιστα ἐνάγεται εἰς τὸ περὶ δόλου κεφάλαιον.

Ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς δὲν γίνεται μὲ ὅρκον, νὰ σταθοῦν δηλαδὴ εἰς τὴν ἀπόφασίν του ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἐκλέγουν, ἀλλὰ μὲ ποινὴν μάλιστα νὰ ἐκλέγωνται, διὰ νὰ ἔχουν βίαν καὶ ἀνάγκην ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἐκλέξουν, ἢ νὰ σταθοῦν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἢ νὰ πληρώσουν τὴν ποινὴν, ὅτι δηλαδὴ συμφωνήσουν, καὶ τὰ δύω μέρη.

Αἱρετὸν Κριτὴν εἰς ἄτιμον κρίσιν, ὁποῦ νὰ εἶναι δηλαδὴ διὰ ἄτιμον ἁμάρτημα, νὰ μὴν ἐκλέγουν, οὔτε εἰς κατάστασιν ἐλευθερίας, καὶ εὐγενείας, οὔτε ἀπὸ περιουσίαν διὰ ὀρφανικῶν κρίσιν.

Εἰς ἐκείνους ὁποῦ μίαν φορὰν ἐγκαλεσθοῦν εἰς ὅποιον ἄλλο Αὐθεντικὸν Κριτήριον, ἄκυρος εἶναι ἡ ἀπόφασις εἰς τὸ ἑξῆς παντὸς Κριτηρίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Αἱρετοῦ Κριτοῦ.

Νόμος.

Μερικαῖς φοραῖς ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς δὲν βιάζεται νὰ κρίνῃ, ἀνίσως καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται εἰς αὐτὸν τὸν ἀτιμάσῃ τινὰς, ἢ ἔχει ἔχθραν θανάσιμον μὲ αὐτὸν, ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἀῤῥώστησεν ὕστερα, ἢ ἔχει ὑπηρεσίαν ἐδικήν του, ἢ θέλει νὰ ταξιδεύσῃ, ἢ ἔχει ὑπηρεσίαν Αὐθεντικήν.

Σχόλιον.

Εἴπομεν, ὅτι ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς ὅταν δεχθῇ νὰ γένῃ Αἱρετὸς Κριτὴς, καὶ νὰ ὑποσχεθῇ μὲ τὴν ἐδικήν του γνῶσιν, καὶ διάκρισιν νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας ἐκείνων ὁποῦ θέλουν νὰ κριθοῦν εἰς αὐτὸν, δὲν δύναται πλέον νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ εἰπῇ, ὅτι δὲν θέλω, ἀλλὰ ἀναγκάζεται καὶ βιάζεται ἀπὸ τὸν αὐθέντην καὶ Κριτὴν, νὰ κρίνῃ ἐκείνην τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας καὶ τῶν δύω μερῶν· ἀμὴ ἀνίσως ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται εἰς αὐτὸν ὁ ἕνας τὸν ὕβρισεν ἀτίμως, ἢ τὸν

 ἐσυ-

ἐσυκοφάντησεν εἰς ἔγκλημα κεφαλικῆς τιμωρίας, ἢ ὁποῦ νὰ γένουν τὰ πράγματά του Αὐθεντικὰ, καὶ νὰ ἀτιμασθῇ, ἢ ἔπεσεν εἰς γῆρας, ἢ εἰς ἀῤῥωστίαν, ἢ ἔχει ἐδικήν του ὑπηρεσίαν, ἢ νὰ ταξιδεύσῃ, ἢ ὑπηρεσίαν Αὐθεντικὴν, ὥσαν νὰ ἀγοράσῃ σιτάρι νὰ φέρῃ διὰ τὸ στράτευμα, δὲν βιάζεται νὰ θεωρήσῃ, καὶ νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας, ἀλλὰ συγχωρεῖται, καὶ ἀφίεται.

Νόμος.

Εἶναι δυνατὸν καὶ χωρὶς ἀντιναγωγὴν, κρίσιν δηλαδὴ ἐπάνω εἰς ἄλλην κρίσιν, εἰς μίαν μόνην κρίσιν νὰ γίνεται Αἱρετὸν Κριτήριον.

Σχόλιον.

Παραδείγματος χάριν, εἶχον ἐγὼ κρίσιν μὲ ἐσένα διὰ τόσα ἄσπρα ὁποῦ σὲ ἐδάνεισα, καὶ ἐσὺ εἶχες ἀγωγὴν μὲ ἐμένα διὰ παρακαταθήκην ὁποῦ μὲ ἔδωσες. ἠμποροῦμεν νὰ συμφωνήσωμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸν Πέτρον νὰ μᾶς θεωρήσῃ τὴν διαφορὰν διὰ μοναχὰ τὰ δανεικὰ, καὶ νὰ βάλωμεν καὶ τόσην ποινὴν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν σταθῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πέτρου, καὶ ἔχει τὸ κῦρος ἡ τοιαύτη συμφωνία· καὶ ἀνίσως ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς μὲ δικαιώσῃ νὰ λάβω τὰ δανεικὰ ἀπὸ ἐσένα, καὶ ἐσὺ δὲν στέκεις εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, ἀλλὰ φεύγεις καὶ πηγαίνεις εἰς Αὐθεντικὸν Κριτήριον, καὶ γυρεύεις νὰ κριθῇς ἀπ᾽ ἀρχῆς, πληρώνεις τὴν ποινὴν, καὶ δὲν σου ἀρκεῖ εἰς ἀποφυγὴν, ἂν προφασισθῇς, ὅτι δὲν ἔγινε κρίσις διὰ τὴν παρακαταθήκην ὁποῦ μὲ ἔδωσες, καὶ ἀναγκάσῃς νὰ γένῃ κρίσις ἐπάνω εἰς κρίσιν, ὅτι γίνεται Αἱρετὸν Κριτήριον εἰς μίαν καὶ μοναχὴν κρίσιν.

Νόμος.

Δύναται ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς νὰ προτιμᾷ, ἤτοι νὰ κάμνῃ νὰ πληρώνῃ τὴν συμπεφωνημένην ποινὴν ἐκεῖνον, ὁποῦ μὲ ξεδιαντροπίαν ἀφίνει τὸν ἀντίδικόν του, καὶ δὲν ἔρχεται νὰ κριθῇ μὲ αὐτὸν, ὄχι ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ὑποτάσσεται νὰ δείξῃ τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων εἰς τὸν ἀντίδικόν του.

Σχόλιον.

Ἐδόθη ἄδεια ἀπὸ τοὺς νόμους εἰς τὸν Αἱρετὸν Κριτὴν, νὰ βάνῃ ποινὴν εἰς ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται εἰς αὐτὸν, καὶ ἀφίνουν μὲ ξεδιαντροπίαν τοὺς ἀντιδίκους, καὶ δὲν συνέρχονται νὰ κρίνωνται εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ ἀνταποκρίνωνται μὲ τὸν ἀντίδικόν τους, ὁποῦ φυλάττει καὶ κάθεται εἰς τὸν Αἱρετὸν Κριτήν· καὶ τοῦτο εἶπεν ὁ Νομοθέτης, διὰ νὰ μὴ μακρύνουν τὸν καιρὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ κρίνονται, καὶ ἐμποδίζεται ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς εἰς τὴν διάγνωσιν, καὶ ἀπόφασιν· ἀμὴ ἀνίσως πολλάκις ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς ἐπρόσαξε τινὰ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κρίνονται εἰς αὐτὸν, νὰ φέρῃ δικαίωμα εἰς σύστασιν τῆς κρίσεώς του, νὰ δώσῃ τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων ὁποῦ ὑπέγραψεν εἰς τὸ δικαίωμά του, καὶ δὲν τὸν ἤκουσε, δὲν ζημιοῦται, ἂν καὶ ὁ Αἱρετὸς Κριτὴς τὸν καταδικάσῃ νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον, ἤτοι τὴν συμφω-

διατὶ ὁ νόμος δὲν τὸν βιάζει νὰ δείξῃ οὔτε τὸν και-
φωνηθεῖσαν ποινήν·
ρὸν ὁποῦ ἔχει τὰ δίκαιά του, οὔτε τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων, μήπως
καὶ φθείρῃ τοὺς μάρ-
μανθάνωντας ὁ ἀντίδικός του κάμῃ κάμμίαν κακίαν,
ὑστερότερον ἀνατρεπτικὸν τῆς ὑποθέσεώς του.
τυρας, καὶ κάμῃ ἄλλο γράμμα

Περὶ τοῦ διδομένου τετραμηνίου τοῖς Χρεώσταις.

Εἴτι ἔχῃ νὰ πληρώσῃ ἐκεῖνος ὁποῦ καταδικασθῇ, εἰς τὴν ὥραν ὁποῦ νὰ
γένῃ ἡ ἀπόφασις βεβαιώνεται, πλὴν ἔχει νὰ τοῦ δίδεται διορία ἀπὸ τὸν
ἀντίδικόν του, ἕως τέσσαρας μῆνας.
Ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι τότε δίδεται εἰς τὸν χρεώστην διορία τεσσά-
ρων μηνῶν, ἕως οὗ νὰ δώσῃ τὸ χρέος, ὅταν εἶναι πλούσιος εἰς κτήματα,
καὶ πράγματα, διὰ νὰ τὰ πουλήσῃ μὲ τὴν τιμήν τους, καὶ νὰ μὴ τὰ δώ-
σῃ κατωτέρας τιμῆς βιαζόμενος, ἢ νὰ τὰ βάλῃ ἐνέχυρα νὰ ἐπιστρέψῃ
τὰ δανεικά· εἰδὲ ὁ χρεώστης εἶναι πτωχὸς, δὲν κάμνει χρεία νὰ τοῦ δο-
θῇ τεσσάρων μηνῶν διορία, διότι κάμμία ὠφέλεια δὲν γίνεται οὔτε εἰς
τὸν χρεώστην, οὔτε εἰς τὸν δανειστὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ζημιώνει περισσότερα
ἔξοδα ἐκεῖνον ὁποῦ θέλει νὰ πάρῃ, μόνον νὰ δίδεται ὀλίγη διορία, καὶ
νὰ ἀποκόπτῃ τὴν κρίσιν σύντομα, διὰ νὰ μὴ γίνονται πάλιν φιλονει-
κίαι ἀνωφελεῖς, καὶ ὑπάγῃ εἰς περισσότερον ἡ κρίσις τῆς ὑποθέσεως.
Ὅσοι καταδικασθοῦν νὰ σέβουν εἰς τὰ μέταλλα, νὰ δουλεύουν ἀσήμι,
χρυσίον, ἢ χάλκωμα, ἢ ἅλας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐὰν ἀπὸ ἀμάθειαν
τοῦ Κριτοῦ δὲν ὁρισθῇ χρόνος, δέκα χρόνοι εἶναι ἡ καταδίκη του.

Νόμος.

Η διάταξις προστάζει καὶ διὰ τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος ὁποῦ
δὲν πληρώσῃ ἐντὸς τῶν τεσσάρων μηνῶν νὰ πληρώνῃ τόκον ἑκατοσιαῖον,
ἤτοι διάφορον δώδεκα τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον, καὶ νὰ διορίζεται ἡ τετραμη-
νία ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν, ἢ ἀνίσως καὶ δοθῇ ἔκκλητος, ὕστερα ἀφ᾽
οὗ βεβαιωθῇ ἡ ἔκκλητος.

Σχόλιον.

Διὰ νὰ μὴ λογιάσῃ τινὰς, ὅτι μὲ τὸ νὰ ζητῆται ὕστερον ἀπὸ τοὺς
τέσσαρας μῆνας τῆς ἀποφάσεως ἀπὸ τὸ δημόσιον τόκος ἑκατοσιαῖον,
ἤτοι 12. τὰ 100. ἐδίδαξεν ὁ Νομοθέτης, ὅτι νὰ εἶναι τοῦτο προνόμιον τοῦ
δημοσίου μόνον, παρευθὺς εἶπεν ἐπιφέρων ὁ αὐτὸς Νομοθέτης, ὅτι καὶ ὁ
ἰδιώτης, ἤτοι ὁ κοινὸς ἄνθρωπος ὑπερβαίνοντας περισσότερον ἀπὸ τὴν
τετραμηνίαν, πληρώνει τέτοιον διάφορον· καὶ λέγει, ἀφ᾽ οὗ γένῃ ἡ τελεία
ἀπόφασις, ἢ ἀνίσως καὶ ζητηθῇ ἔκκλητος, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον ἀποκρε-
μασθῇ ἡ ἀπόφασις, ὕστερα ἀφ᾽ οὗ βεβαιωθῇ ἡ ἔκκλητος.

Νόμος.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀποφασισθῇ νὰ δώσῃ, πρὸ τοῦ νὰ ἔλθουν οἱ τέσσαρες μῆ-
νες, δὲν τοῦ γυρεύουν νὰ δώσῃ τίποτες, ἀμὴ ἀνίσως καὶ θέλῃ καὶ πρὸ τῆς
τετραμηνίας, πληρώνει, ὅτι διὰ τοῦτον εἶναι ἡ διορία τοῦ χρόνου.

Σχό-

Σχόλιον.

Εἰς κάθε ἕνα ὁποῦ ἀποφασισθῇ νὰ πληρώνῃ, ὁ νόμος διὰ κυβέρνησίν του δίδει διορίαν τέσσαρας μῆνας, εἰς ἀνάπαυσιν, καὶ ἀναβολὴν, ὁποῦ νὰ μὴ στενοχωρῆται, ὡσὰν διὰ τοῦ τόσου καιροῦ νὰ φροντίσῃ, καὶ νὰ εὕρῃ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος. Τοῦτο ἐννοήθη διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἀποφασίζονται νὰ πληρώνουν, διὰ νὰ μὴ φυλακώνωνται παρευθὺς, καὶ βιαζόμενοι διὰ νὰ πληρώσουν ζημιώνονται, πουλοῦντες τὰ πράγματά τους κατωτέρας τιμῆς· ἀμὴ ἀνίσως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀποφασισθῇ ἔχῃ, καὶ θέλῃ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, καὶ προτήτερα ἀπὸ τοὺς τέσσαρας μῆνας, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τοῦ εἰπῇ, δὲν πέρνω ἐκεῖνα ὁποῦ ἀπεφασίσθης νὰ μοῦ δώσῃς, ἂν δὲν ἔλθῃ ἡ τετραμηνία, ὅτι ἡ τετραμηνία ἐννοήθη διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ χρεωστεῖ νὰ δώσῃ, ὄχι διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ.

Νόμος.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ζητεῖ καιρὸν εἰς τὸ νὰ πληρώσῃ, φαίνεται φανερὰ ὅτι στέργει τὴν ἀπόφασιν, καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ὅ,τι λογῆς τρόπον ἡσυχάζει εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅτι ἐκεῖνα ὁποῦ ἀποφασίζονται νὰ ξανακαινουργώνουνται, δὲν τὸ ὑποφέρει ἡ Αὐθεντεία τῶν διαπάξεων.

Σχόλιον.

Ἐμάθομεν εἰς διάφορα κεφάλαια, ὅτι εἰς κάθε ἕνα ὁποῦ νὰ ἀποφασισθῇ, καὶ νὰ λογιάζῃ, ὅτι ἀδικήθη, εἶναι δυνατὸν νὰ ζητῇ ἔκκλητον, καὶ καὶ μὲ τὴν ἔκκλητον νὰ κάνῃ ἀνενέργητον τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν ἀποφασισθέντων, ἀνίσως καὶ ἕως εἰς δέκα ἡμέρας ἐζήτησε τὴν ἔκκλητον· εἰ δὲ καὶ ἐζήτησε τὴν ἔκκλητον, καὶ ὕστερα πάλιν ἐζήτησε τὴν διορίαν ὁποῦ δίδεται εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἀποφασίζονται νὰ πληρώσουν, ἤτοι τὴν τετραμηνίαν, φαίνεται, ὅτι νὰ στέργῃ τὴν ἀπόφασιν, καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν ἀνακρίνῃ, καὶ ἀφ' οὗ γυρεύσει τὴν διορίαν τῆς πληρωμῆς, ἤτοι τὴν τετραμηνίαν, πλέον γυρεύεται νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του εἰς τὴν διορίαν, καὶ ἂν γυρεύσῃ ἔκκλητον, πλέον δὲν ἀκούεται, ἐπειδὴ ἐφάνη, ὅτι ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὴν ἐλογίασε διὰ δικαίαν, μὲ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐζήτησε τῆς πληρωμῆς· τὸ ὅμοιον εἶναι καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἀποφασίζονται νὰ δίδουν ἐνέχυρα, ἢ ἐγγυητὰς, καὶ ὁμολογοῦσι νὰ δώσουν ἐκεῖνα ὁποῦ ἀποφασισθοῦν, ἔπειτα τοὺς γυρεύουν νὰ πληρώσουν εἰς τὴν διορίαν, καὶ τότε ἂν γυρεύσουν τὴν ἔκκλητον αὐτοὶ, δὲν ἀκούονται, ὡσὰν ὁποῦ μὲ τὰ ἐνέχυρα, καὶ τοὺς ἐγγυητὰς ὁποῦ ἔδωσαν, ἐφάνηκαν νὰ ἐδέχθηκαν τὴν ἀπόφασιν διὰ δικαίαν. Ἐκεῖνα λοιπὸν ὁποῦ διὰ νὰ πληρώσουν εἰς τὴν τετραμηνίαν, ἢ νὰ δίδουν ἐνέχυρα, ἢ ἐγγυητὰς, ἐβεβαίωσαν καὶ ἔστερξαν, ἡ Αὐθεντεία τῶν διαπάξεων δὲν τὸ δέχεται νὰ τὰ ξανακαινουργώσουν, καὶ νὰ τὰ ἀνατρέπουν.

ΤΙΤΛΟΣ Ε'.

Περὶ Μηνυτῶν.

Μηνυτὴς λέγεται ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ἀρχηγὸς, καὶ αἴτιος νὰ γνωρίσῃ τινὰς κάμμίαν ὑπόθεσιν, ἢ πρᾶγμα ὁποῦ νὰ εἶναι ἔτζι, ἤγουν δὲν τὸ ἤξευρε προτήτερα, καὶ ὕστερον τοῦ τὸ ἐμήνυσεν ἐκεῖνος, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἀναγκάζεται νὰ ἀποδείξῃ ὁ μηνυτὴς, τί ἔκαμεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐμήνυσε, δηλαδὴ ἐγκάλεσε· μανδάτωρ δὲ λέγεται ἐκεῖνος ὁποῦ συντρέχει τὸν μηνυτὴν εἰς τὴν καταμήνυσιν τοῦ πράγματος.

Γυνὴ δὲν ἐγκαλεῖ, οὔτε οἱ λαμπρότατοι, οὔτε ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐκαταπείσθηκαν ὕστερον ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, οὔτε ὅσοι ἀφίνουν τὴν στρατείαν, καὶ οἱ στρατιῶται ἐμποδίζονται νὰ ἐγκαλέσουν, καὶ ὅσοι ἔγιναν ἐπίτροποι τινῶν· ἢ οἰκονόμοι εἰς τινῶν ὁσπήτια, καὶ κουράτορες, δὲν ἐγκαλοῦσι διὰ τοὺς ἐκείνους· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ πουλεῖ κἄνενα πρᾶγμα δὲν ἐγκαλεῖ διὰ τ' ἐκεῖνο, δηλαδὴ ἂν εὑρεθῇ καὶ ἔχει τίποτε δόλωμα, δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ ἀπατός του διὰ λόγου του, ἀλλὰ μόνον παιδεύεται τὴν πρέπουσαν παίδευσιν κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσώπου.

Ὁ ἐγκαλεστὴς ἀναγκάζεται νὰ ἀποδείξῃ τὰ ὅσα ἐγκάλεσεν, ὄχι ὁ ἐγκαλούμενος.

Οἱ ἐγκαλεσταὶ ἂν ἀποδείξουν, καὶ κάμουν φανερὰ τὰ ὅσα ἐγκάλεσαν, πέρνουν εἰς τὰ ὀκτὼ ἕνα, ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἐγκάλεσαν.

Ὅποιος ἐγκαλέσει, καὶ δὲν τὸ ἀποδείξει, παιδεύεται σιδήρῳ ἀπὸ τὸν Κριτήν.

ΤΙΤΛΟΣ Ϛ'.

Περὶ Μαρτύρων.

Οἱ Μάρτυρες κάμνει χρεία νὰ εἶναι ἀξιόπιστοι, τίμιοι, καὶ εὐλαβεῖς ἄνθρωποι, καὶ ὄχι τίποτες ἀμαξάδες, ἄτιμοι, καὶ παντελῶς ἀπερριμμένοι.

Οἱ Μάρτυρες ὁποῦ δὲν εἶναι γνώριμοι, νὰ ἐξετάζωνται μεγάλως.

Ὅσοι μαρτυροῦν διὰ χρέος γραμμένον, ἂν καὶ δὲν εἶναι ὑπογεγραμμένοι εἰς τὴν ὁμολογίαν, κάμνει χρεία νὰ ἀποδείξουν, πῶς ἦσαν ἐκεῖ παρόντες, ὅταν ἐδόθηκαν τὰ ἄσπρα, καὶ ἐπὶ τ' αὐτοῦ τοὺς ἐκάλεσαν δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νὰ εἶναι πέντε τὸν ἀριθμόν.

Ὅταν οἱ Μάρτυρες ἐναντιοῦνται ἀνάμεσόν τους, ἢ αὐτοὶ φαίνωνται ἀντιλέγοντες εἰς τοὺς λόγους τους, τότε ὁ Κριτὴς λαμβάνει τοὺς ἀξιωτέρους αὐτῶν, καὶ παιδεύει ὅσους φανοῦν ψεῦσται κατὰ τοὺς νόμους, ἢ ἂν φανοῦν ἐπὶ τ' αὐτοῦ νὰ κακουργοῦσι.

Δύναται ὁ Κριτὴς νὰ στείλῃ τὰς μαρτυρίας ἀπὸ Πόλιν εἰς Πόλιν, ὅταν εἶναι κατὰ νόμους· εἰς μὲν τὰς Ἐπαρχίας, εἰς τοὺς Ἄρχοντας τῶν Ἐπαρχιῶν· εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τοὺς Θείους Κριτάς.

Εἰς τὰ ἐγκλήματα κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην κάμνει χρεία νὰ ἔλθουν οἱ Μάρτυρες, κ᾽ ὄχι αἱ φωναὶ αὐτῶν.

Ἐπὶ τῶν Μαρτύρων ζητεῖται ἡ ἀξία, κ᾽ ἡ πίςις, ἡ πολιτεία, κ᾽ ἡ ςερεότης, ὁποῦ νὰ ςέκωνται εἰς τὸν λόγον τους· διὰ τοῦτο ὅσοι ἐναντιοῦνται εἰς τὰς μαρτυρίας αὐτῶν δὲν πιάνονται.

Εἰς κάθε ἕνα Μάρτυρα πρέπει νὰ ἐξετάζεται τί γενεᾶς ἄνθρωπος εἶναι, τίμιος, κ᾽ ἀκατηγόρητος, ἢ ἄτιμος, κ᾽ κατηγορημένος, πλούσιος, ἢ πτωχὸς, κ᾽ διὰ νὰ κερδίσῃ τίποτες θέλει σφάλει· φίλος ἐκείνου ὁποῦ ἔχει τὴν κρίσιν, ἢ ἐχθρὸς ἐκείνου ὁποῦ κρίνεται· κ᾽ ὁπόταν δὲν ἔχει κάμμίαν ὑποψίαν, μαρτυρεῖ, τὰ δὲ περὶ τούτου διακρίνει ὁ Δικαςὴς, ἀνίσως κ᾽ εἶναι ἡ μαρτυρία τους ἁπλῆ, κ᾽ χωρὶς δόλον, ἢ μὲ μίαν μεμελετημένην ἀπόκρισιν ἀποκρίνονται, κ᾽ ἐὰν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρίνωνται, κ᾽ κατὰ τὴν τάξιν, κ᾽ ποῖα σημεῖα πρέπει νὰ δέχεται ὁ Κριτὴς τῶν Μαρτύρων, κ᾽ ποῖα νὰ μὴ δέχεται.

Ῥωμαϊκόν.

Εἰς μὲν τὰς ἀγορασίας, κ᾽ πουλησίας, κ᾽ ἄλλας συμφωνίας ὁποῦ γίνονται μὲ καλὴν πίςιν, ἡ πίςις, καὶ ἡ γνῶσις τῶν Μαρτύρων ζητεῖται, κ᾽ ἡ ὑπόληψις· κ᾽ ἂν κατηγορηθοῦν οἱ Μάρτυρες, ὡσὰν ὁποῦ δὲν εἶναι δεκτοὶ, δὲν ἔχει τὸ κῦρος ἡ ὁμολογία· εἰς ὑποθέσεις δὲ ὁποῦ γίνονται μὲ βίαν, κ᾽ δυνασείαν, κ᾽ ὑβρισίαν, δὲν ζητεῖται τὸ ἦθος, κ᾽ ὁ βίος τῶν Μαρτύρων, καθὼς ἔλεγεν ὁ Μάγιςρος.

Περὶ κεκωλυμένων Μαρτύρων.

Οἱ μίμοι, ἤγουν ἐκεῖνοι ὁποῦ παίζουν κ᾽ ἀναγελοῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς σκηνὰς, κ᾽ κωμῳδίας, κ᾽ ὅσοι σύρνουν Ἀρκοῦδας, Μαϊμοῦδας, Φίδια, κ᾽ ἄλλα τοιαῦτα, οἱ χορευταὶ, Τζεγκίδες δηλαδὴ, κ᾽ ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς πορνοςάσια, οἱ Συκοφάνται, Μοιχοὶ, Κλέπται, ἢ ὁποῦ ἔκαμαν ἄλλο τίποτες πταίσιμον· κ᾽ ὅσοι εἶναι πολλὰ πτωχοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες, κ᾽ ἀνήλικοι, ἐτοῦτοι ὅλοι δὲν δέχονται εἰς μαρτυρίαν.

Αἱ γυναῖκες μαρτυροῦν ἐκεῖ ὁποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανοῦν ἄνδρες· εἶναι κ᾽ ἄλλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἂν θελήσουν μαρτυροῦν, εἰ δὲ κ᾽ δὲν θελήσουν δὲν σύρνονται ςανέως, ὡσὰν ὁ Πρωτοπαπαθάλειος, κ᾽ οἱ ἐπάνω τούτου, κ᾽ Ἱερεῖς· οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς, οὔτε θεληματικῶς, οὔτε ςανικῶς μαρτυροῦσιν, ἀλλὰ ἂν κάμῃ χρεία ἡ μαρτυρία τους, προτιθεμένων τῶν γραφῶν, εἰς τὸ ὁσπήτιόν τους ἐρωτῶνται.

Ῥωμαϊκόν.

Αἱρετικὸς, ἢ Ἑβραῖος κατὰ Ὀρθοδόξου δὲν μαρτυρεῖ, ἕνας δὲ διὰ τὸν ἄλλον μαρτυρεῖ.

Ῥωμαϊκόν.

Στιχητὸς ἦλθε νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τ᾽ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐςίχησε, κ᾽ ἐδιώχθη· καὶ ὁ Κριτὴς εἶπεν, οἱ Μάρτυρες θέλουν νὰ μὴν ἔχουν κάμμίαν ὑπο-

SISMANOGLIO MEGARO

καθαρὸς ἀπὸ ὑποψίαν. Γεμάτος λοιπὸν
ὑποψίαν, κ᾽ ὁ φίλος δὲν εἶναι
ὑποψίας εἶναι ὁ ςιχητὸς, διὰ τοῦτο δὲν δέχεται εἰς μαρτυρίαν.

Ῥωμαϊκόν.

Ὅλοι ὅσοι κράζονται εἰς μαρτυρίαν διὰ τὴν καταφρόνησιν τῆς ἱερᾶς τιμῆς τοῦ Βασιλέως, ὅταν ἡ ὑπόθεσις ζητῇ τιμωρίαν τιμωροῦνται κ᾽ βασανίζονται κ᾽ οἱ μικρότεροι ἀπὸ τοὺς ιδ΄. χρόνους, κ᾽ μεγαλήτεροι.

Περὶ Μαρτύρων αὖθις, κ᾽ ὅτι αὐτοπροσώπως νὰ μαρτυροῦν τοὺς δεχόμεθα.

Ῥωμαϊκόν.

Τοὺς Μάρτυρας, κ᾽ ὄχι τοὺς ἀπὸ μαρτυρίας πρέπει νὰ πιςεύωμεν, διότι κάμνει χρεία νὰ τοὺς φέρῃ ἔμπροσθέν του, κ᾽ νὰ ἐρωτᾷ ἕνα ἕνα αὐτοπροσώπως τοὺς Μάρτυρας διὰ τὰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις, κ᾽ ὅποιος δὲν ἀποδείξει ἐκεῖνο ὁποῦ πρωτοεῖπεν, ἐξορίζεται.

Ἄλλη εἶναι ἡ δύναμις τῶν Μαρτύρων, ὅταν εἶναι παρὸν κ᾽ μαρτυροῦσι, κ᾽ ἄλλο ὅταν εἶναι μόνον αἱ μαρτυρίαι αὐτῶν γραμμέναι, κ᾽ ἀναγινώσκονται· εἴτις θέλει λοιπὸν νὰ κρατήσῃ τοὺς Μάρτυρας, ἂς τοὺς πληρώσῃ τὰ ἔξοδά τους νὰ ςαματήσουν.

Οἱ Μάρτυρες δεκαπέντε ἡμέρας μόνον ἀναγκάζονται νὰ καρτεροῦν εἰς τὰ Κριτήρια, ὅταν εἶναι ἡ κρίσις διὰ ἄσπρα.

Πατὴρ κ᾽ Υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύω ἀδελφοὶ ὑπεξούσιοι δύνανται νὰ μαρτυρήσουν διὰ πρᾶγμα, διότι δὲν βλάπτει τίποτες νὰ μαρτυρήσουν πολλοὶ ἀπὸ ἕνα σπῆτι διὰ ξένον πρᾶγμα.

Ἐὰν τὸ πρᾶγμα εἶναι τέτοιον ὁποῦ νὰ δέχεται κ᾽ τὸν κυνηγὸν εἰς μαρτυρίαν, κ᾽ ἄλλους ὁμοίως, χωρὶς ἐξέτασιν δὲν δέχονται οἱ τοιοῦτοι εἰς μαρτυρίαν.

Ἐὰν εἶναι ὅλοι οἱ Μάρτυρες τῆς αὐτῆς τιμῆς, κ᾽ ὑπολήψεως, κ᾽ ἐναντιοῦνται ἀνάμεσόν τους, βέβαια τὸ μεγαλήτερον μέρος δὲν πιςεύεται, ἀλλὰ τὸ μέρος ὁποῦ συμβαίνει νὰ εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος παρόμοιον, κ᾽ ὁποῦ νὰ μὴν ἔχῃ κάμμίαν ὑποψίαν ἔχθρας, ἢ φιλίας, κ᾽ ὁποῦ βεβαιώνεται ἀπὸ ψυχῆς τοῦ Δικαςοῦ, κ᾽ ἀπὸ τὰ σημάδια· διότι δὲν πρέπει νὰ πιςεύῃ ὁ Κριτὴς, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν Μαρτύρων, ἀλλὰ τὴν πίςιν, καὶ τὴν ἁπλότητα τούτων.

Οἱ Μάρτυρες πρὶν νὰ μαρτυρήσουν πρέπει πρῶτον νὰ ὀμώσουν, κ᾽ τοὺς τιμιωτέρους, πρέπει νὰ πιςεύουν περισσότερον· ἑνὸς δὲ Μάρτυρος μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ εἰς κάμμίαν κρίσιν, μακάρι νὰ εἶναι κ᾽ Συγκλητικός.

Ῥωμαϊκόν.

Ὅταν εἶναι ἡ ὑπόθεσις διὰ τριάντα λίτρας χρυσίον, φθάνουν δύο Μάρτυρες εἰς μαρτυρίαν, κ᾽ ἕως πενῆντα λίτρας χρυσίου σώνουν τρεῖς Μάρτυρες νὰ μαρτυρήσουν.

Κάμνει χρεία νὰ ἠξεύρετε καὶ τοῦτο, ὅταν θέλετε νὰ συγκρίνετε ὁμολογίαν μὲ ἄλλας ὁμολογίας, ὁ Νοπάριος ὁποῦ ἔγραψε τὴν ὁμολο-

λογίαν, ἐκείνου ἡ μαρτυρία φθάνει μόνον· ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν σαράφιδων, ἢ τῶν δανειστῶν, φθάνει μόνον ἐκεῖνος ὁποῦ ἔγραψε τὸ γράμμα, καὶ εἰς τὰ φυτεύματα ὁμοίως ἕνας μόνον Μάρτυς δεκτὸς εἶναι.

Ἐκεῖνος ὁποῦ φέρει Μάρτυρας εἰς καμμίαν κρίσιν, ἐὰν ὕστερον πάλιν ἔχῃ νὰ κάμῃ διαφορὰν κανεὶς μὲ λόγους, καὶ φέρῃ ἐκείνους τοὺς ἰδίους Μάρτυρας νὰ μαρτυρήσουν διὰ τ' ἐκεῖνον, δὲν δύναται ἐκεῖνος νὰ εἰπῇ, πῶς εἶναι ἀτελεῖς, τουτέστιν ἄτιμοι, καὶ δὲν τοὺς δέχομαι εἰς μαρτυρίαν, πάρεξ μόνον ἂν ἀποδείξῃ, πῶς ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καὶ ἐδῶθεν ἔπεσον εἰς ἔχθραν, ὁποῦ νὰ εἶναι δεκτὴ εἰς τοὺς νόμους, καὶ ὁποῦ φέρει εἰς ὑποψίαν τοὺς Μάρτυρας ἐκείνους· εἰ δὲ καὶ δύναται νὰ ἀποδείξῃ, πῶς ψευδῆ εἶναι τὰ ὅσα μαρτυροῦν, ἔχει ἄδειαν νὰ τὸ κάμῃ καὶ αὐτό.

Εἴτις ἐκ τρίτου φέρει Μάρτυρας, καὶ δὲν σερχθοῦν, καὶ νὰ λάβῃ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ γράμματα ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὸν Κριτήν, πῶς ἀπεφασίσθη ἡ κρίσις, δὲν δύναται πλέον νὰ φέρῃ καὶ τετάρτην μαρτυρίαν· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐπρόφθασε, ἀγκαλὰ καὶ ἐγράφθη ἡ ἀπόφασις, ὅμως πρὶν νὰ δοθοῦν τὰ γράμματα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀντιδίκου του, δύναται νὰ φέρῃ καὶ τετάρτην μαρτυρίαν, καὶ νὰ ὀμώνῃ πῶς δὲν ἔχει καμμίαν δολιότητα μὲ τοὺς Μάρτυρας.

Τὰς μαρτυρίας ὁποῦ γίνονται ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε κατὰ πάρεργον, τουτέστιν ὁπόταν τύχουν τινὲς νὰ περνοῦν ἀπὸ ἕνα τόπον ὁποῦ γίνεται καμμία ὑπόθεσις, χωρὶς νὰ ἐρωτήσουν, ἢ νὰ ἐρευνήσουν, νὰ λέγουν, ὅτι ἤκουσαν τοῦ δεῖνος, πῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαβεν ἀπὸ τὸν δεῖνα τοσοῦτον χρυσίον, ἢ πῶς χρεωστεῖ τοῦ δεῖνος τάδε τί· τὰς τοιαύτας μαρτυρίας θέλομεν νὰ μὴ λογιάζωνται καθόλου διὰ οὐδὲ τίποτες, διότι εἶναι φανερὰ γεμάταις ὑποψίαν, καὶ τίποτε δὲν ἀξίζουν.

Εἰς ἀπόδειξιν μιᾶς ὑποθέσεως ὁποῦ νὰ ἐγίνῃ, μαρτυρεῖ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν εἶναι προσκαλεσμένος, καὶ τοῦτο δὲν τὸ λέγει διὰ ὑποθέσεις ὁποῦ νὰ εἶναι συμφωνημέναις, καὶ προμελετημέναις, ἀλλὰ διὰ τ' ἐκείνας ὁποῦ συμβαίνουν καὶ γίνονται ἔξαφνα ἀπὸ καμμίαν ἀνάγκην.

Ἐκεῖνος ὁποῦ φέρει Μάρτυρας μίαν φοράν, καὶ δευτέραν, ἀνίσως καὶ ἀποδιωχθῇ, καὶ στοχασθῇ διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν τῶν Μαρτύρων, νὰ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, καὶ νὰ ἑρμηνεύσῃ τοὺς Μάρτυρας τοὺς τελευταίους τί νὰ εἰποῦν, ὁ τοιοῦτος δὲν δύναται οὔτε μὲ προσαγὴν Βασιλικὴν νὰ φέρῃ τοὺς ἄλλους Μάρτυρας.

Ἐὰν δι' ἀπείθειαν δὲν ἔλθῃ τινὰς εἰς τὸ Κριτήριον νὰ ἀκούσῃ τὴν μαρτυρίαν τῶν Μαρτύρων, δέχονται οἱ Μάρτυρες καὶ μονομερῶς χωρὶς ἐκεῖνον, μόνον μὲ τὸ ἕνα μέρος ὁποῦ ἐγκαλεῖ, καὶ ὕστερον βαστᾷ ὅλας τὰς παραγραφὰς ὁποῦ ἤθελαν νὰ τὰς πάρουν, ἂν ἦτον ἐκεῖ παρών· μόνον εἰς τοῦτο νικᾶται, ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ ζητῇ τοὺς Μάρτυρας νὰ ἔλθουν δεύτερον νὰ μαρτυρήσουν καὶ ἔμπροσθέν του.

Ἐκεῖνος ὁποῦ μαρτυρεῖ διὰ τίποτες πρᾶγμα, πρέπει νὰ εἶναι προτήτερος τοῦ πράγματος ἐκείνου, διὰ τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ, ἐὰν εἶναι δηλαδὴ ὑπόθεσις ἐγκληματικὴ χρόνων κ'. εἰ δὲ χρηματικὴ δεκαοκτὼ χρόνων· διό-

SISMANOGLIO MEGARO

τι δὲν εἶναι πρέπον νὰ πιστευθῇ Μάρτυρας ὁποῦ εἶναι παρακάτω ἀπὸ τοὺς τοὺς διωρισμένους χρόνους, ἔσωντας ὁποῦ δὲν εἶναι ἀκόμι σωστὸς εἰς τὰς φρένας, καὶ δὲν δύναται μήτε τὰ ἐδικά του καμώματα νὰ γνωρίσῃ ἐν εὐκολίᾳ, πόσον μᾶλλον τὰ ξένα.

Εἴτις κατηγορήσῃ τινὰ εἰς ἔγκλημα, δὲν δύναται νὰ μαρτυρήσῃ πάλιν διὰ τ' ἐκεῖνον εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν· εἰ δὲ διὰ χρήματα κατηγορήσῃ, μαρτυρεῖ πάλιν, πλὴν ἐὰν εἶναι εἰς ὑποψίαν καμμία εὔλογος αἰτία, κωλύεται νὰ μαρτυρῇ.

Περὶ κεκωλυμένων Μαρτύρων.

Εἴτις γένῃ μεσίτης τινῶν διὰ κανένα πρᾶγμα, δὲν μαρτυρεῖ εἰς αὐτοὺς διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, δηλαδὴ εἰς ἄλλον Κριτήν, πάρεξ μόνον ἐὰν συμφωνήσουν τὰ δύο μέρη διὰ τὴν μαρτυρίαν του.

Οἱ πένητες δὲν δέχονται εἰς μαρτυρίαν· πένης δὲ εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν κάμνει ὁ βίος του πενῆντα φλωρία.

Δοῦλος ἐλευθερωμένος δὲν μαρτυρεῖ ἐναντίον τοῦ Αὐθέντου αὐτοῦ, οὔτε ἐναντίον τῶν παίδων τοῦ Αὐθέντου αὐτοῦ.

Εἴτις εἶναι κάτω ἀπὸ τοὺς κε'. χρόνους δὲν δέχεται εἰς μαρτυρίαν· οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκαταδικάσθη εἰς Αὐθεντικὸν Κριτήριον, καὶ δὲν ἀθωώθη, οὔτε ἐὰν ἐβάλθη εἰς ἄλυσον, ἢ φυλακὴν Αὐθεντικήν· οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ ἐλεγχθῇ, πῶς ἔλαβε, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ, ἢ νὰ μὴ μαρτυρήσῃ, χρήματα.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν προστάξουν νὰ μαρτυρήσῃ, δὲν εἶναι ἀξιόπιστος Μάρτυρας.

Εἴτις καταδικασθῇ περὶ μοιχείας δὲν δέχεται εἰς μαρτυρίαν.

Υἱὸς διὰ τὸν Πατέρα δὲν μαρτυρεῖ, οὔτε Πατέρας διὰ τὸν Υἱόν, οὔτε ἄλλος τινὰς συγγενὴς διὰ κανένα πρᾶγμα ἐδικόν του.

Δοῦλος δὲν μαρτυρεῖ.

Ἡ γυναῖκα εἰς διαθήκην δὲν μαρτυρεῖ, ἀμὴ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις, ὁποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσκαλεσθοῦν ἄνδρες, δίδει μαρτυρίαν.

Αἱ γυναῖκες ἂν εἶναι καὶ σεμναῖς, καὶ τίμιαις, καὶ ἐν εὐσεβείᾳ γνωρίζονται, εἰς ἄλλα μὲν κεφάλαια δὲν μαρτυροῦσι, τὰς ὁποίας ἐμποδίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ νὰ μὴ διδάσκουν, ἀλλὰ νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων ὁποῦ ἀκροάζονται· ὅμως διὰ τοκετὸν ὅσαι φυλάττουν τὸν τρόπον τῆς σεμνότητος, καὶ τῆς εὐσεβείας ὁποῦ εἴπαμεν, δύνονται νὰ μαρτυρήσουν· οἱ δὲ παλαιοὶ νόμοι ἀποφασίζουν, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐν μὲν ταῖς συστατικαῖς μαρτυρίαις νὰ μὴ μαρτυροῦν, εἰς δὲ τὰς ἀποδεικτικὰς νὰ μαρτυροῦν καλῶς, καὶ συστατικὰς λέγουν τὰς διαθήκας, καὶ τὸ κωδίκελλον, τὴν δωρεάν, ἤγουν τὴν χάριν ὁποῦ γράφει κανεὶς εἰς τὴν διαθήκην του, καὶ ἀφίνει κανενὸς ἠγαπημένου του, ὁποῦ δὲν ἔχει δίκαιον νὰ κληρονομήσῃ ἀπὸ αἰτίαν θανάτου, ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς ἄλλας.

Εἰς τὴν κατὰ τῆς Βασιλείας ἐπιβουλήν, μαρτυρεῖ καὶ ἄνδρας κατὰ τῆς γυναικός, καὶ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρός· καὶ δοῦλος κατὰ τοῦ Δεσπότου, καὶ Υἱὸς κατὰ τοῦ Πατρός, καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπεξουσιότητος, ἤγουν ὁ νόμος

ὀποῦ λέγει, ὅτι ὅσοι εἶναι εἰς ἄλλου ἐξουσίαν, δὲν δύνανται νὰ μαρτυρήσουν διὰ ἐκεῖνον, δὲν ἰσχύει τίποτες, ὅτι εἰς τὸ κράτος τοῦ Βασιλέως, ὁ Πατὴρ τῆς φαμιλίας οὐδετίποτες λογιάζεται· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὀποῦ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ αὐτὸς, ὅλοι ἴσια εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βασιλέως.

Εἴτις μαρτυρήσῃ εἰς κάμμιαν ὑπόθεσιν ἐναντίον τινὸς, ἢ τὸν κατηγορήσῃ, δὲν μαρτυρεῖ πάλιν διὰ βοήθειάν του.

Ὅποιος συνδράμει, ἢ βοηθήσει εἰς κάμμίαν ὑπόθεσιν, δὲν μαρτυρεῖ δι᾽ αὐτήν.

Δὲν ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ φέρῃ μαρτυρίας, ἐναντίον εἰς τοὺς λόγους του, ἀλλὰ κάμνει χρεία ἐκεῖνος ὀποῦ τὸν ἐγκαλεῖ, νὰ ἀποδείξῃ τὰς δικαιολογίας του.

Αἱ μαρτυρίαι ἀνθρώπων σπιτήσιων δὲν πιάνονται, ὅταν δηλαδὴ μέλλει νὰ πάρῃ τίποτες ἐκεῖνος ὀποῦ φέρει τὴν μαρτυρίαν.

Εἴτις ὑπογράψῃ εἰς διαθήκην τινὸς, καὶ δὲν θέλει νὰ μαρτυρήσῃ, δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ, πλὴν κωλύεται νὰ ὑπογράψῃ εἰς ἄλλην διαθήκην, ἢ νὰ μαρτυρήσῃ, ἢ νὰ κληρονομήσῃ ἀπὸ διαθήκην.

Σύντροφος ὑπὲρ συντρόφου μαρτυρῶν δὲν ἐδέχθη, ἕως οὗ ἐλύθη ἡ συντροφία.

Κωλύεται νὰ μαρτυρήσῃ ἄλαλος, καὶ ἀνήλικος, κωφὸς, οἰκέτης, δαιμονιζόμενος, τρελὸς, ἄσωτος, υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅταν ὁ πατέρας του γραφθῇ ἀπὸ ἄλλον κληρονόμος.

Κωλύεται καὶ ὁ συνυπεξούσιος, ἤγουν ἐκεῖνος ὀποῦ εἶναι μαζὴ μὲ ἄλλον τινὰ εἰς ἕνα Αὐθέντην, νὰ μαρτυρήσῃ, ἂν γραφθῇ ὁ σύνδουλός του κληρονόμος εἰς διαθήκην.

Καὶ ὁ σύνδουλος, ἐὰν κάμῃ ὁ σύνδουλός του διαθήκην διὰ τὰ πράγματά του, δύναται νὰ μαρτυρήσῃ.

Δυνατὸς δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἀποδείχνῃ μαρτυρίας ἀγράφους κατὰ τῶν πτωχῶν καὶ ἀδυνάτων.

Ἐάντις ἄνθρωπος προσφέρῃ, καὶ δείχνῃ ὁμολογίαν τινὸς ἀνθρώπου χωρὶς βοῦλλαν, ἡ τοιαύτη μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτή.

Περὶ Ἀγράφου Μαρτυρίας.

Ἡ Ἄγραφος μαρτυρία δὲν κωλύεται τίποτες, ἀλλὰ τόσον δύναται ὡσὰν καὶ ἡ γραμμένη, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον.

Ἡ ἄγραφος μαρτυρία δὲν δύνεται νὰ χαλάσῃ τὴν γεγραμμένην μαρτυρίαν.

Ὅταν αἱ ὁμολογίαι λέγουν ἄλλο, καὶ ἄλλο αἱ μαρτυρίαι, τότε ἡμεῖς ἔχομεν συνήθειαν νὰ πιστεύωμεν καλλήτερον τὰς μαρτυρίας ὀποῦ γίνονται διὰ ζώσης φωνῆς, παρὰ τὰς μαρτυρίας τῶν Γραφῶν, βάνοντες τοὺς Μάρτυρας εἰς ὅρκον.

Πλὴν εἰς τὴν γνῶσιν καὶ σοφίαν τοῦ Κριτοῦ στέκει, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην ὀποῦ ἔχει εἰς τὸν Θεὸν, νὰ ἐρευνήσῃ, καὶ νὰ ἐξετάσῃ καταλεπτῶς, ἕως οὗ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔτζι νὰ πιστεύσῃ τοὺς ἀληθεύοντας, παρὰ ἐκείνους ὀποῦ εἶναι εἰς ὑποψίαν.

Σχό-

Σχόλιον.

Ὁ ἔνδικος ὅρκος εἶναι τοιοῦτος, ὅταν συκοφαντηθῇ τινὰς βίᾳ, καὶ δυναστεία πῶς ἀδίκησε τινὰ, καὶ ἐπῆρε τὰ πράγματά του, ἢ πῶς ἐπάτησε σπῆτι, ἢ ἔκλεψε τίποτες, ἢ ἐζημίωσε τινὰ ἀδίκως, καὶ ὀμόσει εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην ὁ ἀντίδικος, ὅτι τόσα ἐζημιώθη, καὶ ἔχασεν ἀπὸ ἐδικήν του ἀφορμήν, ὀποῦ ἐπέφερεν ἢ βίαν, ἢ ἄλλην κάμμιαν ζημίαν, καὶ ἀπολαμβάνει ταῦτα εἰς τὸ ἁπλοῦν, τουτέστι μονὰ, καὶ ὄχι διπλᾶ, καὶ τοῦτο λέγεται ἔνδικος ὅρκος· πλὴν δὲν τὰ πέρνει ὅλα δι᾽ ὅσα ὀμόσει ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε χωρὶς ἐξέτασιν, ἀλλὰ μετὰ δικαίας ξετιμήσεως· διότι ὁρίζει ὁ Κριτὴς καὶ σημειώνει πάντα, ὅσα καὶ ἂν τοῦ λείπουν, καὶ αὐτὸν τὸν τόπον ὀποῦ ἐχάθηκαν, τότε τὰ ξετιμοῦν· καὶ πάλιν τὸν προστάσσει νὰ κάμῃ ὅρκον, πῶς δὲν ἦσαν ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα λέγει πῶς ἐχάθηκαν, καὶ τότε τὰ πέρνει.

Ὅσοι μαρτυρήσουν πλαστὰ, καὶ ἐναντία ἢ εἰς τοὺς λόγους τους, ἢ εἰς βοήθειαν τῶν δύω μερῶν, τιμωροῦνται, καὶ παιδεύονται.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ΄.

Περὶ Ὅρκου.

Ὁ Ὅρκος δίδεται ἀπὸ τοὺς Κριτὰς, ὁπόταν δὲν ἔχουν φανερὰν ἀπόδειξιν, καὶ εἰς τὰς ὑποθέσεις ὀποῦ δὲν ἔχουν ἄλλοθεν νὰ φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια.

Εἰς τὰς ὑποθέσεις ὀποῦ εἶναι εἰς ἀμφιβολίαν, ἔχει συνήθειαν ὁ Κριτὴς νὰ δίδῃ Ὅρκον, καὶ τότε νὰ ἀποφασίζῃ· ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ὀποῦ καταδικασθῇ εἰπῇ ὕστερον πῶς εὕρηκε γράμματα, καὶ θέλει νὰ κριθῇ μετ᾽ ἐκεῖνα, ἀρχίζει πάλιν ἀπ᾽ ἀρχῆς τὴν κρίσιν· εἰδὲ ὁ ἀντίδικος κάμῃ τὸν Ὅρκον, δὲν ἀνακρίνεται πλέον, οὔτε ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη.

Ὁ Ὅρκος ὀποῦ δίδεται κἄντε ἀπὸ Κριτὴν, κἄντε ἀπὸ τὸν ἀντίδικον, ξεκόπτει τὴν ἀμφιβολίαν, διότι ὁμοιάζει ὡσὰν διαλλαγὴ, καὶ εἶναι μεγαλλήτερος ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν.

Ὁ Ὅρκος ὀποῦ νὰ ἀναγκάσῃ κανεὶς τινὰ νὰ ὀμώσῃ, πλέον δὲν ἀνακρίνεται, οὔτε ἐξετάζεται, ἂν εἶναι καὶ φανερὰ ἐπιορκία· ὅτι ὁ Ὅρκος ἔχει φυσικὴν διάλυσιν, καὶ ξεχωρισμὸν τῆς ὑποθέσεως.

Εἴτις ὀμόσῃ χωρὶς νὰ τὸν βιάσῃ κανεὶς, δὲν ὠφελεῖται.

Ὅταν δοθῇ ὁ Ὅρκος, κάμνει χρεία, ἢ νὰ ὀμώσῃ ἐκεῖνος ὀποῦ τοῦ ἐπταισεν, ἢ νὰ πληρώνῃ τὰ ὅσα τοῦ ζητοῦν, ἢ ἂν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸν ἀντίδικον, ἠμπορεῖ νὰ μεταγυρίσῃ τὴν ὑπόθεσιν, λέγωντας, πῶς συκοφαντεῖται, καὶ δὲν στέργει τὸν περὶ συκοφαντίας Ὅρκον· μόνον κάμνει χρεία νὰ ὀμώσῃ ἐκεῖνος πρῶτον, ὅτι ὄχι πῶς σὲ συκοφαντῶ, θέλω νὰ πάρω τὸν Ὅρκον ἀπὸ λόγου σου, ἀλλὰ θαῤῥῶντας πῶς νὰ ἔχω δίκαιον.

Ἐὰν ὀμώσῃ τινὰς ἀπὸ ἐκείνους ὀποῦ κρίνονται, πῶς μήτε ἔδωσε, μήτε ἔταξε νὰ δώσῃ τίποτες διὰ κάμμίαν ὑπόθεσιν, αὐτίσως καὶ ὕστερα ἀπὸ

τὴν

SISMANOGLIO MEGARO

τὴν ἀπόφασιν, μέσα εἰς τέσσαρας μῆνας ἀποδειχθῇ, πῶς ἔταξε μόνον, ἀναγκάζεται νὰ τὰ πληρώσῃ τριπλᾶ· ἀπὸ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας καὶ ἐκεῖθεν πλέον δὲν ζητεῖται τίποτες.

Ἐὰν δώσῃ κανεὶς Ὅρκον τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ εἰς τὸ Κριτήριον, καὶ πρὶν νὰ γίνῃ ὁ Ὅρκος μετανοήσῃ, λέγωντας, πῶς εὑρῆκεν ἄλλας ἀποδείξεις, καὶ ἔχει νὰ τὸ ἀποδείξῃ, πλέον δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ βάλῃ εἰς Ὅρκον, ἐπειδὴ καὶ μίαν φορὰν τὸν ἐμπόδισεν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀναγκάζει ἄλλον νὰ κάμῃ Ὅρκον, πρῶτον ὀμόνει ἐκεῖνος τὸν περὶ συκοφαντίας Ὅρκον, καὶ τότε βάνει καὶ ἐκεῖνον εἰς Ὅρκον ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν ὁποῦ ζητεῖ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ βάνει ἄλλον εἰς Ὅρκον, καὶ δὲν θέλει νὰ ὀμώσῃ αὐτὸς πρῶτον τὸν περὶ συκοφαντίας Ὅρκον, ὁμοιάζει πῶς φεύγει τὸν Ὅρκον, καὶ ξεπέφτει ἀπὸ τὴν κρίσιν του.

Περὶ Ἀνηλίκων.

Ὁ Ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ δώσῃ Ὅρκον.

Εἰς τὸν Ἀνήλικον δὲν δίδεται, οὔτε συμβοηθὸς, οὔτε διοικητὴς ἀναγκάζεται νὰ ὀμώσῃ.

Ὁ ἄσωτος, καὶ κακοῦ βίου ἄνθρωπος, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ὁμοιάζουν δὲν δύνονται νὰ βάλουν τινὰ εἰς Ὅρκον· ἐκεῖνοι μόνον βάνουν εἰς Ὅρκον, ὅσοι δύνονται νὰ συμφωνοῦν, νὰ πάρουν, νὰ δώσουν, καὶ νὰ κρίνωνται.

Ἀπὸ ἔτι ἡλικίαν, ἢ φύσιν εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ὀμώσῃ, ἔχει τὸ βέβαιον ὁ Ὅρκος· καὶ ὁ Ἀνήλικος φαίνεται νὰ μὴν ὀμνύῃ ψεύματα, ἐπειδὴ μὲ εἴδησιν δὲν φαίνεται νὰ ἀπατάῃ.

Ἐὰν κάμνῃ χρεία νὰ ὀμόσῃ κανεὶς εἰς καμμίαν ὑπόθεσιν, ὁποῦ κλίνει εἰς δύω ἀρνήσεις ἢ ἀγωγὴ, τὸ ἁπλοῦν μόνον ζητᾷ ἀπὸ τὸν Ὅρκον.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ὀμόσει, πῶς δὲν χρεωστεῖ, ἐὰν ἔχῃ δοσμένα, τὰ πέρνει ὀπίσω.

Εἴτις ὀμόσῃ κατὰ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πλέον δὲν παιδεύεται καμμίαν παίδευσιν, διότι σώνει του ὁ Ὅρκος ἐκεῖνος, νὰ τὸν παιδεύσῃ ὁ Θεὸς, ἂν ὤμοσε ψεύματα· εἰδὲ καὶ ὀμόσῃ τινὰς τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως ἐξ ἀγάπης μεγάλης συγχωρεῖται.

Εἴτις ὀμόσῃ τοῦ Βασιλέως τὸ ὄνομα ψεύματα, διὰ χρήματα, ῥαβδίζεται.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀπὸ ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ, ἢ ἀπὸ ζήτησιν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ κάμνει Ὅρκον εἰς Ἐκκλησίαν, εἰς τὸ Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ ὕστερον φανερωθῇ, πῶς ψευδῶς ὤμοσε, τοῦ κόπτεται ἡ γλῶσσα· τὸ ἴδιον παθαίνουν καὶ οἱ Μάρτυρες.

ΤΙΤΛΟΣ Η΄.

Περὶ Συμβολαίων, ἤτοι Ὁμολογιῶν.

Συμβόλαιον ἤτοι Ὁμολογία εἶναι ἐνθύμησις καὶ καταγραφὴ τῶν συμφωνηθέντων, τουτέστιν ὁποῦ ἐσυμφωνήθηκαν, καὶ ἐστέρχθηκαν ἀναμεταξὺ

ἐκεί-

ἐκείνων ὁποῦ συμφωνοῦν, διότι ἡ σμίξις τῶν δύω προσώπων ὁποῦ βου-
λεύονται καὶ συμβιβάζονται καλεῖται Συμβολή· καὶ ἡ ὁμολογία ὁποῦ γρά-
φεται ἀπ' αὐτῆς Συμβόλαιον ὀνομάζεται.
Εἰς τὰς συναλλαξίας μᾶλλον ἡ ἀλήθεια νὰ κοιτάζεται παρὰ τὸ ἔγγραφον.
Εἰς τὴν ὁμολογίαν πρέπει νὰ εἶναι τρεῖς Μάρτυρες διὰ νὰ εἶναι πι-
στὴ, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ καμμίαν ἀντιλογίαν, ἢ διαβολήν.
Εἰς κάθε ὁμολογίαν ζητοῦμεν πρῶτον τὰς ἀποδείξεις ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ
τὴν φέρνει, καὶ ὕστερον ἐκείνου ὁποῦ λέγει, πῶς εἶναι πλαστή.
Ἐὰν κάμῃ τινὰς ἐνθύμησιν ὁμολογίας εἰς ἄλλην ὁμολογίαν, δὲν ἠμ-
πορεῖ νὰ ζητήσῃ τίποτες ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν ταύτην, ἐὰν δὲν ἔλθῃ καὶ
ἡ ἄλλη ὁμολογία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφη ἡ ἐνθύμησις τὸ δεύτερον· ἢ
γένῃ ἄλλη ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ποσότης ὁποῦ εἶναι γραμμένη εἰς τὴν ἐνθύ-
μησιν τοσαύτη εἶναι, καὶ χρεωστεῖται κατὰ ἀλήθειαν.
Ἐκεῖνος ὁποῦ ὁμολογήσει εἰς ἐνθύμησιν, πῶς δὲν ἐπιχειρίσθη ὁμολο-
γίαν, δὲν τοῦ κάμνει πλέον χρεία.
Ὁ χαμὸς τῶν ὁμολογιῶν δὲν παύει τὰς κρίσεις, ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι δυνα-
τὸν νὰ ἀποδειχθῇ ἀλλεοτρόπως ἡ ἀλήθεια.
Δὲν δύναται τινὰς νὰ ἀποδείξῃ ἀξιόπιστον μαρτυρίαν μὲ ἐδικαῖς του ἰ-
διοχείρους ὁμολογίαις.
Οὔτε ὁ Αὐθεντικὸς ἄνθρωπος, οὔτε ἰδιώτης δύναται νὰ ἀποδείξῃ μὲ
μὲ ἐδικά του σημειώματα, καὶ ἐνθυμήσεις, πῶς τοῦ χρεωστεῖ κανεὶς χρέος,
τουτέστι νὰ γράψῃ εἰς Αὐθεντικὰ κατάστιχα, πῶς ὁ δεῖνας χρεωστεῖ τῆς
Βασιλείας τόσα φλωρία· ἢ ἰδιώτης νὰ γράψῃ τὰ ὅμοια, ὅτι ὁ δεῖνας
μοῦ χρεωστεῖ τόσον χρέος.

Περὶ ἰδιοχείρων Ὁμολογιῶν.

Εἰς τὰ ἰδιόχειρα γράμματα δὲν κάμνει χρεία καμμία σύγκρισις, πά-
ρεξ μόνον ἂν δὲν ἔχουσι τριῶν Μαρτύρων ὑπογραφάς· ὅταν ἔχῃ Μάρ-
τυρας γραμμένους ἰδιοχείρως, καὶ ὁμολογοῦσιν οἱ Μάρτυρες πῶς ὑπέγρα-
ψαν, τότε δὲν κάμνει χρεία νὰ γίνῃ καμμία σύγκρισις· εἰδὲ καὶ οἱ
Μάρτυρες ἀρνοῦνται τὴν ἰδιόχειρόν τους ὑπογραφὴν, τότε γίνεται σύγκρισις
εἰς τὰ ἐδικά τους γράμματα, καὶ ἐλέγχονται, καὶ οὕτω φανερώνεται ἡ ἀλή-
θεια· εἰδὲ φέρῃ καὶ τὸ ἐναντίον μέρος γράμματα τῆς αὐτῆς χειρὸς ὁποῦ
ἐξώφλησαν, τότε δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν κατακρίνῃ τινὰς, διότι ἐκεῖνος ὁποῦ
ἐγύρευε νὰ πιστωθοῦν τὰ ἐδικά του, κάμνει χρεία νὰ δεχθῇ καὶ ἐκεῖνα. καὶ
τὸ Αὐθεντικὸν γράμμα, καὶ μαρτυρία γραμμένη ἀπὸ τὴν Αὐθεντείαν
δεκτὴ εἶναι εἰς τὰς συγκρίσεις.

Περὶ Ὅρκων.

Τὰ ἰδιόχειρα γράμματα, ὅταν δὲν εἶναι παρὸν οἱ Μάρτυρες, καὶ μὲ Ὅρκον πιστοῦνται.

Ὅσα γράψει τινὰς διὰ λόγου του εἰς τὴν διαθήκην του δὲν τὸν ὠφελοῦσιν, οὔτε τοὺς δανειστὰς βλάπτουσιν, ἀλλ' ἔχουν ἄδειαν νὰ ἐρευνῶσι μὲ, ὅ-
τι τρόπον ἠμπορέσουν.

Τὰ

Τὰ ἄγραφα συναλλάγματα, ἢ μὲ Μάρτυρες, ἢ μὲ Ὅρκον πιστοῦνται· ἐκεῖνος ὁποῦ πρέπει νὰ φέρῃ τοὺς Μάρτυρας, μὴ φέροντας, ὁ ἄλλος κάμνει Ὅρκον, καθὼς ὁ Κριτὴς ἐξετάζει τὴν κρίσιν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀρνεῖται τὰ γράμματα, ἢ ὅσα πράγματα, ἢ χρήματα ἔλαβεν, ἂν μαρτυρηθῇ πληρώνει τὸ διπλάσιον· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀρνηθῇ, καὶ εὐθὺς βλέποντας, πῶς θέλει νὰ βαλθῇ εἰς Ὅρκον, φανερώνει τὴν ἀλήθειαν, δὲν πληρώνει τὸ διπλάσιον, ἀλλὰ ὁμολογῶντας, μὲ τὴν ὑπομονὴν πληρώνει ὅσα μὲ τὸν Ὅρκον του ὁμολογήσει ὁ ἐναντίος ἔξοδα νὰ τοῦ ἔτρεξαν.

ΤΙΤΛΟΣ Θ΄.

Περὶ Συμφωνιῶν.

Συμφωνία εἶναι ἡ ἀρέσκεια, καὶ συγκατάθεσις, ἤγουν ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ ἀρέσῃ, καὶ νὰ φανῇ καλὸν, καὶ στέρξουν οἱ δύω, ἢ καὶ περισσότεροι νὰ κάμουν, ἢ νὰ χαλάσουν τίποτες· εἶναι δὲ Συμφωνίαι καὶ ἴδιαι, καὶ δημόσιαι. Ἴδιαι μὲν εἶναι ἐκεῖναι ὁποῦ γίνονται εἰς κάθε ἄνθρωπον· δημόσιαι δὲ ἐκεῖναι ὁποῦ γίνονται ἀπὸ τοὺς Ἐνουσιαστὰς καὶ Αὐθεντάδες τῶν Ἐθνῶν, ἢ διὰ εἰρήνην, ἢ διὰ ἄλλο τίποτες τοιοῦτον.

Ὅρος Συμφωνίας, καὶ Διαλύσεως.

Συμφωνία εἶναι ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις, διάλυσις δὲ εἶναι συμβιβασμὸς ἀμφιβαλλομένου χρέους.

Συμφωνεῖ τὶς καὶ λείποντας, καὶ ὤντας παρὼν, καὶ μὲ ἐπιστολὴν καὶ μὲ μήνυμα, καὶ σιωπῶντας, ὅταν ἀποδώσῃ τῷ χρεώστῃ τὸ συμφωνητικὸν γράμμα.

Δύναται Συμφωνία γραμμένη, καὶ ἄγραφος νὰ στερεωθῇ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμφωνοῦν οὕτως, ὥσαν ἀπὸ τὰ δύω μέρη ὁποῦ κάμνουν τὰς Συμφωνίας, ἄλλοι νὰ ἔχουν τὸ κέρδος μόνον, καὶ ἄλλοι νὰ ἔχουν μόνην τὴν Συμφωνίαν.

Περὶ Ψιλῶν Συμφωνιῶν.

Ἀπὸ τὰς Συμφωνίας ὅσοι ἔχουν ποινὰς, καὶ ἀνάγκην νὰ πληρωθοῦν, αὐταὶ ἔχουσι τὸ κῦρος, καὶ εἰς αὐτὰς μετρεῖται ὁ χρόνος ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐγίνη τὸ σύμφωνον· ὅσα δὲ δὲν ἔχουν ποινὴν, οὔτε ἀνάγκην νὰ πληρωθοῦν, τούτων οὐδὲ χρόνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔγιναν, μετρεῖται.

Τὸ ψιλὸν σύμφωνον δὲν γεννᾷ κρίσιν, ἀλλὰ μόνον ζημίαν· ψιλὸν δὲ σύμφωνον εἶναι, ὅταν συντύχουν μόνον λόγια, καὶ ἀῤῥαβῶνα δὲν δώσουν· εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν ἂν γένῃ, δείχνει τὴν ἀγωγὴν πῶς ἐγίνη διὰ ἐνεμπιστοσύνην καλήν· εἰδὲ καὶ μετὰ καιρὸν συμφωνήσουν εἰς τίποτες, καὶ μετανοήσει τὸ ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ δύο, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὴν κρίσιν δὲν βλάπτεται, ἀμὴ ἐκεῖνος ὁποῦ κρίνεται ζημιοῦται διὰ τὴν μεταμέλειάν του.

Ἡ

SISMANOGLIO MEGARO

Ἡ δὲ λή. Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος, οὕτω φησί· θεσπίζομεν, καὶ νομοθετοῦμεν, ὅτι κάθε σύμφωνον ὁποῦ φαίνεται νὰ ἔχῃ τὸ ἀληθὲς, καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν ἀπὸ τοὺς θείους νόμους, νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν στερεὰν, καὶ ἀδιάλυτον, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν ἐγράφθη κανένας λόγος προτιμήσεως.

Ἀναμεταξὺ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ὑπεξουσίου δὲν στερεώνεται συμφωνία.

Τὸ σύμφωνον ὁποῦ εἶναι ἔξω τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν δὲν ἐσυμφωνήθη εἰς τὸν καιρόν του, ἐκεῖνον ὁποῦ σύρνει εἰς κρίσιν δὲν βλάπτει, ἐκεῖνον δὲ ὁποῦ σύρνεται τοῦ γεννᾷ ζημίαν· ὅσαι δὲ συναλλαξίαι γίνονται κατὰ φύσιν, καὶ συμφωνοῦνται ὁποῦ δὲν τυχαίνουν παρὸν τὰ πράγματα, ταῦτα τῷ ἐνάγοντι, καὶ τῷ ἐναγομένῳ, ὥσαν νὰ συνευρίσκωνται, συμβάλλει.

Εἰς τὰ κοινὰ νόμιμα, τουτέστιν εἰς τὰ πράγματα ὁποῦ πουλοῦνται εἰς τὴν μέσην τῆς ἀγορᾶς, δὲν ἐδόθη συμφωνία νὰ γίνεται· οὐδὲ εἰς πράγματα ὁποῦ νὰ εἶναι κοινὰ μὲ ἄλλους πολλοὺς, δὲν ἔχει ἐξουσίαν κανεὶς μοναχὸς νὰ κάμῃ συμφωνίαν, οὔτε νὰ χαρίσῃ τινὸς τίποτες ἀπ' ἐκεῖνα· καὶ ἀνίσως καὶ ὀμόσῃ εἰς τέτοια, ὅτι νὰ μὴ κάμῃ κρίσιν, δὲν ἔχει τὸ βέβαιον· καὶ τὸ σύμφωνον ὄντας παράνομον, καὶ ἂν συμφωνηθῇ, δὲν ἔχει καμμίαν στερέωσιν.

Διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου ὁποῦ γίνεται ἀπὸ δύω, ἢ τριῶν δηλαδὴ ἀνθρώπων, δὲν μεταλλάττονται οἱ κοινοὶ νόμοι.

Ὅσαι συμφωνίαι γίνονται τῶν νόμων, καὶ ἔξω ἀπὸ τὰς καλὰς συνηθείας, αὐταὶ καμμίαν δύναμιν δὲν ἔχουν, διατὶ εἶναι ἔξω τοῦ νόμου.

Ἀνίσως καὶ τινὰς χρεωστῇ χρήματα ἀπὸ τόκους, ἤτοι διαφόρετα, καὶ ὑποσχεθῇ εἰς τόσον καιρὸν, ἂν δὲν τὰ δώσῃ, νὰ δίδῃ τόσον πρόστιμον, δὲν καταδικάζεται.

Ἀπὸ συμφωνίαν ἰδιωτικὴν δὲν ἀλλάττεται ἡ συνήθεια τοῦ νόμου τοῦ κοινοῦ· ἀγκαλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς αἱ κρίσεις ἀπὸ τὰς συμφωνίας ἀλλάττονται, ἢ μὲ τὸ αὐτὸ δίκαιον, ἢ μετὰ ζημίας.

Ἐπεξήγησις.

Εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Νομοθέτου τοὺς κοινοὺς, καὶ κυρίους νόμους νὰ μὴν ἀνατρέπωνται ἀπὸ ἰδιωτικὰ, καὶ μερικὰ σύμφωνα, ἢ καθὼς ἀρέσκει τοῦ καθ' ἑνός· παραδείγματος χάριν. Νόμος εἶναι ὅταν ἀποθνήσκει τινὰς νὰ ἀφίνῃ κληρονόμον ὅποιον θέλει, καὶ νὰ μοιράζῃ τὴν περιουσίαν του καθὼς θέλει, καὶ νὰ ἀφήσῃ ληγάτα, καὶ τοῦτο συμφέρει εἰς ὅλους. Ἀνίσως λοιπὸν καὶ μὲ κανένα συμφωνήσω, ὅτι ὅταν ἀποθάνω, αὐτὸν νὰ ἀφήσω κληρονόμον, καὶ ἄδειαν νὰ μὴν ἔχω νὰ γράψω ἄλλον κληρονόμον, παρὰ αὐτὸν, καὶ ἀνίσως καὶ δὲν τὸν γράψω, νὰ τοῦ δίδω, ὅσα δώσω τοῦ ἄλλου μου κληρονόμου, ἢ νὰ γίνεται τὸ τάδε ἀποθνήσκωντας, δὲν ἐμποδίζομαι ἀπὸ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν νὰ γράψω ὅποιον θέλω κληρονόμον, καὶ νὰ μοιράσω τὴν περιουσίαν μου καθὼς θέλω. Ἀνίσως καὶ προβάλῃ τὴν συμφωνίαν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγὼ ἐσυμφώνησα, ὅτι ἐκεῖνον ἔχω κληρονόμον μὲ τὸ σύμφωνον, θέλει ἀκούσει, ὅτι ἡ τοιαύτη συμφωνία δὲν ἔχει τὸ κῦρος· διατὶ κοινὸν νόμιμον καὶ κοινοφελὲς μὲ ἰδιωτικὸν σύμφωνον δὲν ἀναιρεῖται, καὶ πάλιν λέγει ὁ Νόμος· ὁ ἀνὴρ νὰ χαρίσῃ τῆς γυ-

ναι-

ναικός, ἢ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἠμπορεῖ, καὶ τοῦτο εἶναι εἰς ὅλους κοινὸν,
καὶ ὠφέλιμον. Ἀνίσως λοιπὸν καὶ συμφωνήσῃ ὁ ἕνας νὰ χαρίσῃ τοῦ ἄλ-
λου, δὲν κάμνει τίποτες, ὅτι ἡ τοιαύτη συμφωνία εἶναι ἀνίσχυρος· καὶ
ὁ μὲν κοινὸς νόμος δὲν μεταβάλλεται ἀπὸ συμφωνίας, ἡ δὲ ἀγωγὴ με-
ταβάλλεται ἀπὸ συμφώνων· καὶ ὁ νόμος ὁποῦ κρίνει μίαν ἀγωγὴν τοιου-
τοτρόπως, ἡ συμφωνία τὴν ἀλλάσσει· παραδείγματος χάριν, ὁ νόμος
δοῦπλα. λέγει εἰς τὴν πούλησιν ἀκολουθεῖ ἡ δοῦπλα, καὶ ἡ δοῦπλα εἶναι νὰ ὑπό-
σχεται ὁ πουλητὴς, ἀνίσως καὶ τὸ πρᾶγμα εὕγῃ ἀχαμνὸν, ἢ ξένον, ἢ
κλεψιμαῖον, καὶ τὸ χάσει ὁ ἀγοραστὴς, νὰ πληρώνῃ τὸ διπλοῦν· αὐτὴν
τὴν ἀγωγὴν δύναται ὁ πουλητὴς διὰ τῆς συμφωνίας νὰ τὴν ἀλλάξῃ, ὅταν
πουλῇ τὸ πρᾶγμα· καὶ λέγει πλέον δὲν θέλω νὰ εἶμαι ὑποκείμενος εἰς
ὅ,τι σοῦ τρέξει εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ σοῦ πουλῶ, εἴτε διάφορον, εἴτε
ζημίαν, δὲν ἔχω νὰ ἀποκρίνωμαι εἰς οὐδετίποτες· καὶ ἂν ὁ νόμος λέγει,
ὅτι μὲ τέτοιον τρόπον νὰ γίνεται ἡ πούλησις, νὰ ἀναγκάζεται ὁ πουλη-
τὴς νὰ διαφθενδεύῃ τὸ πρᾶγμά του, καὶ ν᾽ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ζημίαν·
ὅμως ἡ συμφωνία ἄλλαξε τὸν νόμον, καὶ ἡ μετατύπωσις ἐπικρατεῖ· ἔτζι
ζητᾷ ἡ ἀκρίβεια, ἀνίσως καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγωγῆς συμφωνήσουν
εἰς τίποτες, ἡ συμφωνία μεταβάλλει τὴν ἀγωγήν· παραδείγματος χά-
ριν· ἀνίσως καὶ πουλήσῃ τίς πρᾶγμα, κατὰ τὸν νόμον καὶ τὴν φύσιν τῆς
ἀγωγῆς ἀναγκάζεται τὴν δοῦπλαν νὰ ὑποσχεθῇ, ὄχι καὶ νὰ δώσῃ ἐγγυη-
τήν· εἰ δὲ καὶ θελήσῃ νὰ δώσῃ ἐγγυητὴν, κρατεῖ ἡ συμφωνία· τοῦτο εἶ-
ναι ὄχι μοναχὰ εἰς τὴν πούλησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ἀγωγὴν ὁποῦ γί-
νεται μὲ καλὴν πίστιν· παραδείγματος χάριν, ἂν δώσω τινὸς πρᾶγμα
διὰ κάμμίαν του χρείαν, ἢ παρακαταθήκην νὰ τὴν φυλάττῃ, ὁ νόμος
δὲν ζητᾷ τόσην ἐπιμέλειαν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δίδω τὴν παρακαταθήκην,
ἂν τὴν χάσῃ νὰ τὴν πληρώσῃ, ὅτι εἰς τὰ τυχηρὰ ὁ νόμος δὲν τὸν
βιάζει νὰ κινδυνεύῃ· ἀμὴ ἀνίσως, καὶ ὅταν τοῦ δώσω τὸ πρᾶγμα, συμ-
φωνήσω μὲ αὐτὸν νὰ ἀποκρίνεται εἰς ὅ,τι τύχει εἰς τὸ πρᾶγμα, κρατεῖ
ἡ συμφωνία, καὶ μεταβάλλει τὴν ἀγωγήν· ὅτι αἱ συμφωνίαι μεταλλάττου-
σι τὰς ἀγωγὰς κατὰ τὴν δικαιοσύνην· ἀμὴ ὁπόταν δίδεται τὸ πρᾶγμα
δὲν γένῃ συμφωνία, καὶ ὕστερον ἀφ᾽ οὗ δοθῇ γένῃ, τότε ἀλλάσσει τὴν ἀγω-
γὴν, ὅμως δὲν συμφέρει εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ κάμνει τὴν ἀγωγὴν, ἀλλὰ δί-
δει κατηγορίαν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ σύρνεται εἰς τὴν κρίσιν· παραδείγματος
χάριν, νόμος εἶναι τὰ κινητὰ πράγματα τῆς προικὸς νὰ δίδωνται ὕστερα
ἀπὸ ἕνα χρόνον· ἀνίσως λοιπὸν καὶ ἀφ᾽ οὗ λυθῇ ὁ γάμος, συμφωνήσῃ
ἡ γυνὴ νὰ λάβῃ τὰ κινητὰ πράγματα εὐθὺς, δὲν τὴν ὠφελεῖ ἡ συμ-
φωνία αὕτη, μὲ τὸ νὰ μὴν ἔγινε πρὸ τοῦ νὰ λυθῇ ὁ γάμος, ἀμὴ ἀνί-
σως, καὶ ἀφ᾽ οὗ γένῃ ὁ γάμος συμφωνήσῃ ἡ γυνὴ, καὶ τὰ ἀκίνητα πράγ-
ματα νὰ τὰ λάβῃ ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνον, συμφέρει καὶ ἀλλάσσει εἰς τὸν
ἄνδρα τὴν ἀγωγὴν τῆς προικὸς, ὡσὰν ὁποῦ μετέβαλε τὴν φύσιν τοῦ νο-
μικοῦ συναλλάγματος· ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ γάμου εἶναι ἀρχὴ τοῦ συναλλάγ-
ματος· καὶ ἂν ζητήσῃ ἡ γυνὴ νὰ λάβῃ τὰ κινητὰ πράγματα, δὲν ἀκούε-
ται, ὅτι ἔτζι ἐσυμφώνησεν ὕστερα ἕνα χρόνον νὰ τὰ λάβῃ, ἔτζι ἐναλ-
λάσσονται αἱ ἀγωγαὶ, μὲ τὴν δικαιοσύνην· ἐὰν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν
συ-

συναλλαγμάτων γένῃ ἡ συναλλαγὴ καὶ ἡ συμφωνία, γνωρίζει αὐτὴν ὁ
νόμος, καὶ συμβάλλει καὶ εἰς τὰ δύο μέρη τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης· εἰ
δὲ καὶ ὕστερα γένῃ ἡ συμφωνία, δὲν συμφέρει εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ κάμνει τὴν
ἀγωγὴν, καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ σύρνεται εἰς τὴν ἀγωγὴν γεννᾷ κατηγο-
ρίαν, καὶ διὰ τῆς κατηγορίας μεταβάλλεται ἡ ἀγωγή.

Οὐδὲ κανένας ὁποῦ συμφωνεῖ, καὶ στέργει ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυμφώνησε,
κάμνει εἰς ἄλλον ἀσφάλειαν.

Σχόλιον.

Ἴξευρε ὡς εἰς προθεωρίαν, ὅτι ὁπόταν τὰ σταλάγματα τοῦ σπιτίου μου
τρέχουν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γείτονος, λέγεται νὰ ἔχῃ δουλείαν ἡ οἰκία τοῦ
γείτονος· γινώσκωντας τοῦτο, βλέπε τὸ παράδειγμα· κάποιος Πέτρος
εἶχε δύο σπήτια, καὶ τὰ σταλάγματά των ἔπιπτον ἀπὸ τὸ ἕνα εἰς τὸ ἄλ-
λο, καὶ εἶχον καὶ παραθύρια ὁποῦ ἔβλεπον ἕνα τὸ ἄλλο, καὶ μοῦ ἐπουλη-
σε τὸ ἕνα σπῆτι ἐμένα, καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐκράτησε· καὶ ὅταν μοῦ τὸ ἐπού-
λησεν ἔγραψε τὰ σταλάγματα, καὶ τὰ παραθύρια καθὼς εἶναι σήμε-
ρον, ἔτζι νὰ ἀπομείνουν, καὶ μοῦ παρέδωκε τὸ σπῆτι· καὶ ἐπιχειρίζεται
τὰ παραθύρια τοῦ ἄλλου σπιτίου ὁποῦ ἐκράτησε νὰ τὰ ἀνοίγῃ νὰ μὲ κοι-
τάζῃ, καὶ ἐγὼ τὸν ἐμποδίζω, κινεῖ κατ᾽ ἐμοῦ ἀγωγὴν, καὶ ζητεῖ τὴν
ἀπόκρισιν νὰ τοῦ δοθῇ θέλημα, ν᾽ ἀνοίξῃ τὰ παραθύρια, μεταχειριζό-
μενος εἰς βοήθειαν τὰ λόγια ὁποῦ ἔγραψεν εἰς τὴν πούλησιν, τὰ σταλά-
γματα, καὶ τὰ παραθύρια καθὼς εἶναι σήμερον ἔτζι ν᾽ ἀπομείνουν· ἐγὼ
ἐναντιώνομαι, καὶ λέγω ἀπὸ τὰ αὐτὰ λόγια νὰ μὴν ἔχῃ δίκαιον ὁ που-
λητὴς, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀμφίβολα, καὶ νὰ μὴ φανερώνουν, διὰ ποῖα στα-
λάγματα, καὶ παραθύρια ἐσυμφώνησεν, ἐκείνου τοῦ σπιτίου ὁποῦ ἐκράτη-
σεν, ἢ ἐκείνου τοῦ σπιτίου ὁποῦ ἐπούλησεν. Μὲ τὸ νὰ εἶναι ἡ ἀγωγὴ τοιαύ-
τη, καὶ τὰ λόγια ἀμφίβολα, ὁ Νομοθέτης λύει τὴν ἀγωγὴν, καὶ λέγει
τὰ ἀμφίβολα σύμφωνα νὰ ἐννοοῦνται καὶ νὰ ἑρμηνεύωνται διὰ τὸν πουλη-
τὴν, καὶ τὸν βιάζει νὰ κλείσῃ τὰ παραθύρια ὁ πουλητὴς, καὶ τὰ ἐδικά μου
νὰ στέκουν ἀνοικτά· ἔπρεπεν ὅτι ὁ πουλητὴς τὰς συμφωνίας νὰ μὴ τὰς
κάμῃ ἀμφιβόλους εἰς ἀπάτην, καὶ πλάνην τοῦ ἀγοραστοῦ, ἀλλὰ καθαρὰς,
καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι καὶ τοῦ σπιτίου μου τὰ παραθύρια νὰ εἶναι ἀνοικτὰ, ὅτι
ἤτον Αὐθέντης εἰς τὸ νὰ μὴ ξαναποκτήσῃ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶχε τὸ σπῆτί του· καὶ
αἱ ἀμφίβολαι συμφωνίαι εἰς τὸν πουλητὴν ἐναντίον ἑρμηνεύονται. Τὸ αὐ-
τὸ ἐννοεῖται καὶ εἰς τὸ ἐνοίκιον, καὶ ἀγώγιον· ἀμὴ ἐπὶ τῆς ἐναγωγῆς ὅταν
εἶναι ἀμφίβολος τρέχει τὸ ἐναντίον· παραδείγματος χάριν· εἶχεν ἕνας
δύο σκλάβους Πέτρους καὶ τοὺς δύο λεγομένους τὸν ἕνα ἰατρὸν, καὶ τὸν ἄλ-
λον ὁποῦ δὲν ἴξευρε κάμμίαν τέχνην· ἠγόρασα ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἕνα δοῦ-
λον Πέτρον, καὶ ἐγύρευα νὰ πάρω τὸν ἰατρόν· ὁ δ᾽ ἐναγόμενος μοῦ ἔδι-
δε τὸν ἄλλον Πέτρον, καὶ ἦτον ἀμφιβολία εἰς τὸ μέσον· ἐγὼ λέγωντας,
ὅτι τὸν ἰατρὸν Πέτρον λογιάζωντας ἠγόρασα, ἐκεῖνος πάλιν ὅτι ἁπλῶς
Πέτρον, καὶ ὄχι τὸν ἰατρὸν, λύει ὁ Νομοθέτης τὴν μάχην, καὶ λέγει ἡ
ἀμφίβολος ἐναγωγὴ δὲν βλάπτει τὸν ἐναγαγόντα, ἐκεῖνον δηλαδὴ ὁποῦ
ἔκαμε τὸ παζάρι νὰ ἀγοράσῃ, ἀλλὰ εἶναι βοήθεια ἐκείνου, καὶ ἔτζι δέ-
χε-

χεται εἰς τὸ Κριτήριον, καθὼς ὁ ἀγοραστὴς τὸ ἑρμηνεύει· διατὶ λέγει καὶ εἰς τὸ ζ΄. Βιβλίον μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ διήγησις διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν ἔκαμεν ἐξηγεῖται, ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγὴ ἑρμηνεύεται πρεπόντως διὰ τὸν ἐνάγοντα, διὰ νὰ μὴν εἶναι ἀσύστατον τὸ Κριτήριον· ὅτι ἀνίσως καὶ δεχθῶμεν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐνάγεται, καὶ σύρνεται νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν ἀγωγὴν βέβαια θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ δὲν ἔβαλον εἰς τὸν νοῦν μου διὰ τὸν Πέτρον τὸν ἰατρὸν, τὸν ὁποῖον ζητεῖ ὁ ἐνάγων, καὶ φέρνωντας εἰς τὸ μέσον ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ζητεῖ ὁ ἐνάγων, ἡ κρίσις ἔμελλε νὰ τελειωθῇ εἰς τὸ οὐδὲν, ὡσὰν ὁποῦ λαμβάνει ὁ ἐνάγων, καὶ δίδει ἐκεῖνος ὁποῦ ἐνάγεται, μὴ δίδωντας ὁ ἐναγόμενος ἐκεῖνο ὁποῦ ζητεῖ ὁ ἐνάγων.

Ἡ συμφωνία ὁποῦ εἶναι ἀμφίβολος, εἶναι ἐναντία καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ πουλεῖ καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀγοράζει, ἤγουν προξενεῖ ζημίαν καὶ εἰς τὸν ἕνα, καὶ εἰς τὸν ἄλλον· ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγὴ βλάπτει τὸ πρᾶγμα ἐκείνου ὁποῦ ἐνάγει.

Ἐὰν εἰς τὴν συμφωνίαν ὁποῦ συμφωνήσουν δύω τινὲς, βάλουν σίχημα ὅτι εἴτις μετανοήσῃ νὰ παιδεύεται, κάμνει χρεία ἐκεῖνος ὁποῦ μετανοήσει νὰ διαλέξῃ ἀπὸ τὰ δύω τὸ ἕνα, ἢ τὴν παίδευσιν ὁποῦ ἔχει νὰ πάθῃ, πῶς μετανόησεν ἀπὸ τὴν συμφωνίαν ὁποῦ εἶχεν, ἢ τὴν ζημίαν ὁποῦ τοῦ προξενεῖται ἀπὸ τὴν συμφωνίαν.

Τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν ἔχουν κάμμίαν βεβαίωσιν.

Ὅτι τὰ αἰσχρὰ, καὶ παράνομα σύμφωνα, καὶ ὅσα εἶναι ἔξω τῆς φύσεως, ὁ νόμος τὰ κάμνει ἄκυρα, λέγωντας, τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν εἶναι βέβαια.

Περὶ τῆς ἀλλήλων Κληρονομίας.

Ἐὰν συμφωνήσωσι τινὲς, ὅτι ὅποιος ἀποθάνει προτήτερα, νὰ κληρονομῇ τὰ ὑπάρχοντά του ὁ ἄλλος, ἀνάρμοστος καὶ ἄπρεπος εἶναι ἡ τοιαύτη συμφωνία, καὶ ἔξω τοῦ νόμου, καὶ τῆς καλῆς συνηθείας, καὶ δὲν βοηθεῖ οὔτε ὁμολογία, οὔτε μάρτυρες.

Ἐὰν καὶ ἰδιῶται συμφωνήσωσι διὰ νὰ κληρονομήσῃ ἕνας τὸν ἄλλον, ἡ συμφωνία τους δὲν χρήζει τίποτες, οὔτε ἀπολαμβάνουσι τίποτες μετὰ τὸν θάνατόν τους ἕνας τοῦ ἄλλου· ὅμως οἱ στρατιῶται ὅταν πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον συμφωνοῦν περὶ τούτου, καὶ εἶναι στερεὰ ἡ συμφωνία.

Περὶ Γαμικῶν συμφώνων.

Ἐὰν συμφωνηθῇ, ὅτι νὰ κερδαίνῃ ὁ ἄνδρας τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς, ἂν ἀποθάνῃ ἄτεκνος, καὶ τύχῃ καὶ ἀποθάνει ἡ γυναῖκα μὲ παιδίον χρονιάρικον εἰς μίαν ἡμέραν, φαίνεται πῶς ν' ἀπόθανε τὸ παιδίον προτήτερα ἀπὸ τὴν Μητέρα του, καὶ κερδαίνει ὁ ἄνδρας, διότι λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐὰν ἦτον τὸ παιδίον ἔφηβον, ἤτοι νόμου ἡλικίας, λογίζεται πῶς ἀπέθανεν ἡ Μήτηρ προτήτερα, εἰ δὲ καὶ ἦτον ἀνήλικον, κρίνει πῶς ἀπέθανε τὸ παιδίον πρὶν τῆς Μητρός του.

Ἐὰν ἡ γυνὴ εἰς τὸν θυμὸν πάρῃ τὰ παιδία της, καὶ φύγῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα

δρα της, καὶ ἐκεῖνος ὡσὰν ν' ἀγοράσῃ τὴν φιλίαν της, συμφωνήσῃ νὰ μὴ τῆς ζητήσῃ προῖκα, ἂν γυρίσῃ πρὸς τοῦ λόγου του, αὐτὴ ἡ συμφωνία δὲν εἶναι δεκτή.

Ἐὰν συμφωνήσῃ τινὰς μὲ τὸν πενθερόν του· ὅτι ἂν συμβῇ καὶ ἀποθάνῃ πρὶν τῆς γυναικός του, καὶ ἀφήσῃ παιδία, ἡ μισὴ προῖκα νὰ δοθῇ μόνον, ἄχρηστος εἶναι ἡ τοιαύτη συμφωνία.

Ἐὰν συμφωνήσῃ ὁ ἄνδρας μὲ τὴν γυναῖκα, ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ νὰ τὴν κληρονομήσῃ, ἡ συμφωνία αὐτὴ δὲν εἶναι καλὴ, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκολουθοῦμεν ταῖς συμφωνίαις εἰς τὰς ἐδικάς μας κληρονομίας, διότι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ εἶναι ἔξω τῆς συγγενείας τῶν κληρονόμων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κληρονομήσῃ ἄλλον, διότι ἡ κληρονομία εἰς τοὺς ξένους διὰ διαθήκης δίδεται.

Ἐὰν γένῃ συμφωνία ἀναμεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ ἡ γυναῖκα πρὶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ν' ἀπομείνῃ ἡ προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα, ἂν εἶναι δομένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα ἡ προῖκα, στέργεται τὸ σύμφωνον, καὶ ἀπομένει ὁ Πατὴρ ἄπρακτος· διότι δυνατὸν εἶναι νὰ βλαφθῇ ἡ προῖκα ἀπὸ τὴν συμφωνίαν, ὅταν μόνος ὁ Πατὴρ μέλλῃ νὰ κρίνεται δι' αὐτήν.

ΤΙΤΛΟΣ Ι΄.

Περὶ Διαλλαγῆς.

Πᾶσα διαλλαγὴ, ἢ ζητεῖ νὰ δοθῇ τίποτες ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ διαλλαγῇ, καὶ νὰ χαλάσῃ κάμμίαν συμφωνίαν, ἢ νὰ κρατήσῃ ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχει παρμένα, ἢ νὰ τοῦ τάξῃ τίποτες· καὶ ἂν δὲν γένῃ κἀνένα ἀπὸ ταῦτα, δὲν εἶναι διαλλαγὴ, ὁποῦ μήτε νὰ δώσῃ κανεὶς τίποτες, μήτε νὰ τοῦ κρατοῦν, μήτε νὰ τάξῃ, δὲν εἶναι βεβαιωμένη.

Καὶ μὲ ἐνθύμησιν, καὶ χωρὶς ἐνθύμησιν, καὶ γεγραμμένη καὶ ἄγραφος γενομένη ἡ διαλλαγὴ βεβαία εἶναι.

Εἰς μὲν τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ εἶναι ἡ παίδευσις διὰ θάνατον, καλῶς διαλύομεν αὐτὰς, ἔξω ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας, εἰς ὅσα δὲ δὲν εἶναι διὰ θάνατον ἡ παίδευσις, δὲν εἶναι βεβαία ἡ διαλλαγὴ, ἔξω ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τῆς πλαστογραφίας.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ κάμῃ διαλλαγὴν μὲ τὸν ἀντίδικόν του, ἀπ' ἐδῶ πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν· ὅτι ἂν διαλλαγῇ ἐγγράφως, νὰ γράφῃ οὕτως, ὅτι ἐπειδὴ εἴχαμεν ἀμφιβολίαν, κάμνω διαλλαγὴν σήμερον, καὶ ὁμολογῶ, πῶς σοῦ χρεωστῶ ρ΄. φλωρία, καὶ γίνεται διαλλαγή· καὶ πάλιν μετὰ καιρὸν γίνεται καὶ ἑτέρα διαλλαγὴ, ὁμολογοῦσα καὶ ἐκεῖνο ὁμοίως, καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ ρ΄. φλωρία σοῦ χρεωστῶ, ἡ δευτέρα διαλλαγὴ ἀντ' οὐδενὸς λογίζεται, ἀλλ' ἀνατρέπεται; ἂν πηγαίνῃ εἰς τὸ Κριτήριον· ὅτι ὅσα γένουν μὲ βεβαίαν καὶ στερεὰν ἀπόφασιν, δὲν δύναται πλέον νὰ τὰ διαλύσῃ τινάς· καὶ ὅτι ἡ διαλλαγὴ εἶναι πράγματος ἀμφιβαλλομένου διαίρεσις, καὶ μεγαλλητέρα ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν· καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διαλλαγῇ τινὰς, ὡσὰν γένῃ ἀπόφασις στερεὰ, καὶ βεβαία;

Ὅτι

SISMANOGLIO MEGARO

Ὅτι καὶ μετὰ προσίμου, καὶ χωρὶς προσίμου, μὲ μόνην συμφωνίαν γίνεται ἡ διαλλαγή.

Οὔτε ὕστερα ἀπὸ τὴν διαλλαγήν, οὔτε ὕστερα ἀπὸ δευτέραν ὁμολογίαν, ἔχει ἐξουσίαν τινὰς νὰ μεταβάλῃ τὰ λόγια τῆς πρώτης ὁμολογίας, ἀγκαλὰ καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἐγελάσθη εἰς τὸ πρῶτον, καὶ τὴν ἔκαμε ψεύσικην.

Ἐὰν διαλλαγῇ κανεὶς μὲ αὐτεξουσίους ὁποῦ νὰ εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τοὺς εἰκοσιπέντε χρόνους διὰ νὰ πάρῃ τίποτες ἀπ᾽ ἐκείνους, ἂν δὲν τοῦ δώσουν καὶ τίποτες ἐκεῖνοι ὁποῦ διηλλάγησαν, ἀπ᾽ ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ ἔταξαν, μήτε θέλουν νὰ τοῦ δώσουν, ὅμως καλῶς βαστοῦσι τὴν παραγραφὴν τῆς συμφωνίας ὁποῦ τοὺς ἔκαμνε χρεία ἀπὸ τὴν διαλλαγήν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ δώσει ἄσπρα νὰ διαλλαγῇ, εἰς κρίσιν ὕβρεως ἀτιμᾶται, διότι φαίνεται, ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ τοῦ λόγου του πῶς ἔσφαλεν, ἔδωσεν ἄσπρα.

Τὸ νὰ διαλλαγῇ γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα της λέγουσα· ὅτι ἐμοιχεύθη, καὶ διὰ τοῦτο χωρίζομαι ἀπὸ λόγου σου, ὁ νόμος δὲν λογιάζει τὴν τοιαύτην διαλλαγήν.

Αἱ ὑποθέσεις ὁποῦ νὰ διαλυθοῦν μὲ νομίμους διαλλαγάς, δὲν πρέπει νὰ ἀνατρέπωνται οὔτε μὲ ἀντιγραφὴν Βασιλικήν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ δοκιμάζει νὰ μεταβάλῃ τὰς συμφωνίας, καὶ τὴν διαλλαγήν, ἀνίσως καὶ τὰς ἔκαμε θεληματικῶς, ὄχι μόνον ἀτιμάζεται, ἀλλὰ καὶ κάμνει ἄπρακτον κάθε ἀγωγὴν ὁποῦ νὰ τοῦ τυχαίνῃ, καὶ δίδει καὶ τὸ πρόσιμον ὁποῦ εἶναι εἰς τὰς συμφωνίας, καὶ διαλλαγάς, καὶ ξεπέφτει καὶ ἀπὸ τὴν κυριότητα τῶν πραγμάτων ἐκείνων ὁποῦ ἐκέρδησε μὲ πρόφασιν τῆς συμφωνίας, καὶ τῆς διαλλαγῆς, καὶ τὰ κερδαίνει τὸ ἄλλο μέρος.

Δὲν μεταγυρίζει κανεὶς τὴν διαλλαγὴν ὁποῦ ἔκαμε, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχε τὰ δικαιώματά του, καὶ γράμματα Αὐθεντικά, εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ ἔκαμε τὴν διαλλαγήν, πάρεξ μόνον ἂν τὰ εἶχε κρατημένα ὁ ἀντίδικός του, ἢ ἄλλος κανεὶς ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνου.

Δὲν μεταγυρίζει κανεὶς τὴν διαλλαγὴν ὁποῦ νὰ κάμῃ ἔμπροσθεν τῶν φίλων του, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι κατὰ βίαν τὴν ἔκαμεν· ὅτι ὅπου φιλία, ἐκεῖ βία δὲν χωρεῖ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ διαλλάσσεται ὡσὰν διὰ πράγματος ἀμφιβόλου, καὶ διὰ κρίσιν ἄδηλον καὶ ἀπλήρωτον διαλλάσσεται· εἰδέ, ἐκεῖνος ὁποῦ συγχωρεῖ δωρεάν, πρᾶγμα φανερὸν συγχωρεῖ.

Ἐὰν ἐκεῖνος ὁποῦ κάμνει τὴν διαλλαγὴν εἶναι μεγαλήτερος εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ μαρτυρηθῇ τὴν αὐτὴν ὥραν, ὅτι μὲ δόλον τὸν ἐκατάπεισε, καὶ ἔκαμε τὴν διαλλαγήν, δὲν πιάνεται ἡ περὶ δόλου μαρτυρία.

Ἐὰν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν μεταμεληθῇ κατὰ πολλὰ ἐκεῖνος ὁποῦ κάμνει τὸ σύμφωνον, ὅμως ἡ διαλλαγὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαλασθῇ, οὔτε ἡ κρίσις νὰ ξανακαινουργωθῇ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τοὺς κέ. χρόνους, κἄντε διαλλαγὴν κάμῃ, κἄντε χρέος χαρίσῃ τινός, δὲν δύναται ὕστερον νὰ εἰπῇ, διὰ νὰ ἐλπίζω πῶς νὰ σὲ κληρονομήσω ἔκαμα τὴν διαλλαγήν, ἢ ἐχάρισά σοι τὸ χρέος.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνος ὁποῦ κρίνεται διὰ μίαν ὑπόθεσιν, καὶ κάμνει διαλλαγήν, ἂν καὶ γράψῃ μέσα εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς διαλλαγῆς ὅτι πλέον νὰ μὴν ἔχῃ νὰ τοῦ γυρεύῃ τίποτες, καὶ νὰ μὴν εἰπῇ, ὅτι διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ὅμως ἔχει βεβαίας τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ ἁρμόζουν ἀπὸ ἄλλας αἰτίας, εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἔκαμε τὴν διαλλαγὴν δύναται νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐὰν καὶ διὰ τὴν παρακαταθήκην ἔκαμα διαλλαγήν, ὅμως ἔχω κρίσιν διὰ δανεικὰ ὁποῦ μοῦ χρεωστεῖς.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ΄.

Περὶ Ἀνάγκης, καὶ Βίας.

Βία εἶναι μεγάλης συμφορᾶς, καὶ ἀδικίας ὁποῦ νὰ πάθῃ τινὰς ἀνάγκη, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀποδιώξῃ ἀπὸ λόγου του, ἢ νὰ τὴν μεταγυρίσῃ.

Βία εἶναι ὄχι μόνον τὸ νὰ στρεβλώσουν κάνένα, νὰ δείρουν, ἢ νὰ φυλακώσουν, ἀλλὰ καὶ ὅταν χωρὶς γνώμην τινὸς γένῃ τίποτες· ὅταν μάλιστα εἶναι ἕνας ἀνήλικος, καὶ ἀκόμι δὲν γνωρίζει, καὶ τὸν παρακινήσουν εἰς συναλλάγματα.

Ὅσα γένουν μὲ βίαν, καὶ φόβον δὲν εἶναι στερκτά.

Ἐὰν τις λάβῃ πρᾶγμα τινὸς μὲ βίαν, καὶ δυναστείαν χωρὶς νὰ ὁρίσῃ ἡ κρίσις, εἰ μὲν εἶναι ἐδικόν του, νὰ χάνῃ τὸ πρᾶγμα, εἰδὲ καὶ εἶναι ξένον, ὄχι μόνον τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο νὰ δίδῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πράγματος νὰ δίδῃ ἐκείνου ὁποῦ τὸ εἶχε.

Ἐκεῖνος ὁποῦ λάβῃ πρᾶγμα ἔρημον χωρὶς κρίσιν, καὶ τὸ ἐξουσιάζει ἕως ἕνα χρόνον, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν χρόνον εὑρεθῇ οἰκοκύρης, καὶ κινήσει κρίσιν κατ᾽ αὐτοῦ, μόνον τὸ πρᾶγμα δίδει, ἐὰν καταδικασθῇ, ὄχι δὲ καὶ τοὺς καρποὺς, ἂν περάσουν καὶ μερικοὶ χρόνοι ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐκίνησε τὴν κρίσιν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἕως νὰ γένῃ ἡ ἀπόφασις.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ λάβῃ ἐξ ἀρχῆς τίποτες πρᾶγμα μὲ βίαν, καὶ δυναστείαν, ἂν καὶ ὕστερα τὸ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν οἰκοκύρην, ἢ τοῦ τὸ χαρίσῃ, ἢ τίποτες ἀλλαξίαν κάμουν, δὲν ὠφελεῖται τίποτες, οὔτε ἡ πρᾶξις στερεώνεται.

Ἀλλὰ καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ κρατεῖ μὲ βίαν, καὶ δυναστείαν, ἢ κατὰ χάριν τὸ λάβει, ἢ διὰ κληρονομίαν, καταδικάζεται· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἐπῆρε μὲ βίαν ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ πρᾶγμα ἂν τὸ ἔχῃ καὶ ἄλλος· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὁποῦ ἁρπάχθη, τὸ πληρώνει, ἂν καὶ ἄλλος τὸν φόβον ἔφερε· καὶ τὸ διατεταγμένον τετραπλασιάζεται, τουτέστι μὲ τοὺς καρποὺς, καὶ ὅλας τὰς ἀκολουθούσας αἰτίας.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ τὸν εὐγάλουν βιαστικῶς ἀπό τινος πράγματος, ὁποῦ τὸ εἶχεν ἀπάνω του νὰ τὸ δουλεύῃ, καὶ νὰ τὸ τρώγῃ, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς βίας, ἕως ἕνα χρόνον τὸ μεταπέρνει πάλιν, κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων δὲν κινεῖται, τουτέστι δὲν κρίνεται μὲ αὐτοὺς τὴν περὶ βίας κρίσιν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ μερτικὸν ὁποῦ τοὺς τύχει.

Ὅτι

SISMANOGLIO MEGARO

Ὅτι οὔτε μὲ βασιλικὸν ὁρισμὸν ἠμπορεῖ νὰ βεβαιώσῃ κανεὶς τὸ πρᾶγμα ὁποῦ νὰ πάρῃ εἰς νομὴν βιαίως.

Καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ πάρῃ πρᾶγμα τινὸς ὁποῦ νὰ λείπῃ εἰς τόπον μακρυνὸν ὡς ἀδικητὴς κατακρίνεται, ἐὰν δὲν περάσουν τριάντα χρόνοι, ἀφόντις ἔλαβε τὸ πρᾶγμα.

Ἡ περὶ τῆς βίας ἀγωγὴ ἕνα χρόνον κινεῖται τὸ περισσότερον.

Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὁπόταν κινῆται εἰς ἕνα χρόνον, δίδεται μόνον ἡ ποινή, τὸ διπλάσιον δηλαδή· ὅταν δὲ κινηθῇ μετὰ τὸν χρόνον καὶ οἱ καρποὶ δίδονται.

Ἡ περὶ τῆς βίας ἀγωγὴ τετραπλασίως πληρώνεται.

Ἐκεῖνος ὁποῦ κάμει τὴν βίαν, ἢ εἰς τὸν νόμον, ὁποῦ γράφει περὶ Βίας Αὐθεντικῆς, περιπίπτει, ἢ εἰς τὸν περὶ βίας ἰδιωτικῆς νόμον· ἡ δὲ καταδίκη τοῦ περὶ βίας Αὐθεντικῆς ἐγκλήματος εἶναι, νὰ εἶναι ξωρισμένος εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὰ μέταλλα· μέταλλα δὲ λέγονται οἱ τόποι ὁποῦ εὐγάζουν τὸ ἀσίμι, χρυσίον, μολύβι, καὶ τὰ ὅμοια.

Ἔχει ἄδειαν κάθε ἄνθρωπος νὰ ἀποδιώκῃ τὴν βίαν μὲ βίαν, τὰ ἄρματα μὲ ἄρματα.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ΄.

Περὶ Ἀνηλίκων, Ἀφηλίκων, καὶ Ἀποκαταστάσεως.

Οἱ Ἀνήλικοι ἕως τοὺς ιδ΄. χρόνους λέγονται τὰ ἀρσενικά, τὰ δὲ θηλυκὰ ἕως τοὺς ιβ΄. καὶ ἕως τότε κυβερνοῦνται ὑπὸ Ἐπιτρόπους· ἀπὸ δὲ τοὺς ιδ΄. ἕως εἰς τοὺς κε΄. λέγονται Ἀφήλικες, καὶ ἕως τότε εἶναι ὑπὸ Κουράτορας. Κουράτορες δὲ λέγονται ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι ὡσὰν Ἐπίτροποι εἰς τοὺς Ἀφήλικας, καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ κάμουν τίποτες οἱ Ἀφήλικες χωρὶς νὰ τοὺς ἐρωτήσουν, καὶ εἴτι κάμουν οἱ Ἀφήλικες, πουλήσουν ἢ χαρίσουν μέσα εἰς τοὺς κε΄. χρόνους, ἔχουν ἄδειαν ὕστερα νὰ τὸ ἀνατρέπουν, καὶ νὰ τὸ μεταγυρίζουν εἰς τὸ συμφέροντους, καὶ κρίσεις νὰ μετακρίνουν, καὶ μοιρασίας, καὶ πουλήσες, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια· τὸ ὁποῖον μὲ ἐτούτους κάμνουν καὶ ὅσοι διὰ φόβον, ἢ βίαν κάμνουν τίποτες, καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην, ἢ διὰ νὰ λείπουν, πάθουν, ἢ κάμουν τίποτες.

Ὁ Ἀνήλικος, εἴτι καὶ ἂν προστάξῃ χωρὶς Αὐθεντείας τοῦ Ἐπιτρόπου δὲν στέργεται.

Ἐάν τις κυβερνήσῃ πράγματα τοῦ Ἀνηλίκου χωρὶς Αὐθεντείας τοῦ Ἐπιτρόπου, ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐγκαλῇ ὁ Ἀνήλικος, ὅταν γένῃ εἰς τὴν ἡλικίαν του, καὶ λάβῃ τὰ πράγματά του, εἰς ὅσον ἔγινε πλουσιώτερος ἐκ τούτου καὶ νὰ τὸ ζητᾷ.

Ἐάν τις ἀγοράσῃ πρᾶγμα Ἀνηλίκου χωρὶς Αὐθεντείας Ἐπιτρόπου, καὶ εἶναι πλουσιώτερος, ἐκβάλλεται, ἤτοι ὑστερεῖται τοῦ πράγματος, ὅταν παραλάβῃ ὁ Ἀνήλικος τὰ πράγματά του εἰς τὰ χέριά του παρὰ τοῦ Ἐπιτρόπου, καὶ ἂν χαθῇ καὶ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἀγόρασε, πρὶν παραλάβῃ ὁ Ἀνήλικος τὰ πράγματά του, τὸ ζημιοῦται ἐκεῖνος.

Ἐάν

SISMANOGLIO MEGARO

Ἐάν τις δώσῃ χρέος Ἀνηλίκου χωρὶς Αὐθεντείας τοῦ Ἐπιτρόπου, ἁρμόζει κατ᾽ αὐτοῦ ἡ ζημία εἰς ὅσον ἔγινε πλουσιώτερος, ὁμοίως καὶ ἂν δανεισθῇ, ἢ ἄλλην καμμίαν συναλλαγὴν κάμῃ χωρὶς θέλημα τοῦ Ἐπιτρόπου, καταδικάζεται, καὶ ζημιοῦται.

Ἐὰν Ἀνήλικοι μοιράσουν τὴν πατρικήν τους περιουσίαν μὲ τὸ θέλημα τοῦ Ἐπιτρόπου, στέργεται, ἂν καὶ δὲν ὑπογράψῃ εἰς τὴν διαμοίρασιν.

Ὁ νέος μετὰ εἰδήσεως τοῦ Κουράτορος εὐγαίνει εἰς κρίσιν καὶ κρίνεται, καὶ στέργεται ἡ κρίσις.

Ὁ νέος δανεισάμενος, καὶ ἀπολέσας δὲν χρεωστεῖ νὰ δώσῃ.

Ὁ Ἀνήλικοι χωρὶς τοὺς Ἐπιτρόπους ὅταν κάμουν τίποτες, δὲν φαίνονται οὔτε νὰ κάμουν, οὔτε νὰ γνωρίζουν τὶ κάμουν.

Οἱ Ἀφήλιξ ὁ ἀρσενικός, ὡσὰν περάσῃ τοὺς δώδεκα χρόνους ἐλευθερώνει, καὶ δὲν μετατρέπεται ἡ ἐλευθερία· καὶ ἐὰν ἀφήλιξ κάμῃ γάμον διὰ λόγου του, καὶ γράψῃ ὁμολογίαν, ἡ μὲν ὁμολογία κοιτάζεται, καὶ διορθοῦται ἢ παρὰ τοῦ Κουράτορος, ἢ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ ἔτζι ὁ μὲν ἀφήλιξ λαμβάνει τὸ δικαιόν του, ὁ δὲ γάμος δὲν διαλύεται.

Ὅταν χωρὶς ὁρισμοῦ Αὐθεντικοῦ τὰ ἀκίνητα πράγματα τῶν Ἀφηλίκων ἀποξενώνουνται, οὔτε οἱ βοηθοῦντες ἐγγυηταὶ εἶναι ἀκατηγόρητοι, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ τελειωτικοῦ δικαίου τῆς ἡλικίας των δικαιοῦνται οἱ Ἀφήλικες.

Τὸ ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ Ἀφήλικος καλῶς πουλεῖται, ἢ διὰ ἐδικόν του χρέος, ἢ διὰ Πατρικόν του, ἢ διὰ Αὐθεντικὸν ἐπὶ φανερᾶς ἀποφάσεως τοῦ Κριτοῦ.

Καλῶς μετατρέπουσιν οἱ Ἀνήλικοι τὰ ὅσα μετὰ δόλου ἐπούλησαν οἱ Ἐπίτροποι αὐτῶν.

Ἐὰν πουληθῇ πρᾶγμα Ἀνηλίκου, καὶ ὁ Ἀφήλιξ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῶν κε΄. χρόνων ἀφήσῃ νὰ περάσουν καὶ ἕτεροι πέντε, καὶ δὲν τὸ ζητήσῃ οὔτε ὁ κληρονόμος του, στέργεται ἡ πούλησις· ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ Ἀνήλικος χαρίσῃ τινὸς τίποτες, δὲν πιάνεται ἡ χάρις, ἐὰν ἀπὸ τοὺς κε΄. χρόνους δὲν περάσουν καὶ ἄλλοι δέκα, ἂν εἶναι αὐτοῦ· εἰδὲ λείπῃ εἰς τόπον μακρυνόν, κ΄. χρόνοι, καὶ ζῶντος, καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ.

Ὁ μικρότερος τῶν ἄλλων συγκληρονόμων συγγνώμην ἡλικίας ζητήσας, δύναται ὕστερα ἀπὸ τοὺς κε΄. χρόνους, μέσα εἰς ἕνα χρόνον νὰ μετατρέψῃ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ κακῶς ἐπούλησεν· ὁμοίως ἀνατρέπει καὶ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ὁποῦ κακῶς ἀγόρασεν, ἢ ἄλλαξε, δίδωντας ἢ πέρνωντας τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔλαβεν, ἢ ἔδωσεν ἕως τὸν χρόνον ὁποῦ εἴπαμεν· τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον δίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

Ἐάν τις Ἀφήλιξ χαρίσῃ τινὸς τίποτες πρᾶγμα ἐδικόν του, ἠμπορεῖ ὕστερα ἀπὸ τοὺς κε΄. χρόνους, ἕως ἄλλους δ΄. χρόνους νὰ τραβίσῃ, ὁποῦ νὰ πάρῃ τὸ πρᾶγμά του ὀπίσω.

Ἐὰν Ἀφήλιξ συγγνώμην ἡλικίας ζητήσας, χαρίσῃ τινὸς τίποτες δὲν στέργεται ἡ χάρις, ἐὰν περάσουν ὕστερα ἀπὸ τοὺς κε΄. χρόνους ἄλλοι, ι΄. ἢ, κ΄. χρόνοι.

Ἡ δὲ αἴτησις γίνεται ἔτζι, εἰς μὲν τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κ΄. χρόνους, ἕως τοὺς κε΄. εἰς δὲ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοὺς ιη΄. χρόνους, ἕως τοὺς κε΄. ζη-

τοῦν-

ζῶντες παρὰ τοῦ Βασιλέως νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς Κουράτορας αὐτῶν, ἔσωντας ὁποῦ δύνονται νὰ κυβερνηθοῦν, καὶ νὰ κυβερνοῦν τὰ ὑπάρχοντά τους μοναχοί τους, μαρτυρημένοι νὰ εἶναι καλῆς ὑπολήψεως· ὕστερα δὲ ἀπὸ τὴν αἴτησιν κυβερνοῦν τὰ πράγματά τους ὡς τέλειοι οἰκοκυροί, ὅμως οὐδὲ τότε χωρὶς ὁρισμοῦ Αὐθεντικοῦ πουλοῦν, ἢ χαρίζουν τίποτες ἀπὸ τὰ πράγματά τους.

Μόνος ὁ Βασιλεὺς σπανίως, ὄχι δὲ καὶ Ὕπατοι, ἢ Ἄρχοντες προστάσσουν τοὺς Ἀφήλικας νὰ κυβερνοῦν τὰ πράγματά τους.

Εἰς τὰ ἁμαρτήματα δὲν βοηθοῦνται οἱ Ἀφήλικες, ἤγουν ἐὰν κάμουν δόλον εἰς τὸ πρᾶγμα, ἢ κλεψίαν ζημίας.

Εἰς τὰ ἁμαρτήματα, ἐὰν δὲν γένῃ τὸ ἁμάρτημα ἀπὸ πονηρὰν προαίρεσιν τῆς ψυχῆς, βοηθοῦνται οἱ Ἀφήλικες.

Ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ χαρίσῃ ὁ Πατὴρ εἰς Υἱόν του αὐτεξούσιον Ἀφήλικα, οὐδὲ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Ἀφήλικος δύναται ὁ Πατὴρ πλέον νὰ τὸ χαρίσῃ ἄλλου τινός.

Ὁ χρόνος τῶν μικροτέρων δὲν τρέχει, ἂν δὲν πληρώσουν τοὺς κε'. χρόνους.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι κάτω ἀπὸ τοὺς ιδ'. χρόνους, δὲν τιμωρεῖται μὲ μεγάλην παίδευσιν διὰ νὰ μαρτυρήσῃ.

Ὁ Ἀνήλικος δὲν βάνει τινὰ εἰς Ὅρκον.

Εἰς Ἀνήλικον Ὅρκος δὲν δίδεται.

Ὁ Ἀνήλικος συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ὀπίσω τὸ πρᾶγμα ὁποῦ τοῦ ἐπουλήθη διὰ Αὐθεντικὸν δόσιμον, ἀνίσως καὶ εἰς λ'. ἡμέρας πληρώσῃ τὸ Αὐθεντικὸν δόσιμον.

Εἴτε Ἀνήλικος, εἴτε Ἀφήλικος ὁποῦ νὰ λάβῃ Κουράτορα, ἢ ὁποῦ νὰ ἔχῃ συγγνώμην ἡλικίας ζητημένην, ἐὰν πουληθῇ πρᾶγμα, καὶ ἐκεῖνος σιωπήσῃ χρόνους πολλούς, βεβαιοῦται ἡ πούλησις, ὅμως ἔχει καιρὸν διορίας ἡ διάταξις ἡ Βασιλικὴ, εἰς τὸν ὁποῖον καιρὸν ἐὰν σιωπήσῃ ὁ Ἀφήλιξ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν τῶν κε'. χρόνων, βεβαιοῦται ἡ πούλησις· διότι ὁρίζει, ἐὰν περάσουν, ε'. χρόνοι· ὕστερον ἀπὸ τοὺς κε'. χρόνους, καὶ δὲν κατηγορήσῃ ἢ αὐτὸς, ἢ ὁ κληρονόμος του, βεβαιοῦται ἡ πούλησις· ἡ δὲ χάρις τῶν μικροτέρων δὲν πιάνεται, οὔτε βεβαιοῦται οὐδὲ μὲ ἀπόφασιν αὐτοῦ, πάρεξ μόνον ἐὰν νομοθετηθῇ προγαμιαία δωρεά.

Ἐὰν ὁ Ἀνήλικος, ὅταν ζητήσῃ συγγνώμην ἡλικίας, χαρίσῃ τινὸς τίποτε, δὲν στέργεται ἡ δωρεὰ, ἐὰν δὲν περάσουν ὕστερα ἀπὸ τοὺς κε'. χρόνους, ι'. ἢ κ'. χρόνοι· εἰδὲ ἀναμεταξὺ τῶν τοσούτων χρόνων ἀποθάνῃ ὁ Ἀφήλιξ, ζητοῦμεν, ἵνα τὸ ἐπίλοιπον διάστημα τοῦ χρόνου περάσῃ σιωπῶντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ, καὶ τότε νὰ βεβαιώνεται ἡ τοιαύτη χάρις.

Οἱ Ἀνήλικοι καὶ Ἀφήλικοι ὁποῦ ἔχουν Ἐπιτρόπους, ἢ Κουράτορας, ἐὰν περιγραφῶσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς ὁμολογίας παρόντων καὶ τῶν Ἐπιτρόπων αὐτῶν, βεβαιοῦνται τὰ ὅσα ἔπραξαν.

Ἐὰν ὁ Ἀνήλικος πουλήσῃ πρᾶγμα χωραφίου, καὶ μὲ τὸ νὰ γελαθῇ ζητήσῃ νὰ τὸ πάρῃ ὀπίσω, καὶ λάβῃ τὸ χωράφιον, δὲν δίδει τὸ τίμημα, ἐὰν δὲν ἐκέρδισέ τι ἐξ αὐτοῦ, ἢ ἂν τὸν ἐγέλασεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγόρασε τὸ χωράφιον· εἰδὲ καὶ ἔγινε πλουσιώτερος ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ χωραφίου, ὁ

Ἀνή-

Ἀνήλικος δίδει τὴν τιμὴν καὶ λαμβάνει πάλιν τὸ χωράφιόν του· ὁμοίως καὶ ἐπὶ χρέους· ἐκεῖνος ὁποῦ δανείσει τὸν Ἀνήλικον, ἀναγκάζεται νὰ τὸν ἀποδείξῃ πλουσιώτερον, καὶ ἔτζι νὰ λαμβάνῃ τὸ χρέος.

Ἐὰν χωρὶς γνώμην τοῦ Κουράτορος αὐτοῦ ὁ Ἀφήλιξ πουλήσῃ, ἢ χαρίσῃ τίποτες ἀπὸ τὰ πράγματά του, δὲν λογιάζεται πῶς νὰ ἔκαμε τίποτες· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν ὁ Ἀνήλικος πουλήσῃ πρᾶγμα χωρὶς θέλημα τοῦ Ἐπιτρόπου, καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς ιδ'. χρόνους σιωπήσῃ ἕως λ'. χρόνους, τότε μόνον βεβαιοῦται ἡ τοιαύτη πούλησις· εἰδὲ ὁ Ἀφήλιξ πουλήσῃ, ἢ χαρίσῃ χωρὶς θέλημα τοῦ Κουράτορος, καὶ σιωπήσῃ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς πουλήσεως χρόνους λ'. βεβαιοῦται καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις, εἰδὲ ἀπὸ τοὺς λ'. χρόνους προτήτερα τὸ ζητήσῃ, ἢ αὐτὸς, ἢ οἱ κληρονόμοι του τὸ λαμβάνουσι ὀπίσω.

Περὶ Ἐκποιήσεως Ὀρφανικοῦ.

Ἐὰν Πατὴρ, ἢ Μήτηρ ἀποξενώσῃ τίποτες τοῦ παιδίου της, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ ἀπομείνῃ τὸ παιδὶ Ἀνήλικον, ἔχει λ'. χρόνους ὕστερα ἀπὸ τοὺς ιδ'. χρόνους· εἰδὲ καὶ δὲν ἦτον Ἀνήλικον ι'. ἢ κ'. χρόνους ἔχει, καὶ μέσα εἰς τοσούτους χρόνους ἔχει ἐξουσίαν τὸ ὀρφανὸν παιδὶ νὰ ζητῇ τὸ πρᾶγμά του, ὁποῦ νὰ ἤθελε τὸ πουλήσῃ ἡ μητέρα του πατρικὸν, ἢ μητρικόν του, ἂν τὸ ἐπούλησεν ὁ Πατὴρ αὐτοῦ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι παρακάτω ἀπὸ τοὺς κε'. χρόνους δὲν καλεῖται εἰς κυβέρνησιν πραγμάτων.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι κάτω ἀπὸ τοὺς κε'. χρόνους, καὶ κυβερνᾷ καμμίαν ὑπόθεσιν, δὲν ἐξετάζεται, περνῶντας καὶ ὁ κε'. χρόνος νὰ ἀπολογηθῇ.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ιδ'. χρόνων καταδικάζεται περὶ κλεψίας, καὶ ὑβρισίας.

Ὁ Ἀνήλικος οὔτε ἂν θέλῃ, οὔτε ἐὰν μὴ θέλῃ, δὲν πιστεύεται χωρὶς τῆς Αὐθεντείας τοῦ Ἐπιτρόπου.

Ἐὰν τινὰ πράγματα προτήτερα ἀπὸ τοὺς γάμους μετὰ τῆς πρεπούσης συμμετρίας χαρίσῃ τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του, ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι κάτω τῶν κε'. χρόνων, παρόντος καὶ τοῦ Κουράτορος αὐτοῦ, δὲν τρέπεται ἡ τοιαύτη δωρεά.

Ὅτι οἱ Ἀφήλικες, ἂν καὶ εἰς τὴν Αὐθεντείαν παρθοῦν τὰ πράγματά τους, τὰ πέρνουν.

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ δίδεται πάλιν εἰς τοὺς ἀφήλικας νὰ κρίνωνται ἐκ δευτέρου, καὶ νὰ λαμβάνουν τὰ πράγματά τους, καὶ ἀφ' οὗ τὰ λάβουν ἐκ δευτέρου δὲν γίνεται κρίσις, ἀνίσως καὶ δὲν προβαλθοῦν νέαι δικαιολογίαι.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι κάτω τῶν κε'. χρόνων, ἐὰν πουλήσουν οἱ δανεισταὶ αὐτῶν τὰ ἐνέχυρα, τὰ λαμβάνουν ὀπίσω· πάρεξ μόνον ἂν ἦσαν ἀπὸ τὸν Πατέρα τους βαλμένα, καὶ ὄχι ἀπ' αὐτούς.

Καὶ εἰς διατίμησιν πεικὸς ἂν γελασθῇ ὁ ἀφήλιξ βοηθεῖται.

Οἱ Ἀνήλικοι δὲν δικαιώνονται εἰς ὅλα ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μόνον εἰς ὅσα ἐγελάσθηκαν, καὶ ἔχασαν, ἢ ἐχρεώθηκαν αὐτοὶ ἀπατοί τους, ἢ ἀπὸ ἄλλους τινάς.

Ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἁρμόζει νὰ τὸ πάρῃ τινὰς, ἂν ἀποθάνῃ καὶ

δὲν

δὲν προφθάσει νὰ κριθῇ νὰ τὸ πάρῃ, πηγαίνει ϗ εἰς τοὺς κληρονόμους του ἡ τοιαύτη κρίσις.

Ἐὰν εἴπῃ τοῦ λόγου του μεγαλήτερον ὁ Ἀνήλικος κατὰ πλάνην, ϗ πουλήσῃ τινὸς τίποτες, ἢ ἀγοράσῃ, ϗ ζημιωθῇ, λαμβάνει πάλιν τὸ δίκαιόν του.

Ἐὰν διὰ τῆς θεωρίας αὐτοῦ ὁ Ἀφήλιξ ἐπλάνεσε τινὰ, βεβαιώνωντας πῶς εἶναι μεγαλλήτερος ἀπὸ τοὺς κε. χρόνους, ϗ τοῦ ἐπούλησε τίποτες, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ τὸ πάρῃ ὀπίσω· ὁμοίως ϗ ἐὰν ὀμόσῃ πῶς εἶναι μεγαλλήτερος σωματικῶς τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ τὸ πάρῃ ὀπίσω· ἀνίσως δὲ ϗ μὲ ὁμολογίαν ἔγγραφον, μὲ Ὅρκον ὁμολογήσῃ νὰ εἶναι μεγαλλήτερος, οὔτε ἔτζι δὲν ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα ὀπίσω ὁ Ἀφήλιξ, ἐὰν δὲν ἀποδείξῃ φανερῶς τοῦ λόγου του μικρότερον ἐγγράφως μὲ γράμματα τῆς κρίσεως παλαιὰ, ϗ ὄχι διὰ Μαρτύρων.

Ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ ὁ Ἀφήλιξ λαμβάνει τὸ πρᾶγμά του ὀπίσω, ἀλλὰ ϗ διὰ νὰ μὴν ἐξοδιάσῃ εἰς κρίσεις.

Ἐὰν Ἀφήλιξ δώσῃ τίποτες Ἀφήλικος, ϗ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ λάβει τὸ χάσει, δικαιοῦται ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἔλαβεν· εἰ δὲ δανείσῃ Ἀνήλικος ὑπεξουσίῳ μείζονι, ὁποῦ νὰ τὸν ἐξουσιάζῃ ὁ Πατέρας του, λαμβάνει τὰ ὅσα τὸν ἐδάνεισε.

Δὲν ἀνατρέπονται ὅλα ὅσα γένουν ἀπὸ τοὺς νέους, ἀλλὰ μόνον ὅσα φαίνονται φανερῶς, πῶς ἔγιναν μὲ δόλον, ἢ ἀπὸ μεγάλην ἀμέλειάν τους.

Παλαιὸς νόμος εἶναι ϗ κανόνας τῆς διατάξεως ταύτης ὁποῦ λέγει, ἂς μὴ θαῤῥοῦν οἱ νέοι πῶς ἐγελάσθηκαν εἰς ὅσα ἐμεταχειρίσθηκαν νομίμως.

Ἡ ἡλικία τῶν μικροτέρων εἰς τὰς ζημίας τοὺς βοηθεῖ, οὐχὶ δὲ ϗ εἰς τὰ πράγματα ὁποῦ νὰ κυβερνοῦν πρεπόντως, καὶ κατὰ τάξιν.

Σχόλιον.

Εἰς ὅσα τύχῃ, καὶ ἐπισυνέβῃ, καὶ γένῃ ζημία εἰς τὰ πράγματα τῶν ὀρφανῶν, δὲν ἔχουν πταίσιμον οἱ Ἐπίτροποι, ἤγουν ψόφος εἶναι εἰς τὰ ζῶα, φωτία εἰς σπήτια, καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα, καιροποντίας, ϗ πνιγμοὶ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· διότι ἐὰν ὁ Ἐπίτροπος κυβερνήσῃ ὅλα τὰ πράγματα τῶν ὀρφανῶν καλῶς, καὶ τύχῃ, καὶ συνέβῃ κἀνένα ἀπ᾽ αὐτὰ ὁποῦ εἴπαμεν, δὲν κατακρίνεται ὁ Ἐπίτροπος εἰς αὐτό.

Ὅταν παραλαμβάνουν οἱ Ἀφήλικες τὰ πράγματά τους ἀπὸ τοὺς Ἐπιτρόπους, ἂν ζημιωθοῦν τίποτε, κατακρίνονται καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἐγγυήθηκαν.

Τὰ ὅσα πουλήσουν οἱ Ἀφήλικες μοναχοί τους, ἂν καὶ ὅρκον κάμουσιν, ὅταν τὰ πουλοῦν πῶς νὰ μὴ τὰ ζητήσουν, ὅμως τὰ πέρνουν, ὅταν θελήσουν.

Οἱ Ἀφήλικες ἐὰν ϗ καταστάθουν οἰκοκυροὶ τέλειοι καὶ ἐπιμελεῖς, καὶ μάλιστα ἐὰν φανοῦν ἐπιτήδειοι εἰς Αὐθεντικὰς ὑπηρεσίας, ϗ ὕστερα ἐὰν ἐγκαλοῦσι τινὰ μετὰ τοῦ Πατρὸς, ἢ τοῦ Αὐθέντου των ὁποῦ τοὺς ἔκαμεν ἀπελευθέρους κινοῦντες τὴν μέμψιν, οὐκ ἀπολαμβάνουσις.

Καὶ μὲ Ῥήτορα δύναται ὁ νέος νὰ λάβῃ τὸ δίκαιόν του.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ κάμῃ τίποτες στανικῶς, ἢ διὰ φόβον θανάτου, ϗ τὴν ζημίαν του λαμβάνει, ϗ ἡ πρᾶξις ἀστερέωτος εἶναι.

Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε δι᾽ ἀπουσίαν ὁποῦ νὰ λείπῃ, καὶ ζημιωθῇ, βοηθεῖται· εἴτε ἐξορισθῇ, ἢ εἰς κάτεργον βαλθῇ, ἢ ἀπὸ ἐλεύθερος γένῃ δοῦλος, ὅταν περάσῃ ὁ καιρὸς τῆς καταδίκης, ϗ ἐλευθερωθῇ πέρνει τὰ πράγματά του· βοηθεῖται ἀκόμι καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ζημιωθῇ κατὰ δικαίαν πλάνην.

Ἐάν τις δὲ διὰ κατηγορίαν, ἢ ὁποῦ νὰ τὸν κατηγορήσῃ τινὰς, ἢ φοβερίζῃ νὰ τὸν κατηγορήσῃ, ἢ ἔδωκε τίποτες τοῦ κατηγόρου, ἢ τοῦ ἔταξε νὰ παύσῃ τῆς κατηγορίας, δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ μεταστρέψῃ αὐτὰ, ὡσὰν ὁποῦ ἔγιναν διὰ φόβον· ἀλλὰ φαίνεται πῶς νὰ κάμνῃ πρᾶγμα ἀδιάντροπον, ἂν ἐπιχειρισθῇ νὰ μεταστρέψῃ αὐτά.

Ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀπὸ ἀνάγκην ζημιωθοῦν δικαιοῦνται, καὶ ὄχι μόνον ἐκεῖνα ὁποῦ ζημιωθοῦν λαμβάνουν, ἀλλὰ ϗ τὰ ὅσα ἔμελλον νὰ κερδήσουν.

Ὁ ὑπεξούσιος Υἱὸς ἐὰν πουλήσῃ μαζὴ μὲ τὸν Πατέρα του τὰ προσποριζόμενα, ὅταν γένῃ αὐτεξούσιος δὲν λαμβάνει τὰ προσπορίζόμενα. Προσποριζόμενα δὲ λέγονται, ὅσα κερδήσει ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ Πατρός του.

Εἰς τὰ παράνομα ϗ μετὰ κακῆς πίστεως συναλλάγματα βοηθοῦνται καὶ οἱ μεγάλοι.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ δίδουν τινὸς πρᾶγμα ὀπίσω, πρέπει οὔτε νὰ κερδαίνουν τίποτες ἀπὸ αὐτὸ, οὔτε νὰ ζημιώνουνται.

Ἡ κρίσις ὁποῦ μέλλει νὰ πληρώσῃ, ἢ νὰ λάβῃ κανεὶς τίποτες, μένει διὰ παντὸς, ϗ ἁρμόζει ϗ εἰς τοὺς κληρονόμους, ϗ κατὰ κληρονόμων.

Εἰς τὸν λόγον τῆς ἀποδόσεως λογίζονται ϗ οἱ καρποί· ἤγουν ἐκεῖ ὁποῦ ὁρίζει ὁ νόμος νὰ δοθῇ τίποτες πρᾶγμα, δίδονται καὶ οἱ καρποὶ, ἂν δὲν ξεφωνηθῇ ξεχωριστά.

Ἐκεῖνος λογίζεται πῶς ἀποδίδει, ὁποῦ δὲν ἀποδίδει μόνον τὸ ζητούμενον πρᾶγμα γυμνὸν, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν αἰτίαν, ϗ τύχην τοῦ πράγματος· ὅτι πᾶσα δόσις δὲν εἶναι μόνον διὰ γυμνὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλον τὸ δίκαιον.

Ἐκεῖνος ἀποδίδει, ὁποῦ νὰ δώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ζητεῖ, καθὼς ἔμελλε νὰ τὸ ἔχῃ, ϗ πρὶν νὰ τὸ λάβῃ αὐτός.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ΄.

Περὶ Γυναικῶν.

Αἱ Γυναῖκες ἐμποδίζονται ἀπὸ ὅλα τὰ Πολιτικὰ ϗ Αὐθεντικὰ ὀφφίκια, οὔτε κρίνουσιν, οὔτε ἐξουσιάζουσιν, οὔτε συμβούλιον κάμνουσιν, οὔτε ὑπερμαχοῦν ὑπὲρ ἄλλων, οὔτε γίνονται φροντισταί.

Τὰς Γυναῖκας, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ἀχαμναὶ εἰς τὸν νοῦν, καὶ πλανῶνται εὐκολία, τὰς ἐμπόδισεν ὁ νόμος ἀπὸ τὰ Πολιτικὰ, ϗ Αὐθεντικὰ ἀξιώματα· ϗ ὄχι μόνον διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνάξιον εἶναι νὰ

ἐξου-

ἐξουσιάζουν αἱ γυναῖκες, καὶ νὰ κάθωνται εἰς τὰ Κριτήρια, καὶ νὰ ἀνακατώνουνται μαζὴ μὲ τοὺς ἄνδρας, καὶ νὰ πράττουν τὰς πράξεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὥρισεν ὁ νόμος, ὅτι οὔτε πολιτικὸν, ὀφφίκιον, οὔτε αὐθεντικὸν νὰ ἔχουν. Πολιτικὸν εἶναι νὰ κρίνουν, Αὐθεντικὸν δὲ τὸ νὰ πηγένουν εἰς τὰς συνόδους νὰ συμβουλεύωνται διὰ τὰς Αὐθεντικὰς, καὶ κοινὰς ὑποθέσεις, καὶ ἄλλα παρόμοια, ὅσα λέγει τὸ παρὸν Νεαρόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν ἠμποροῦσι νὰ κρίνουν αἱ Γυναῖκες ὡς Κριταὶ, οὔτε συμβουλεύουσιν ὡς σύμβουλοι, οὔτε ἐξουσιάζουν κἄμμίαν ἀρχὴν, ἢ ἐξουσίαν, οὔτε ἐγγυοῦνται τινὰ διὰ τίποτες χρέος, ἢ δι' ἄλλην κἄμμίαν ὑπόθεσιν, οὔτε νὰ μαρτυρήσουν, ἢ νὰ ἐπιτροπεύσουν, οὔτε διά τινα ἐγκαλούμενον, καὶ νὰ λείπῃ, νὰ γένουν Ἐπίτροποι, καὶ νὰ δεχθοῦν τὴν κρίσιν αὐτοῦ μετὰ ἀσφαλείας, νὰ κρίνωνται περὶ αὐτοῦ, ἢ νὰ κυβερνήσουν τὰ πράγματά του, ὡς Κουράτορες καὶ Ἐπίτροποι, καὶ νὰ κάμουν εἰς τὰ τίποτες ἐκείνου, ὅσα ἔμελλε νὰ κάμῃ ἐκεῖνος, ἂν ἦτον εἰς τὸ παρόν· διότι ταῦτα πάντα τῶν ἀνδρῶν πρέπουν, καὶ ἐκείνων εἶναι τάξις νὰ τὰ κάμουν· σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι κἄμμίαν φορὰν μαρτυροῦσι καὶ αἱ Γυναῖκες· ἄκουσον δὲ πότε· ἐὰν ποτὲ εἰς λουτρὸν λούωνται Γυναῖκες, καὶ τύχῃ καὶ ἴδε κἄμμία ὑβριζομένην ὑπὸ ἄλλης Γυναικὸς Γυναῖκα, τότε δύναται νὰ μαρτυρήσῃ, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ τότε ἄνδρας ἐκεῖ νὰ ἰδῇ τὰ γινόμενα.

Ποτὲ δὲ καὶ ἐπιτροπεύουσι· διότι ἂν ἔχῃ παιδία ἡ γυνὴ, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας της, αὐτὴ ἐπιτροπεύει τῶν παιδίων αὐτῆς, ἐὰν δεύτερον δὲν ὑπανδρευθῇ· καὶ ἄλλα τινὰ κάμνει ὁποῦ τὰ ἐμποδίζει ὁ νόμος οὗτος, τὰ ὁποῖα θέλεις τὰ μάθῃ ἐκ τῶν κατὰ μέρος κεφαλαίων· διότι πᾶς κανὼν νόμιμος, σαθρὸς εἶναι μὲ τὸ νὰ ἀνατρέπεται εὔκολα.

Γυνὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐγκαλῇ τινὰς διὰ κἀνένα ἔγκλημα, πάρεξ μόνον διὰ ἐδικήν της αἰτίαν.

Γυνὴ δὲν κινεῖ κεφαλικὸν ἔγκλημα, πάρεξ μόνον διὰ φόνον γονέων ἢ παιδίων, ἢ Αὐθεντῶν ὁποῦ τὰς ἔκαμαν ἀπελευθέρους, ἢ μητρυιῶν, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν αὐτῆς, κατὰ τῶν ὁποίων δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ μὴ θέλουσα· κινεῖ δὲ καὶ περὶ πλαστογραφίας νόμον, τουτέστιν ἂν κάμῃ τινὰς πλαστὰ γράμματα νὰ τὴν ζημιώσῃ, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν ἐλευθερωμένων τοῦ Πατρὸς, καὶ τῆς Μητρὸς αὐτῆς.

Τὸν περὶ μοιχείας νόμον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν κινήσῃ γυνὴ, ἤγουν νὰ ἐγκαλῇ τινὰ περὶ μοιχείας οὔτε ἐὰν λέγῃ, ὅτι αὐτὴ ἐμοιχεύθη μὲ τινὰ, καὶ ἐγκαλεῖ ἐκεῖνον, πιστεύεται.

Δύναται γυνὴ καὶ κατὰ τοῦ παιδίου της νὰ ἐγκαλῇ περὶ δημοσίου ἐγκλήματος.

Αἱ Γυναῖκες ὑπεξούσιους δὲν ἔχουν τοὺς Υἱούς των.

Γυνὴ εἰς διαθήκην δὲν μαρτυρεῖ, εἰς ἄλλας δὲ ὑποθέσεις ὁποῦ δὲν προσκαλοῦνται ἄνδρες, δίδει μαρτυρίαν.

Οὐδὲ μίαν Γυναῖκα συγχωροῦμεν νὰ βάλῃ κανεὶς εἰς φυλακὴν διὰ χρηματικὴν αἰτίαν, ἢ διὰ χρέος Αὐθεντικὸν, ἢ ἰδιωτικὸν, ἢ δι' ἄλλο ἔγκλημα· ἀλλ' οὔτε νὰ φυλακώνωνται ἐκεῖ ὁποῦ οἱ φύλακες εἶναι ἄνδρες.

Ἡ

Ἡ γυνὴ ὁποῦ ἔχει αἰσχρὰν ὑποψίαν, οὔτε ἀπὸ στρατιωτικῆς διαθήκης ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ τίποτες, ἂν τῆς ἀφήσῃ κἀνένας στρατιώτης εἰς διαθήκην τίποτες.

Ἡ γυνὴ δὲν πιάνεται διὰ τὰ χρέη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἂν ἐγγυήτρια στέκῃ, ἔσωντας νὰ βοηθῆται ἐκ τοῦ δόγματος τοῦ Βελιανείου.

Ἡ γυνὴ ὁποῦ ἐχρεωστοῦσεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ λόγου της, καὶ ὄχι ἀπὸ ἄλλου τινὸς ὑπόθεσιν, δὲν ἔχει τὴν βοήθειαν τοῦ Βελιανείου· ὁμοίως καὶ ὅταν ἐγκαλῆται ὑπὸ τοῦ ἐδικοῦ της δανειστοῦ, πάλιν δὲν ἔχει βοήθειαν· (διότι τότε μόνον τῆς βοηθεῖ ὁ νόμος οὗτος, ὅταν δὲν χρεωστεῖ διὰ λόγου της, μόνον διὰ ξένον χρέος τὴν τραβοῦν,) τουτέστιν οὔτε κατὰ τοῦ δανειστοῦ ἔχει τὴν βοήθειαν ταύτην, ἔσωντας ὁποῦ τὰ χρεωστοῦμεν ἐξ ἀρχῆς, οὔτε κατ' ἐκείνου ὁποῦ νὰ ἐπρόλαβε δοθῇ, ὕστερα βοηθεῖται. Βελιάνειος.

Ἡ γυνὴ ὁποῦ νὰ λάβῃ παρά τινος χρυσίον διὰ νὰ εὐγάλῃ τὸν ἄνδρα της ἀπὸ τὴν φυλακὴν, χρεωστεῖ νὰ τὰ δώσῃ, καὶ δὲν βοηθεῖται ὡς ἐγγυήτρια, ἢ ὑπεξούσιος.

Ἡ γυνὴ ἂν καλὰ καὶ πολλάκις ὕστερον ἀπὸ κάθε καιρὸν γένῃ ἐγγυήτρια διὰ τὸν ἄνδρα της, βοηθεῖται.

Εἴτις γυνὴ συμφωνήσῃ καὶ στέρξῃ νὰ γραφῇ εἰς τὴν ὁμολογίαν διὰ χρέος τοῦ ἀνδρός της ἐγγυήτρια, καὶ γράψῃ καὶ τὴν προῖκά της, πάλιν δὲν στέργεται, οὔτε πιάνεται ἡ τοιαύτη ὁμολογία· εἴτε μίαν φορὰν, εἴτε πολλάκις γίνῃ τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, κἄντε Αὐθεντικὸν, κἄντε ἰδιωτικὸν εἶναι τὸ χρέος· ἀλλ' ἔτζι λογίζεται, ὡσὰν νὰ μὴν ἤθελε γραφῇ, ἂν δὲν μαρτυρηθῇ φανερῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα χρήματα ἐξοδιάσθηκαν εἰς χρείαις τῆς αὐτῆς γυναικὸς, καὶ δι' αὐτὴν ἐδανείσθηκαν.

Ἐὰν γυνὴ διὰ τὸ χρέος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔβαλε τοῦ λόγου της εἰς τὰ δεσμὰ, ὡς διὰ ξένον χρέος, καὶ ἔταξε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ ἐδικόν της βίον, καὶ τίποτες δὲν ἔδωκε, δὲν ἀναγκάζεται πλέον νὰ τὰ δώσῃ· εἰ δὲ καὶ τὰ ἔδωκε, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ τὰ πάρῃ ὀπίσω, οὖσα ἐντελὴς δηλονότι.

Ἐὰν ὁ ἄνδρας χωρὶς γνώμην τῆς Γυναικὸς αὐτοῦ, τάξῃ τὰ πράγματά της διὰ ἀμανέτι, δὲν στέργεται· εἰ δὲ συμφωνήσῃ, καὶ στέρξῃ ἡ γυνὴ, πάλιν ἐμποδίζει ὁ νόμος, ἐὰν τὸ ἤξευρεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐσυμβάσθη μὲ τὸν ἄνδρα, πῶς τὰ πράγματα ἐκεῖνα ἦσαν τῆς γυναικὸς, τότε βοηθεῖται ἡ γυνή· εἰ δὲ ἡ γυνὴ βλέπουσα τὸν ἄνδρα της πῶς ἔταξε τὰ πράγματά της, καὶ ἐσιώπησεν ἐπὶ τ' αὐτοῦ, διὰ νὰ τὸν γελάσῃ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐσυμβάζετο μὲ τὸν ἄνδρα της, τότε δὲν βοηθεῖται ἡ γυνὴ, διότι τὰς γυναῖκας ὁποῦ πλανῶνται βοηθεῖ ὁ νόμος, ὄχι τὰς πανούργους.

Ἡ γυνὴ ὁποῦ δὲν γνωρίζει τὸ δίκαιόν της βοηθεῖται, καὶ δὲν ζημιοῦται τίποτες εἰς αὐτὸ, οὐδὲ βλάπτεται, ἀλλὰ ἔχει συμπάθιον, ὡς μὴ γινώσκουσα τὸ δίκαιόν της.

Ἐκεῖ ὁποῦ ἁμαρτάνει κανεὶς ἁμάρτημα ὁποῦ εἶναι μισημένον καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ἀπὸ τὸν νόμον, τότε ὁμοίως παιδεύεται καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα, ὅτι πολλάκις καὶ οἱ ἄνδρες παρανόμως μιγνύμενοι, πρᾳοτέρως παιδεύονται παρὰ τοὺς μοιχούς· οἱ δὲ ἀπὸ μόνον τὸν νόμον ἐμποδισθῇ, συγχωρεῖται ἡ γυνή.

Ἡ

Ἡ γυνὴ ὁποῦ νὰ τάξῃ προῖκα δὲν βοηθεῖται, ἀλλ᾽ ἀναγκάζεται νὰ τὴν δώσῃ.

Εἰ μὲν γυνὴ ζῶντος τοῦ ἀνδρός της πωλήσῃ τίποτες, ἂν καὶ ὅρκος σωματικὸς ἔγινε, πῶς νὰ μὴ τὸ πάρῃ ὀπίσω, ἄκυρος εἶναι ἡ πρᾶξις, καὶ ἡ πούλησις δὲν στέργεται, ἀλλὰ πάλιν ἀναστρέφεται ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἐπωλήθη· εἰ δὲ καὶ ἔκαμε τίποτες βελτιώσεις, καὶ αὐξήσεις ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἀγόρασεν εἰς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ὅταν καταδικασθῇ νὰ δώσῃ τὸ πρᾶγμα ὀπίσω, τοῦ δίδεται θέλημα νὰ διαλέξῃ, ἢ τὴν τιμὴν τῆς αὐξήσεως νὰ βάλῃ, ἢ αὐτὰς τὰς αὐξήσεις χαλάσῃ νὰ τὰς πάρῃ, νὰ τὸ ἀφήσῃ καθὼς ἦτον τὸ πρῶτον.

Ὅσα κρατήσει ἡ γυνὴ, καὶ δὲν τὰ γράψει εἰς τὴν προῖκα, ἢ καὶ ὅσα τῆς ἔλθουν ἕως ὁποῦ στέκει ὁ γάμος, ἂν τὰ πάρῃ ὁ ἄνδρας της, καὶ τὰ κρατεῖ, ἢ καὶ ἂν τὰ ἀποξενώσῃ, ἢ τὰ πωλήσῃ, καὶ τὸ ἰξεύρει καὶ ἡ γυνὴ, καὶ τὸ στέρξει, ὕστερον ἐὰν χωρισθοῦν, ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας, δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ πάρῃ, ἢ νὰ προφασισθῇ πῶς ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός της, καὶ ὅτι ἤθελεν ἔκαμε.

Γυνὴ ἐὰν κατηγορήσῃ τινὰ εἰς ἔγκλημα, καὶ πάλιν παύσῃ, καὶ ἀφήσῃ τὴν κατηγορίαν, ἢ νικηθῇ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς κατηγορίας ὁποῦ ἐκίνησε, δὲν καταδικάζεται τῷ νόμῳ τῆς συκοφαντίας, οὔτε τὰς παιδεύσεις τῆς συκοφαντίας παιδεύεται· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ παραιτηθέντες τῆς συκοφαντίας, καὶ νικώμενοι, ὡς συκοφάνται καταδικάζονται.

Πᾶσα γυνὴ ἀπὸ τὰ ἐξωπροικά της, καὶ ἀπὸ ἄλλα χαρίσματα ὁποῦ νὰ τῆς ἔλθουν, δύναται καὶ νὰ πουλήσῃ, καὶ ν᾽ ἀγοράσῃ, καὶ νὰ δώσῃ, καὶ νὰ χαρίσῃ, καὶ νὰ τὰ κάμῃ ὅτι θέλει, καὶ εἶναι ὅλα στερεά.

Ἡ γυνὴ προτιμᾶται εἰς τὴν προῖκα ἀπὸ ὅλους τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρός της.

Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ ὁποῦ γίνονται τὰ συμβάσματα τοῦ γάμου ἔλθῃ ὁ δανειστὴς, καὶ εἴπῃ τῆς γυναικὸς, ὅτι ὁ ἄνδρας χρεωστεῖ, ἢ τὸ σπίτι του εἶναι εἰς αὐτὸν ἀμανάτι, ἢ ἄλλην ἐνοχὴν ἔχει κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὸ φανερώνει εἰς ὅλους τοὺς συγγενεῖς τῆς γυναικὸς πῶς εἶναι χρεώστης, δὲν ἔχουν ὕστερον τὸ δίκαιον τῆς προικὸς κατ᾽ ἐκείνου ὁποῦ τοὺς εἶπεν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀλήθειαν διότι ἔμαθον τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἠμποροῦσαν νὰ μὴ κάμουν τὸν γάμον.

Εἰς τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν δὲν προτιμᾶται ἡ γυνὴ ἀπὸ τοὺς προτητέρους δανειστάς.

Εἰς τὴν προῖκα προτιμᾶται ἡ γυνὴ καὶ ἀπὸ τὸ Αὐθεντικὸν χρέος, ἀνίσως καὶ δὲν εἶναι προτήτερον.

Ὅτι καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς αὐτῆς ἐὰν ἐγγυηθῇ ἡ γυνὴ ἔχει τὴν βοήθειαν· εἰ δὲ καὶ τάξῃ προῖκα νὰ δώσῃ, δὲν βοηθεῖται.

Ἐὰν γυνὴ χρεωστῇ, καὶ ἔχει δανειστὰς, καὶ τῆς χρεωστεῖ καὶ αὐτῆς ὁ ἄνδρας της, καὶ τοῦ τὰ χαρίσει διὰ νὰ ἔχῃ βοήθειαν ὁ ἄνδρας, νὰ μὴ τοῦ ζητοῦν οἱ δανεισταὶ τῆς γυναικὸς τὸ χρέος μετὰ τὸν θάνατόν της, ὅλον τὸ χρέος ζητεῖται ἀπὸ τὸν ἄνδρα, καὶ σβέννυται ἡ προῖκα, διότι δὲν συνίσταται ἡ προῖκα εἰς ζημίαν τῶν δανειστῶν.

Ὑπόθεσις.

Κάποια γυνὴ εἶχε διαφόρους δανειστὰς, τῆς ἐχρεώσει δὲ καὶ αὐτῆς Πέτρος
ὁ ἄνδρας της φλωρία υ΄. θεληθεῖσα δὲ νὰ ζημιώσῃ τοὺς δανειστὰς αὐτῆς,
καὶ νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν βίον της, καὶ νὰ προσθέσῃ καὶ ἕτερον δανειστὴν εἰς
τοὺς δανειστὰς, ἐφανέρωσε τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἀνδρός της τοῦ Πέτρου, καὶ
χρεώστου αὐτῆς, καὶ τοῦ ἄφησε τὰ υ΄. φλωρία ὁποῦ τῆς ἐχρεωστοῦσε, καὶ ἔγρα-
ψεν, ὅτι τὰ υ΄. φλωρία ὁποῦ μοῦ ἐχρεωστοῦσες, ὦ Πέτρε, ὁποῦ σοῦ ἐδάνει-
σα, τὰ ἔλαβα ἀπὸ λόγου σου, καὶ θέλω νὰ εἶναι εἰς ἐσένα ὡς προῖκα,
καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμε διὰ νὰ μὴν εἶναι ὁ ἄνδρας της πλέον χρεώστης, ἀλλὰ
δανειστὴς καὶ χρεωστούμενος προῖκα, καὶ τὰ υ΄. φλωρία λαβὼν λογίζεται ὡς
χρέος διὰ τὴν προῖκα, καὶ ἐὰν συνκωθοῦν οἱ ἄλλοι δανεισταὶ, νικᾷ αὐτὸς,
καὶ τοὺς εὐγάζει τοὺς ἄλλους ἀδειανοὺς, λέγωντας πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ ἐγὼ
δανειστὴς εἶμαι, ὅτι μοῦ χρεωστεῖ προῖκα, καὶ σᾶς νικῶ, ἔστωντας νὰ κο-
πιάσω νὰ εὐγάλω τὸ χρέος μου, καὶ διὰ νὰ ἔχω περισσότερον δίκαιον.
Εἰς τοῦτο λέγει ὁ Νομοθέτης οὕτως· ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἄνδρας ἴξευρε τὴν ἐπι-
βουλὴν, καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν δόλον, δὲν ὠφελεῖται
ἐκ τοῦ δόλου αὐτοῦ, ἀλλὰ μήτε ἡ χάρις νὰ λογίζεται διὰ τίποτες, μήτε
ἡ προῖκα νὰ ἔχῃ στερέωσιν διὰ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τὸν δόλον· διότι δὲν
στερεώνεται προῖκα εἰς ζημίαν, καὶ ἐπιβουλὴν τῶν δανειστῶν· ἀλλὰ ὁ ἄν-
δρας νὰ εἶναι πάλιν χρεώστης, καὶ νὰ πληρώνῃ ὅλα τὰ υ΄. φλωρία, καὶ νὰ
μὴν ἠμπορῇ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἄνδρας της εἶμαι, καὶ μὲ χρεωστεῖ προῖκα, καὶ
κάμνει χρεία νὰ ἔχετε ὑπομονὴν, ἕως οὗ ν᾽ ἀποκτήσω, μόνον τὰ πλη-
ρώνει σῶα, καὶ ἀνελλιπῆ.

Τὰς Γυναῖκας βοηθοῦμεν νὰ δικαιώνουνται, ὄχι νὰ συκοφαντοῦν ἄλλους.

Περὶ Ἀπογραφῆς.

Ἡ γυνὴ ὁποῦ νὰ μὴν ἀπογράψῃ τὰ πράγματα εἰς τὸν θάνατον τοῦ
ἀνδρός της, ξεπεύτει ἀπὸ τὰ προικιμαῖα πράγματα ὁποῦ δὲν φαίνον-
ται, ἤγουν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνα, οὔτε νόμος εἶναι νὰ δια-
λαμβάνῃ περὶ τούτων, ἀλλ᾽ οὕτως ἐκράτησε συνήθεια· ὅμως ἂν ἀπομείνῃ
γυνὴ Ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἢ καὶ λαβοῦσα τὰ πράγματα αὐτοῦ, καὶ
κρατῶντας αὐτὰ δὲν τὰ ἀπογράψει, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς ἐξοδιάζουσα
χαλάσει, τὰ δὲ ἐδικά της φυλάξει, ἤγουν τὴν προῖκά της, καὶ ὕστερον ζη-
τῶντας ὁ Υἱός της τὰ πατρικά του, λέγει πῶς δὲν ἔχει τίποτες· τὴν τοι-
αύτην ὁ Μάγιστρος ἔλεγεν, ὅτι ὄχι μόνον πῶς δὲν ἔχει κάμμίαν κρίσιν
διὰ τὰ μὴ φαινόμενα προικιμαῖά της εἴδη, ἀλλὰ προτιμᾶται νὰ βάλῃ καὶ
τὸν Υἱόν της εἰς Ὅρκον· διότι ἔλεγεν οὕτως, ὅτι πρέπει νὰ ὀμώνῃ ὁ
Υἱὸς, τί καὶ τί ἄφησεν ὁ πατέρας του εἰς τὴν θανήν του, καὶ ἔτζι νὰ τὰ
ζημιώνεται ἡ γυνὴ ἀπὸ τὴν προῖκά της.

Νεαρά.

Καὶ ἡ ρί. Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος περὶ γυναικὸς, ὁποῦ νὰ ἀποθάνῃ
ὁ ἄνδρας της, λέγει ἔτζι, ὅτι μέσα εἰς τρεῖς μῆνας νὰ κάμῃ ἀπογρα-

φὴν τῆς προικὸς αὐτῆς, καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς, καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἔπειτα νὰ φέρνη καὶ τὴν ἀπογραφὴν τῆς προικοσυμφωνίας, καὶ ἂν ἐχάλασεν ὁ ἄνδρας της τίποτες ἀπὸ τὴν προικά της, νὰ τὸ πέρνη ἀπὸ τὸν βίον του· χωρὶς δὲ ἀπογραφῆς φανερᾶς καὶ βεβαίας ἀποδείξεως νὰ μὴ ζητῆ τίποτες, μήτε ἂν ζητήση, νὰ πέρνη.

Εἰ μὲν εἶναι μέσα εἰς τὴν Πόλιν ἡ γυνὴ, μέσα εἰς τρεῖς μῆνας νὰ κάμη τὴν ἀπογραφὴν, καὶ νὰ γράφη καὶ τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρός της· εἰ δὲ ἔξω τῆς Πόλεως, μέσα εἰς ἕνα χρόνον νὰ κάμη τὴν ἀπογραφήν· εἰ δὲ καὶ δὲν κάμνη τὴν ἀπογραφὴν εἰς τὸν καιρὸν, βοηθοῦνται οἱ δανεισταί.

Ἡ γυνὴ ὁποῦ νὰ μὴ λάβη τὴν προικά της σωστὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, διὰ νὰ μὴν ἰξεύρη, πῶς προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς δανειστὰς, καὶ τοὺς ἔδωκε τὸ χρέος, καὶ ὕστερον ζητοῦσα τὰ ἐδικά της, τῆς δίδεται συγγνώμη· εἰδὲ ζητᾷ χαρίσματα, ἢ ἄλλα κέρδη ὁποῦ ἀπόκτησε ὕστερα ἀπὸ τὸν γάμον, ἢ ὑπόβολον ὑστερώτερον ἀπὸ τὰ δανεικὰ, εἰς τοῦτο δὲν βοηθεῖται· διότι ἐὰν ἡ γυνὴ ἀγωνίζεται διὰ ἐδικά της πράγματα, καὶ δὲν ἤξευρε νὰ κάμη τὴν ἀπογραφὴν, βοηθεῖται ἀπὸ τοὺς νόμους· διότι λέγει ὁ νόμος· γυνὴ μὴ γινώσκουσα νόμον, ἔχει συμπάθιον, καὶ βοηθεῖται ὑπὸ τῶν νόμων· περὶ δὲ τοῦ κέρδους οὐδαμῶς. Ὁμοίως λοιπὸν γίνεται καὶ ἐδῶ, περὶ μὲν τῆς προικὸς ἐὰν διεφθάρη ὑπὸ τοῦ ἀνδρός της, μὲ ἀκριβῆ ὅρκον, δικαιοῦται χωρὶς ἄλλο· περὶ δὲ προγαμιαίας δωρεᾶς οὐδαμῶς· διότι κέρδος λογίζεται τοῦτο.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ'.

Περὶ Δούλων.

Δοῦλος δὲν ὑπόκειται εἰς χρέος, οὔτε ἔνοχος γίνεται. Δοῦλος δὲν κρίνεται εἰς κάμμίαν κρίσιν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι σκλάβος δὲν ἐξουσιάζει διὰ ἐδικήν του χρείαν τὸ πρᾶγμα ὁποῦ διακυβερνᾷ, διότι δὲν ὁρίζει τίποτες ἐκεῖνος.

Εἰς τὰ παραμικρὰ ἁμαρτήματα, καὶ ὁποῦ νὰ μὴν εἶναι τόσον συγχαμερὰ, ἔχουν κάποιον συμπάθιον οἱ δοῦλοι, ἐὰν δὲν πείθωνται τοὺς Αὐθέντας των, ἢ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν τόπον τῶν Αὐθέντων τους, ἤγουν τοὺς Ἐπιτρόπους, ἢ Κουράτορας.

Ἡ σκλαβία κοντολογῆς ὁμοιάζει μὲ τὸν θάνατον.

Ὁ σκλάβος οὔτε νὰ κρίνη, οὔτε κρίσις στέργεται κατ' αὐτοῦ.

Δοῦλος οὔτε ἐὰν δανειοθῆ, οὔτε ἐὰν δανείση, μαρτυρία εἰς τὸ νὰ κριθῆ αὐτὸς δὲν βεβαιοῦται, οὔτε ἂν γένουν ἐγγυηταὶ δι' αὐτὸν, κατακρίνονται· διότι ὁ δοῦλος οὔτε ἐνάγει εἰς κρίσιν τινὰ, οὔτε ἐνάγεται.

Δοῦλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ κριθῆ μετὰ τοῦ Αὐθέντου αὐτοῦ, οὔτε ὁ νόμος τὸ ὁρίζει· εἰς τοῦτο μόνον κατηγορεῖ περὶ λόγου τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, λέγων πρὸς αὐτὸν, πῶς ἔκρυψε τὴν διαθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἡ ἐλευθερία του γραμμένη.

Δου-

Δοῦλος διὰ τὸν Αὐθέντην του δὲν βασανίζεται, εἰμὴ μόνον, ὅταν περὶ μοιχείας ἐστὶν ἡ ζήτησις, ἢ ἐπιβουλῆς κατὰ τοῦ Βασιλέως.

Δοῦλος κἂν θεληματικῶς λέγη ἐναντίον τοῦ Αὐθέντου του, δὲν πιστεύεται.

Δοῦλος τὸν Αὐθέντην του ἐγκαλῶντας, εἰς παράδειγμα ὅλων, μὲ αὐστηρότεραις ἀπόφασες νὰ τιμωρῆται· ἔξω ὁπόταν τὸν ἐγκαλῇ διὰ Βασιλικὴν ἐπιβουλήν.

Δοῦλος Ἐπίτροπος, ἢ Κουράτωρ δὲν ἠμπορεῖ νὰ δοθῇ.

Κατὰ νόμον οὔτε χρεωστεῖ δοῦλος, οὔτε τοῦ χρεωστοῦν· διότι ὅσα τοῦ χρεωστοῦν, τὰ ζητεῖ ὁ Αὐθέντης του, τὰ δὲ ὅσα χρεωστεῖ αὐτὸς καταδικάζεται νὰ τὰ δώση ἀπὸ τὸ πεκούλιόν του, ἢ ἀπὸ ὅσα ἐξοδιάζει εἰς τὰ πράγματα τοῦ Αὐθέντου του.

Ἀπὸ ταῖς ἐγγύησαις τοῦ δούλου δὲν καταδικάζεται ὁ Αὐθέντης, πάρεξ μόνον ἂν ἐγγυηθῆ διὰ πράγματα τοῦ Αὐθέντου του, ἢ εἰς τὸ πεκούλιόν του.

Τὸν δοῦλον ὁποῦ πέσει εἰς λαχνὸν, ἢ στίχημα, ἔχει ἐξουσίαν ὁ Αὐθέντης του νὰ τὸν ἀφίνη ἕως ἕνα χρόνον, καὶ πάλιν νὰ τὸν πέρνη ὀπίσω.

Ἐὰν ὑπάγη δοῦλος εἰς κάνενα Μοναστῆρι, καὶ σταθῆ τρεῖς χρόνους, καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς χρόνους λάβη τὸ σχῆμα, πλέον δὲν δυνάται ὁ Αὐθέντης του νὰ τὸν πάρη, πάρεξ μόνον ἂν θελήση ὁ δοῦλος ἐκεῖνος νὰ ἀφήση τὸ σχῆμα, καὶ τὸ Μοναστῆρι, νὰ πηγαίνη νὰ κοσμήση.

Ὁ δοῦλος ὁποῦ ἱερωθῆ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Αὐθέντου του, ἂν καὶ Ἐπίσκοπος γένη, πάλιν εἰς τὴν προτέραν σκλαβίαν νὰ καταστaίνεται, καὶ νὰ ἀπογυμνοῦται τῆς λαμπρότητος ἐκείνης· ὁμοίως καὶ ὁ δοῦλος ὁποῦ νὰ γένη καλόγηρος, μὴν ἰξεύροντας ὁ Αὐθέντης του, νὰ ἐκδύεται τὸ σχῆμα, καὶ νὰ ἔρχεται εἰς τὴν δουλικὴν κατάστασιν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγοράζει δοῦλον αἰχμάλωτον, ἂν ἰξεύρη καὶ τὴν κατάστασίν του, ὅμως γίνεται Αὐθέντης του· εἰδὲ δώση ὁ πρῶτος Αὐθέντης του τὴν τιμήν του, λαμβάνει αὐτὸν, πάρεξ μόνον ἂν ἐπέρασεν ὁ καιρὸς τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· εἰδὲ τὸν ἐλευθερώση ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἀγόρασεν, ἢ τὸν ἀγοράσει ἄλλος ἀπ' ἐκεῖνον μὴν ἰξεύροντας, σχεδὸν δὲν δυνάται ὁ πρῶτος Αὐθέντης του νὰ τὸν πάρη.

Περὶ Κληρονομίας.

Ἐὰν δοῦλος ἔχη συγγενῆ ἐλεύθερον, καὶ ἀποθάνη χωρὶς νὰ κάμη διαθήκην, καὶ ἔχει πλοῦτον πολὺν, καὶ θελήσει ὁ δοῦλος νὰ τὸν κληρονομήση, δὲν ἀκούεται κἂν ἀδελφὸς εἶναι, ἢ Πατὴρ, ἢ Μήτηρ, ἀλλ' οὔτε ὁ Αὐθέντης τοῦ δούλου ἔχει κάνενα δίκαιον εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἐλευθέρου.

Ὅτι ἡ ἐλευθέρα γυνὴ δὲν δουλώνεται ἐὰν στεφανωθῆ ἄνδρα σκλαβωμένον, εἴτε θεληματικῶς, εἴτε στανικῶς, εἴτε ἰξεύρουσα τὴν τύχην τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε μὴν ἰξεύρουσα, καθὼς ὁρίζει ἡ διάταξις.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ΄.

Περὶ Ἀσαφοῦς, ϗ Ἀμφιβολίας.

Ἐὰν Ἀμφίβολος εὑρεθῇ ὁ λόγος εἰς δανειακά, ϗ συμφωνίας, ἐκεῖνο δεχόμεσθεν ὁποῦ ν' ἀσφαλίζῃ, καὶ νὰ βεβαιώνῃ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἔχομεν ζήτησιν.

Τὴν ἀσάφειαν τὸ περισσότερον ἑρμηνεύομεν εἰς βοήθειαν ἐκείνου ὁποῦ ὡμολόγησεν.

Σχόλιον.

Ἤγουν ἐκίνησα κρίσιν κατὰ τοῦ Πέτρου, ἐὰν φαίνεται πῶς νὰ τοῦ ἔδωσα ρ΄. φλωρία, ϗ εἶναι ἀμφίβολον, εἴτε ἐγὼ τὰ ἔδωκα τοῦ Πέτρου, εἴτε ἐκεῖνος ἐμένα, ϗ ἔσωντας νὰ εἶναι ἀμφίβολος ἡ ὑπόθεσις, δίδεται εἰς ἐμένα ὁποῦ ἐκίνησα τὴν κρίσιν ἑρμηνευτής, τουτέστι κάποιοι τεχνῖται ὁποῦ εὑρίσκοντο τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ϗ ἐξέταζον, καὶ ἐξηγοῦσαν τὰ διανοήματα τῶν ἀνθρώπων· ϗ ἑρμηνεύωντας ταύτην τὴν γνώμην, καὶ ὑπόθεσιν περὶ ἐμοῦ, λέγει ἔτζι· ἐγὼ ἐννόουν εἰς τὴν ἐναγωγήν μου, ἤγουν εἰς τὴν τέχνην τῆς κρίσεως, ὅτι αὐτὸς ἔδωκε τὰ ρ΄. φλωρία, ϗ δέχεταί με καὶ τὸ δικαστήριον· ἢ πολλάκις διηγούμενος ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἔτζι εἶπον· πρὸ τεσσάρων χρόνων ὁ Πέτρος ἦλθε πρός με, καὶ ἐκινήθη λόγος περὶ δανείου· καὶ ἐλογαριάσαμεν τὰ ρ΄. φλωρία, ϗ τοῦτο πάλιν ἄδηλον εἶναι, εἴτε εἰς τὸν Πέτρον ἐλογαριάσθηκαν τὰ ρ΄. φλωρία, ἀπὸ ἐμένα, εἴτε εἰς ἐμένα ἀπὸ τὸν Πέτρον· ϗ πάλιν ἑρμηνεύωντας τὴν ἀσαφῆ μου διήγησιν, ϗ λέγωντας, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ἐμέτρησα τὰ φλωρία τῷ Πέτρῳ, ϗ λέγωντας τούτους τοὺς λόγους, ϗ τὰ διανοήματα τῆς καρδίας τοῦ καθ' ἑνὸς ὁ ἑρμηνευτὴς ἐκεῖνος ἀπὸ κάποια σημεῖα φυσικά· ϗ ἔτζι γνωρίζεται ἡ ὑπόθεσις.

Τὸ ἀσαφὲς σύμφωνον εἶναι κατὰ τοῦ πουλητοῦ, ϗ κατ' ἐκείνου ὁποῦ ἐπλήρωσε.

Ἡ ἀμφίβολος συμφωνία εἶναι ἐναντία ἐκείνου ὁποῦ ἐσυμφώνησε.

Τὰ ὅσα εἶναι σκοτεινὰ γραμμένα εἰς τόσον, ὅτι νὰ μὴ καταλαμβάνωνται αἱ ἔννοιαι αὐτῶν, εἶναι ὡσὰν νὰ μὴν ἦσαν γραμμένα, τὰ δὲ λοιπὰ πιάνονται.

Εἰς τὰ ἀσαφῆ ϗ ἀμφίβολα τὸ ὀλιγώτερον διαλέγομεν.

Εἰς πρᾶγμα ἄδηλον, καὶ ἀμφίβολον, κάλλιον [εἶναι νὰ ἐννοῇ τινὰς εἰς τὸ βέβαιον χρέος, παρὰ εἰς παράξενον κέρδος.

Σχόλιον.

Ἤγουν ἐδάνεισά σε φλωρία ρ. νὰ τὰ πάρω εἰς ἕνα χρόνον μὲ τόκον, καθὼς μᾶς φανῇ τότε· καὶ δὲν ἐπρόσθεσα καὶ τὴν ποσότητα τοῦ τόκου· ὅταν δὲ ἐπέρασεν ὁ χρόνος, μοῦ ἔφερες τὰ ρ. φλωρία, ἐγὼ δὲ σοῦ ἐζήτουν ϗ διάφορον λέγωντας, πῶς ἐσυμφωνήσαμεν νὰ μοῦ δώσῃς ϗ διάφορον, ϗ ἐσὺ μοῦ ἐναντιώνουσουν, ϗ ἔφερνες εἰς τοῦ λόγου σου τὴν ἀσάφειαν

τῆς

τῆς συμφωνίας, τουτέστι πῶς δὲν ἦτον ἡ ποσότης τοῦ τόκου συμφωνημένη, ϗ διὰ τοῦτο δὲν πιάνεται τὸ τοιοῦτον σύμφωνον. Λέγει λοιπὸν ὁ Νομοθέτης ἔτζι· ὅτι ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἀσαφοῦς, ϗ ἀδήλου συμφωνίας τῆς περὶ τόκων, κάλλιον εἶναι τὸ εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτήσει, ἤγουν νὰ βοηθήσῃ ὁ Κριτὴς νὰ λάβῃ ὁ δανειστὴς τὸ κεφάλαιον μόνον, παρὰ νὰ λάβῃ ἐπείσακτον κέρδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ τόκος· διατὶ ὁ τόκος ἀπ' ἔξω ἔρχεται, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ἐπείσακτον κέρδος. Ἢ ϗ κατὰ ἄλλον τρόπον. Πέτρος τίς μοῦ ἐχρεώστει ἀπὸ δανειακὰ φλωρία ρ΄. ὄντας μοι χρεώστης μόνον ἀπὸ δανειακὰ προσωπικῶς· ὁ αὐτὸς ἐχρεώστει ϗ Παύλῳ τινὶ φλωρία ν΄. ἀπὸ διάφορον· ἐκινήσαμεν κρίσιν καὶ οἱ δύω κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐσπούδαζεν ὁ Παῦλος νὰ πάρῃ πρῶτος τὰ ὅσα τοῦ ἐχρεώστει ἀπὸ διάφορον δικαιολογούμενος, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ προτίμησις δὲν εἶναι εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγάς, ὅμως διατὶ ἐγὼ πρῶτος ἐκίνησα κρίσιν κατὰ τοῦ Πέτρου, διὰ νὰ δικαιωθῶ εἰς τὸ διάφορον ὁποῦ μοῦ θέλει, περισσότερον δίκαιον ἔχω ἀπὸ λόγου σου, ϗ πρέπει νὰ λάβω πρῶτος ἐγὼ ϗ ὅσα μοῦ ἐχρεώστει μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμέλησα, ἀλλὰ ἐπρόφθασα νὰ λάβω τὸ δίκαιόν μου· ἐναντιωνόμην ἐγώ, ϗ ἠρνούμην, ὅτι ὁ Παῦλος προτήτερα ἀπὸ ἐμένα νὰ ἐκίνησε τὴν κρίσιν· ἐπρόσφερε δὲ αὐτὸς λόγου χάριν τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεως νὰ ἔγινεν ἡμέρα τρίτη, ἐπρόσφερα καὶ ἐγὼ τὴν ἀπόφασιν ὁποῦ ἔγινε διὰ τὸ χρέος νὰ ἔγινεν ἡμέρα δ΄. προσέτι ϗ τὸ ἔτος ςφέ. Ἐμαχόμεθα λοιπὸν ἀνάμεσόν μας ποίου ἐπροτογίνη ἡ ἀπόφασις· καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐβεβαίωνεν νὰ προτογίνεν ἡ κρίσις του, λέγωντας, ὅτι ἡ γ΄. εἶναι προτήτερη ἀπὸ τὴν δ΄. ἐγὼ δὲ ἐπρόβαλλον τὴν ἀσάφειαν τοῦ ἔτους, ἐπειδὴ ϗ ἐκεῖνος δὲν εἶχε τὸν χρόνον, λέγωντας ἡ γ΄. ἡμέρα εἶναι ὕστερη ἀπὸ τὸ ἔτος ὁποῦ ἐγὼ λέγω· ϗ ἔλαχε νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς Κριτής, καὶ κατὰ τὴν προτήτερην δ΄. καὶ εἰς τὴν μεταγενεστέραν γ΄. Λέγει λοιπὸν ὁ Κριτής, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀσάφεια εἰς τὴν κρίσιν σας, ϗ ὁ ἕνας ζητεῖ νὰ λάβῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔδωσε, καὶ τὸ ἔχασεν, ὁ ἄλλος ζητεῖ νὰ λάβῃ διάφορον, καλλίτερον εἶναι νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὸ χρέος, παρὰ εἰς τὸ διάφορον· διατὶ τὸ διάφορον εἶναι πρόσθεσις ἀπὸ τὰ ἔξω, ϗ προτιμᾶται ἐκεῖνος ὁποῦ ζητεῖ τὸ χρέος, καὶ λαμβάνει ὅσα ἐδάνεισε, ϗ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν ἂς λάβῃ ϗ ὁ ἄλλος τὸ διάφορον, ἀνίσως ϗ ἔχῃ ὁ χρεώστης νὰ τοῦ δώσῃ· εἰδὲ ἂς ἔχῃ ὑπομονὴν ἕως νὰ ἀποκτήσῃ.

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλάνθρωπον κρατεῖ. Ἀνίσως καὶ ὁ λόγος λαμβάνεται διχῶς, ἐκεῖνο ὁποῦ ἁρμόζει εἰς τὸ δίκαιον, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν κυριεύει.

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ καλοκἀγαθὲς δεχόμεθα.

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις διὰ τὴν προῖκα ἀποκρινόμεθα.

Σχόλιον.

Πολλὴν πρόνοιαν κάμνει ὁ Νομοθέτης διὰ τὴν σύστασιν τῆς προικός, ϗ διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου πολλὰ θέλεις εὕρῃ ὁποῦ δικαιώνουν περὶ τῆς προικός, ϗ ἔξω τοῦ δικαίου· διότι λέγει ὁ νόμος οὕτω ῥητῶς, ὅτι ἐὰν συνίστανται, ϗ στερεώνωνται αἱ προῖκες, θέλουν εἶναι ϗ γάμοι,

ϗ

καὶ ἐὰν γένωνται γάμοι, θέλει εἶσαι καὶ πλῆθος, καὶ αὔξησις τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον θέλει καὶ ἀγαπᾷ ὁ Νομοθέτης. Στοχάσου λοιπὸν τί λέγει περὶ τῆς ἀμφιβολίας· ὅτι ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις, ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα, ἤγουν ὅταν εἶναι τίποτες ἀμφιβολία ἀναμέσον τῆς προικὸς, καὶ ἄλλου τινὸς, ἡ προῖκα προτιμᾶται, ὡσὰν εἰς παράδειγμα.

Κάποια Γυναῖκα παρακάτω ἀπὸ τοὺς ιβ΄. χρόνους, ἢ παραπάνω ὑπανδρεύθη, καὶ ἔλαβεν ἄνδρα, καὶ τοῦ ἔδωσε προῖκα, ὕστερον δὲ ἐπτώχυνεν ὁ ἄνδρας, καὶ εἶχε καὶ ἄλλους δανειστάς· καὶ ἡ μὲν Κόρη ἔσωντας νὰ ἔχῃ προῖκα, ἐζήτει νὰ δικαιωθῇ, καὶ νὰ προτιμηθῇ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δανειστάς· οἱ δὲ δανεισταὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἔχει προῖκα, διότι ὅτε γάμος ἐγίνη, ἔσωντας νὰ μὴν εἶναι ιβ΄. χρόνων, τουτέστι νόμου ἡλικίας, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἀμφιβολία, καὶ δὲν εἶχον Μάρτυρας νὰ τὸ ἀποδείξουν, οὔτε τὸ ἕνα μέρος, οὔτε τὸ ἄλλο, εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ κεφάλαιον λέγει, ὅτι νὰ προτιμηθῇ ἡ προῖκα ἀπὸ τοὺς ἄλλους δανειστὰς ὁποῦ προτιμᾶται νὰ τὴν πάρῃ· διότι ὅταν εἶναι ἀμφιβολία, εἶναι προῖκα, ἢ δὲν εἶναι, καὶ δὲν εἶναι Μάρτυρες νὰ τὸ βεβαιώσουν, τότε λέγομεν πῶς εἶναι προῖκα.

Εἰς τὰς ἀμφιβόλους διηγήσεις πρέπει νὰ στοχάζεσαι τὴν διάνοιαν ἐκείνου ὁποῦ τὰς διηγεῖται.

Εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶναι φανερὰ, καὶ Μάρτυρας δὲν ἔχουν νὰ τὰ βεβαιώσουν, πρέπει νὰ στοχάζεσαι τὸ πιθανὸν, τουτέστιν ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ πιστευθῇ, ἢ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχει συνήθειαν νὰ γίνεται πολλάκις.

Εἰς τὰ ἀσαφῆ τὸ φιλάγαθον ἑρμηνεύομεν, καὶ εὔλογον.

Ἡ ἀμφίβολος συμφωνία εἶναι ἐναντία ἐκείνου ὁποῦ πουλεῖ τὸ πρᾶγμα, ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγὴ δὲν βλάπτει τὸ πρᾶγμα ἐκείνου ὁποῦ ἐνάγει τὴν κρίσιν.

Εἰς τὰ ἀμφίβολα τὸ φιλάνθρωπον καὶ καλοθελὲς δεχόμεθα.

Σχόλιον.

Κάποιος ἄνθρωπος ἔκαμε διαθήκην ἐγγράφως, καὶ ἄφησε τρεῖς, ἢ τέσσαρας κληρονόμους, καὶ ληγάτα διάφορα· ὕστερα δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμε τὴν διαθήκην, ἔσωντας νὰ τὸν λυπήσῃ ἕνας ἀπ᾽ ἐκείνους ὁποῦ ἄφησε κληρονόμους, ἐχάραξε τὴν διαθήκην, καὶ ἔγραψε, διὰ τὸ μῖσος ἑνὸς ἀπὸ τοὺς κληρονόμους ἐχάραξα τὴν διαθήκην· καὶ ὅταν ἀπέθανεν, εὑρέθη ἡ διαθήκη βουλλωμένη, καὶ ὅταν τὴν ἐξεβούλλωσαν τὴν ηὗραν χαραγμένην. Εἰς τοῦτο λέγομεν, ὅτι εἰ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ ἑνὸς κληρονόμου εὑρέθη χαραγμένον, δίδονται καὶ τὰ ληγάτα, καὶ στέργονται καὶ οἱ λοιποὶ κληρονόμοι· εἰδὲ καὶ τῶν λοιπῶν κληρονόμων τὰ ὀνόματα εὑρεθοῦν χαραγμένα, τότε ζητεῖται ποῖον νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ δύο βεβαιότερον, τάχατες μόνον αὐτὸν ἠθέλησε νὰ ζημιώσῃ, καὶ νὰ τὸν εὐγάλῃ ἀπὸ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἢ καὶ τοὺς λοιποὺς δι᾽ αὐτόν; καὶ εἰ μὲν εἶναι ἀμφίβολον, καὶ δὲν μαρτυρηθῇ, ὅτι διὰ ὅλους τὴν ἐχάραξε, καὶ τὰ ληγάτα δίδονται, καὶ οἱ λοιποὶ κληρονόμοι λαμβάνουν τὰς κληρονομίας αὐτῶν διὰ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ μόνος ἐκεῖνος ὁποῦ ἐλύπησε ζημιοῦται· διότι ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλάνθρωπον κυριεύει.

ΤΙΤΛΟΣ Ις΄.

Περὶ Στρατιωτῶν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ καταδικασθῇ εἰς τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας, ἢ εἰς ἄλλο ἔγκλημα Αὐθεντικὸν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι στρατιώτης.

Τὸ παιδίον ὁποῦ νὰ εἰπῇ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ γόητας, ἢ μάγους, ἀνάξιον εἶναι τῆς στρατείας.

Στρατιώτης δὲν δύναται οὔτε στιχητὸς νὰ γένῃ, οὔτε ἐγγυητὴς, οὔτε διοικητὴς, ἤτοι Κυβερνήτης στιχητοῦ.

Ἡ Βασιλικὴ Διάταξις θέλει ὅτι νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς δύο στρατείας εἰς ἕνα καιρὸν, ἢ δύο ἀξιώματα, μήτε νὰ ἔχῃ τινὰς ἐξουσίαν νὰ ἐπιχειρίζεται διπλὴν στρατείαν, ἢ νὰ σμίξῃ εἰς τὴν στρατείαν ἀξίωμα· ὅσοι δὲ θέλουν τὸ ἐπιχειρισθῇ, δέκα λίτρας χρυσίον νὰ δίδουν ποινὴν, ἤγουν γλῶμπαν, καὶ κἀμμίαν βοήθειαν νὰ μὴν ἔχουν ποσῶς.

Τὸν στρατιώτην, ἢ ἄλλον τινὰ ὁποῦ νὰ λείπῃ εἰς κἀμμίαν ὑπηρεσίαν Αὐθεντικὴν, καὶ πάρῃ κανεὶς τὸ πρᾶγμά του νὰ τὸ δουλεύσῃ, δὲν ἐμποδίζει οὔτε τὸ μάκρος τοῦ καιροῦ, οὔτε κἀνένας ἄλλος νόμος ὁποῦ ἔχει δίκαιον ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸ ἔχει ἀπάνω του, καὶ τὸ δουλεύει, ἂν θελήσῃ νὰ τὸ πάρῃ, ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὴν στρατείαν, ἢ ἀπὸ τὴν Αὐθεντικὴν ὑπηρεσίαν ἐντὸς χρόνου ὡρισμένου.

Οἱ ἰδιῶται, ἤτοι οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι συμφωνοῦντες, πῶς νὰ κληρονομήσουν ἕνας τὸν ἄλλον, μὲ αἰτίαν θανάτου, ἂν καλὰ καὶ ἡ συμφωνία αὐτῶν δὲν πιάνεται, ὅμως οἱ στρατιῶται ὅταν εὐγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον συμφωνοῦν, καὶ εἶναι στερκτὴ ἡ συμφωνία τους.

Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Κωνσταντίνου Βασιλέως.

Θεσπίζομεν ὅτι οἱ στρατιῶται νὰ μὴν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ πουλοῦν τὰ κτήματά τους ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα κυβερνῶνται, καὶ ὑπηρετοῦνται αἱ στρατεῖαι, ἀλλὰ νὰ τὰ φυλάσσουν νὰ τὰ ἔχουν εἰς πᾶσαν στρατείαν· οἱ μὲν Καβαλλαρέοι ἕως τεσσάρων λιτρῶν χρυσίον ὑπάρχοντα προστάσσομεν νὰ ἔχουν· οἱ δὲ διὰ θαλάσσης στρατευόμενοι, ἕως δύο λιτρῶν, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇ τινὰς ἀπ᾽ ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν πράγματα στρατιωτικὰ, καὶ τὰ διακυβερνοῦν, νὰ τὰ κατακυριεύσῃ, ἐὰν δὲν περάσουν σαράντα χρόνοι ὁποῦ νὰ μὴ τοὺς τὰ ζητήσῃ τινάς· ὅμως τὸ τοιοῦτον ἐνομοθετήθη διὰ ἐκείνους, ὁποῦ τὰ ἔχουν ἐξ ἀδικίας, κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν· πλὴν ὅσοι μὲν τὰ ἔχουν ἀπὸ κἀμμίαν συναλλαγὴν, ἢ ἀγορὰν, ἢ χάριν, λαμβάνουν τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔδωκαν, καὶ νὰ μὴ ζημιώνωνται, οὔτε τοὺς καρποὺς ὁποῦ ἔφαγαν, καὶ νὰ δίδουν μόνον τὸ πρᾶγμα ὀπίσω· οἱ δὲ κακῇ πίστει κατακυριεύοντες, νὰ δίδουν καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ νὰ ζημιώνωνται καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ πᾶσαν βλάβην νὰ πληρώνουν, τὸ ὁποῖον ἀρέσκει καὶ εἰς ἡμᾶς.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴτις εὑρεθῇ ὁποῦ νὰ βαστᾶ στρατιώτην εἰς τόπον δουλευτοῦ, ἢ ὑπηρέτου, εἰ μὲν αὐτὸς τὸν ἅρπαξε, καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τὰ πράγματα ὁποῦ ὑπηρετεῖται ἡ στρατεία, καὶ τὰ ἔχει, νὰ δίδῃ χρυσᾶ φλωρία διὰ γλῶμπαν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ πέρνῃ τὰ ἥμισυ ὁ στρατιώτης διὰ τὸν κόπον, καὶ τὴν δουλευσίν του, καὶ νὰ πέρνῃ καὶ τὰ πράγματά του· τὰ δὲ ἄλλα ἥμισυ νὰ τὰ πέρνῃ ἡ Αὐθεντεία διὰ τὴν δουλείαν ὁποῦ ἐστερήθη· εἰ δὲ καὶ δὲν τὰ ἅρπαξεν, ἀλλ' εὑρέθη πῶς ἀγόρασε στρατιωτικὰ πράγματα, καὶ τὰ ἔχει, πρὸς μὲν τὴν Αὐθεντείαν νὰ δίδῃ τὰ χρυσᾶ φλωρία, ὁ δὲ στρατιώτης νὰ λαμβάνῃ τὰ πράγματα, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ ἄδειαν νὰ τοῦ γυρεύῃ τὴν τιμὴν ὁποῦ τὰ ἀγόρασαν· εἰ δὲ ἄλλοι τοὺς ἐδίωξαν, καὶ αὐτοὶ ἔφυγαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς ξένον τόπον, καὶ ἄλλοι τοὺς ἐλυπήθηκαν, καὶ τοὺς ἐδέχθηκαν εἰς τὰ σπήτιά τους, εἴτε διὰ νὰ κατοικοῦν ὡς ξένοι, εἴτε διὰ νὰ τοὺς δουλεύουν μὲ ρόγαν, ἀνεύθυνοι ἔσωσαν· ὅσοι δὲ ἐτόλμησαν νὰ ἔχουν μερικοὺς στρατιώτας εἰς ἐδικάς τους ὑπηρεσίας, καὶ τοὺς ἐμπόδισαν ἀπὸ τὰ φουσάτα, εἰς κάθε ἕνα ἀπ' ἐκείνους νὰ δίδῃ ἀπὸ ἓξ χρυσᾶ φλωρία τῆς Αὐθεντείας ἐκεῖνος ὁποῦ τοὺς ἔχει, εἰς κάθε χρόνον, πάρεξ μόνον ἂν τοὺς ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Στρατηγοὺς, ἢ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἄρχοντας· καὶ οὗτοι ὁποῦ τοὺς ἔχουν εἰς ὑπηρεσίαν, ἂν εἶναι ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ὑποτεταγμένοι εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Στρατηγοῦ, ἢ τῶν ἄλλων Ἀρχόντων τοῦ φουσάτου· εἰ δὲ ἀπὸ τοὺς ἔξω καὶ τὴν κοινότητα εἶναι, νὰ μὴ δικαιώνεται ἐκεῖνος ὁποῦ τοὺς ἔχει ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν, ἢ παρ' ἄλλου τινὸς Ἄρχοντος, ἂν καλὰ καὶ νὰ ἐπροστάχθη νὰ τοὺς ἔχῃ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν.

Νεαρά.

Ἐάν τινες βαστοῦσι μέρος τι ἀπὸ τόπους στρατιωτικοὺς, εἰ μὲν καλῇ πίστει τοὺς κρατοῦν, ἐὰν τοὺς ἔχουν ἀπὸ ἀγορᾶς ἢ χάριτος, ἢ ἀλλαγῆς, ἢ ἄλλου τινὸς συναλλάγματος, πάλιν οὐδεμίαν βοήθειαν ἔχουν ἀπὸ τῆς πολυκαιρίας ὁποῦ τοὺς εἶχαν, ἀλλὰ μόνον τοὺς τόπους νὰ τοὺς δίδουν τοῦ Στρατιώτου ὁποῦ ἐγκαλεῖ, χωρὶς τινος πληρωμῆς χρημάτων, καὶ ἄλλην κἀμμίαν ζημίαν νὰ μὴ παθαίνῃ ἐκεῖνος ὁποῦ τοὺς εἶχεν ἀγορασμένους· εἰ δὲ ἐξ ἁρπαγῆς, καὶ ἀδικίας κατέχουν ταῦτα, τότε κατὰ τὴν ἀναλογίαν, καὶ ποσότητα τοῦ τόπου νὰ παθαίνῃ τὴν ζημίαν.

Ὁ Στρατιώτης ἐκεῖνος ὁποῦ στρατεύεται δὲν ἀγοράζει χωράφι, πάρεξ μόνον ἂν ἔχῃ πατρικὸν, ἢ παρὰ τῆς Αὐθεντείας.

Ὅταν ἀποθάνῃ Στρατιώτης, καὶ ἔχει Υἱοὺς, παρευθὺς ὁ μεγαλλήτερος Υἱὸς αὐτοῦ σεβαίνει, καὶ γράφεται εἰς τὸν τόπον τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ αὐτὰ σιτηρέσια λαμβάνει.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ κλέψῃ ξένον ἄρμα, ἐκβάλλεται τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας.

Ἐκεῖνος ὁποῦ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὸ χαράκωμα, ἤτοι τὸ μετερίζι, ἢ σέβῃ εἰς τὸ Κάστρον διὰ τοῦ τείχους, κόπτεται τὸ κεφάλι του· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ νὰ πηδήσῃ τὸ χαντάκι, ξεπέφτει ἀπὸ τὴν στρατείαν.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνος ὁποῦ παρακινεῖ εἰς στάσιν τὴν τάξιν τῶν στρατιωτῶν μεγάλως, κόπτεται τὸ κεφάλι του· εἰ δὲ μὲ φωνὴν μόνην, ἢ ψιλὴν κατηγορίαν, ἐκβάλλεται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς στρατείας.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ φύγῃ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου, κόπτεται τὸ κεφάλι του· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ εἰς καιρὸν εἰρήνης, ἂν εἶναι τῆς καβάλλας, ἀλλάσσει τὴν τάξιν, εἰ δὲ καὶ εἶναι πεζὸς, ἐκβάλλεται τῆς στρατείας.

Πᾶσα προπέτεια, ἢ φιλονεικία στρατιώτου κατὰ Δουκὸς, ἢ Ἄρχοντος, κεφαλικὴν τιμωρίαν τοῦ φέρει.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ'.

Περὶ Διαλύσεως τῆς Ὑπεξουσιότητος.

Ἔγνωμεν ὅτι ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν δούλων ἡμῶν, καὶ κατὰ τῶν ἐδικῶν μας παιδίων, τόσον εἰς τὰ φυσικὰ, ὅσον καὶ εἰς τὰ θετά· τώρα δὲ ἂς στοχασθῶμεν καὶ μὲ τί τρόπον διαλύεται ἡ ὑπεξουσιότης· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν δούλων θέλομεν τὸ μάθῃ εἰς τὸν περὶ ἐλευθερίας τίτλον, ἐδῶ δὲ νὰ ἰδοῦμεν περὶ τῶν παιδίων.

Λύεται τὸ παιδίον τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ Πατέρας του, ἀμὴ ὄχι πάντοτε· διότι ἐὰν εἶναι Πατὴρ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀποθάνει, χωρὶς κἀνένα λόγον λύονται τὰ παιδία τῆς ὑπεξουσιότητος· εἰ δὲ ἀποθάνῃ Πάππος, δὲν γίνονται πάντοτε οἱ ἔγγονοι αὐτεξούσιοι, διότι πρέπει νὰ στοχάζεσαι τὸν καιρὸν ὁποῦ ἀπέθανεν ὁ Πάππος· καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τουτέστιν ὁ Υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ οἱ ἔγγονοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὑπεξούσιοι ἦσαν τοῦ Πάππου, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του γίνονται ὑπεξούσιοι τοῦ Πατρὸς αὐτῶν οἱ ἔγγονοι· εἰ δὲ ἀποθάνῃ τὸ μέσον πρόσωπον πρὶν τοῦ Πατρὸς, ἤτοι τοῦ Πάππου, εἰ μὲν ἦτον ἐλευθερωμένος τῆς ὑπεξουσιότητος, καὶ οἱ ἔγγονοι ἐλεύθεροι εἶναι τῆς ὑπεξουσιότητος, ἐπειδὴ δὲν μεταπίπτουν εἰς ἄλλην ὑπεξουσιότητα.

Ἐὰν καταδικασθῇ κανεὶς νὰ θανατωθῇ, παρευθὺς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν, γίνονται οἱ παῖδες αὐτεξούσιοι.

Ἐὰν γίνῃ Πατρίκιος ὁ ὑπεξούσιος, εὐθὺς ὅτι νὰ λάβῃ τὰ γράμματα τῆς πατρικιότητος, ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ Πατρός.

Ὁ Πατήρ μου ἔτυχε καὶ ἐσκλαβώθη, εἰς τὸ μέσον κρεμασμένα εἰσὶ τὰ τῆς ὑπεξουσιότητος· καὶ εἰ μὲν γυρίσῃ ὁ Πατήρ μου, εἶμαι πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, εἰ δὲ ἀποθάνῃ, μένω αὐτεξούσιος· ζητοῦμεν δὲ ἀπὸ ποῖον καιρὸν λογίζεται, πῶς νὰ ἐλευθερώθηκα τῆς ὑπεξουσιότητος; ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐπιάσθη σκλάβος ὁ Πατήρ μου, ἢ ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἀπέθανεν εἰς τοὺς πολεμίους; καὶ ἔχει καὶ αὐτὸ κἀμμίαν διαφοράν; καὶ πολλήν· χάριν λόγου νὰ εἰποῦμεν, εἶχεν ἕνας δύω χιλιάδας φλωρία· ἔτυχε δὲ καὶ ἐπιάσθη ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ἐσκλαβώθη· οἱ δὲ Υἱοὶ αὐτοῦ, ὁ μὲν ἕνας ἦτον σπουδαῖος καὶ δουλευτὴς, καὶ ἐπῆρε δύο φλωρία ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Πατρός του, καὶ μὲ τὸν κόπον, καὶ τὴν πραγματείαν ἐδυνήθη καὶ τὰ ἔκαμε χίλια· ὁ δὲ ἄλλος ἀμελήσας, τίποτε δὲν ἀπόκτησεν· ὕστερα δὲ ἠκούσθη,

σθῆ, πῶς ἀπέθανεν ὁ Πατὴρ αὐτῶν εἰς τοὺς πολεμίους, καὶ ἤθελαν νὰ μοιράσουν τὸν πλοῦτον αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀμελὴς ἔλεγεν, ὅτι τώρα ὁποῦ ἀπέθανεν ὁ Πατέρας μας ἔγινες αὐτεξούσιος ἐσὺ καὶ ἐγώ· τὸ λοιπὸν ὅσα καὶ ἂν ἀπόκτησες ἐσὺ ὁ σπουδαῖος, τοῦ Πατρός μας ἦτον, καὶ πρέπει νὰ μοιράσωμεν καὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας τὰ φλωρία· ὁ δὲ σπουδαῖος ἀντέλεγεν, ὅτι οὐχί, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὥραν ὁποῦ ἐπιάθη ὁ Πατέρας μας ἀπὸ τοὺς πολεμίους, ἀπὸ τότε ἐγίνημεν αὐτεξούσιοι· διότι ἐπειδὴ δὲν ἐγύρισε, φαίνεται πῶς ἀπ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀποθαμένος ἦτον· τὸ λοιπὸν αὐτεξούσιος ἤμουν ἔκτοτε, καὶ ὅσα καὶ ἂν ἀπόκτησα, διὰ λόγου μου τὰ ἐκέρδησα, καὶ ὄχι δι' ἄλλον τινά, καὶ κάλλιον δεχόμεθα ταύτην τὴν γνώμην ὡς εὐλογωτέραν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει νὰ κάμῃ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ αὐτεξούσιον, πρέπει νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν ἁρμόδιον Κριτήν, καὶ νὰ τοῦ λέγῃ, ὅτι τοῦτον τὸν Υἱόν μου τὸν κάμνω αὐτεξούσιον, καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ἡμέραν τὸν ἀφίνω ἀπὸ τὸ χέρι μου νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ εἰς τὸ θέλημά του, εἴτι θέλῃ νὰ κάμῃ· καὶ τότε ἂν τύχῃ, καὶ ἀποθάνῃ ἄτεκνος ὁ αὐτεξούσιος ἐκεῖνος Υἱός, καὶ κάμῃ διαθήκην, στέργεται, φυλάττωντας δηλονότι καὶ τὴν νόμιμον μοῖραν τοῦ Πατρός του.

Ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος τοῦ Βασιλέως, λέγει ἔτζι· ἐπειδὴ ἐπάνω εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους, καὶ οὗτος ὁ τρόπος ἀπέδειχνε τὸν παῖδα αὐτεξούσιον, ὅτι ἐὰν μόνον λόγον μὲ τὸ στόμα του ἤθελεν εἰπῇ ὁ Πατὴρ πρὸς τὸν Υἱόν του, πῶς νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἐπιανέτο· ἡμεῖς δὲ αὐγατίζομεν καὶ τοῦτο· ὅτι ἐὰν μόνον φανῇ τὸ παιδίον γνωστικόν, καὶ ἐπιτήδειον εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν, ὁποῦ νὰ ἀρέσῃ τοῦ Πατρός του, καὶ εἰς τὸ νὰ δίδῃ, καὶ νὰ πέρνῃ, καὶ νὰ πουλῇ, καὶ νὰ ἀγοράζῃ· καὶ βλέπωντάς το ὁ Πατὴρ τοιοῦτον, ἂν καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν δὲν τοῦ ἔδωσεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ὅμως γνώμῃ σιωπηρᾷ τὸν ἀφήσῃ νὰ δουλεύῃ, καὶ νὰ πραγματεύεται ξεχωριστά, καὶ δὲν τὸν ἐναντιωθῇ, ἀλλὰ τὸν ἀφήσει νὰ εἶναι εἰς τὸ θέλημά του, ἂν καὶ γαμικῆς ἡλικίας δὲν εἶναι ἀκόμι, νὰ εἶναι καὶ εἰς αὐτὸν βεβαιωμένον τὸ αὐτεξούσιον.

Δύναται κανεὶς νὰ κάμῃ τὸν Υἱὸν αὐτεξούσιον, καὶ τὸν ἔγγονον νὰ τὸν κρατῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν του· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν, τὸν μὲν ἔγγονον νὰ κάμνῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ Υἱὸν νὰ τὸν βαστᾷ εἰς τὴν ἐξουσίαν του· τὸ αὐτὸ ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς προεγγόνους.

Εἶχε τὶς τὸν Υἱὸν ὑπεξούσιον, ὁ ὁποῖος εἶχε Γυναῖκα ἐγγαστρωμένην, καὶ ἔκαμε τὸν Υἱὸν αὐτεξούσιον, ἢ τὸν ἔδωσεν ἄλλου εἰς θέσιν, καὶ ὕστερα ἐγεννήθη ὁ ἔγγονος, αὐτὸς εἶναι ὑπεξούσιος τοῦ Πάππου αὐτοῦ, ἐπειδὴ στοχαζόμεθα ἀπὸ τῶν νομίμων γάμων τὸν καιρὸν τῆς συλλήψεως· ὅταν δὲ ἔγινεν ἡ σύλληψις ὁ Υἱὸς ὁποῦ τὸν ἔσπειρεν ἦτον ὑπεξούσιος.

Ἡ ἔμπρακτος ἐπαρχιότης, ἢ στρατηγία, ἢ Ἐπισκοπὴ λύει τὴν ὑπεξουσιότητα.

ΤΙ-

ΤΙΤΛΟΣ ΙΗ'.

Περὶ Ἐλευθεριῶν.

Τῶν προσώπων ἡ ἄκρα διαίρεσις αὕτη ἐστίν· ὅτι τινὲς μὲν τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἐλεύθεροι, τινὲς δὲ δοῦλοι· καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν γνωρίζεται τὸ γένος τῶν ἐλευθέρων, πρέπει νὰ τὴν ὁρίζῃς ἔτζι.

Ἐλευθερία εἶναι φυσικὴ εὐκολία, ὁποῦ θεληματικῶς συγχωρεῖ νὰ κάμῃ εἴτι θέλει, ἐὰν δὲν ἐμποδιθῇ νόμῳ ἢ βίᾳ· βίᾳ μέν, ἐπειδὴ πολλάκις θέλωντας νὰ κάμω τίποτες, ὁποῦ δὲν τὸ ἐμποδίζουν οἱ νόμοι, μὲ ἐμποδίζει ἄλλη καμμία δύναμις μεγαλητέρα στανικῶς· νόμῳ δέ, ὅτι φοβούμενος τὰς παιδεύσεις, ὁποῦ φοβερίζουν οἱ νόμοι, ἐμποδίζομαι νὰ κάμω ἐκεῖνο ὁποῦ θέλω· τὰ δὲ ἄλλα ὅσα θέλω, καὶ βούλομαι νὰ κάμω, δὲν ἐμποδίζει τινάς.

Ὅρος Δουλείας.

Δουλεία εἶναι ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὑποβάλλεται κανεὶς εἰς τὴν Αὐθεντείαν τοῦ ἄλλου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ νόμου· διότι ἡ φύσις πάντας ἐλευθέρους μᾶς ἔκαμεν, ἡ δὲ ἐπίνοια τῶν πολεμίων ηὗρε τὴν δουλείαν· διότι ὁ νόμος τοῦ πολέμου θέλει νὰ εἶναι κτῆμα ἐκείνων ὁποῦ νικήσουν, ἐκεῖνοι ὁποῦ νικηθοῦν.

Οἱ δοῦλοι ἢ γεννοῦνται, ἢ γίνονται· καὶ γεννοῦνται μὲν ὅσοι γεννηθοῦν ἀπὸ τὰς δούλας μας, γίνονται δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ πιάσωμεν ἀπὸ τοὺς πολεμίους· καὶ ἡ μὲν τύχη τῶν δούλων δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν διαίρεσιν, διότι δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς καμμία διαφορὰ ὁποῦ νὰ εἰποῦμεν αὐτοὺς περισσότερον, ἢ ὀλιγώτερον δούλους· ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς διαφορὰς εὑρίσκομεν· διότι ἢ εὐγενεῖς εἰσί, καὶ φύσει ἐλεύθεροι, ἢ ἀπελεύθεροι, τουτέστι δοῦλοι ἐλευθερωμένοι.

Διαίρεσις Ἐλευθέρων.

Οἱ ἐλεύθεροι εἰς δύω διαιροῦνται, εἰς εὐγενεῖς, καὶ ἀπελευθέρους· καὶ εὐγενὴς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ὥραν ὁποῦ νὰ γεννηθῇ, καὶ νὰ μὴ γευθῇ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, εἴτε τὸ ἕνα πρόσωπον εἶναι εὐγενές, καὶ τὸ ἄλλο ἀπελεύθερον· εἰ δὲ καὶ γεννηθῇ καὶ τινὰς ἀπὸ Μητέρα ἐλευθέραν, καὶ Πατέρα δοῦλον, καὶ οὗτος ὁμοίως εὐγενὴς εἶναι, ὡσὰν καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ γεννῶνται ἐκ Μητρὸς μὲν ἐλευθέρως, Πατρὸς δὲ ἀδήλου, τουτέστιν ἐκ πορνείας· διότι δὲν βλάπτει τὴν εὐγένειαν τοῦ παιδίου, πῶς ἔγινεν ἡ σύλληψις ἐκ πορνείας· φθάνει μόνον πῶς νὰ εἶναι ἡ Μήτηρ ἐλευθέρα εἰς τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεως, ἂν καὶ ὁ καιρὸς τῆς συλλήψεως ἦτον εἰς δουλείαν· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐὰν ἐλευθέρα συλλάβῃ, καὶ δουλωθῇ διά τινας αἰτίας φανεράς, καὶ γεννήσῃ, ἐλεύθερον νὰ εἶναι τὸ παιδίον· διότι τὸ παιδίον ὁποῦ γεννᾶται δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὴν συμφορὰν ὁποῦ νὰ ἔλθῃ τῆς Μητρός του.

Ἐὰν

Ἐάν τις δούλη συνέλαβεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς δουλείας, καὶ ὕστερον ἐλευθερώθη, καὶ πάλιν εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐδουλώθη, καὶ εἰς τὴν δουλείαν ἐγέννησε, προστάσσομεν νὰ εἶναι ἐλεύθερον τὸ παιδίον ὁποῦ γεννηθῇ· διότι φθάνει ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν κοιλίαν, πῶς κατὰ τὸν μέσον καιρὸν ἦτον ἐλευθέρα ἡ Μήτηρ αὐτοῦ.

Δύναται νὰ ἐλευθερώσῃ κανεὶς τὸν δοῦλόν του, ἢ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις Ἐκκλησίαις, ἢ ἔμπροσθεν Ἄρχοντος, ἢ φίλων, ἢ δι' ἐπιστολῆς, ἢ μὲ εἴτι λογῆς τρόπον θελήσῃ.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι πρᾶγμα ἀδιατίμητον.

Σχόλιον.

Ἐὰν τραυματίσῃ τὸν δοῦλόν μου τινάς, ἢ τὸν φονεύσῃ τελείως, δίδεταί μοι κατὰ τοῦ φονέως ἡ κρίσις ἡ λεγομένη Ἀκουΐλιος· καὶ κρινόμενος μὲ ταύτην λαμβάνω τὴν τιμὴν τοῦ πληγωθέντος δούλου μου, ὅταν ἡ πληγὴ εἶναι μεγάλη καὶ ἀνίατος· ὅταν δὲ φονευθῇ τελείως, καὶ ἀποθάνῃ, λαμβάνω τὴν πᾶσαν διατίμησιν αὐτοῦ, διότι διατιμᾶται ὡς δοῦλος, καὶ δίδεταί μοι πᾶσα ἡ διατίμησις αὐτοῦ· εἰ δέ τις τραυματίσῃ τὸν Υἱόν μου ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, δὲν κρίνομαι μὲ τὴν Ἀκουΐλιον κρίσιν, ὡσὰν μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐτραυμάτισε τὸν δοῦλόν μου· διότι ἡ Ἀκουΐλιος τὴν τιμὴν τοῦ πράγματος ἀποδίδει, καὶ πᾶσαν ἄλλην ζημίαν ὁποῦ νὰ ζημιωθῇ τινὰς ἀπὸ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ νὰ χάσῃ, ἢ νὰ φονευθῇ, καὶ δικαιώνει ἐκεῖνον ὁποῦ νὰ ζημιωθῇ· ἀλλὰ ἐνέχεται διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἰατρείας, καὶ δίδει αὐτά, ὄχι ὡς διατίμησιν τοῦ τραύματος, ἀλλὰ ὡς ποινὴν ἐκ νόμων τεθεῖσαν αὐτῷ· διότι ἡ ἐλευθερία τιμὴν δὲν ἔχει, ἀλλὰ εἶναι πρᾶγμα ἀδιατίμητον, καὶ δὲν δύναται τινὰς νὰ ἀποκόψῃ τὴν τιμήν της· καὶ ὄχι μόνον ἔξοδα τῆς ἰατρείας δίδει ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ πληγώσῃ τὸν Υἱόν μου, ἀλλὰ καὶ εἴτι ἄλλο μοῦ κάμνει χρεία· διότι ἐὰν ὁ ὑπεξούσιόν μου Υἱὸς ἐδούλευε κἀμμίαν τέχνην, καὶ μοῦ ἔφερνεν ἐκ ταύτης δέκα φλωρία τὴν ἡμέραν, ἢ καὶ περισσότερα, καὶ διὰ τὴν πληγὴν ταύτην τὰ ὑστερήθηκα, πέρνω καὶ ταῦτα ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐκτύπησε, μετρῶντας τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας.

Περισσότερον ἀπὸ ἄλλο πρᾶγμα δικαιώνομεν τὴν ἐλευθερίαν.

Ὅταν ἡ γνώμη ἐκείνου ὁποῦ κάμνει τὴν ἐλευθερίαν εἶναι ἄδηλος ἡ ἐλευθερία δικαιοῦται.

Διὰ πᾶσαν ἐλευθερίαν ὁρίζει ἡ διάταξις, εἴτε παρὰ στρατιώτου, εἴτε παρὰ ἰδιώτου, εἴτε ζῶν ἐλευθερώσῃ τὸν ἐπίκοινον δοῦλον, ἤγουν τὸν συντροφικόν, εἴτε εἰς τὸν θάνατόν του, εἴτε ἥμισυ, εἴτε τρίτον, εἴτε ὅσον μέρος ἔχει τοῦ δούλου, εἴτε δύω σύντροφοι εἶναι, εἴτε περισσότεροι, ἔχουν ἀνάγκην νὰ πουλοῦν τὰ μερτικά τους, ἢ ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, ἢ τοῦ κληρονόμου του· ἔχει δὲ ἐξουσίαν καὶ αὐτὸν τὸν δοῦλος νὰ γράψῃ κληρονόμον, διὰ νὰ δοθῇ εἰς ἐκεῖνον ἡ διατίμησίς του· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσουν οἱ σύντροφοι νὰ πουλήσουν τὰ μερτικά τους νὰ πάρουν τὴν τιμήν, νὰ γίνεται ἐλεύθερος ἐκεῖνος, καὶ νὰ μὴ λαμβάνουν ἐκεῖνοι τίποτες· τὸ δὲ πεκούλιον αὐτοῦ καὶ μόνον νὰ λαμβάνουν οἱ σύντροφοι, κατὰ τὸ μέρος ὁποῦ ἔχουν τοῦ δούλου, τὸ δὲ μερτικόν του ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐλευ-

θέ-

θέρωσε νὰ τὸ χαρίζῃ τοῦ δούλου· μόνον τὸ δίκαιον τῆς προστασίας αὐτοῦ νὰ ἔχῃ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐλευθέρωσεν· εἰ δὲ ἔχῃ ἄλλην κἀμμίαν κρίσιν ὁ δοῦλος, ὁ Ἄρχων ἂς βάνῃ διορίας καιρόν, εἰς τὸν ὁποῖον καιρὸν μέσα νὰ δίδῃ ἀπόκρισιν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος διὰ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐγκαλεῖται, καὶ νὰ πληρώσῃ εἴτι χρεωστεῖ, καὶ ἐλευθεροῦται.

Περὶ Τιμήματος Δούλου.

Η δὲ τιμὴ τοῦ δούλου, εἰ μὲν εἶναι ἄτεχνος, νὰ εἶναι, κ'. φλωρία, ἐὰν εἶναι ἐπάνω τῶν ιβ'. χρόνων· εἰδὲ παρακάτω εἶναι, ι'. φλωρία· ἐὰν δὲ ἰξεύρῃ τέχνην, χωρὶς Νοταρίου, καὶ Ἰατροῦ, λ'. φλωρία· εἰδὲ εἶναι Νοτάριος, ἢ Ἰατρός, ὁ μὲν Νοτάριος ἕως, ν'. φλωρία, ὁ δὲ Ἰατρὸς ἕως, ξ'. φλωρία· ἐὰν δὲ εὐνοῦχοι ὦσιν οἱ δοῦλοι μεγαλήτεροι ἀπὸ τοὺς δέκα χρόνους, χωρὶς τέχνην φλωρία ν'. εἰδὲ ἰξεύρουν καὶ τέχνην, ο'. φλωρία, ἐὰν δὲν εἶναι μικρότεροι ἀπὸ τοὺς ιβ'. χρόνους, λ'. φλωρία, εἰδὲ καὶ οἱ σύντροφοι ἀφήσουν τὴν τιμήν, καὶ δὲν θελήσουν νὰ τὴν πάρουν, λέγοντες πῶς καὶ αὐτοὶ θέλουν νὰ τὸν ἐλευθερώσουν, τὸν ἐλευθερώνουν ὅλοι ὁμοῦ, τὸ δὲ πεκούλιον αὐτοῦ ἀπομένει εἰς αὐτοὺς κατὰ μέρος, ὁποῦ ἔχει ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς· τὸ δὲ δίκαιον τῆς προστασίας αὐτοῦ, ὁμοίως ἁρμόζει εἰς ὅλους ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἐλευθέρωσαν.

Ἐάν τις εἰς τὸν θάνατόν του παραγγείλῃ τοῦ κληρονόμου του νὰ ἐλευθερώσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ παιδία τῆς δούλης αὐτοῦ, ἐκεῖνο ὁποῦ αὐτὸς διαλέξει, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ δὲν προφθάσει νὰ διαλέξῃ κἀνένα, γίνονται ὅλα ὁμοῦ ἐλεύθερα.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ἐλευθερώσῃ δοῦλον, πλέον δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεταγυρίσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, πάρεξ μόνον ἐξ ἀχαριστίας.

Ἐκεῖνοι οἱ νέοι ὁποῦ κάμνουσι διαθήκην, εἰς τὴν ὑστερινήν τους θέλησιν τοὺς δίδεται ἄδεια νὰ ἐλευθερώνουν τοὺς οἰκέτας τους, καὶ παύει ὁ πρώτην νόμος ὁποῦ ἐμποδίζει.

Ἀπὸ τὰς πουλησίας, καὶ ἀγορασίας ὁποῦ ἔκαμναν οἱ δοῦλοι, ὅταν ἦτον εἰς τὴν δουλείαν, δὲν κατηγοροῦνται ὡσὰν ἐλευθερωθοῦν· διὰ δὲ τὰ σφάλματά τους κατηγοροῦνται, κατὰ τὸν κανόνα ὁποῦ λέγει, τὰ σφάλματα ἀκολουθοῦν τὴν κεφαλήν.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀποθαίνουν χωρὶς διαθήκην, καὶ ἔχουν ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, ἤγουν ἀδελφούς, ἢ ἐξαδέλφους, καὶ δούλους, ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι, καὶ δὲν δύναται ὁ κληρονόμος, ἢ οἱ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς νὰ τοὺς τραβοῦν εἰς σκλαβίαν· δίδεται καὶ τὸ τρίτον μέρος τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ διὰ τὴν ψυχήν του, καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων μετρεῖται εἰς τὸ τρίτον αὐτὸ μέρος.

Ἐκ τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ κλέψῃ ἄλλα πράγματα, καὶ ἀπὸ τὰ κλεψιμαῖα νὰ συνάξῃ φλωρία νὰ τὰ δώσῃ διὰ τὴν ἐλευθερίαν του, ἐλευθεροῦται· εἰδὲ κλέψῃ φλωρία, δὲν ἐλευθερώνεται, ἂν τὰ δώσῃ διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τοῦ πέρνουν, καὶ αὐτὸς μένει δοῦλος.

Κά-

SISMANOGLIO MEGARO

Κάποιος ἄνθρωπος ἠγάπησε δούλην τινὸς, καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Αὐθέντου αὐτῆς νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλον σκλάβον δι᾽ αὐτὴν, ἐὰν τὴν ἐλευθερώσῃ, ἢ νὰ τοῦ τὴν δώσῃ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ αὐτός· καὶ ὁ μὲν Αὐθέντης τῆς δούλης τὴν ἐλευθέρωσεν, ἢ τὴν ἐπαράδωκε τοῦ ἀγαπητικοῦ της· ἐκεῖνος δὲ πέρνωντάς την ἔπεσε μὲ αὐτὴν, καὶ ἔκαμε παιδία· τὸν δὲ σκλάβον ὁποῦ εἶπε νὰ δώσῃ δὲν τὸν ἔδωσε, κατὰ τὴν συμφωνίαν· καὶ ἔτζι ἐσυκώθη ὁ Αὐθέντης τῆς δούλης, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Νομοθέτην, καὶ ἠρώτησε περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως· καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ τὴν διάταξιν· ὅταν ἐσυμφωνοῦσες ἀναμεταξύ σου καὶ ἐκείνου ὁποῦ τοῦ ἔδωσες τὴν δούλην σου νὰ τὴν πάρῃ διὰ γυναῖκά του, κάμνει χρεία νὰ ἐνθυμᾶσαι, ὅτι ἂν σου ἄρεσε, καὶ ἐσυμφώνησες διὰ νὰ σοῦ δώσῃ ἄλλην σκλάβαν διὰ ταύτην, πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ἐὰν τὴν ἐλευθέρωσες ἐσὺ, ἢ παράδωκες ἐκείνου καὶ τὴν ἐλευθέρωσε, πλέον δὲν ἔχεις ἐξουσίαν νὰ μεταστρέψῃς τὴν ἐλευθερίαν της, μόνον ἐὰν περάσῃ ὁ καιρὸς τῆς περὶ τοῦ δούλου ἀγωγῆς, ἤγουν ὁ διατεταγμένος καιρὸς τῶν δύο χρόνων ὁποῦ ὁρίζουν οἱ νόμοι, εἴτις ἔχῃ ὑπόθεσιν διὰ δοῦλον νὰ κρίνεται· καὶ τότε οἱ δύο χρόνοι, τὴν συμφωνίαν ὁποῦ εἴχετε διὰ τὸν σκλάβον σχίζουσι, καὶ πλέον δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτες· εἰδὲ καὶ δὲν τὴν ἐλευθέρωσες, μόνον ἀπέμεινεν ἡ δεσποτεία τῆς δούλης εἰς ἐσένα, πηγαίνεις εἰς τὸν Ἄρχοντα τῆς Ἐπαρχίας, καὶ τὴν πέρνεις καὶ αὐτὴν, καὶ ὅσα παιδία ἐγέννησε, πάρεξ μόνον ἂν κινηθῇ ἄλλη τίποτες ζήτησις περὶ τῆς τύχης αὐτῆς.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνίσως καὶ τινὰς Αὐθέντης ἔδωκε τὴν σκλάβαν του ὡς ἐλευθέραν εἰς ἐλεύθερον ἄνδρα, ὁ δὲ ἀνὴρ πιστεύσας ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, ἴσως νὰ ἔγιναν καὶ προικοσύμφωνα, ἢ καὶ ὄχι, ὅμως ἡ γνώμη του νὰ ἐκυβέρνησε τὸ πρᾶγμα, δὲν ἤθελεν ἦσθαι δίκαιον ὁ τοιοῦτος γάμος νὰ μὴν ἔχῃ τὸ κῦρος, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ ἐλευθερία σιωπηρὰ τόσον εἰς τὸν ἄνδρα, ὅσον εἰς τὴν γυναῖκα. Ὅταν τινὰς Αὐθέντης κάμῃ τοιοῦτον πρᾶγμα, ἀποφασίζομεν νὰ ἁρπάζωνται οἱ τοιοῦτοι, τόσον ἄνδρας, ὅσον καὶ γυναῖκα, εἰς εὐγένειαν, καὶ νὰ μετροῦνται ἀληθῶς μὲ τοὺς ἐλευθέρους καὶ εὐγενεῖς· εἰδὲ καὶ τοῦ ἑνὸς ὁ Αὐθέντης δὲν τελειώσῃ τὸν γάμον, ἠξεύρῃ δὲ ὅτι ἐγίνη, καὶ ἐπιταυτοῦ τὸ κρύπτει, διὰ νὰ κατασκευάσῃ κάμμίαν βλάβην εἰς τὸν δοῦλόν του, ἢ δούλην· αὐτὴν τὴν κακουργίαν παιδεύομεν, ἀνίσως καὶ φανερωθῇ, καὶ τοῦ ἐγείρομεν καὶ τὴν Αὐθεντείαν ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους κακῶς ἐπιβουλεύεται· καὶ νὰ εἶναι ὁ γάμος βέβαιος, ὡσὰν καὶ μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Αὐθέντου του νὰ ἔγινε· καὶ ὁ μὲν Αὐθέντης νὰ μὴν ὁρίζῃ πλέον τὸν δοῦλον, ὁ δὲ δοῦλος νὰ ἁρπάζεται εἰς τὴν εὐγένειαν, ὁπόταν συμβαίνῃ τέτοιον ἀποτέλεσμα, ἢ ἠθέλησεν, ἢ ἐκακούργησεν ὁ Αὐθέντης, φανερὸν λοιπὸν, ὅτι καὶ τὰ παιδία ὁποῦ νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τοιούτους, ἐλεύθερα εἶναι καὶ εὐγενῆ.

Ἡ Διάταξις δὲ ἡ βασιλικὴ λέγει, καὶ αὐτὸ ὁποῦ νὰ γραφῇ κληρονόμος ὁ δοῦλος, ἐὰν καὶ δὲν προσετέθη αὐτῶν καὶ ἡ ἐλευθερία, σιωπηρῶς ἐπακολουθεῖ, καὶ ἔχει αὐτήν· εἰδὲ λεγάτον τίποτες ἀφήσῃ ὁ Αὐθέντης, ἢ Φει-

δι-

δικόμισον τοῦ δούλου του εἰς τὸν θάνατόν του, δὲν λογιάζεται πῶς μὲ τὸ χάρισμα ἐκεῖνο νὰ τοῦ ἐδόθη καὶ ἡ ἐλευθερία.

Ἐάν τις βουλευθῇ νὰ κάμῃ τὸν δοῦλόν του Υἱὸν θετὸν, ἡ μὲν θέσις δὲν στέργεται, ἡ δὲ ἐλευθερία δίδεται εἰς αὐτὸν σιωπηρῶς· ἐντεῦθεν καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἔσωντας νὰ ἔλθῃ κάποιος, καὶ νὰ εἰπῇ ἐν ὑπομνήσει, ὅτι οὗτος εἶναι Υἱός μου περὶ τοῦ δούλου του, ὁρμηθεὶς παρευθὺς ἐνομοθέτησεν, ὅτι δοῦλος, Υἱὸς νὰ μὴ γίνεται, ἀλλ᾽ οὔτε δοῦλος νὰ εἶναι πλέον, ἀλλὰ νὰ ἐλευθεραίνεται. Φειδικόμισον.

Θεσπίζομεν καὶ νομοθετοῦμεν, ὅτι ἐὰν τινὲς ἀποδειχθῶσιν, ὅτι ἀπερρίφθησαν εἰς Ἐκκλησίας, ἢ εἰς ταῖς ῥούγαις, ἢ εἰς ἄλλους τινὰς τόπους, τοὺς τοιούτους μὲ κάθε τρόπον προστάσσομεν νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, ἂν καὶ ἀκριβεῖς ἀποδείξεις ἔχουν νὰ ἀποδείξουν τινὲς πῶς εἶναι ἀπὸ ταῖς σκλάβαις αὐτῶν· καὶ τοὺς δούλους ὁποῦ εἶναι ἀσθενεῖς, καὶ τοὺς ἀφήσουν οἱ Δεσπόται αὐτῶν ὡς ἀπελπισμένους τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ δὲν τοὺς ἐπιμεληθοῦν, καὶ συκωθοῦν, νὰ εἶναι ἐλεύθεροι.

Ὁ αἰχμάλωτος πέντε χρόνους νὰ δουλεύῃ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν γλυτώσει, εἶτα νὰ ἐλευθεροῦται.

Δοῦλος ἐὰν γένῃ Στρατιώτης μὲ τὸ θέλημα τοῦ Αὐθέντου του, ἐλευθεροῦται.

Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ γνωρίσῃ πῶς θέλουν νὰ φονεύσουν τὸν Αὐθέντην του, καὶ τοῦ τὸ εἰπῇ, νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ χάριν.

Ὁ ἀπρονόητος καὶ ἀκυβέρνητος δοῦλος ἐλευθεροῦται· ἀπρονόητος δὲ εἶναι, ἢ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει τινὰ νὰ τὸν προνοηθῇ, ἤτοι νὰ τὸν κυβερνήσῃ, ἢ ὁποῦ δὲν δύναται νὰ κυβερνηθῇ, καθὼς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ σεληνιάζεται, ἢ δαιμονίζεται.

Ἐάν τις γυναῖκα εὐγενῆ τὴν ἀγοράσῃ ἀπὸ τοὺς πολεμίους, καὶ σμίξῃ μὲ αὐτὴν, διὰ νὰ κάμῃ παιδία, παρευθὺς λύεται τὸ δίκαιον τῆς σκλαβίας αὐτῆς, καὶ ἐλευθεροῦται, καὶ εὐγενεῖς γεννᾷ.

Ἐκείνη ὁποῦ νὰ ἀγορασθῇ ἀπὸ τοὺς πολεμίους δὲν εἶναι δούλη, ἀλλὰ χάριν ἐνεχύρου κρατεῖται.

Ὁ αἰχμάλωτος ὁποῦ νὰ ἀγορασθῇ ἀπὸ τοὺς πολεμίους, εἰ μὲν εἶναι πλούσιος, νὰ δίδῃ τὴν τιμήν του, καὶ νὰ ἐξαγοράζεται, εἰδὲ πτωχὸς εἶναι, νὰ δουλεύῃ τρεῖς χρόνους ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐξαγόρασε, καὶ ἔτζι νὰ ἀπολύεται, καὶ νὰ ἐλευθεροῦται.

Ὁρίζομεν καὶ προστάσσομεν, ὅτι εἴτις δοῦλος εὐνουχισθῇ ἀπὸ ἐσᾶς παρευθὺς νὰ λαμβάνῃ ὁ τοιοῦτος τὴν ἐλευθερίαν του χωρὶς κανένα λόγον, κἄντε διά τινα ἀσθένειαν εὐνουχίσθη:

Ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἐκαταλάβαμεν λοιπὸν, καὶ κάποιαν νομοθεσίαν, καὶ διάταξιν τῶν παλαιῶν, ἡ ὁποία ὁρίζει ἐξ ἀποφάσεως, ὅτι εἴτις ἀποθάνῃ χωρὶς διαθήκην, καὶ δὲν ἔχει κληρονόμους ὁποῦ νὰ ἠμποροῦν νὰ τὸν κληρονομήσουν χωρὶς διαθήκην, τοῦ τοιούτου ὁ πλοῦτος, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἐπὶ τὸ θεῖον ἡμῶν εἰσκομίζεσθαι ταμεῖον, καὶ νὰ γίνωνται βασιλικὰ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφέρθηκαν πολλάκις καὶ δουλικὰ πρόσωπα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πλέον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰδοῦν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ εὕγουν ἀπὸ

τὸν

τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας εἰς ὅλιω τους τίω ζωίω. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἱλέῳ τε καὶ συμπαθεῖ ὄμματι ἀπὸ τώρα καὶ ἐμπρὸς ὁρίζει, καὶ προστάττει ἐξ ἀποφάσεως, ὅσα δουλικὰ πρόσωπα τυχαίνουν τῆς Βασιλείας ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ ἀποθαίνουν χωρὶς διαθήκίω, νὰ λύωνται ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἀπ' ἐκείνους παρευθὺς, καὶ νὰ ἐλευθερώνωνται εἰς ὅλην τίω πολιτείαν ἡμῶν, καὶ νὰ ἀναγκάζωνται οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐλευθερώνονται, νὰ διάγουν, καὶ νὰ πράττουν εἰς ὅλα κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τίω πρᾶξιν τῶν Ῥωμαίων, κἂν καὶ ὅλος ὁ πλοῦτος, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκείνου ὁποῦ ἀποθαίνει χωρὶς διαθήκίω εἰς δουλικὰ πρόσωπα εὑρίσκεται, ὅλοι νὰ ἐλευθερώνονται, εἴτις δὲ παραβλέψη, καὶ καταφρονήσῃ τίω τοιαύτίω νομοθεσίαν, καὶ ἤθελε τίω παρέβη, νὰ μὴ τύχῃ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

KΩΝ-